MAIGRET VIHASTAB

GEORGES SIMENON

G. SIMENON • MAIGRET VIHASTAB

Rbl. 2.—

GEORGES SIMENON

MAIGRET VIHASTAB

Prantsuse keelest tõlkinud
Helle Michelson

TALLINN
KIRJASTUS «EESTI RAAMAT» 1980

T(Prantsuse)
S 54

Tõlgitud väljaannetest:
Georges Simenon
Maigret se fache
Ленинград
Издательство «Просвещение»
Ленинградское отделение
1974
[Félicie est là!]

*

Georges Simenon
Maigret a l'école
Presses de la Cité
Paris

*

Georges Simenon
Maigret se fache
Presses de la Cité
27, rue de Seine
Paris

*

Illustreerinud *Eerik Vaher*

4703000000
S 70304—224 / M 901(16)—80 258—80

© Tõlge eesti keelde ja illustratsioonid.
Kirjastus «Eesti Raamat», 1980

FÉLICIE ON SIIN!

I. PUUJALA MATUSED

See oli täiesti tavatu silmapilk, sest see ei kestnud ilmselt üle sekundi, otsekui unenäohetk, mis, nagu väidetakse, tundub tegelikust palju pikem. Maigret oleks võinud aastaid hiljem näidata täpselt kohta, kus see toimus, paika kõnniteel, kuhu olid toetunud ta jalad, kiviplaati, millele oli joonistunud ta vari, ta oleks võinud taastada iga üksikasja selles ümbruses, hajuvil lõhna, õhu väreluse, mis kandis endas lapsepõlvetunnet.

Esimest korda sel aastal oli ta väljas ilma palituta ja oli esimest korda sel aastal maal kell kümme hommikul.

Tema toekal piibulgi oli kevade maik. Õhk oli karge, Maigret astus raskel sammul, käed püksitaskus. Félicie käis tema kõrval, temast pisut eespool, tehes kaks tippivat sammu tema ühe sammu jooksul.

Nad möödusid uuest roosast telliskivimajast, mille vaateaknal olid aedviljad, paar-kolm juustukera ja verivorstid fajanssvaagnal.

Félicie kiirendas veelgi sammu, tõstis käe, lükkas lahti klaasukse, ja küllap kellahelin, mis seepeale kostis, kutsuski esile ootamatud hetke.

Ammu aega tagasi, kui Maigret oli veel poisike, oli koduküla lihapoodnikul, kes oma kaupluse pärast remonti uuesti avas, ukse küljes samasugune kell.

Seepärast jäigi see silmapilk justkui õhku rippuma. Hetke kestel, mille pikkust oli võimatu määrata, oli Maigret täiesti väljaspool tegelikkust, kus ta viibis, ta nägi seda, nagu polekski ta tolle turske komissari nahas, keda Félicie enda järel vedas.

Kas oli siis tõepoolest see toonane poisijõmpsikas kuskil peidus ja vaatas nähtamatuna pealt, kibeldes kangesti naerma pahvatada?

Mida tegi too tõsine turd meesterahvas selle Félicie sabas, kel oli peas naljakas punane kübar ja kes nägi välja, nagu oleks ta laste pildiajakirjast välja karanud?

Kas ta teostas juurdlust? Tegeles mõne mõrvalooga? Kas otsis süüdlast? Ja seda kõike samal ajal, kui linnukesed laulsid, kui rohi oli nii süütult roheline ja tellised kompvekiroosad, kui kõikjal oli vastpuhkenud õisi, kui porrulaugudki vaateaknal tundusid lilledena?

Jah, see hetk meenus talle edaspidigi, ja mitte alati mõnusat tunnet tekitades. Palju aastaid oli Orfèvres'i kaldatänaval kombeks niisugusel hullukstegeval kevadhommikul talle tõsiselt, irooniaga vürtsitatult öelda:

«Kuule, Maigret . . .»

«Mis on?»

«Félicie on siin!»

Ja ta silme ette kerkis uuesti see ahtake, kummaliselt riietatud kuju, need suured meelespeasilmad, isekas nina, eelkõige aga see punane, peanupul trooniv kübar, jahmatamapanevalt vanamoeline, läbi torgatud rohelise, kuldpruunilt läikiva sulega.

«F é l i c i e o n s i i n!»

Mõmin. Teati hästi, et Maigret hakkab alati mõmisema nagu karu, kui talle meelde tuletatakse Félicie'd, kes oli talle rohkem peavalu valmistanud kui kõik tema abiga sunnitööle saadetud «rasked» kokku.

Sel maihommikul oli aga Félicie tõepoolest seal ja seisis poetrepil. Ta ootas, millal komissar suvatseb oma mõtisklustest ärgata.

Viimaks astus Maigret sammu, leidis end jälle keset tegelikku elu ning haaras uuesti kätte niidiotsa selles käsilolevas juurdluses Jules Lapie, hüüdnimega Puujalg, surma asjus.

Näojooned teravad, ilme pealetükkivalt irooniline, ootas Félicie küsimusi, nagu ta oli seda teinud terve hommikupooliku. Leti taga seisis lühikest kasvu naine Mélanie Chochoi, käed ristamisi suurel kõhul, ja vaatas imelikku paari, mille moodustasid kriminaalpolitsei komissar ja Puujala teenijatüdruk.

Maigret popsutas piipu, vaatas pruune konservikarbikaste enda ümber ja heitis siis pilgu aknast välja, pooleliolevale tänavale, kus vastistutatud puud olid alles nagu õblukesed puulapsed. Ta tõmbas vestitaskust kella ja ohkas lõpuks:

«Te tulite poodi veerand üksteist, nagu te mulle ütlesite.

Oli ju nii? Kust te teate, et kell oli just nii palju? Millega te seda kinnitate?»

Kerge põlglik muie libises üle Félicie huulte.

«Tulge vaadake.»

Kui komissar oli ta kõrval, osutas tüdruk tagaruumi, mida Mélanie Chochoi kasutas köögina. Hämaruses võis näha korvitooli, kus punasel padjal oli end kerra tõmmanud ruuge kass. Pisut kõrgemal seisis riiulil äratuskell, mis näitas 10.17 min.

Félicie'l oli õigus. Tal oli alati õigus.

«Mida te ostsite?»

«Nael võid . . . andke mulle nael võid, proua Chochoi . . . Härra komissar nõuab, et ma teeksin kõik täpselt nii nagu üleeile . . . Siis magedat juustu, eks ole? . . . Oodake . . . Andke mulle veel pakk pipart, karp tomateid, kaks viilu ribi . . .»

Kõik oli võõras selles maailmas, kus Maigret sel hommikul elas, ja ta pidi end kokku võtma, et mitte tunduda mingisuguse hilglasena, kes tammub õrnade mängumajade vahel.

Mõned kilomeetrid Pariisist oli ta Seine'i äärest ära pööranud, tulnud Poissys mäest üles ja avastanud ümbrusest, kus oleksid pidanud olema põllud ning aiad, äkki enda jaoks selle omaette maanurga, mille kohta viit vastse tee ääres kuulutas: J e a n n e v i l l e ' i u u s a s u l a.

Mõni aasta tagasi olid siin ilmselt olnud samasugused põllud, niidud ja metsatukad nagu mujal ümberringi.

Nüüd olid siia rajatud tänavad ja puiesteed, mida ääristasid alles noored haprad puud, õled külma vastu ümber tüve mähitud. Siia-sinna oli ehitatud villasid, suvemaju; kõike seda ei saanud nimetada ei külaks ega linnaks, see oli omaette maailm, lõpetamata ja poolik; oli tühemikke ehitiste vahel, plankaedu, jäätmaad, totakalt asjatuid laternaid tänavatel, mida polnud ei rohkem ega vähem kui nimi siniselt viidab.

«Unistus», «Viimane Tee», «Kojameheta» . . . igal osmikul oli nimi peenelt kaunistatud sildil, all aga oli Poissy, Seine'i hõbedane lint, millel liuglesid tõelised laevad, raudtee, millel vurasid ehtsad rongid. Veidi kaugemal, kõrgendikul, võis näha talusid ja Orgevali kellatorni.

Siin paistis tõelisena vaid vana vürtspoeemand Mélanie Chochoi, kes oli uusasukate poolt kuskilt naaberalevist välja kougitud ja kellele oli antud ilus uus pood, et selles uues universumis hingitseks ka mingi kaubanduselu.

«Kas on kõik, lapsuke? . . .»

«Oodake . . . Mis ma esmaspäeval veel võtsin? . . .»

«Juuksenõelu . . .»

Mélanie käest võis osta kõike — hambaharju ja riisipuudrit, petrooleumi ja postkaarte.

«Arvan, et nüüd on küll kõik, eks ole?»

Maigret veendus, et kauplusest ei võinud näha ei Puujala maja ega aiaga piirnevat põiktänavat.

«Ah, piim,» tuli Félicie'le meelde. «Ma oleksin peaaegu piima unustanud.»

Ta selgitas komissarile ikka endiselt üleoleval moel:

«Te pommitasite mind oma küsimustega nii, et unustasin piimakannu kaasa võtta. Igatahes esmaspäeval oli ta mul ühes . . . Eks ole, proua Chochoi?»

Ja iga kord, kui ta mõne üksikasja lisas, tegi ta seda niisama kõrgilt nagu Caesari naine, keda ei tohtinud kahtlustada. Nimelt just tema näis selle pärast mures olevat, et midagi ei ununeks:

«Mida ma teile esmaspäeval ütlesin, proua Chochoi?»

«Minu mäletamist mööda ütlesite, et mu Zouzou'l on ussid, sest ta närib kogu aeg oma karvu . . .»

Zouzou oligi nähtavasti see tugitoolis punasel padjal põõnutav kõuts.

«Oot-oot . . . Te võtsite ka kinolehe ja kahekümne viie suu eest ühe romaani.»

«Palju ma teile võlgnen? Tehke kiiremini, sest härra komissar nõuab, et kõik läheks nagu esmaspäeval, ja ma ei või kauemaks jääda.»

Maigret segas vahele:

«Ütelge, proua Chochoi . . . Kui me siin püüame nüüd esmaspäeva hommikut taastada . . . Kas te sel ajal, kui te siin preilit teenindasite, ei juhtunud autot kuulma?»

Poeemand vaatas päikesepaistelist tänavat teisel pool akent.

«Ei oska öelda . . . Oodake . . . Ega neid siin palju ei sõida. Automürinat kostab ainult suurelt maanteelt . . . Mis päeval see oligi? . . . Ma mäletan, et üks väike punane auto sõitis Sébile'ide aia tagant läbi. Aga mis päeval see oli . . .»

Igaks juhuks märkis Maigret oma märkmikku: *punane auto, Sébile.*

Ja nad olidki Félicie'ga väljas. Tüdruk kõndis hooletult, mantel keebina õlgadel, käised selja taga laperdamas.

«Siitkaudu . . . Tagasi minnes lõikan ma alati otse . . .»

Kitsas jalgrada aialappide vahel.

«Te ei kohanud kedagi?»

«Oodake . . . Kohe näete.»

Ja ta nägigi. Tüdrukul oli õigus. Just siis, kui nad jõudsid teisele puiesteele, tuli kirjakandja jalgrattaga mäest üles neile vastu, pööras pead ja hüüdis:

«Teile, preili Félicie, pole midagi!»

Tüdruk vaatas Maigret' poole.

«Ta nägi mind siin ka esmaspäeval, selsamal kellaajal, nagu peaaegu igal hommikul.»

Nad läksid ümber ühe koleda, siniseks krohvitud maja kesst väikest aeda, kus seisid liikumatult fajanssloomad, ja astusid edasi piki hekki. Félicie lükkas lahti aiavärava, riivas oma lehviva mantliga reas kasvavaid sõstrapõõsaid.

«Olemegi aias. Kohe näete lehtlat . . .»

Mõni minut enne kella kümmet olid nad väljunud majast teise ukse kaudu, mis viis puiesteele. Poodi minnes ja tagasi tulles olid nad käinud läbi tee, mis kujutas endast peaaegu korrapärast ringi.

«Ta oleks pidanud olema siin . . .» ütles Félicie, osutades hästi pingutatud rihtnöörile ja maasse pistetud istutuspulgale. «Ta hakkas tomatitaimi pikeerima. Rida on pooleli . . . Kui ma teda ei näinud, arvasin, et ta on läinud roosat veini rüüpama . . .»

«Kas ta jõi palju?»

«Kui tal janu oli. Te võite näha tema klaasi keldris vaadi peal kummuli.»

Hoolika väikerantjee aed, maja, nagu neid on ehitatud tuhandeid lootuses oma vanaduspäevi kindlustada. Oli ka lehtla paremat kätt. Lehtla laual karahvin ja paksu põhjaga napsiklaas.

«Te märkasite karahvini ja klaasi. Aga ometi ütlesite, et teie peremees, kui ta on üksi, ei võta kunagi napsi, eriti sellest karahvinist.»

Tüdruk vaatab talle väljakutsuvalt otsa. Ta näib komissarile pidevalt pakkuvat, muide mitte ilma ülbuseta, oma silmade läbipaistvat sina, et too võiks sellest välja lugeda tema täielikku süütust.

«Ta polnud minu peremees,» ütleb ta siis mokaotsast.

«Ma tean. Te ütlesite mulle juba seda.»

Armas taevas, küll on vastik tegelda niisuguse subjektiga nagu Félicie. Ja kuidas ta ütleski oma terava häälega, mis Maigret'le hirmsasti närvidele käis? . . . Ah jah, ta ütles:

«Mul pole õigust kergitada katet saladustelt, mis ei kuulu minule. Teiste silmis olin ma teenija. Aga tema jaoks ma seda ei olnud, ja ühel päeval saadakse teada . . .»

«Saadakse teada mida?»

«Ei midagi!»

«Kas te tahate väita, et olite Puujala armuke?»

«Kelleks te mind peate?»

Maigret riskeeris: «Siis tema tütar?»

«Asjatu on minult küsida, ühel päeval võib-olla . . .»

Niisugune oli see Félicie. Kange nagu triikimislaud, hapu olemisega, kapriisne, terava lõuaga nägu halvasti puuderdatud ja maalitud väike teenijatüdruk, kes peab ennast printsessiks simmanil, ja äkki sugeneb tema pilku mingi rahutuks tegev kindlus, huulile aga nagu kauge naeratuse vine, ebameeldiva iroonia vari.

«Ja kui ta ka jõi üksi, ei puutu see ikkagi minusse.»

Ometi vana Jules Lapie, hüüdnimega Puujalg, ei joonud üksi, Maigret on selles veendunud. Mees, kes töötab aias, õlgkübar peas, puukingad jalas, ei jäta asja ees, teist taga oma tomatitaimi sinnapaika ega lähe puhvetist võtma karahvini, et siis lehtlas ära juua klaasitäis vana likööri.

Ühel teataval hetkel oli sellel roheliseks värvitud laual ka teine klaas. Keegi on selle ära võtnud. Kas Félicie?

«Mida te tegite, kui Lapie'd ei näinud?»

«Mitte midagi. Läksin kööki, süütasin gaasipliidi, et piima keeta, siis pumpasin juurvilja pesemiseks vett.»

«Edasi?»

«Ronisin vana tooli peale ja vahetasin ära kärbsepaberi.»

«Kas kübar oli teil kogu aeg peas? Väljas käite ju alati kübaraga, on nii?»

«Ma olen ometi korralik inimene.»

«Millal te kübara peast ära võtsite?»

«Kui piim oli keema läinud. Ma läksin üles . . .»

Kõik selles majas, mille vana oli ristinud «Kap Hoorniks», on uus ja värske. Trepp lõhnab lakitud kuusepuu järele. Astmed kriuksuvad.

«Minge üles. Ma tulen järele.»

Tüdruk lükkab lahti oma toa ukse, kus on lillelise kretongiga kaetud jõhvmadrats, midagi kušetitaolist, ja kus seinu kaunistavad filminäitlejate pildid.

«Niiviisi . . . Ma võtan kübara peast . . . Ma mõtlen: «Oh, ma unustasin ju tema toas akna avada . . .» Ma lähen läbi trepikoja . . . Ma avan ukse ja karjatan . . .»

Maigret popsutab ühtesoodu piipu, mille ta aiast läbi tulles uuesti täis toppis. Ta vaatab kriidijoont poonitud põrandal, Puujala keha kontuuri, nagu ta esmaspäeva hommikul leiti.

«Ja revolver?» küsib ta.

«Mingit revolvrit ei olnud. Te teate seda väga hästi, sest olete ju politsei aruannet lugenud.»

Kaminal on kolmemastilise laeva mudel ja seintel ripuvad pildid, mis kujutavad kõik purjekaid. Võiks arvata, et tegu on kunagise meremehega, aga . . . Jules Lapie ei olnud ealeski meremees, vaid raamatupidaja ühes Fécamp'i sadama äris, mis kaupleb laevatarvetega.

Priske pedantne vanapoiss, võib-olla koguni maniakk, värvitu ja hall, kelle vend on laevapuusepp.

Ühel hommikul, Jules Lapie oli siis umbes neljakümnene, läks ta kolmemastilise «Sainte-Thérèse'i» pardale, mis oli samal päeval otsi andmas, et fosfaadilastiga Tšiilisse seilata. Lapie'l oli täiesti proosaline ülesanne kontrollida, kas kõik kaup on üle antud, ning nõuda kapteni käest sisse maks.

Ja mis siis juhtus? Fécamp'i madrused armastasid nalja heita pedantse raamatupidaja üle, kel oli alati hapu nägu ees, kui ametikohustused teda laevapardale tõid. Nagu enne väljasõitu kombeks, joodi. Pakuti ka raamatupidajale. Jumal teab, mis talle sisse joodeti, et ta nii purju jäi. Ja nõnda juhtuski, et kui «Sainte-Thérèse» mõõnaga Normandia ranniku sadamas muulide vahelt avamerele sõitis, norskas kiiluruumi nurgas maani purjus Jules Lapie, kelle kõik arvasid maal olevat või vähemalt eeldasid seda!

Kiiluruumi luugid suleti. Alles paari päeva pärast avastati sealt raamatupidaja. Kapten keeldus tagasi pöördumast ja kursi muutmast ning niiviisi seisis Lapie'l, kel sel ajal olid veel alles mõlemad jalad, jalge all reis Kap Hoorni.

Aga jala röövis talt seesama seiklus — ühel päeval kukkus ta mõllava tormi ajal õnnetult luugist alla.

Aastaid hiljem tapeti ta revolvrilasuga ühel kevadisel esmaspäeval, mõni hetk pärast seda, kui ta oli ära läinud oma tomatitaimede juurest ja kui Félicie tegi parajasti Mélanie Chochoi uues poes sisseoste.

«Lähme alla tagasi . . .» ohkab Maigret.

Maja on nii rahulik, nii imelik, tänu oma äärmisele puhtusele ja värskele lõhnale. Söögituba paremat kätt on kohandatud surnutoaks. Komissar paotab vaid ust hämarasse ruumi.

Félicie ootab köögi lävel.

«Ühesõnaga, te ei tea midagi, te pole midagi näinud, teil pole välrimatki aimu, kes võis teie peremehe . . . isegi keda võis Jules Lapie teie äraolekul vastu võtta . . .»

Félicie kannatab tema pilgu välja, jättes sellele vastamata.

«Ja te olete kindel, et kui te tagasi tulite, oli lehtlalaual üksainus klaas?»

«Mina nägin ainult ühte. Kui teie näete nüüd kahte . . .»

«Kas Lapie'l käis külalisi?»

Maigret istub gaasipliidi kõrvale ja ta jooks meeleldi midagi, näiteks klaasi seda roosat veini, millest Félicie rääkis ja mille vaati ta nägi külmas ning hämaras keldris.

«Ta ei armastanud külalisi . . .»

Imelik mehike, kelle elu see reis ümber Kap Hoorni näis täielikult muserdanud olevat. Pärast naasmist Fécamp'i, kus tema seiklus, hoolimata puujalast, pani inimesi muigama, elas ta üksildasemana kui eales varem ning alustas «Sainte-Thérèse'i» omanikega pikka võitlust. Ta väitis, et firma on süüdi selles, et ta oli sunnitud vastu oma tahtmist laevale jääma, ja et järelikult on omanikud ka vastutavad temaga juhtunud õnnetuse eest. Tal läks korda hinnata oma kaotatud jalg väga kõrgelt ning kohus mõistis talle välja korraliku pensioni.

Fécamp'i elanikud said tema loo arvel palju nalja. Ta põgenes nende eest, jättes maha ka mere, mida ta vihkas, ja laskis end ühe esimesena ära meelitada Jeanneville'i reklaamivatest kavalatest prospektidest.

Ta kutsus majapidajannaks tüdruku, keda oli juba plikana Fécamp'is tundnud.

«Mitmendat aastat te tema juures elate?»

«Seitsmendat.»

«Te olete kakskümmend neli aastat vana. Te olite siis seitseteist, kui . . .»

Komissar laseb oma mõtted uitama, ja küsib äkitselt:

«Kas teil kallimat on?»

Tüdruk mõõdab teda pilguga, jättes vastuse võlgu.

«Ma küsin teilt, kas teil on kallim.»

«Minu isiklik elu kuulub ainult mulle.»

«Kas te võtsite teda siin vastu?»

«Ma ei ole kohustatud teile vastama.»

Jälle kuluks tõepoolest kõrvakiil ära. On hetki, kus Maigret tahaks talle äiata või teda õlgadest raputada.

«Lõpuks leian ma ikkagi . . .»

«Tuhka te leiate . . .»

Maigret vaikib. See kõik on liiga hirmus! Kas ta tõesti hakkab selle plikaga vaidlema?

«Kas te olete kindel, et teil pole mulle midagi öelda? Mõelge järele, kuni veel hilja pole.»

«Ma olen kõik järele mõelnud.»

«Te ei varja minu eest midagi?»

«Kuidas ma saan varjata. Te olete ju nii kaval.»

«Mida te mõtlete edasi teha, kui omaksed kohale tulevad ja Jules Lapie on maetud?»

«Ma ei tea.»

«Kas te kavatsete siia jääda?»

«Võib-olla.»

«Kas te loodate pärandusele?»

«Ka see on täiesti võimalik.»

Maigret'l ei õnnestu oma rahu lõpuni säilitada.

«Igal juhul ma palun ühte asja meeles pidada, lapsuke. Niikaua kui kestab juurdlus, keelan ma teil siit lahkuda ilma politseid hoiatamata.»

«Mul ei ole õigust majast lahkuda?»

«Ei.»

«Aga kui ma tahan kuhugi minna?»

«Siis küsite minu käest luba.»

«Kas te arvate, et mina ta tapsin?»

«Mina arvan seda, mida ma tahan, ja teisse see ei puutu.»

Komissaril on kõigest villand. Ta on vihane. Ta teeb endale etteheiteid, et on lasknud niisugusel tegelasel nagu Félicie end sellisesse olukorda panna. Kahekümne nelja aastane? Tohoh! See on kaheteist- või kolmeteistkümnene plika, kes mängib jumal teab mis mängu ja kes seda ise tõsiselt võtab.

«Head aega.»

«Head aega.»

«Muide, mida te süüa mõtlete?»

«Ärge minu pärast muretsege. Ega ma nälga ei jää.»

Komissar ei kahtle selles. Ta kujutab ette, et niipea kui ta on läinud, istub Félicie köögilaua taha ja asub rahulikult sööma ükskõik mida, lugedes sinna juurde mõnd väikest romaanikest, mida ta proua Chochoi käest ostab.

Maigret keeb vihast. Teda on kogu maailma ees alt veetud. Ja kõige hirmsam, et altvedajaks on see mürgine plikanähvits.

*

On neljapäev. Kohale on sõitnud Lapie omaksed: tema vend Ernest Lapie, puusepp Fécamp'ist, kalk siilisoenguga ja rõugearmilise näoga meesterahvas, tema suurt kasvu, vurruudemetega naine, kaks last, keda ema ees lükkab, nagu ajaks hanesid põllule. Siis veel õepoeg Jacques Pétillon, üheksateistkümne-aastane noormees Pariisist, kiitsakas ja halva tervisega, keda Lapie'd altkulmu vaatavad.

Jeanneville'is kalmistut veel ei ole. Matuserongkäik liigub Orgevali, mille alla uusasula kuulub. Suureks sensatsiooniks on Félicie leinaloor. Kust ta on küll selle välja koukinud? Maigret saab alles hiljem teada, et ta on selle laenanud Mélanie Chochoi'lt.

Félicie ei oodanud, et talle tema koht kätte näidatakse, ta asus kohe esimesse ritta ja kõnnib nüüd sugulaste ees, sirge ja jäik, tõeline kurbust kehastav raidkuju, tupsutades silmi mustaäärelise taskurätiga, mis on ilmselt samuti Mélanie käest saadud ja mida on piserdatud odava kölniveega.

Politseibrigadir Lucas, kes saatis öö mööda Jeanneville'is, on seal koos Maigret'ga. Nemad kahekesi käivad matuserongi taga mööda tolmust teed ja lõokesed lõõritavad selges taevas.

«Ta teab midagi, see on selge. Ja pidagu ta end nii kavalaks kui tahes, ükskord ta jääb ikka omadega vahele . . .»

Lucas noogutab.

Pärast matusetalitust tuleb omastel minna tagasi majja, kus loetakse ette testament.

«Miks peaks mu vend küll olema testamendi teinud?» oli Ernest Lapie imestunud. «Meie peres pole see kombeks.»

«Félicie väidab . . .»

«Félicie! Félicie! Ikka see Félicie . . .»

Kehitati õlgu, mis muud neil üle jäi.

Ja kas pole see jällegi tema, kes trügib ette ja jõuab visata kirstule esimese peotäie mulda? Pärast seda, nägu pisaraist märg, eemaldub ta nii kiirel sammul, et tundub, nagu peaks ta kohe-kohe kukkuma.

«Ärge laske teda silmist, Lucas.»

Tüdruk läheb, läheb, pöördub kärmelt ühte, siis teise Orgevali tänavasse, ja Lucas, kes püsib umbes viiekümnemeetrise vahemaaga tema kannul, jõuab korraga liiga hilja ühele peaaegu tühjale tänavale, mille lõpus näeb eemalduvat väikest kaubaautot.

Lucas lükkab lahti võõrastemaja ukse sealsamas.

«Ütelge, see kaubaauto, mis praegu ära sõitis . . .»

«Jah . . . see on Louvet', autojuhi oma auto.»

«Kas te teate, kuhu ta sõitis?»

«Pariisi, nagu igal neljapäeval.»

Lucas tõttab postkontorisse, mis on sealsamas vastas.

«Hallo . . . Jah . . . Siin Lucas . . . Kiire asi . . . Väike kaubaauto, üsna logu . . . Oodake . . .»

Ta küsib postinelult:

«Ega te ei tea autojuht härra Louvet' auto numbrit?»

«Ei . . . ma mäletan ainult, et see lõpeb kaheksaga.»

«Hallo, number lõpeb kaheksaga . . . Noor tüdruk leinariides . . . Hallo . . . Ärge katkestage . . . Ei . . . Ma ei arva, et ta tuleks arresteerida . . . Võiks piirduda jälitamisega . . . Arusaadav? . . . Komissar helistab ise.»

Ta läheb tagasi Maigret' juurde, kes sammub üksi sugulaste kannul Orgevali Jeanneville'iga ühendaval maanteel.

«Ta laskis jalga . . .»

«Mis? . . .»

«Ilmselt hüppas ta liikuma hakkavasse autosse. Just siis, kui ma tulin nurga tagant välja . . . Ma helistasin Orfèvres'ile. Hoiatatakse brigaadi . . . Linna sissepääse valvatakse . . .»

Niisiis laskis Félicie jalga! Lihtsalt, keset päist päeva, et sellega Maigret'le ja tema parimale brigadirile pikka nina näidata! Ta laskis jalga, vaatamata uhkele leinaloorile, millest piisab tema äratundmiseks kilomeetri tagant.

Omaksed vaatavad aeg-ajalt tagasi politseinike poole, imestades, et Félicie'd enam näha pole. Félicie on ka võtme kaasa viinud. Tuleb minna aia kaudu. Maigret teeb söögitoa liugid lahti, laual on veel voodilina pukspuuokste pudemetega, toas küünlalõhn.

«Ma siiski jooksin midagi . . .» ohkab Ernest Lapie. «Minu vennal, härra komissar, polnud vähimatki põhjust teha testamenti . . . Jah, ma tean, ta oli tõepoolest veidrik . . . Elas nagu karu oma koopas ja me ei puutunud enam suuremat kokku, aga . . .»

Maigret tuhnib väikese kirjutuslaua sahtlites, mis seisab toanurgas. Ta tõstab välja hoolikalt liigitatud arvete pakke, saab kätte vana halli mapi, milles on vaid üks kollane ümbrik.

Avada pärast minu surma.

«Niisiis, härrased, ma arvan, et käes on see, mida me otsime.»

Mina, allakirjutanu, Jules Lapie, terve nii ihult kui mõistuselt, Forrentin, Ernesti ja Lepape, François' (elukoht Orgevali kommuun, Jeanneville) juuresolekul . . .

«Félicie'l oli õigus!» teeb Maigret lõpuks kokkuvõtte. «Tema pärib maja ja kõik, mis siin sees . . .»

Sugulased on jahmunud. Testamendis on lause, mis torkab kõrvu:

Arvestades asjaolu, et minu vend ja tema naine uskusid saavat pärast minu . . .

«Ma ütlesin talle ainult, et tore oleks panna koos kõik mängu . . .» selgitab Ernest Lapie.

Arvestades minu õepoja Jacques Pétilloni käitumist . . .

Pariisist tulnud noormehel on peas nägu nagu halval õpilasel auhindade jagamisel.

Sellel kõigel pole aga tähtsust. Félicie on see, kes pärib. Ja Félicie on jumal teab mispärast jalga lasknud.

II. KELLA KUUENE METROORONG

Käed püksitaskus, on Maigret seisatanud bambusest riidenagi ees koridori nurgas, mille keskel on rombikujuline peegel. Talle vaatab vastu nägu, mis peaks teda naerma ajama, sest see sarnaneb lapse omaga, kes tahab kangesti midagi, kuid häbeneb seda öelda. Ent Maigret ei naera, ta sirutab käe välja ning võtab nagist konksu otsast laiaäärelise õlgkübara ja paneb selle pähe. Kübar peas, läheb ta söögituppa tagasi veel kord vaatama Jules Lapie sahtlist leitud fotot.

Kui kunagi keegi välismaa kriminalist Maigret' meetodite vastu huvi tundis, lausus kriminaalpolitsei ülem mõistatusliku naeratusega:

«Maigret? Mis ma peaksin teile vastama? Ta astub juurdlusse nii nagu oma sussidesse.»

Täna ei paista komissar neid susse kuigivõrd jalga saavat. Kui just mitte mõelda ohvri susse või vähemalt tema puukingi. Sest need on siinsamas, paremal pool ust, kohal, mis paistabki just täpselt nende oma olevat. Kõik asjad on siin omal kohal. Kui ei puuduks Félicie, võiks Maigret arvata, et elu majas läheb edasi nagu ennegi, et see on Lapie ise, kes astub aeglasel sammul peenra poole, lõpetama poolikut tomatitaimede rida.

Puujalal on suur pea, kandiline nägu, paksud hallid kulmud, üle terve näo hallid habemetüükad, sest raseeris ta end vaid kord nädalas. Ta oli kitsipung. Piisab pilgust tema arvetele . . . Pole raske taibata, et üks suu oli tema jaoks üks suu. Eks tunnistanud tema vendki: «Muidugi oli ta üpris kokkuhoidlik . . .»

Ja kui üks normandlane ütleb teise normandlase kohta, et ta on kokkuhoidlik . . .

Ohtu on vaikne. Taevas värvub silmanähtavalt lillakamaks. Hooti on tunda maalt tulevat karget tuuleõhku. Ja Maigret, piip suus, märkab üllatusega, et ta hoiab end niisamuti vinnas nagu Lapie'gi. Ning siis, kui ta läheneb keldrile, liipab ta koguni kergelt vasakut jalga. Ta keerab vaadikraani lahti, loputab klaasi ja laseb selle roosat veini täis . . . Sel kellaajal peaks Félicie tavaliselt köögis olema ning küllap levivad moorprae lõhnad aedagi . . .

Mispärast Lapie tapeti?

Maigret'le tuleb tahtmatult mõte, et jõuab kätte aeg, kus ka tema on pensionil, ka temal on väike maja maal, aed, laia äärega õlgkübar . . .

Puujalga ei võidud tappa röövimise eesmärgil, sest venna jutu järgi polnud tal midagi peale selle kurikuulsa pensioni. Leiti tema hoiukassaraamat, pangatähti kahe tuhande frangi väärtuses ühes ümbrikus, mõned Pariisi linna obligatsioonid. Samuti leiti ka tema kuldkell.

Niisiis tuleb otsida muid põhjusi! Tuleb end veelgi rohkem selle mehe asemele seada. Ta oli toriseja, pahur, sõnaaher, väiklane. Ta oli üksiklane. Iga vähimgi asi, mis sundis teda oma harjumustest kõrvale kalduma, pidi teda tingimata vihale ajama. Tal polnud kunagi mõttessegi tulnud abielluda, lapsi saada, ning polnud teada, et tal ka kellegagi mingitki romaani või vahekorda oleks olnud.

Millele siis Félicie vihjas? Aga ei! Félicie valetas! Ta valetab niisama loomulikult, nagu ta hingab! Või õigemini kujundab tõdesid nii, kuidas talle kasulik on. Oleks liiga labane, liiga banaalne olla vanamehe teenija. Ta eelistab kuulda juttu, et kui juba Lapie teda enda juurde kutsus . . .

Maigret vaatab köögiakna poole. Millised olid nende kahe, niisuguses eraldatuses elava inimolendi suhted? Ta usub, ta on koguni kindel, et nad kiskusid nagu kass ja koer.

Äkki . . . Maigret võpatab . . . Ta on just tulnud välja keldrist, kus ta jõi veel teisegi klaasi veini. Nüüd seisab ta hämaras õues, õlgkübar peas, ja tal tekib hetkeks kahtlus, kas ta viimati und ei näe. Köögi pitskardinate taga lööb põlema elektripirn, värvitud seinalt kiiskavad vastu kastrulid, kostab gaasipliidi «puhh». Komissari kell saab kümne minuti pärast kaheksa.

Ta lükkab ukse lahti ning näeb Félicie'd, kes on juba kübara ja loori nagisse riputanud ning paneb vett keema.

«Tohoo! Te olete tagasi?»

Tüdruk ei võpatagi, ta mõõdab komissari pealaest jalatallani, jäädes pikemalt peatuma õlgkübaral, mille Maigret ise on juba unustanud.

Komissar istub toolile. Ilmselt peab see aknaalune koht vanamehe oma olema. Ta sirutab jalad välja, Félicie askeldab köögis, nagu poleks Maigret'd seal olemaski, katab endale laua, võtab kapist või, leiva, vorsti.

«Ütelge mulle, lapsuke . . .»

«Ma pole teile mingi lapsuke.»

«Ütelge mulle, Félicie . . .»

«Te võiksite mulle öelda «preili»!»

Püha taevas! Küll võib see plika vastik olla! Maigret tunneb, kuidas ta kaotab kannatuse, otsekui püüdes kätte saada mõnd väikest looma, kes ikka ja jälle sõrmede vahelt minema libiseb, nagu näiteks sisalik või nastik. Tal on piinlik tüdrukut tõsiselt võtta, aga midagi ei ole parata, sest talle tundub, et tema käest ja ainult tema käest võib ta kuulda tõtt.

«Ma palusin teid mitte ära minna . . .»

Félicie näole ilmub rahulolunaeratus, justkui tahaks ta ütelda:

«Nagu näete, läksin ma ikkagi minema.»

«Kas te võiksite mulle, palun, ütelda, mida te käisite Pariisis tegemas?»

«Jalutamas!»

«Tõepoolest? Võtke arvesse, et kohe ma saan täpselt teada, kus te käisite ja mida tegite!»

«Ma tean, üks totakas käis mul kannul.»

«Missugune totakas?»

«Üks pikk punapea, kes koos minuga istus kuus korda metroos ümber.»

Muidugi inspektor Janvier, kes pidi teda jälitama sellest hetkest peale, kui autojuhi sõiduk Maillot' väravate juurde jõudis.

«Kellega te kohtusite?»

«Ei kellegagi.»

Félicie asub sööma. Vähe sellest. Ta paneb enda ette ühe oma romaanikese, millel on nuga järjehoidjaks vahel, ning hakkab rahumeeli lugema.

«Ütelge, Félicie . . .»

Kitselaup, see oli komissari rabanud juba nende esimesel kohtumisel. Nüüd on ta selles veendunud. Kõrge ja jonnakas kitselaup, mis trotsib kangekaelselt ükskõik missugust võimalikku takistust.

«Kas te mõtlete üksi öö selles majas mööda saata?»

«Ja teie? Kas te kavatsete siia jääda?»

Félicie sööb ja loeb. Maigret peidab oma halba tuju iroonilise ilme taha, ise tahaks aga hoopis isalik näida.

«Te ütlesite mulle täna hommikul, et te olete kindel pärandusse saamises . . .»

«Ja siis?»

«Kust te seda teadsite?»

«Lihtsalt teadsin!»

Ta on endale kohvi teinud, mida paistab armastavat. Ta joob kohvi mõnuga, pakkumata seda oma kaasvestlejale.

«Ma tulen homme teie juurde tagasi.»

«Tulge, kui tahate.»

«Ma loodan, et te olete selleks ajaks järele mõtelnud.»

Tüdruk saadab komissarile vastuseks oma heledate silmade pilgu, kust ei või midagi välja lugeda, ning nähvab õlgu kehitades.

«Mille üle?»

Maigret satub «Kap Hoorni» uksel kokku inspektor Janvier'ga, kes jälitas Félicie'd Jeanneville'ini välja ja kelle sigaretiots helgib pimeduses. On vaikne. Tähed siravad. Konnad vidistavad.

«Ma tundsin ta paugupealt ära, patroon, tundemärkide järgi, mis Lucas telefoni teel andis. Kui auto tollimaja juurde jõudis, istus preilna juhi kõrval ja nad ajasid mõnusasti juttu. Tüdruk tuli maha. Ta läks jalgsi Grande-Armée avenüüd mööda üles, uudistades kaubaväljapanekuid. Villaret-de-Joyeuse'i tänava nurgal astus ta pagariärisse ja sõi ära oma pool tosinat kreemikooki ning jõi peale klaasi portveini.»

«Kas ta sind märkas?»

«Ei usu.»

«Aga mina tean, et märkas.»

Janvier kohmetub.

«Ta läks metroosse, võttis teise klassi pileti, esimene kord me istusime ümber Concorde'is, teine kord Saint-Lazare'is. Kongid olid peaaegu tühjad. Ta istus ja luges mingit bulvariromaani, mille võttis oma kotist. Me istusime viis korda ümber.»

«Ta ei rääkinud kellegagi?»

«Mitte kellegagi.»

«Jätka . . .»

«Ternes'i metroojaamas pressiti meid rahva hulgas umbes meetri kaugusele teineteisest. Sel momendil, pean tunnistama, mõistsin ma, et ta on aru saanud, et teda jälitatakse... Ta vaatas mind... mul oli niisugune tunne, patroon, et... Kuidas seda nüüd öeldagi... Mõne hetke jooksul oli tal nagu teine nägu peas. Justkui oleks tal hirm. Ma olen kindel, et sel silmapilgul ajasin mina või ajas mõni teine asi talle hirmu peale... See kestis vaid viivu, ja äkki laskis ta küünarnukid käiku, et kiiremini perroonile pääseda...»

«Kas sa oled kindel, et ta kellegagi ei rääkinud?»

«Täiesti... Perroonil ootas ta, kuni rong ära sõitis, ja saatis uuriva pilguga üht tulvil vagunit...»

«Kas ta paistis konkreetselt kellegi vastu huvi tundvat?»

«Ei oska ütelda... Ma märkasin vaid, et kui rong oli pimedasse tunnelisse kadunud, vabanes tema nägu pingest ning ta ei suutnud hoiduda mulle võidukat pilku saatmast. Ta tuli kiiresti metroost välja. Ilmselt ei teadnud ta, kus ta on. Ta jõi Ternes'i avenüü nurgal baaris ühe aperitiivi. Siis vaatas ta rongide sõiduplaani, võttis takso ning sõitis Saint-Lazare'i jaama. Ongi kõik...»

«Kas sa söönud oled?»

«Ma haarasin jaamas lennult ühe võileiva.»

«Jää siia Lucas'd ootama.»

Maigret eemaldub, ta läheb ära rahulikust Jeanneville'ist, kus vaid mõnest aknast roosat valgust paistab, jõuab varsti Orgevali ja leiab trahteris «Kuldvõru» Lucas' eest. Too ei ole üksi. Tema seltsiline, sinise türbiga mees, ei saa olla keegi muu kui autojuht Louvet, kes vestleb väga elavalt, sest tema ees on juba neli-viis veiniklaasialust.

«Minu patroon komissar Maigret,» esitleb Lucas, kes ka lõhnab kangema joogi järele.

«Nagu ma juba brigadirile ütlesin, härra komissar, ei osanud ma midagi kahtlustada, kui ma oma loksu istusin...»

«Millal te avastasite, et keegi on teie autos?»

«Natuke enne Saint-Germaini jõudmist. Ma kuulsin oma selja tagant nagu ohet... Ma mõtlesin, et see on tuul, sest see pani tõepoolest mu puldani loperdama... Äkki kuulsin aga häält, mis ütles:

«Kas te ei saaks mulle tuld anda?»

Ma pöördusin ja nägin ülestõstetud loori ja sigaretti suus. Ta oli surmtõsine, tõepoolest, ja täiesti kahvatu ning sigaret värises ta huulte vahel...

«Mis teie siin teete?» küsisin ma temalt.

Ja siis ta muudkui rääkis ja rääkis... Ta ütles mulle, et

tal on ilmtingimata vaja minutitki kaotamata Pariisi jõuda, et see on elu ja surma küsimus, et need, kes tapsid Puujala, tahavad kõik tema kaela ajada, et politsei on loll ja ei taipa midagi.

Ma palusin korraks auto, et ta saaks minu kõrvale tulla, sest ta istus seal ühe vana musta kasti otsas...

«Hiljem... Hiljem...» kordas ta mulle ühtejärge. «Kui ma olen täitnud oma ülesande, mis mul täita tuleb, võib-olla ma siis räägin teile kõik ära. Igatahes olen ma teile elu lõpuni tänulik, et te mind päästsite...»

Kui me tellimuse juurde jõudsime, tänas ta mind ja astus autost välja, ühke nagu printsess...»

Lucas ja Maigret vahetasid pilke.

«Ja nüüd, kui te vastu ei ole, tellime veel ühe viimase — pole midagi, praegu on minu kord — ja ma võtaksin ka ühtteist hamba alla... Ma mõtlen, et ega see mulle paha ei tee, eks ole? Teie terviseks!»

Eeli kümme õhtul. Lucas on läinud valvepostile «Kap Hoorni» juurde ja välja vahetanud Janvier', kes pöördus tagasi Pariisi. «Kuldvõru» saal on suitsust sinine. Maigret on liialt söönud ning rüüpab oma kolmandat või neljandat väikest klaasi kohalikku veini.

Ta istub kaksiratsa õlgpõhjaga toolil, küünarnukid seljatoel — hetkiti võiks arvata, et ta tukastab — silmad poolsuletud, sirge suitsujoom piibukahast tõusmas, neli meest aga mängivad tema ees kaarte.

«Üldiselt võttes,» ohkab Maigret, «elas ta ju nagu kuninga kass... umbes nagu üks tubli maa-kirikuõpetaja oma teenijaga. Küllap laskis ennast poputada ja soputada...»

«Ehee! Paistab, et te teda üldse ei tunne,» ütleb trahterimomik, käies välja oma kolm kaarti. «Kuigi ta on surnud, peab ütlema, et ta oli kõige suurem sänikael, keda on eales nähtud.»

«Mida te selle sänikaela all mõtlete?»

«Seda, et ta ei teinud muud kui torises hommikust õhtuni kõige üle ja kõigi peale... Ta polnud ilmaski millegagi rahul. Võtame kas või selle klaaside loo...»

Ta kutsub teisi oma juttu kinnitama.

«Kõigepealt leidis ta, et mu likööriklaasid on liiga paksu põhjaga, ja tuli ning koukis ülevalt riiulilt ühe klaasi, mis oli enam-vähem tema meele järele, ja siis ühel päeval, kui

ta likööri teise klaasi ümber valades märkas, et kogus on täpipealt sama, vihastas ta jubedasti.

«Te ise ju valisite selle klaasi,» ütlesin ma talle.

Siis läks ta ja ostis linnast endale uue klaasi, mis oli kolmandiku minu omadest suurem.

«Minugipoolest,» ütlesin ma talle. «Me oleme tasa, kui te viis suud juurde maksate.»

Selle peale ei käinud ta siin terve nädala. Ühel õhtul nägin teda uksel seismas.

«Kuidas jääb minu klaasiga?»

«Viis suud peale!» hõikasin ma vastu.

Ta läks minema. Terve kuu ei näidanud ta nägu, ja lõpuks olin ikkagi mina see, kes alla andis, sest kaardimängus puudus neljas käsi.

Kas ei või siis öelda, et ta oli sänikael? Teenijaga oli tal sama lugu. Nad kiskusid hommikust õhtuni. Nende kraaklemine kostis kaugele. Nad vedasid teineteisega nädalate viisi vinga. Aga ma usun, et kokkuvõttes jäi viimane sõna ikkagi tüdrukule, sest, teie loaga, tema on veelgi enam normandlane, kui Puujalg ise oligi. Nojah! Oleks põnev teada küll, kes selle vaese mehikese teise ilma saatis. Tegelikult, ega temas õelust ju polnud . . . Iseloom oli tal sihuke . . .»

«Kas ta käis tihti Pariisis?» küsib mõne aja pärast Maigret.

«Tegelikult üldse mitte. Ainult kord kvartalis pensioni järel. Läks ära hommikul, tagasi tuli õhtul.»

«Ja Félicie?»

«Kas teist keegi oskab öelda, käis Félicie Pariisis?»

Mehed ei tea selle kohta midagi öelda. Küll aga on teda sageli nähtud pühapäeviti Poissys tantsimas, ühes väikeses jõeäärses kabarees.

«Kas te teate, kuidas vana teda hüüdis? Kui ta temast rääkis, ütles ta ikka: «Minu kakaduu.» Seda sellepärast, et see tüdruk käib nii imelikult riides . . . Vaadake, härra komissar, kõik, kes elavad Jeanneville'is, on enam-vähem napakad. See ei ole ristiinimeste maa. Need seal on vaesed sellid, kes on eluaeg igatsenud maale pääseda . . . No ja siis jõuabki see päev kätte. Nad lasevad end ära meelitada uhkest reklaamist. Ja nüüd nad on siis selles maapealses paradiisis ning märkavad, et on hoopis vastu pükse saanud. Aga on juba hilja . . . Nad on pannud oma viimased veeringud mängu, ja nüüd tahavad nad selle eest ka midagi saada, vähemalt midagigi saada, või vähemalt püüavad end uskuma panna, et nad midagi saavad. Jah, kuidas keegi, mõned veavad kohtus vägi-

kaigast oma aeda tungiva puuoksa või oma begooniatele sirtsutava koera pärast. Mõned aga . . .»

Maigret ei maga, mille tõenduseks on see, et ta sirutab käe välja ning tõstab veiniklaasi suu juurde. Kuidas soojus rammestab teda, ta sulab tasapisi ühte selle maailmaga, mida ta sammhaaval avastab. Tal tulevad silma ette Jeanneville'i lõpetamata aiaed puulapsukestega, majad nagu mänguasjatsid reas, ülimalt hoolsasti kõblatud aiakesed, fajanssloomad, klaaskuulid . . .

«Kas vanamees keegi kunagi vaatamas ei käinud?»

Ei, see ei saa võimalik olla! Kõik siin on liiga rahulik, liiga ümarik, liiga kompaktne. On võimatu, kui elu on siin ülesehitatud, nagu talle räägitakse, et ühel ilusal hommikul, ühel esmaspäeval, kui Félicie on läinud Mélanie Chochoi poodi sisseoste tegema, kui Puujalg on äkitselt jätnud sinnapaika tomatitaimede pikeerimise, et võtta söögitoa puhvetist karahvin ja klaas ning juua lehtlas jumala üksi likööri, mis on hoitud erakordsete sündmuste puhuks, et . . .

Tal oli siatöökübar peas, kui ta läks üles oma nii hoolikalt poonitud prandaga tuppa. Mis teda küll sinna ajas?

Mitte keegi polnud lasku kuulnud, ent ometi oli tulistatud, ja väga lähedalt, vähemalt kahe meetri kauguselt rinnast, nagu väitsid eksperdid.

Kui oleks revolvergi leitud, oleks võinud arvata, et Puujalg neurasteeniahoos . . .

Meeriabi ei murdnud pikemalt pead, ja arvestades kõiki neid momente, pomises, nagu vastaks korraga kõikidele küsimustele:

«Ja mis te siis tahate? Ta oli ju veidrik . . .»

Seda küll! Kuid ta on surnud. Keegi on ta tapnud! Ja Félicie oma püha, lihtsameelse näoga oskas politsei käte vahelt välja libiseda otsekohe pärast Puujala muldasängitamist, minna Pariisi, vahtida kaubalette, nagu poleks midagi juhtunud, süüa kreemikooke, juua portveini ja siis lõpuks veel patseerida metroos!

«Ma tahaksin teada, kes selles majas elama hakkab . . .»

Kaardimängijad kõnelevad seosetult ning Maigret' kõrvu, kes neid ei kuula, kostab see nagu mingi nurrumine. Ta ei vasta, et see on Félicie. Ta hõljub. Pildid joonistuvad ning kustuvad. Aja- ja ruumitaju on kadumas. Félicie on ilmselt voodis ja loeb. Ta ei karda üksinda majas, kus tapeti tema peremees.

Maigret näeb uuesti poonitud treppi. Félicie kohta võib öelda mida tahes, kuid tema majapidamises valitseb ees-

kujuilik kord. Maigret' ema ütlust mööda võiks seal põranda peal sõita.

Üks paremal . . . vanamehe tuba . . . uks vasakul . . . Félicie tuba . . . Félicie toast pääseb veel ühte küllalt suurde tuppa, mis on mööblit täis.

Maigret kortsutab kulmu. Seda ei või pidada eelaimuseks, veel vähem mingiks mõtteks. Ta tunneb ähmaselt, et võibolla on selle toaga seal midagi viltu.

«Teile noormehe päevil . . .» alustab Lepape.

Maigret võpatab.

«Kes te räägite tema õepojast?»

«Jah . . . Ta elas onu juures oma kuus kuud või rohkemgi. Sinna on umbes aasta tagasi. Ta oli niisugune kleenuke . . . Paistis, et talle oli soovitatud maaõhku, aga tema leekis ümmikul Pariisi vahet.»

«Missuguses toas ta elas?»

«Nojah . . . Vaat selles see nali oligi . . .»

Lepape pilgutab silma.

«Ma räägin teile, härra komissar . . . Te nägite seda maja . . . Trepist paremat kätt jääb ainult üks tuba, Puujala oma. Teisel pool on kaks tuba, aga et tagumisse pääseda, peab esimesest läbi minema. Nojah, ja kui see noormees tuli, andis onu talle oma toa, ise aga kolis teisele poole, nii-öelda Félicie'ga kokku. Ta võttis endale esimese ja teenija magas tagumises toas, nii et oma tuppa minekuks pidi tüdruk peremehe toast läbi minema . . . Ma ei vihja mitte millelegi, ma tahan ainult öelda, et vana oli Félicie kõrval, õepoeg oli aga lükatud teisele poole, üle koja. Kui nüüd oletada, et seal midagi juhtus . . .»

Eni Maigret'd see ei huvita. Mitte et ta teeks illusioone teatavas vanuses meeste suhtes, tal pole neid isegi mitte vanameeste suhtes. Pealegi oli Puujalg vaid kuuekümnene ning veel täies elujõus mees.

See lihtsalt ei käi kokku ettekujutusega, mis tal vanast on, ja kõik. Ta loodab siiski jõuda selle morni üksiklase mõistmiseni, kelle õlgkübarat ta oli õhtul pähe passinud.

Jah, mitte tema vahekord Félicie'ga ei vaeva teda. Aga mis siis nimelt? Hoopis see lugu nende tubadega.

Ta kordab nagu koolipoiss, kes õpib tükki pähe:

«Õepoeg paremal . . . üksinda . . . Onu vasakul, siis Félicie . . .»

Vana jäi seega nende kahe vahele. Kas ta tahtis, et noored ei saaks tema teadmata kokku? Või püüdis ta Félicie'd takis-

tada seiklusesse laskumast? Ei, sest kui õepoeg oli lahkunud, laskis ta teenija jälle teisele poole tagasi.

«Jätke tänaseks, patroon.»

Maigret tõuseb. Ta läheb üles magama. Ta peab järgmisel hommikul jälle kiirustama mängulinnakesse, et seal eest leida roosad, päikese käes peesitavad majad ning näha uuesti neid kolme tuba. Kõigepealt ta helistab aga Pariisi ja palub Janvier'd tegelda noormehega.

Maigret pole siiani tema vastu huvi tundnud. Keegi polnud teda kuritöö hommikul Jeanneville'is näinud. See on pikk, kõhn, närvilise olekuga poiss, kellelt pole oodata erilisi heategusid, kuid kes ei kujuta endast ka mingit mõrtsukat.

Andmete järgi, mis Maigret on saanud, oli tema ema, Lapie õde, abielus viiuldajaga, kes mängis ühes nende kvartali õllerestoranis. Muusik suri varakult. Et oma poega kasvatada, läks ema tööle kassapidajaks kangaärisse Sentier' tänaval, suri aga omakorda kaks aastat tagasi.

Mõned kuud pärast õe surma võttiski Lapie noormehe enda juurde. Nad ei sobinud omavahel. See oli ka mõistetav. Jacques Pétillon oli muusik nagu isagi ning Puujalg polnud mees, kes oleks võinud enda juures kuulda viiuli kääksutamist või saksofoni huilgamist.

Nüüd teenib Jacques Pétillon leiba saksofonistina mingis Pigalle'i tänava urkas. Elab ta Lepici tänaval ühes möbleeritud toas seitsmendal korrusel.

Maigret uinub sulgkottide vahel, kuhu ta üleni sisse vajub, ja hiired lasevad ta pea kohal öö läbi tantsu. Lõhnab nagu maal heina ja hallituse järele, ning teda äratab lehmade ammumine; hommikune buss peatub «Kuldvõru» ees, Maigret hingab sisse mõnusat kohvilõhna.

Need kolm tuba... Kõigepealt tuleb helistada Janvier'le:

«Halloo... Lepici tänav... «Vaikse Kohakese» võõrastemaja... Hüvasti, vana...»

Ta kiirustab Félicie juurde. Ta kujutab teda juba ette köögis, kuidas ta pöörab tema poole oma teravajoonelise kitselaubaga näo, võttes teda vastu nii ebasõbralikult kui võimalik ning saates talle oma läbipaistvatest silmadest seletamatu pilgu.

«Kas vanamees tundis ka tüdruku järele vajadust?»

Ta mõistab, ta aimab, ta on koguni kindel, et Puujalg vajas seda lähedaseks saanud vaenulikkust niisama nagu veiniklaasi keldris, õhku, mida ta hingas, nagu kaardipartiid õhtuti, nagu vaidlust mängu üle partneritega.

Eemal allee lõpus näeb ta Lucas'd, kes on pidanud pikalt

valvama ja kellele sel ööl küll soe ei olnud. Siis märkab ta läbi lahtise toaakna tumedaid juukseid turbaniks seotud rätiku all, närvilist kogu, mis saputab voodiriideid. Teda on nähtud. Teda on ära tuntud, kindlasti mõeldakse tema vastuvõtule.

Maigret muigab tahtmatult: Félicie on siin!

III. MÄRKMIKUST LOETUD PIHTIMUS

«Halloo... Olete see teie, patroon? Siin Janvier...»

«Mis on, vana?»

«Blanes-Manteaux tänav... Ma helistan ühe kullassepa juurest. Poiss on vastas, täiesti üksi viletsas bistroos. Ta näib kedagi või midagi ootavat. Joob veini...»

Vaikus. Maigret teab hästi, mida inspektor nüüd ütleb.

«Ma arvan, kas poleks viimati parem, patroon, kui te tuleksite ise...»

Nii on see kestnud terve hommikupooliku ja terve hommikupooliku on Maigret sellele vastu olnud.

«Jätka! Helista, kui on midagi uut...»

Ta küsib endalt, kas ta viimati ei eksi, kas ta peab just nimelt nii tegutsema, ja ometi ei söanda ta ära minna, midagi hoiab teda paigal, tal on isegi raske öelda, mis nimelt.

Tõepoolest imelik juurdlus! Õnneks pole veel ajakirjanikud hakanud Puujala surmaga tegelema. Vähemalt paarkümmend korda on ta pidanud endamisi pomisema:

«Ja ikkagi on vana tapetud!»

Kuritöö on jäänud kuidagi tagumisele plaanile ja ta on tahtmatult ning pidevalt pidanud mõtlema teisele asjale. Ja see teine asi on Félicie!

«Kuldvõru» omanik on talle laenanud vana jalgratta, millel Maigret näeb välja nagu õpetatud karu. See võimaldab tal oma äranägemist mööda sõita Orgevalist Jeanneville'i või Jeanneville'ist Orgevali.

Ilm on kogu aeg ilus ja selge. Seda vaatepilti siin on võimatu teisiti ette kujutada kui ainult kevadises päikesepaistes.

Ka Lucas, kuigi ta ei lausu kõige selle kohta sõnagi, leiab juurdluse käigu imeliku olevat. Tal on igav kõndida «Kap Hoorni» ees sada sammu edasi, sada sammu tagasi. Mis siis kokkuvõttes tema ülesanne on? Valvata Félicie'd? Kõik maja

aknad on lahti. On näha, kuidas teenija majas askeldab. Ta on teinud hommikul poes oma sisseostud, nagu tal kombeks. Ta teab, et brigadir tal kannul käib. Kas kardetakse, et ta uuesti jalga laseb?

Lucas mõtleb sellele endamisi, ent ta ei söanda Maigret'le vahele segada, tõmbab kannatamatult ühe piibu teise järel ning kopsab tüdimusest aeg-ajalt kinganinaga vastu kivikesi.

Ometi paistab juurdluse huvipunkt olevat hommikust peale mujale kandunud. Esimene telefonikõne oli Lepici tänavalt. Maigret ootab uusi teateid, istudes võõrastemaja terrassil rohelises tünnis kasvava loorberipuu varjus. Tal on juba omad harjumused välja kujunenud. Kõikjal, kus ta viibib, tekivad tal kohe omad harjumused. Telefonipreiliga on kokku lepitud, et ta kutsub teda aknast, kui talle Pariisist helistatakse.

«Kas see olete teie, patroon? . . . Siin Janvier. Helistan teile kohvikust Lepici tänava nurgal. Jacques Pétillon läks koju kell kuus hommikul, väsinud ja vaevatud. Viskus riidest lahti võtmata voodisse. Mina läksin «Pelikani». Selles urkas ta mängib. Ta ei olnud täna öösel välja ilmunud. Mida ma nüüd teen?»

«Oota . . . jälgi teda, kui ta välja läheb . . .»

Kas viimati õepoeg polegi niisama süütu, nagu ta paistab? Kas Maigret, selle asemel et klammerduda Félicie külge, ei teeks hoopis targemini, kui tegeleks tõsiselt poisiga? Just niiviisi mõtleb Janvier, seda võib aimata. Ta taotleb seda oma teisest telefonikõnest peale.

«Halloo . . . Siin Janvier . . . Noormees läks praegu tubakapoodi Fontaine'i tänaval. Ta on näost plass kui paber. Ta on kuidagi närviline ja rahutu . . . Ta vahtis ringi, nagu kardaks jälitamist, aga ma arvan, et ta pole mind veel märganud . . .»

Pétillon ei maganud niisiis rohkem kui mõne tunni, ja ta on uuesti jalul. Fontaine'i tänava tubakapoodi külastavad tavaliselt kahtlased sellid.

«Mis ta teeb?»

«Ta ei räägi kellegagi. Ta pilk on kogu aeg uksel. Paistab, nagu ootaks ta kedagi . . .»

«Jätka . . .»

Vahepeal on Maigret saanud mõningaid andmeid vana Lapie õepoja kohta. Miks ta küll ei ole hakanud tõsist huvi tundma selle poisi vastu, kes tahab saada suureks virtuoosiks ja kes teenib leiba saksofonimänguga ühes Montmartre'i urkas?

Pétillonil on olnud raskeid päevi. Tal on tulnud laadida öösiti juurvilja Keskturul. Ta on saanud tunda tühja kõhtu. Mitmel korral on ta oma viiuli pandimajja viinud.

«Kas teile ei paista imelik, patroon, et ta oli terve öö väljas, ilma et oleks jalga «Pelikani» tõstnud, ja nüüd . . . Te peaksite teda nägema. Ma tahaksin, et te teda näeksite . . . Ta on nii äravaevatud moega, tal on hirm . . . Võib-olla kui teie siin oleksite . . .»

Vastus on jällegi sama:

«Jätka jälitamist.»

Oodates ronib Maigret aga jalgratta sadulasse ja pendeldab «Kuldvõru» terrassi, kus ta telefonikõnesid passib, ja roosa maja vahet, kus pesitseb Félicie.

Maigret läheb majja ja käib seal ringi nagu omas kodus. Félicie püüab temast mitte välja teha, tegeleb majapidamisega, keedab süüa. Mõnikord vaatab ta komissarile otsa, kuid tema silmadest on võimatu mingisugustki tundevarjundit välja lugeda. Aga Maigret tahab just temale hirmu naha vahele ajada. Tüdruk on olnud juba algusest peale endas liiga kindel. Ei ole võimalik, et see olek midagi ei varja, ning ta passib peale hetke, mil tüdruk oma nõrkust ilmutab.

«Ja ikkagi on vana tapetud . . .»

Maigret mõtleb kogu aeg tüdrukule, nimelt just tüdrukult tahab ta saaduse välja kiskuda. Maigret hulkus ennist aias. Ja ta tegi ühe avastuse. Kompostihunnikust heki ääres tõi hark päevavalgele liköörriklaasi, mis oli täpne paariline selle, mille ta oli esimesel päeval lehtlalaualt leidnud. Ta näitas seda Félicie'le.

«Nüüd jääb teil üle veel vaid sõrmejäljed leida!» ütles tüdruk põlglikult, laskmata end vähimalgi määral häirida.

Kui komissar üles läks, ei tulnud Félicie talle järele. Maigret tuhnis Lapie toas läbi iga viimase kui nurga. Ta astus ka üle koja Félicie tuppa ning asus ka tema sahtleid lahti tõmbama. Tüdruk kindlasti kuulis oma pea kohal käimist. Kas ta tundis hirmu?

Siis sattus Maigret'le pihku märkmik, mis oli riidekapi põhjas, sukkade ja pesu kuhja all. Ega Puujalg asjata oma teenijat Kakaduuks kutsunud. Isegi aluspesu puhul armastas tüdruk eredaid värve — krellroosat, mürkrohelist —, kämblalaiusi pitse, isegi kui need olid imitatsioonid.

Et tüdrukut vihale ajada, läks Maigret alla kööki märkmikku lehitsema, milles olid sissekanded eelmisest aastast. Félicie kooris kartuleid ja laskis neil sinisesse emailämbrisse kukkuda.

«13. jaanuar — Miks ta ei tulnud?
15. jaanuar — Anumine.
19. jaanuar — Kahtlustuspiinad. Kas see on tema naine?
20. jaanuar — Tusk.
23. jaanuar — Lõpuks ometi.
24. jaanuar — Joovastus algab.
25. jaanuar — Joovastus.
26. jaanuar — Ikka tema. Tema huuled. Õndsus.
27. jaanuar — Oh! Läinud! . . . Läinud . . .»

Aeg-ajalt tõstab Maigret pilgu, Félicie aga ei tee teda märkamagi.

«Mis ta nimi on?»

«See ei puutu teisse.»

«Abielus?»

Oma poegi kaitsva tigeda kassi pilk.

«Kas see on suur armastus?»

Tüdruk ei vasta. Maigret jätkab jonnakalt, ta teeb endale sellepärast etteheiteid. Ta kordab endamisi, et ta eksib, ta mõtleb Lepici tänavale, Fontaine'i tänavale, mõtleb heitunud noormehele, kes käib eilsest peale linnas ringi, põrkudes vastu seinu nagu hullunud kimalane.

«Ütelge, lapsuke, kas te kohtusite selle mehega siin?»

«Miks ka mitte?»

«Ja teie peremees teadis seda?»

Ei! Ta ei saa enam niiviisi jätkata selle plika küsitlemist, kes tema üle irvitab. Tõsi küll, ei ole ka sugugi targem minna Mélanie Chochoi juurde, mida ta aga siiski teeb.

«Muide, proua Chochoi, kas Lapie teenijal on olnud kallimat?»

«Eks tal ikka ole olnud.»

«Aga täpsemalt?»

«Igal juhul ta rääkis kallimast . . . Ikka ühte ja sama. Aga need on tema isiklikud asjad. Ta oli vahel väga õnnetu, see väike tüdruk . . .»

«Ons tegu abielumehega?»

«Ega seegi pole võimatu. Küllap ta sellepärast rääkiski ühtelugu takistustest. Minuga ta eriti ei avameelitsenud. Rohkem puistas ta südant Léontine'ile, härra Forrentini teenijale . . .»

Üks mees on tapetud, ja teine, tõsine ja täies jõus mees, tegeleb mingi romantilise plika armuasjadega! Romantilise vähemalt sedavõrd, et tema märkmikus seisab:

«17. juuni — Melanhoolia.
18. juuni — Kurbus.

21. juuni — Maailm on võlts paradiis, kus ei jätku õnne kõigi jaoks.
22. juuni — Ma armastan.
23. juuni — Ma armastan.»

Maigret on tulnud helistama Forrentini ukse taha. Režissööri teenija Léontine on umbes kahekümneaastane laia kuumaga tüdruk. Ta kohkub koledasti. Ta kardab oma sõbrannale halba teha.

«Muidugi ta rääkis mulle kõike . . . Vähemalt kõike seda, mida tahtis mulle rääkida. Ta lippas siit tihtipeale läbi.»

Maigret näeb selgesti neid kahte omavahel, ühel suu vaimustusest pärani, Félicie'l mantel lohakalt õlgadel:

«Kas sa oled üksi? . . . Kui sa teaksid, mu kullake . . .»

Ta räägib, ta räägib, nagu räägivad noored tüdrukud iseeneskis.

«Ma nägin teda. Olen nii õnnelik . . .»

Vaene Léontine ei tea, mida Maigret' küsimustele vastata.

«Ma ei ütle ealeski tema kohta midagi halba. Félicie on nii palju kannatanud! . . .»

«Kas ühe mehe pärast?»

«Palju kordi on ta tahtnud surra.»

«See mees ei armastanud teda?»

«Ma ei tea . . . Ärge piinake mind!»

«Kas te teate tema nime?»

«Ta pole mulle seda kunagi öelnud.»

«Olete teda näinud?»

«Ei.»

«Kus nad kokku said?»

«Ma ei tea.»

«Kas Félicie oli tema armuke?»

Léontine punastab, pomiseb:

«Ükskord ta pihtis mulle, et kui tal oleks laps . . .»

Mis võib sellel küll olla pistmist vanamehe tapmisega? Maigret liigub kogu aeg, ent üha rohkem ja rohkem jõuab talle kannule see ebamäärane ängistus, mis kuulutab läbikukkumist.

Mis siis ikka! Ja jällegi on ta «Kuldvõru» terrassil. Telefonipreili annab talle märku.

«Pariisist on juba kaks korda helistatud . . . Iga minut küsitakse teid uuesti.»

Jällegi Janvier. Ei, see ei ole tema hääl, see on komissarile hoopiski tundmatu hääl.

«Halloo, komissar Maigret?»

See ei olegi keegi Orfèvres'i kaldatänavalt.

«Siin räägib kelner Saint-Lazare'i jaama puhvetist. Üks härra palus mul teile helistada ja teile öelda... Oodake... Oeh, ma olen ta nime unustanud... üks kuunimi... Février...»

«Janvier.»

«Täpselt... Ta istus Roueni rongile. Tal polnud aega rohkem oodata. Ta arvas, et olete ehk ka Rouenis, kui rong sinna jõuab... Ta ütles, et võttes auto...»

«Muud midagi?»

«Ei, härra... Ma olen oma ülesande täitnud... See on kõik...»

Mida see siis tähendab? Kui Janvier istus ootamatult Roueni rongile, tähendab see seda, et Pétillon on samuti teel selle linna poole. Hetk kõhklust. Maigret on väljunud kabiinist, kus tal õhust puudu tuli, ja pühib telefonipreili uudishimuliku pilgu all otsaesiselt higi. Auto, selle ehk leiab...

«Aga olgu peale,» poriseb ta. «Janvier saagu ise selle asjaga hakkama.»

Kolme toa ülevaatamine ei andnud midagi uut, kui mitte arvestada Félicie märkmikku. Lucas igavleb endiselt, pidades «Kap Hoorni» ees valvet, ja naabermajade elanikud piidlevad teda aeg-ajalt kardinate vahelt.

Selle asemel et kiirustada tolle kummalise noormehe jälile, asub Maigret võõrastemaja terrassil einet võtma, joob mõnuga kohvi, rüüpab kõrvale vana veini ning ronib siis ohates oma jalgrattale.

On aeg üles otsida see väike kabaree, kus Félicie pühapäeviti tantsimas käib. See kujutab endast kerget puitehitist Seine'i kaldal. Praegusel kellaajal külastajaid veel ei ole ja peremees ise, suur ning turske, kirju kampsun seljas, tuleb ja küsib tema soovi. Viis minutit hiljem, laua taga, napsiklaasid ees, on kaks meest teineteist ära tundnud. Niisuguseid kohtumisi esineb alailma. Mees, kes pühapäeviti korjab tantsude vaheajal peenraha, on olnud laatadel midagi maadlejataolist ning tal on olnud mõningaid sekeldusi politseiga. Tema tunneb Maigret' esimesena ära.

«Ega te juhuslikult minu pärast ei tulnud? Olen siin küll illikukusti elanud.»

«Muidugi!... Muidugi!...» naerab Maigret.

«Mis aga klientuuri puutub... Ei, härra komissar, ma ei usu, et te siit minu juurest midagi enda jaoks leiaksite... käskjalad, teenijad, noored lihtsad inimesed...»

«Kas te tunnete Félicie'd?»

«Keda?»

«On niisugune pentsik tüdruk, peenike nagu pliiats, terava ninaga, kitsa kõrge laubaga, riided alati kirevad nagu vikerkaar...»

«Papagoi!»

«Papagoi!»

Nojah! Vana Lapie kutsus ju Félicie'd Kakaduuks.

«Mida ta on teinud?»

«Ei midagi. Ma tahaksin ainult teada, kellega ta siin teie juures kohtub.»

«Niisama hästi kui ei kellegagi. Mu naine — teda te ei tunne, ta on korralik inimene — minu naine, nagu ma ütlesin, kutsub teda Printsessiks, sest et ta on alati nii tähtsa moega. Kes see tibuke täpsemalt on? Ma nagu õieti ei teagi... Sisse tuleb ta tõepoolest nagu printsess. Tantsib sirgelt nagu post. Kui temaga juttu tehakse, vastab ta, et ta pole see, kelleks teda peetakse, et ta on siia tulnud inkognito. Tühipaljas tähtsustamine, mis!... Ta istub alati vaat selle laua taga üksi. Ta limpsib oma veini, väike sõrm püsti... Preilna ei tantsi hoopiski mitte igaühega. Pühapäeval... oodake, mulle meenub... Ta tantsis ühe tegelasega, keda ma olen varem kuskil näinud... Kus nimelt, ei oska praegu öelda. Lüheldast kasvu, rässakas sell, nina kergelt viltu... Pole tähtis... Kõik, mis ma tean, on see, et ta tüdrukut kõvasti enda vastu surus. Ja ühel ilusal momendil keset tantsu virutas tüdruk talle lätaka vastu vahtimist! Ma mõtlesin, et nüüd läheb lamendiks lahti. Astusin juurde. Ei tuhkagi. See tüüp tegi sääred, rahagi tagasi küsimata. Printsess aga läks väärikalt oma kohale ja asus seal nina puuderdama...»

Janvier peaks nüüd juba ammugi Rouenis olema. Maigret jätab jalgratta «Kuldvõru» terrassile ja läheb postkontorisse, kus telefonist istub jahedas hämaruses.

«Mulle ei ole midagi?»

«Mitte midagi peale teate küsida Roueni keskbrigaadi... Ma annan ta teile?»

Kõnet ei võta vastu Janvier, vaid üks teine inspektor.

«Komissar Maigret?... Meil on teile edasi anda järgmist: noormees jõudis Roueni pärast seda, kui oli läbi käinud kümmekond Montmartre'i baari. Paistab, et ta ei rääkinud kellegagi. Kogu aeg ta oli niisuguse moega, nagu ootaks kedagi... Rouenis keeras ta kohe kasarmute kvartali poole. Ta läks ühte naiste õllesaali, mida te muidugi tunnete, — «Tivolisse». Seal ta oli poole tunni ümber, seejärel eksles tänavatel,

Lõpuks tuli täiesti väsinult ja noruspäi jaama tagasi. Praegu ootab ta Pariisi rongi ja inspektor Janvier jätkab tema jälitamist . . .»

Maigret annab edasi tavalised korraldused: küsitleda õllesaalipidajannat, teada saada, missugust naist Pétillon oli tahtnud näha, mida ta rääkis jne. . . . Maigret on veel kabiinis, kui kuuleb tumedat mürinat, nagu mööduks buss, aga ta mõistab sealsamas, et see on kaugelt kostev kõu.

«Kas te ootate veel väljakutset?» küsib telefonist, kel pole eluski olnud nii palju põnevat.

«Võimalik. Ma saadan teile siia oma brigadiri.»

«Küll on huvitav politseis töötada! Meie siin kolkas ei näe eluilmaski midagi!»

Komissar naeratab masinlikult — õlgade kehitamise asemel, mida ta tahaks teha, ja juba ta on jälle Jeanneville'i viival teel.

«Ta tuleb ju ometi rääkima panna!» mõtleb ta tee peal ühtesoodu.

Haub äikest. Taevakaar tõmbub ähvardavalt lillakasroosaks ja längjad päikesekiired tunduvad nõelteravatena, kärbsed hammustavad valusasti.

«Mine tagasi «Kuldvõrusse», Lucas. Võta vastu telefoniteated, kui neid on.»

Maigret tõukab lahti «Kap Hoorni» ukse, ja tal on ees otsusekindel nägu nagu inimesel, keda on liiga kaua narritud. Nüüd tuleb sellele lõpp! Ta seab end tolle õnnetu Félicie ette seisma ja raputab teda nagu kord ja kohus, nii et sel hirm naha vahele poeb.

«Läbi, lapsuke! Sinuga enam ei mängita!»

Ta on kodus, Maigret teab seda. Ta nägi kardinat allkorrusel liikuvat, kui ta Lucas'd Orgevali saatis. Ta siseneb. Vaikus. Köögis sumiseb kohvikann. Aias ei ole kedagi. Ta kortsutab kulmu.

«Félicie!» hüüab ta poolihääli. «Félicie!»

Ta hääletoon tõuseb. Ta hõikab tigedalt: «Félicie!»

Hetke jooksul mõtleb ta, kas tüdruk pole teda veel kord ninapidi vedanud ning kas ta pole uuesti tema käte vahelt minema libisenud. Aga ei, ta kuuleb ülakorruselt tasast häält, nagu nuuksuks seal väike laps. Ta jookseb mitut astet korraga võttes üles, peatub Félicie toa uksel, näeb teda täies pikkuses diivanil lamamas.

Tüdruk nutab, nägu patja surutud, tuuletõmbus lööb kuskil majas ukse paukudes kinni.

«Mis on?» pomiseb komissar.

Tüdruk ei liiguta end. Tema õlad vappuvad. Maigret paneb käe ta seljale.

«Mis on, lapsuke?»

«Jätke mind! Halastage, jätke mind! . . .»

«Tõuske üles, lapsuke!»

Ime küll! Ta kuuletub. Ta kuuletub vastupanuta, mida oleks võinud kõige vähem oodata. Ta istub oma asemel, silmad pisarais, nägu punaselaiguline, ja vaatab mehele otsa nii õnnetu, nii väsinud moega, et Maigret'd võib pidada vanaks jõhkardiks.

«Mis on lahti? Rääkige ometi . . .»

Tüdruk raputab pead. Ta ei saa rääkida. Ta annab mõista, et ta teeks seda hea meelega, kuid see on võimatu, ja ta peidab näo uuesti kätesse.

Seistes püsti selles toas, tundub Maigret endale liiga suurena ja ta tõmbab tooli ligi ning istub voodi kõrvale, ei sõanda aga haarata kätt, mis varjab pisarais nägu.

Tüdruk nutab tõepoolest. Nutab nagu laps, ehtsalt, ilma teeskluseta. Ja kui ta lõpuks pomiseb, siis ka lapsehääli:

«Te olete paha.»

«Mina? Mina olen paha? . . . No ei, kulla lapsuke. Rahunege. Kas te tõesti ei mõista, et see kõik on teie huvides?»

Tüdruk raputab pead.

«Aga saage ometi aru, kurat võtaks, et on toime pandud mõrv ja teie olete ainuke, kes seda maja hästi tunneb. Ma ju ei väida, et teie olete oma peremehe tapnud.»

«Ta polnud minu peremees.»

«Olgu . . . Te ütlesite seda mulle juba. Oletame, et ta oli teie isa . . . Just nimelt seda te ju tahtsite mõista anda, eks ole? Oletame, et vana Lapie patustas kunagi ja võttis teid lõpuks enda juurde. Pärija olete ju teie. Teie ju lõikate tema surma pealt kasu.»

Maigret on ülearu kiirustanud, Félicie tõuseb ja jääb Maigret ette seisma, sirgelt ja jäigalt nagu põlgust väljendav raidkuju.

«Jah, kulla lapsuke! Istuge, istuge. Loogiliselt võttes oleksin ma pidanud teid juba vahistama.»

«Ma olen valmis.»

Küll on temaga raske, armas taevas! Maigret seisaks parema meelega vastamisi kõige kavalama petisega, kõige kohutavama retsidivistiga. Võimatu on teada, millal tüdruk teeb kometit ja millal ta on siiras! Kas ta ongi kunagi siiras? Maigret tunneb, et tüdruk teda uurib, et ta teda pidevalt jälgib hirmuäratava läbinägelikkusega.

«Asi ei ole selles. Asi on meie aitamises. Mees, kes kasutas ära seda aega, kui teie käisite poes, et tappa teie peremeest . . . noh, et tappa Jules Lapie'd, oli küllalt kursis teie maja harjumustega, et . . .»

Félicie on istunud väsinult voodiservale ja pomiseb:

«Ma kuulan teid.»

«Muide, miks viis Lapie oma tuppa võõra inimese? Ta tapeti ju oma toas. Tal polnud mingit põhjust sel kellaajal sinna minna. Ta oli aias ametis. Ja ta pakkus külalisele napsi, tema, kes ta oli pigem kokkuhoidlik.»

Hetkiti peab Maigret lausa karjuma üle kõuemürina, ja kui äkki kõmatab üks kõvem kärgatus, sirutab Félicie instinktiivselt käe tema poole ja haarab tal randmest.

«Ma kardan.»

Ta väriseb. Ta väriseb tõepoolest.

«Ärge kartke. Ma olen siin.»

«Te olete mu vastu nii halb. Ja järjest halvemaks lähete! Ma olen õnnetu. Mu jumal, kui õnnetu ma olen. Ja teie . . . teie . . .»

Félicie vaatab teda pärani, anuvate silmadega.

«Teie kiusate mind, sest ma olen nõrk, sest pole kedagi, kes mind kaitseks . . . Üks mees on juba terve öö ja päeva maja ees seisnud ja jääb ka täna ööseks siia . . .»

«Mis on selle tegelase nimi, kellele te pühapäeval kabarees tantsides kõrvakiilu andsite?»

Tüdruk satub hetkeks segadusse ja lausub siis pilkavalt:

«Vaata aga vaata!»

«Mida siin vaadata?»

«Ah siis teie püüate mind, piirate mind ihust ja hingest justkui . . . justkui vihkaksite mind . . .»

«Ei, lapsuke, ei . . .»

Selle peale tõuseb ka Maigret.

«Te võite alla tulla, kui tahate. Meil pole siin selles toas midagi teha.»

«Teie tulite siia.»

«See pole põhjus, miks siia jääda, liiatigi et teil on niisugused mõtted peas . . . Palun teid, tulge alla.»

«Laske mul ennast korda seada.»

Ta puuderdab end, seistes poolviltu peegli ees. Ta turtsub.

«Te tõmbate õnnetuse kaela, seda te saate veel näha!»

«Mis õnnetuse?»

«Ei tea . . . Aga igal juhul, kui mind surnult leitakse . . .»

«Küll te olete rumal. Tulge . . .»

Maigret laseb tüdrukul ees minna. Taevas on äikesepilvest

nii tume, et köögis tuleb lamp põlema panna. Kohvikann keeb pliidil.

«Ma mõtlesin, et parema meelega ma läheksin siit hoopis minema,» lausub Félicie gaasipliiti kustutades.

«Kuhu?»

«Ükskõik kuhu. Ma ei tea . . . Jah, läheksin, nii et keegi mind eiuilmaski enam ei leiaks. Ilmaaegu tulin tagasi . . .»

«Mitte kuhugi te ei lähe.»

Félicie pomiseb midagi mokaotsast, liiga vaikselt, et Maigret kuuldus kindel oleks:

«Eks me näe!»

Ta nähvab igaks juhuks:

«Noore Pétilloni juurde! Ma võin teile teatada, et praegusel hetkel on ta naiste õllesaalis Rouenis.»

«See ei . . .»

Siis ta parandab:

«Mis see minusse puutub?»

«On see tema?»

«Mis? Mida te sellega öelda tahate?»

«Kas tema on teie armsam?»

Tüdruk naerab põlglikult.

«Poisike, kes pole kahtkümmendki täis.»

«Aga igal juhul, mu vaene Félicie, teda te just päästa püüate.»

«Ma ei püüa kedagi päästa. Muide, ma ei vasta teile enam ühtki sõna . . . Teil pole õigust terve päev minu juures olla ja mind piinata. Ma kaeban teie peale!»

«Kaevake!»

«Te peate ennast väga kavalaks, eks ole. Ja te olete tugev! Tungite vaesele tüdrukule kallale, sest te teate väga hästi, et ta ei ole võimeline end kaitsma . . .»

Maigret paneb kübara pähe ja astub vihmale vaatamata ukse juurde, olles otsustanud «Kuldvõrusse» minna. Ta ei ütle isegi head aega. Tal on sellest villand. Ta on eksinud. Tuleb juurdlust otsast alata, hoopis mõni teine niit üles võtta.

Paras, kui ta läbi liguneb!

Ta tegi sammu, Félicie tõttas tema juurde.

«Ärge minge ära . . .»

«Miks?»

«Te teate küll . . . Ärge minge . . . Ma kardan äikest . . .»

See on tõsi. Seekord ta ei valeta. Ta väriseb üleni, palub tal jääda, on tänulik, kui Maigret kööki tagasi tuleb ja tors-

sis moega istet võtab, aga ikkagi võtab istet, ning Félicie on kärmas tänutäheks teda kostitama.

«Kas te ei tahaks tassi kohvi? Või sooviksite, et ma teile klaasi veini toon?»

Tüdruk pressib isegi naeratuse näole ja kordab talle kohvi kallates:

«Miks te olete minu vastu nii paha? Ma pole teile ju midagi teinud.»

IV. LASK TAKSOST

Maigret läheb kiirustamata mööda Pigalle'i tänavat üles, käed vihmamantli taskus, sest südaöö on seljataga ja õhk pärast äikest jahe, kõnnitee on veel vihmaveejugadest viirutatud. Valgusreklaami paistel pole ööurgaste šveitseritel teda raske ära tunda. Võhik ei märka midagi. Ent ometi toimub Montmartre'il, selle ühest otsast teise, kus on näha öiseid kõndijaid, mingi vaevu adutav liikumine, nagu tuuleiili eelsäbrutus tiigiveel.

Maigret teab seda. Ta on rahul. Siin vähemalt pole tegu mingi plikaga, kes kas valab pisaraid või siis trotsib teda. Ta tunneb ära kogud kangialustes, aimab käsklusi, mis lendavad ühest suust teise, dancingute tualettruumide «Madame Pipideni»[1] välja, kes asuvad kiiruga pisikesi kokaiinikotikesi peitma.

«Pelikan» oma sinise neoonkirjaga ja neegrist šveitseriga on sealsamas vasakut kätt. Keegi astub varjust välja ja hakkab tihedalt komissari kannul kõndima; hääl ütleb ohates:

«Mul on hea meel, et te tulite!»

See on Janvier, kes seletab teatava ükskõiksusega, mida võiks pidada ka künismiks, mis ei ole aga tegelikult hoopiski nii hull, nagu see välja paistab:

«Ta on küps, patroon... Ma kardan ainult ühte — seda, et ta tuleb letti ainult üksi. Ta on omadega täitsa läbi. Juba Rouenist peale. Sel ajal, kui me rongi einelauas ootasime, arvasin oma kümme korda, et ta astub minu juurde ja laob kõik välja... See pole keeruline vend...»

Maigret ei lase sellest, mis tema ümber toimub, midagi kaotsi minna. Ja et ta seal niiviisi kõnniteeserval seisab, teevad paljud tegelased, kel südametunnistus puhas pole, vaik-

[1] Nii nimetatakse tualettruumides töötavaid naisi. — Tõlkija.

selt sääred või toimetavad mitmesuguseid kahtlasi asju silma all ära.

«Kiirongis oli ta kokku varisemas. Saint-Lazare'i jaamas ei teadnud ta, mida teha — võib-olla oli ta ka veidi purjus, sest ta on eilsest peale palju joonud... Ja lõpuks tuli ta iskagi koju Lepici tänavale. Ilmselt pesi ta end, pani smokingi selga. Sõi isutult ühes Blanche'i väljaku restoranikeses ja tuli tööle... Kas te lähete sinna?... On teil mind veel vaja?»

«Mine magama, tubli Janvier.»

Maigret on oma vajaduste tarvis jätnud kaks meest Orfèvres'i kaldatänavale valvesse.

«Läki» ohkab ta endamisi.

Ja ta astub «Pelikani», kehitab õlgu, nähes neegrit juurde kiirustamas ja naeratust kõrvuni venitamas, ning keeldub oma vihmamantlit riidehoidjale andmast. Džässihelid kostavad läbi sametteeriteto, mis varjavad sissepääsu saali. Vasakul väike baar. Kaks haigutavat naist, poeg juba purjus laaga, juurde tõttav peremees...

«Tervitusi» torjseb komissar.

Peremees närvitseb silmanähtavalt.

«Öelge... ega ometi midagi lahti ei ole?»

«Oh ei! Oh ei...»

Ja Maigret läheb ning istub lava kõrvale nurgalauda.

«Viskit?»

«Kann...»

«Te teate ju küll, et meil õlut ei ole.»

«Siis üks väike konjak...»

Laval paistab smokingis Pétillon veelgi kõhnema ja nooremana, kui ta tegelikult on. Tema nägu pikkade heledate juuste all on valge nagu paber, silmalaud väsimusest ja hirmust punased. Kui ta ka tahaks, ei suudaks ta pöörata ära oma pilku ootavalt komissar Maigret'lt.

Janvier'l on õigus: poiss on küps. Teatavad märgid ei peta, näitavad selgesti — kui inimene on omadega läbi, kui masin on rikkis —, et ta tunneb nagu mingit pööritust ning et tal on vaid üksainus soov: võimalikult kiiresti kõigele lõpp teha, vabaneda kõigest, mis on hingel.

Ei ole midagi toredat hirmuahistust tundvas inimeses. Maigret on neid palju näinud, ta on ise pidanud asjatundlikult doseerima niisuguseid ülekuulamisi, mis on kestnud mõnikord kakskümmend tundi ja rohkemgi, et viia oma kaasvestleja, õigemini oma patsient, niisuguse füüsilise ja moraalse hävinguni.

Seekord küll poleks seda vaja olnudki. Ta pole uskunud Pétilloni jälitamisse. Ta ei ole teda tajunud. Ta ei ole temaga tegelnud, on olnud hüpnotiseeritud tollest pentsikust Félicie'st, kellele ta vahetpidamata mõtleb.

Maigret joob, küllap on Pétillon teda nii ükskõiksena nähes imestunud. Tema pikkade sõrmedega kõhnad käed värisevad, kaasmängijad piidlevad teda vargsi.

Mida ta oma neljakümne kaheksa tunnise hulluse ajal nii visalt otsis? Missuguse lootuse külge ta klammerdus? Keda ta ootas nendes kohvikutes ja baarides, kus ta üksteise järel istumas käis, pilk kramplikult uksel, tasuks vaid pettumus, ja jätkas siis otsimist ning putkas lõpuks Roueni, kus ta joonelt kasarmute kvartalisse naiste õllesaali tõttas?

Ta on täiesti otsas. Isegi kui Maigret'd siin ei oleks, tuleks ta ise Orfèvres'ile, kus teda märgataks tolmusele trepile naaldumas, küsimas, kas saaks kellegagi rääkida . . .

Ja ongi käes! Pétillon paneb pilli kõrvale, astub kaks astet allapoole.

«Mul on vaja teiega rääkida . . .» pomiseb ta.

Komissar vastab väga-väga malbe häälega:

«Ma tean seda, kullake.»

Kas siinsamas? Maigret laseb pilgul ringi käia, see ümbrus siin hakkab talle vastu. Poiss võib kergesti tähelepanu keskpunkti sattuda, sest ilmselt hakkab ta kohe nutma.

«Tahate midagi juua?»

Pétillon raputab pead.

«Sel juhul lähme minema . . .»

Maigret maksab joogi eest.

«Võtke oma kaabu ja mantel, Pétillon.»

«Mul ei ole mantlit.»

Kohe, kui nad kõnniteele jõuavad, hingab noormees sügavalt sisse, nagu enne vette hüppamist, ja alustab:

«Kuulake, härra komissar . . . Parem on, kui ma teile kõik üles tunnistan . . . Ma ei või enam . . .»

Ta väriseb üle terve keha. Küllap tänavatuled tantsivad tema silmade ees.

«Jõuad, jõuad, kullake . . .»

Tuleb poiss viia Orfèvres'ile, see on kõige lihtsam. Kui palju juurdlusi on lõpetatud sel kellaajal Maigret' kabinetis, mil Kriminaalpolitsei ruumid on tühjad, välja arvatud valve koridoris, mil rohelise kupliga lamp valgustab veidralt meest, kelle närvid on üles ütelnud.

See siin on alles poisike. Maigret on morn. Paistab, et selles juurdluses seisab ta vastamisi vaid haledate noorukitega.

«Astu sisse!»

Ta lükkab poisi ühte õllesaali Pigalle'i väljakul, sest tal on kange tahtmine juua kann õlut, enne kui ta läheb taksot püüdma.

«Mida sina võtad?»

«Mul ükspuha . . . Ma vannun, härra komissar, et ma ei . . .»

«Muidugi . . . Muidugi . . . sa räägid mulle selle kohe kõik ära . . . Kaks kannu, kelner!»

«On ta sinu armuke?»

«Kes?»

Nonoh! Poiss on täiesti ehtsalt üllatunud. On hääletoone, milles ei saa eksida.

«Félicie . . .»

Ja Pétillon kordab nagu inimene, kellel pole selline mõte ealeski peast läbi käinud ja kes ei saa millestki aru:

«Félicie minu armuke?»

Ta on segaduses. Ta oli valmis alustama oma dramaatilist ülestunnistust, ja nüüd see mees, kes hoiab tema saatust oma käes, seesama Maigret, kes laskis tema kannule lahti inspektorite karja, räägib talle onu teenijast!

«Ma vannun teile, härra komissar . . .»

«Hüva . . . Läki edasi . . .»

Neid kuulatakse pealt. Kaks väheldast kasvu naisterahvast kikitavad kõrvu, teeseldes enda mukkimist — siin pole raske uudishimulike pilkude märklauaks sattuda. Ja uuesti on nad väljas. Mõned meetrid nendest, pimedal Pigalle'i väljakul, paistab taksode rida ja Maigret tahab anda märku, tõstabki juba käe. Päris kõnnitee nurgal seisab korravalvur ja vahib hajameelselt enda ette.

Samal hetkel kõlab lask. Komissarile tundub, et ta kuulis veel üht heli, esimesega peaaegu üheaegset, ja üks takso sõidab välja Rochechouart'i bulvari poole.

Kõik toimub nii kiiresti, et ta ei märkagi, kuidas tema kaaslane käe rinnale tõstab, ja veel püsti, kõikudes, teise käega tuge otsib. Masinlikult küsib ta:

«Said pihta?»

Kordnik jookseb taksode juurde. Ta istub esimesse taksosse, mis ka kohe liikuma hakkab. Üks abivalmis autojuht hüppab astmelauale.

Pétillon kukub, käsi maniskil, püüdes karjuda, aga kuuldavale tuleb vaid imelik, naeruväärselt vaikne hääl.

*

Järgmisel hommikul piirduvad ajalehed lihtlabase teatekese avaldamisega:

Möödunud ööl tabas Pigalle'i väljakul kuul džässmuusikut nimega Jacques P . . . otse rindu. Tulistajaks oli üks tundmatu, kes taksoga põgenes. Silmapilk asuti meest jälitama, aga mõrtsukat tabada ei õnnestunud.

Võib oletada, et tegu on arveteõiendamise või armukadedusega. Kannatadasaanu, kelle seisukord on tõsine, viidi Beaujoni haiglasse. Politsei on alustanud juurdlust.

Raportite ajal Kriminaalpolitsei direktori kabinetis ütleb Maigret mõrult:

«See on minu viga, šeff. Mul oli kange himu kann õlut juua. Ma tahtsin ka, et poiss saaks enne minuga siia tulemist väheke jalad alla. Ta oli omadega täitsa läbi. Tal hoiti terve päev kõvasti silma peal. Ma tegin tõepoolest vea. Ma võin aga vanduda, et see, kes seda kasutas, pole eile sündinud. Kui ma tulistamist kuulsin, jäin ma noormehega tegelema. Lasksin kordnikul taksole järele kihutada. Te olete lugenud tema ettekannet? Takso vedas teda täie ajuga kihutades Pariisi teise otsa, Itaalia väljakule, ja peatus siis seal äkitselt. Taksos polnud aga ühtegi sõitjat . . . Autojuht võeti kinni, kuigi ta kõigest väest protesteeris. Mind veeti igatahes kenakesti ninapidi . . .»

Maigret heidab vihase pilgu autojuhi ülekuulamisprotokollile:

«Ma olin Pigalle'i väljaku peatuses, kui üks võõras mees pakkus mulle kakssada franki, et mängida vingerpussi ühele oma sõbrale, nagu ta ütles . . . Ta pidi välja laskma paukraketi — seda ütles ta ka just täpselt nii — ja selle märguande peale tuli mul täie ajuga minema panna ja Itaalia väljakule põrutada . . .»

Natuke liiga süütu ühe öise autojuhi jaoks! Seda aga, et ta valetab, on raske tõendada.

«Ma nägin oma klienti halvasti, ta seisis varjus ning pea oli langetatud. See oli laiaõlgne mees — tumedates riietes ja halli kaabuga.»

Tunnusmärgid, mis sobivad ükskõik kellele!

«See lask, võin ma teile kinnitada, jääb mulle meelde,» pomiseb Maigret. «Too mees, kes selle välja haudus . . . Ta poetab end kahe takso vahele või mõnda varjulisse nurka. Ta tulistab. Samal hetkel hakkab auto liikuma, ja nagu ka loomulik, arvavad kõik, et mõrtsukas on seal sees, ja kiirustatakse teda jälitama, samal ajal kui meie mehel on küllalt aega jalga lasta või rahva hulka kaduda.»

Ja mõelda vaid, et saksofonist tahtis rääkida, oli valmis kõik sealsamas «Pelikanis» ära rääkima, ja et Maigret ise oli sundinud teda vaikima! Nüüd ei tea keegi, millal ta saab temaga jälle rääkida, kui ta seda üldse veel saab.

«Mida te mõtlete teha?»

On olemas klassikaline võte. Asi toimus Montmartre'il, üsna piiratud alal. Tuleb küsitleda oma viitkümmend nägu, inimest, keda politsei tunneb-teab ja kes sel ööl selles sektoris olles olid hakanud sagima nagu vähid kotis, kui kumu komissar Maigret' sealolekust üle Pigalle'i käis.

«Ma panen selle peale mehe või kaks, šeff. Mina ise aga . . .»

Ta ei saa sinna midagi parata, aga teda tõmbab mujale. Juba algusest peale! Sellest ajast peale, kui ta tõstis oma jala sinna Jeanneville'i pappmajade maailma.

Kas ei olnud see nagu mingi eelaimus, et ta vastumeelselt «Kap Hoornist» ja poole aruga Félicie'st eemal oli?

Asjade käik töötab temale vastu. Kõik laseb nüüd oletada, et vana Lapie surma saladust tuleb otsida just nimelt Pigalle'i väljaku kandist.

«Aga ma pean siiski sinna tagasi minema . . .»

Pétillon oli jõudnud ütelda ühte: Félicie pole tema armuke. Ta oli olnud hämmeldunud, kui Maigret talle tüdrukust rääkis, just nagu poleks ta ise ilmaski selle peale tulnud.

Kell on pool üheksa. Maigret helistab oma naisele.

«See oled sina? . . . Ei midagi erilist . . . Ei tea, millal tulen . . .»

Naine on sellega harjunud.

Maigret pistab ettekanded tasku. Nende hulgas on üks Rouenist, andmetega kõigi «Tivolis» töötavate naiste kohta. Pétillon polnud ühegagi neist tegemist teinud. Kui ta sisse astus ja ühte nurka istus, olid kaks naist võtnud istet punasel sametpingil tema kõrval.

«Kas siin pole kedagi Adèle'i-nimelist,» oli noormees küsinud?

«Hiljaks oled jäänud, kullake, Adèle'i pole enam ammu siin. Sa mõtled seda väikest brünetti, eks ole?»

Ta ei tea täpselt. Ta teab vaid, et ta otsib kedagi Adèle'i, kes oli aasta tagasi töötanud selles õllesaalis.

Üks inspektor läheb vaatab põhjalikult läbi saksofonisti toa Lepici tänaval. Janvier, kes polnud võtnud eriti pikka puhkust, saadab päeva mööda Pigalle'i väljaku ümbruses.

Maigret ise aga istub jällegi rongi Saint-Lazare'i jaamas, tuleb maha Poissys ning hakkab astuma mööda kallakat maanteed, mis viib Jeanneville'i.

Paistab, et pärast eilset äikest on aasad veelgi rohelisemad ja taevas veelgi puhtamalt sinine. Peagi näeb ta roosasid maju ja tervitab läbi akna Mélanie Chochoi'd, kes saadab teda tühja pilguga.

Maigret läheb jällegi Félicie juurde. Ta naeratab, mõeldes, kuivõrd võib Lucas pärast «Kap Hoorni» ees veedetud ööd valvepostil tujust ära olla. Juba eemalt näeb ta teda teepervel istumas, kustunud piip suus. Küllap vaevab teda uni ja küllap on ta näljane.

«Noh, mu vaene Lucas?»

«Ei midagi, patroon. Ma himustan tassi kohvi ja voodit. Kõigepealt kohvi.»

«Mine tagasi «Kuldvõrusse». On uudist . . .»

«Mis nimelt?»

«Pillimees sai kuuli keresse . . .»

Öeldu järgi võiks komissari pidada ükskõikseks, ent brigadir Lucas'd pole kerge petta ning ta hakkab pead vangutades «Kuldvõru» poole astuma.

Läki! Maigret vaatab rahul olles ringi nagu inimene, kes on jõudnud tagasi kodusesse ümbrusse, ja astub siis maja ukse poole. Aga ei . . . Parem on minna ümber krundi ja siseneda aia kaudu. Ta lükkab aiavärava lahti. Köögiuks on avatud . . .

Siis jääb ta hetkeks totakalt imestades seisma, nagu kaaludes, kas mitte valjusti naerma pahvatada. Laksuval sammul on Félicie astunud lävele, kus ta nüüd seisab, sirge nagu tikk, range ilmega nägu tulija poole pööratud.

Maigret' lähenedes toob ta kuuldavale kalgima häälega kui iial varem:

«Noh, nüüd olete siis rahul?»

«Mis on juhtunud? Kas kukkusite trepist alla?»

«Maksis muidugi panna politseinikku maja ette ööks ja päevaks passima! Ma usun, et ta magas, see teie valvekoer.»

«Kuulge, Félicie, rääkige selgemini. Te ei taha mind ometi uskuma panna, et . . .»

«Et mõrtsukas tuli ja kargas mulle kallale, jah! Kas te just seda mitte ei loodagi?»

Maigret'l oli kavatsus talle Pétillonist ja öisest draamast rääkida, aga nüüd tahtis ta kõigepealt teada saada, mis «Kap Hoornis» on toimunud.

«Tulge istuge . . . Siia aeda jah . . . ärge punnige vastu! Palun rahunege nüüd ja ärge vaadake mind niisuguse metsiku pilguga ning rääkige mulle ilusti ära, mis siin toimus . . .

Eile õhtul, kui ma teie juurest minema läksin, olite endast väljas . . . Mida te veel tegite?»

«Ei midagi,» vastab tüdruk mokaotsast põlglikult.

«Hüva, ma oletan, et te sõite . . . Siis sulgesite uksed ja läksite üles oma tuppa . . . Oli ju nii, eks ole? Kas te olete kindel, et te panite uksed kinni?»

«Ma panen alati enne magamaminekut uksed kinni.»

«Siis te heitsite magama. Mis kell see oli?»

«Ma kuulsin all, et äike oli üle läinud . . .»

«Kas te jõite midagi?»

«Kohvi.»

«Muidugi, et paremini magama jääda. Edasi?»

«Ma lugesin.»

«Kas kaua?»

«Ei tea . . . võib-olla südaööni. Siis kustutasin tule. Ma olin kindel, et juhtub mingi õnnetus . . . Ma hoiatasin teid . . .»

«Nüüd rääkige õnnetusest.»

«Te pilkate mind. Olgu. Te peate ennast ju nii kavalaks . . . Äkki kuulsin ma härra Lapie toast nagu mingit kraapimist . . .»

Maigret ei usu õigupoolest ainsatki sõna sellest, mis tüdruk räägib, ja teda kuulates ning vaadates mõtleb ta, kuhu Félicie küll selle uue valega sihib. Ta valetab niisama loomulikult, nagu ta hingab.

Maigret teab nüüd, et Félicie vihjed suhetele Jules Lapie'ga on selge väljamõeldis. Tal on ilusasti olemas nii ema kui isa. Tema ema on pesunaine, isa vana viinanina, kes hulgub sadamakail ja lööb kord siin, kord seal kaasa, eriti kui on tegu napsitamisega. Küsitleti hoolega naabreid, ka õige jutukaid naabrinnasid, ja mitte kunagi polevat vanal Lapie'l olnud suhteid pesunaisega.

Kui vana hakkas teenijat otsima, mainis tema puusepast vend Félicie'd, kes oli vahetevahel neil kodus abiks käinud.

«Niisiis, lapsuke, te kuulsite nagu mingit kraapimist . . . Muidugi te avasite kohe akna, et kutsuda appi politseinikku, kes väljas vahti pidas. . .»

Ta ütleb seda irooniaga ja tüdruk raputab pead.

«Miks?»

«Seks!»

«Seks, nagu ma arvan, et te ei tahtnud, et arreteeritaks inimene, keda te arvasite kõrvaltoas olevat?»

«Võib-olla!»

«Jätkake!»

«Ma tõusin vaikselt voodist.»

«Ja muidugi ei pannud ka tuld põlema. Sest kui te seda oleksite teinud, oleks brigadir Lucas seda märganud. Luugid pole ju nii tihedasti kinni... Niisiis te tõusite... Te ei tundnud hirmu, kuigi värisete tavalise äikese ees. Siis te läksite toast välja?»

«Mitte kohe. Ma surusin kõrva vastu ust ja kuulatasin. Keegi oli teisel pool koridori. Kuulsin, kuidas nihutati tooli... Siis kostis nagu mingi summutatud vandesõna. Ma mõistsin, et mees pole leidnud, mida otsis, ja kavatseb minema hakata...»

«Kas teie toa uks oli lukku keeratud?»

«Jah.»

«Ning te tegite selle lahti, et minna ilma relvata kurjategija palge ette, kes arvatavasti oli Jules Lapie mõrvar?»

«Jah...»

Tüdruk trotsib teda. Maigret toob kuuldavale vaikse vaimustusvile.

«Järelikult te olite kindel, et ta teile vähimatki halba ei tee? Ilmselt te ei kahelnud selles, et noor Petillon on sel kellaajal siit kaugel, Pariisis...»

Tüdruk ei saa jätta hüüdmata:

«Kust te teate, et...?»

«Nojah... Mis kell siis oli?»

«Kella ma vaatasin pärast. Oli pool neli hommikul. Kust te teate, et Jacques...?»

«Vaata aga vaata! Te kutsute teda eesnimepidi?»

«Jätke mind ometi rahule!... Kui te mind ei usu, siis käige minema!»

«Olgu peale, ma ei katkesta teid enam. Te tulite vapralt oma toast välja, relvastatud vaid oma isikliku julgusega, ja...»

«Ja mulle virutati rusikaga otse näkku!»

«Mees põgenes?»

«Aeda viiva ukse kaudu, sealt oli ta ka sisse tulnud.»

Maigret'l on kange tahtmine talle öelda, vaatamata sinistele laikudele ta näos:

«Aga tead, lapsuke, ma ei usu kõigest sellest ainsatki sõna...»

Kui talle öeldaks, et tüdruk on seda endale ise teinud, ei kahtleks ta selles. Mispärast?

Ent samal hetkel jääb ta pilk peatuma veel märjal peenramullal. Tüdruku pilk on pööratud sinnasamasse ning ka tema märkab jalajälgi ja lausub, huulil põgus naeratus:

«Võib-olla on minu jalad need sinna jätnud?»

Maigret vihastab

Maigret ajab end sirgu.

«Tulge . . .»

Ta läheb majja. Selgesti paistavad mullased jäljed poonitud trepiastmetel. Ta lükkab lahti peremehe toa ukse.

«Te käisite siin sees?»

«Jah, kuid ma ei puudutanud midagi . . .»

«See tool? Kas see oli eile õhtul samal kohal?»

«Ei . . . See oli akna all . . .»

Ent nüüd see seisab suure pähklipuust riidekapi ees ja selle punutud õlgpõhjal võib selgesti näha poriseid jälgi.

Niisiis Félicie ei valetanud. Üks mees oli tõepoolest öösel «Kap Hoorni» tunginud, ja see ei saanud olla Pétillon, sest tema vaeseke lebas sel kellaajal Beaujoni haigla operatsioonilaual.

Et Maigret'l on vaja uusi tõendeid, ronib nüüd tema omakorda toolile ja vaatab kapi peale, kus sõrmed on kobanud paksus tolmukorras ja kust mingi tööriista abil on üks laud lahti kangutatud.

Tuleb kohale kutsuda kohtueksperdid ja lasta kõik pildistada ning võtta sõrmejäljed, kui neid on.

Nüüd juba palju tõsisem, laup mõtlikult kortsus, pomiseb Maigret nagu iseendale:

«Ja te ei kutsunud abi! . . . Te teadsite, et teie akna all on inspektor, ja te ei ütelnud midagi . . . Te hoidusite isegi tuld põlema panemast . . .»

«Ma panin köögis tule põlema, kui topsutasin nägu külma veega.»

«Sest köögituli tänavale ei paista, eks ole tõsi? Teisiti öeldes, te ei tahtnud sellest teatada. Vaatamata saadud hoobile, te pidasite paremaks lasta kallaletungijal kaduda . . . Hommikul tõusite üles, nagu poleks midagi olnud, ning ikka ei kutsunud te brigadiri.»

«Ma teadsin, et te tulete.»

Maigret väljub toast ja keerab ukse lukku. Igal juhul ei ole see kummaline sissetungija otsinud mitte kusagilt mujalt kui riidekapi pealt. Ta pole avanud ainsatki sahtlit, pole tuhninud ainsaski nurgas. Niisiis ta teadis . . .

Köögis satub Félicie pilk omaenese näole peeglis.

«Te ütlesite mulle nüüdsama, et nägite öösel Jacques'i . . .»

Komissar vaatab pikalt tüdrukule otsa. Tüdruk on erutatud, selles pole kahtlust. Ta ootab, ängistus hinges. Maigret aga vastab nagu muuseas:

«Te kinnitasite mulle eile, et ta ei ole teie armsam, et ta on vaid poisike . . .»

Félicie ei vasta.

«Temaga juhtus täna öösel õnnetus . . . Keegi tundmatu tulistas teda keset tänavat.»

Tüdruk karjatas:

«Ta on surnud? . . . Ütelge! . . . Jacques on surnud?»

Kiusatus . . . Kas see tüdruk ei häbene ka nüüd valetada? Kas politseil pole õigust kasutada süüdlase väljaselgitamisel kõiki vahendeid? Tal on kange tahtmine vastata jaatavalt. Kes teab, missugune on reaktsioon? Kes teab, kui . . .

Aga tal ei ole selleks julgust. Tüdruk tema ees on liialt muserdatud, ning ta ütleb pead kõrvale pöörates pominal:

«Ei, rahunege. Ta ei ole surnud, ainult haavatud.»

Tüdruk nuuksatab. Pea käte vahel, silmad metsikud, karjatab ta meeleheitlikult:

«Jacques! . . . Jacques . . . Minu Jacques!»

Äkki pöördub ta vihaselt selle rahuliku mehe poole, kes väldib tema pilku:

«Ja te olite seal, eks ole? . . . Ja te lasksite sellel sündida! Ma vihkan teid, kas kuulete, ma vihkan teid! . . . Teie süü pärast, jah, teie süü pärast see . . .»

Ta vajub toolile, ja kumaras, pea köögilaual kohviveski kõrval, nuuksub ta edasi.

Aeg-ajalt kostab üks ja seesama:

«Jacques . . . Minu Jacques . . .»

Ka eile õhtul ta nuttis, kuid need pisarad olid hoopis teistsugused.

V. KLIENT NR. 13

Maigret'l oli sel hommikul kannatlikkust kuhjaga. Ent ikkagi! . . . Ta ei suutnud Félicie'd takistada selga panemast leinariideid koos naljaka lameda kübaraga ning vanaaegselt kroogitud looriga. Ja millega ta küll oma näo oli kokku määrinud? Kas selleks, et siniseid plekke varjata? Mis seal imestada, oli tal ju kange tahtmine teatrit teha. Ta oli endiselt kahvatu, peale selle veel kreemi ja puudriga üle võõbatud nagu kloun. Pariisi viivas rongis istus ta liikumatult, pühalikult, pilk valuliselt kauguses ekslemas. Ta paistis soovivat, et kõikide mõtted tema ümber keerleksid.

«Mu jumal, kuidas ta kannatab. Ja kuidas ta end veel valitseb . . . Tõeline valu kehastav kuju, ehtne Mater Dolorosa . . .»

Ometi ei muianud Maigret mitte kordagi. Kui Félicie tah-

tis Faubourg-Saint-Honoré tänaval varase aedvilja kauplusse sisse astuda, ütles Maigret leebelt:

«Ma ei usu, et ta süüa saab, kuidas ka temaga ei oleks, lapsuke.»

Kas Maigret siis ikkagi ei mõistnud? Ei, ta mõistis ja laskis kangekaelsel tüdrukul teha, mis see tahtis. Félicie ostis kaks kõige ilusamat Hispaaniast toodud viinamarjakobarat, apelsine, šampanjapudeli. Ta soovis sellele kraamile tingimata lisada veel lilled, tohutu valgete liiliate kimbu, ja ta kandis seda kõike ise, kaotamata raasugi oma traagilisest, eemalolevast ilmest.

Maigret järgnes talle alistunult nagu hea ja lahke papake. Ta tundis kergendust, et Beaujonis pole parajasti külastusaeg, sest sellisena oleks Félicie seal kindlasti sensatsiooni tekitanud. Ja ta sai valvearstilt loa lasta Félicie'l heita pilk Jacques Pétilloni üksikpalatisse.

Neil tuli üsna kaua oodata ja tüdruk seisis oma kandamiga püsti. Kui tuli õde ja esitles end, võpatas ta kergelt.

«Andke kogu see... see kuluks ära mõnele lapsele. Tasa... Peaasi, mitte sõnagi rääkida. Olge hästi vaikselt,» ütles õde.

Ta paotas ukse ja lubas Félicie'l heita pilgu hämarusse uppuvasse boksi, kus Pétillon lamas liikumatult nagu surnu.

Kui uks oli uuesti suletud, pidas Félicie vajalikuks ütelda:

«Te päästate ta, eks ole?... Ma palun teid, tehke kõik, mis tema päästmiseks vaja...»

«Aga, preili...»

«Olge nii kena... Võtke, palun...»

Maigret ei naernud, isegi ei naeratanud, nähes, kuidas Félicie tõmbas oma kotist välja päris pisikeseks kokkumurtud tuhandefrangilise ja ulatas selle õele.

«Kui on raha vaja, ükskõik mis summat...»

Maigret ei naernud tema üle, kuigi Félicie polnud varem kunagi nii naeruväärne olnud.

Ja ta jätkas tüdruku saatmist niisama tõsiselt, nagu oleks see tema perekonnaliige. Félicie oli talle selle eest tänulik. Päikesepaistelisele tänavale jõudes ta nagu veidi lõtvus; talle tundus komissari kõrvalolek loomulikuna. Momenti ära kasutades küsis Maigret:

«Te teate kõik, eks ole?»

Tüdruk ei eitanud seda. Ta vaatas jaatuse asemel mujale.

«Läki...»

Kell lähenes kaheteistkümnele. Maigret otsustas pöörduda paremale, rahvast tulvil päikesepaistelisele ja lärmakale

Ternes'i väljakule. Tüdruk sammus tema kannul, turnides oma liiga kõrgetel kontsadel.

«Aga ikkagi ei ütle ma teile midagi,» ohkas ta mõne sammu järel.

«Ma tean...»

Nüüd, praegu, teadis Maigret juba palju asju. Ta ei teadnud ainult veel vana Lapie mõrvarit, tal polnud teada selle mehe nimi, kes eelmisel ööl oli pillimeest tulistanud, kuid kõik see tuleb omal ajal.

Küll aga teadis ta, et Félicie... Kuidas seda seletadagi? Näiteks rongis pidasid mitmed reisijad, kes nägid Félicie'd tema tardumuses ja teatraalses valus, teda imelikuks; restoraniomanik Poissys nimetas teda Papagoiks... teised kutsusid Printsessiks, Lapie oli talle andnud nime Kakaduu ja Maigret oli kaua turritanud tema rohkete lapselike tempude peale.

Nüüdki veel pöördusid inimesed ümber niisugust imelikku paari nähes, nagu nad endast kujutasid, ja kui Maigret lükkas lahti ühe väikese restorani ukse, kus oli varasest kellaajast tingituna veel vähe rahvast, tabas ta kelneri tähendusrikka pilgu kassas istuvale peremehele. Maigret nimelt oli avastanud, et ka iga pealtnäha isevärki teatrinukk peidab endas tavaliselt inimlikku südametukset.

«Me võtame nüüd kahekesi kenasti ühe eine, eks ole?»

Tüdruk pidas vajalikuks korrata:

«Ja ikkagi ei ütle ma teile mitte kui midagi.»

«Jääb nii, lapsuke. Te ei ütle mulle midagi... Mida te süüa soovite?»

Restoranisaal on vanapoolne, kodune. Selle päeva roog on seinal kirjas: lambaraguu varase köögiviljaga. Menüüs on lisandid peaaegu iga roa kõrvale.

Maigret on tellinud. Félicie on heitnud loori üle pea ja see vajutab juustele.

«Kas te olite seal Fécamp'is väga õnnetu?»

Maigret teab, mida vaja. Ta ootab huulte värisemist, seda väljakutsuvat ilmet, mida tüdrukul õnnestub automaatselt oma näole manada.

«Miks ma oleksin pidanud õnnetu olema?»

Muidugi! Miks! Maigret tunneb Fécamp'i: väikesed vaesed majad kaljujalamil üksteise vastu surutud, tänavakesed, kuhu jookseb solgivesi, lapsed, kes hullavad iiveldamapanevas kalahaisus.

«Palju teil õdesid-vendasid on?»

«Seitse.»

Joodikust isa. Ema, kes peseb päev läbi pesu. Ta silme ette kerkib peenikeste säärtega paljajalgne plikavolask. Ta kujutab teda ette teenimas näiteks nõudepesijana mõnes sadamakõrtsis, magab ta üleval mansardkorrusel. Ta visatakse ukse taha, sest ta on näpanud kassast mõned suud, ja ta käib passijana tööl laevapuusepp Ernest Lapie juures . . .

Ta sööb praegu väga peenelt, see on tõepoolest nii, kuigi ta ei hoia väikest sõrme püsti, ja Maigret ei naera teda.

«Ta tahtis mind hirmsasti ühele reederipojale mehele panna . . .»

«Muidugi, lapsuke, teie aga ei olnud nõus, eks ole?»

«Ma ei armasta punapäid. Pealegi olid tema isal minu suhtes omad kavatsused. Mehed on sead . . .»

See on huvitav: kui teda niisama vaadata, võib unustada, et ta on kakskümmend neli aastat vana, paistab vaid närviline tüdrukunägu ja tekib küsimus, kuidas on saadud teda hetkegi tõsiselt võtta.

«Ütelge, Félicie, kas teie peremees . . . ma tahan öelda, kas Puujalg oli armukade?»

Maigret on rahul. Ta nägi ette seda lõua järsku nõksakut, seda ühtaegu nii imestunud kui ka rahutut pilku, seda vihavälku silmis.

«Meie vahel pole kunagi midagi olnud . . .»

«Muidugi, lapsuke. Aga ikkagi oli ta armukade, eks ole? Ma võin kihla vedada, et ta keelas teid minna pühapäeviti Poissysse tantsima, ja teil tuli salaja minema lipata.»

Tüdruk ei vasta. Ilmselt küsib ta endalt, kuidas on komissar ära aimanud vanamehe armukadetsemise, kes teda pühapäevaõhtuti ootas, isegi maanteenõlval passis, tehes talle kohutavaid stseene.

«Te andsite talle mõista, et teil on kallimaid . . .»

«Ei tea, kes võiks mul neid ära keelata?»

«No muidugi! Te rääkisite talle nendest! Ja tema õnnistas siis teid igasuguste nimedega. Ma ei pea võimatuks, et ta teid koguni lõi.»

«Ma ei oleks lubanud tal ennast puutuda.»

Ta valetab! Maigret kujutab neid kahte endale nii hästi ette! Nad olid selles uusasulas nende uusasukate seas niisama üksikud nagu tühjal saarel. Mitte midagi ei sidunud neid mitte millegagi. Hommikust õhtuni nad kaklesid, salvasid teineteist, vaidlesid, olles teineteisele vajalikud, moodustades koos ühe omaette maailma.

Kui aga Puujalg pääses tollest maailmast välja vaid sellega, et käis kindlal kellaajal «Kuldvõrus» kaarte mängimas, siis Félicie ihkas jalga lasta hoopis kärarikkamatesse paikadesse.

Tüdruk tuli pühapäeviti luku taha panna ja akna all valvet pidada, et ta ei saaks minna Poissy tantsupeole printsess inkognitot mängima. Kui tüdruk ivakegi mahti sai, jooksis ta Léontine'i juurde, et seal põhjatutesse südamepuistamistesse laskuda.

Ja ikkagi on ta naine . . . üks lapsemeelne naine! Nimelt just seda oli Maigret mõistnud ja selle tõttu räägibki ta temaga nii õrnalt, nii leebelt ja südamlikult.

Ta taastab tüdruku eluolu «Kap Hoornis». Kui vana Lapie veel elaks, siis — Maigret on selles kindel — heidaks ta talle raginal otse näkku:

«Te olete oma teenija peale armukade.»

Armukade, tema, kes ta pole teda armastanud, tema, kes ta pole oma elus ealeski kedagi armastanud! Armukade, aga muidugi, sest Félicie oli osa tema maailmast, osa niivõrd kitsast maailmast, et kui kübekegi sellest puudus . . .

«Kuidas see juhtus, et ta oma õepoja enda juurde võttis?»

«Ta kohtas teda Pariisis. Ta pidi ta «Kap Hoorni» võtma seoses õe surmaga, kuid Jacques ei tahtnud seda. Ta on uhke.»

«Kord, kui Lapie läks Pariisi oma pensioni järele, kohtas ta õepoega, kes oli haletsusväärses seisukorras, eks ole?»

«Miks haletsusväärses?»

«Pétillon laadis keskturul juurvilja maha.»

«Selles pole midagi häbistavat.»

«Muidugi mitte. Ei kõige vähematki! Vastupidi! Lapie viis ta minema. Ta andis talle oma isikliku toa, sest . . .»

Tüdruk on vihane.

«See ei ole see, mida te arvate . . .»

«Ja ikkagi valvas ta teid mõlemat. Mida ta avastas?»

«Mitte midagi.»

«Te olite Pétilloni armuke?»

Tüdruk pistis nina taldrikusse, ütlemata ei ega jaa.

«Kuid elu muutus talumatuks ja Jacques Pétillon läks ära.»

«Ta ei saanud onuga läbi.»

«Seda ma ütlesingi.»

Maigret on rahul. Talle jääb meelde see tagasihoidlik eine rahulikus ümbruses, igapäevases, lihtlabases restoranis.

«Küll te näete, et kõik laabub . . .»

Tüdruk on peaaegu valmis seda uskuma. Kohe aga võtab umbusk temas jälle võimust. Ikka kardab ta jumal teab missugust lõksu. On hetki — kahjuks õige üürikesi —, kus tunned teda juba olevat valmis muutuma tavaliseks väikeseks inimeseks nagu iga teine. Oleks veel pisut vaja, et tema nägu vabaneks täielikult pingest, et ta pilk peatuks Maigret'l rahulikult ega väljendaks seda, mida ta ei mõtle. Pisarad tõusevad tal silma, väsimus lõdvestab näo . . .

Kohe hakkab ta rääkima, ja Maigret'l tarvitseb teda vaid isalikult aidata . . .

Aga võta näpust! Samas märkad tema kangekaelse otsmiku taga tekkimas tagamõtet, mis teda uuesti haarab, ja ta lausub oma kalgi häälega:

«Kui te arvate, et ma ei näe, kuhu te tüürite . . .»

Ta tunneb end üksikuna, täiesti üksikuna kandmas draama raskust oma õlul. Ta on maailma naba. Seda tõendab asjaolu, et üks Kriminaalpolitsei komissar, üks mees nagu Maigret, tungib talle peale, üksinda talle!

Tüdruk ei kahtle, et tema kaaslasel on peos hulk niidiotsi. Inspektorid töötavad Pigalle'i tänaval ja selle ümbruses. Orfèvres'i kaldatänaval ollakse ilmselt ametis mõningate tegelaste ülekuulamisega, kes on varahommikul kahtlastes möbleeritud tubades voodist välja tõmmatud. Paljudes linnades otsivad komblusvalvurid kedagi Adèle'i, kes on kunagi mõned kuud ühes Roueni õllesaalis töötanud.

Kõik see on lihtlabane politseitöö, mis peab paratamatult tulemusi andma.

Kuid siin selles väikeses restoranis — siin on draama sisu, ja mitte selle mehaaniline kokkuseadmine.

«Kas te armastate maasikaid?»

Need on vatti pakitult karpides leti taga riiulil, esimesed maasikad.

«Kelner . . . Tooge meile maasikaid.»

Tüdruk on maiasmokk, see teeb Maigret'le nalja. Õigemini ta ihaldab erakordseid asju. Pole tähtis, et Jacques Pétillon ei ole võimeline sööma ei viinamarju, ei apelsine ega jooma šampanjat. See žest tasub end ära, näitemäng tumepunaste marjadega, kuldse kaelaga pudeliga . .. Ta sööks maasikaid isegi siis, kui ta neid ei armastaks.

«Mis teil on, lapsuke?»

«Ei midagi.»

Ta on läinud näost täiesti kahvatuks, ja seekord pole see komöödia. Ta on saanud šoki. Mari ei lähe tal kõrist alla ja võiks arvata, et kohe ta tõuseb ja jookseb välja. Ta köhib,

peidab näo taskurätikusse, nagu oleks tal midagi kurku läinud.

«Mis on?»

Ümber pöördudes märkab Maigret lüheldast meest, kes soojale ilmale vaatamata kannab paksu suvemantlit ja salli, riputab need nagisse ja võtab rullikeeratud salvräti kastist, alajaotusest nr. 13.

See on keskmises eas halliseguste juustega meesterahvas, üks neid silmapaistmatuid kujusid, keda kohtab linnades tihti, üksikud, pedandid, torisejad, kalestunud hingega lesed või vanapoisid, kelle elu koosneb vaid pikast pisiharjumuste reast. Küsimata tema soovi, toob kelner talle pooliku mineraalveepudeli, ja oma ajalehte täiesti lahti keerates jääb mees Félicie'd vaatama, kortsutab kulmu, sorib mälus, küsib endalt . . .

«Te ei söö enam?»

«Mu kõht on täis . . . Lähme ära.»

Ta on salvräti juba lauale pannud. Ta käsi väriseb.

«Rahustuge, lapsuke.»

«Mina? Ma olen rahulik. Mis mul siis peaks olema?»

Maigret saab jälgida number kolmeteistkümmend enda ees olevast peeglist ja võõra nägu väljendab endiselt mõtetes otsimist . . . Käes . . . Ei . . . See ei ole see . . . Vaatame veel! . . . Ta otsib edasi . . . Nüüd on see tal käes . . . Just täpselt . . . Ta silmad lähevad suureks. Ta on imestunud. Ta tahaks nagu öelda:

«Tohoh hullu! . . . On see vast kokkusattumine.»

Kuid ta ei tõuse Félicie'd tervitama. Ta ei anna temale vähimatki märku. Kuidas ta teda tunneb? Missugused on olnud nende suhted? Ta vaatab Maigret'i pealaest jalatallani; kutsub kelneri, sosistab talle midagi; kelner ilmselt vastab, et ta ei tea, et see paar on siin esimest korda . . .

Samal ajal tõuseb Félicie, kes on hirmsas kitsikuses, äkki püsti ja läheb tualettide poole.

Tema äraolekul uurivad Maigret ja võõras teineteist avalikult: võib-olla number 13 tahab Félicie kaaslasega rääkima tulla?

Mattklaasist uksed tualettide ees viivad ühtlasi ka köögipoolele. Kelner tuleb ja läheb. Ta on punapea! Just nagu reederipoeg, kes tahtis Félicie'ga abielluda, kui too oli Fécamp'is. Kas see ei aja naerma? Tüdruk saab inspiratsiooni igaühest, kes tema silma alla satub. Ta näeb punase peaga põissi. Tema käest küsitakse samal ajal, kas ta oli väga

õnnetu. Tüdruku mõte töötab välgukiirusel ja poisist saab reederipoeg, kes . . .

Félicie jääb kauaks ära, liiga kauaks, kui Maigret' tahtmist arvestada. Kelner on ka juba kenake aeg kadunud. Number 13 on mõttes, just nii, nagu oleks tal kohe otsus küpsemas.

Viimaks ilmub Félicie. Ta peaaegu naeratab. Tulles tõmbab ta leinaloori näo ette. Ta ei istu enam.

«Kas hakkame minema?»

«Ma lasksin kohvi tuua. Te ju armastate kohvi, eks ole?»

«Praegu mitte. See teeb mind liiga närviliseks.»

Maigret teeskleb tobukest, kutsub kelneri ja vahib teda üksisilmi, kui too arvet kokku võtab. Kelner punastab kergelt. Noh selge! Tüdruk on talle andnud mingi ülesande seoses number 13-ga. Võib-olla kritseldas ta koguni mõned sõnad paberile korraldusega mitte anda neid mehele edasi enne, kui ta on lahkunud.

Väljudes hüppab Maigret' pilk masinlikult paksule suvemantlile, mis, taskud õieli, nagis ripub.

«Lähme tagasi Jeanneville'i, eks ole?»

Félicie võtab tal käe alt kinni spontaansena näida võiva liigutusega.

«Ma olen nii väsinud! . . . Kõik need üleelamised . . .»

Ta on kärsitu, kuna Maigret jääb kõnnitee servale liikumatult seisma, nagu ei teaks ta, mis otsust langetada.

Tüdrukul on kohutav hirm. Ta käsi väriseb mehe käsivarrel ja Maigret'd haarab kummaline tahtmine teda rahustada. Ta kehitab õlgu:

«Minugipärast . . . Takso! Saint-Lazare'i jaam . . .»

Missugusest hirmsast hingehädast ta nüüd küll tüdruku päästis! Avatud katusega taksos, kus päike teda paitab, tunneb tüdruk vajadust rääkida, rääkida.

«Te ütlesite, et te ei lahku minu kõrvalt . . . Te ütlesite ju seda, eks ole? Kas te ei karda ennast kompromiteerida? Te olete abielus? Ma olen paha . . . Teil on laulatussõrmus . . .»

Jaamas aga tüdruk korraks ehmatab: Maigret võtab vaid ühe pileti. Kas ta paneb tema kupeesse istuma ja jääb ise Pariisi? Ta on unustanud, et teisel on sõidukaart, ja Maigret laskub raskelt pingile ning vaatab tüdrukut kerge süümepiinaga.

Vanahärra number 13 leiab ta, kui tahab, ilma suurema vaevata üles, sest kindlasti on ta selle väikese restorani igapäevane külastaja. Rong logistab, Félicie arvab end pääsenud olevat.

Sealt hakkabki paistma maja, hetkel, mil suur kohtueks-

pertiisi auto eemaldub ja Lucas kui asjalik peremees üksi lävele seisma jääb.

«Mis see tähendab?»

«Fotograafid, eksperdid . . .»

«Ah jah, sõrmejäljed . . .»

Félicie on asjadega kursis. Ta on lugenud nii palju romaane, muidugi ka kriminaalromaane.

«Noh, mu vana Lucas?»

«Ei suuremat midagi, patroon. Sel tegelasel olid kummikindad, nagu te ka ise arvasite. Nõustuti võtma tema kingade jälgi. Need olid jumala uued, pole kantud üle kolme päeva . . .»

Félicie läheb üles oma tuppa, et võtta ära loor ja leinariided.

«On midagi uut, patroon? Peaks nagu . . .»

Ta tunneb komissari rohkem kui hästi. Maigret'l on oskus kõikjale valguda, kõike endasse imeda ja sellest pakatada, sisse hingata elu iga pooriga. Ta vaatab enda ümber, kõik siinne on saanud talle niivõrd omaseks, et nagu mimetismi ajel võtab ta üle selle maja elanike harjumused.

«Väike piisake?»

Maigret läheb võtab söögitoa puhvetist karahvini, kus on veel midagi sees, täidab kaks väikest klaasi ja jääb aeda viiva ukse lävele seisma.

«Sinu terviseks . . . Ütelge, mu väike Félicie . . .»

Tüdruk on alla tulnud, põll ees, ja veendub, et kohtuekspertiisi mehed ei ole köögis segadust tekitanud.

«Olge nii kena ja tehke tass kohvi mu sõbrale Lucas'le. Mina pean minema «Kuldvõrusse», aga oma brigadiri ma jätan teie juurde valvama. Täna õhtuks.»

Nagu võib arvata, saadetakse talle umbusklik, hirmunud pilk.

«Ma kinnitan teile, et ma lähen «Kuldvõrusse».»

See on tõsi. Aga mitte kauaks. Kuna Orgevalis pole taksot, palub ta autojuht Louvet'd viia end Pariisi.

«Ternes'i . . . Faubourg-Saint-Honoré tänava kaudu.»

Restoranis pole kedagi, kui ta sinna sisse astub. Kelner on vist kuskil tagaruumis maganud, sest ta ilmub välja haigutades, juuksed sassis.

«Kas te teate, kus elab see mees, kellele te andsite täna kirjakese minuga kaasas olnud daami käest?»

See tobe arvab, et tegu on mõne armukadedaga või mõne raevunud pereisaga. Ta eitab, kõhkleb. Maigret näitab oma tunnistust.

«Ma ei tea tema nime, tõepoolest... Ta töötab siin kvartalis, aga ilmselt ei ela siin, sest ta sööb siin ainult lõunat.»

Maigret ei taha homseni oodata.

«Te ei tea, mida ta teeb?»

«Oodake... Ma kuulsin teda ühel päeval peremehega vaidlevat. Ma lähen vaatan, ehk on peremees veel siin...»

Terve maja on otsustavalt lõunapuhkust pidamas. Peremees tuleb välja ilma kõvakraeta, heidab käega tagasi sassis juuksed.

«Number 13?... Ta töötab nahaettevõttes, ta rääkis mulle kord sellest, ei tea millega seoses... See asub kuskil Wagrami avenüül.»

Tööstus- ja kaubandusettevõtete nimekirjast leiab komissar varsti Gellet' ja Mautoisoni naha ja karusnaha importeksportäri, Wagrami avenüü 17a. Ta läheb sinna.

«See peaks olema härra Charles... Oodake...»

Teda viiakse läbi lambarasvast lehkavate käikude ja labürintide üles toauberikku, mille uksel seisab silt «Majandusosakond».

See on tõepoolest härra nr. 13. Ta on seal veelgi hallim kui enne, seljas pikk hall kittel, mida ta ametis olles kannab. Ta kargab üles, nähes Maigret'd tungimas tema pühamast pühamasse pelgupaika.

«Härra?...»

«Kriminaalpolitsei... Ärge kartke. Ma tahaksin teilt vaid küsida...»

«Ma ei tea...»

«Ei, härra Charles. Te teate väga hästi... Näidake mulle, olge lahke, kirja, mille kelner teile andis.»

«Ma vannun teile...»

«Ärge vanduge, sest te sunnite mind teid otsekohe kui mõrva kaassüüdlast arreteerima...»

Mees nuuskab valjuhäälselt, ja seda tõepoolest mitte üksnes aja võitmiseks, vaid ta põeb kroonilist nohu, sellest on tingitud ka see soe mantel ja sall.

«Te panete mind olukorda...»

«Hoopiski vähem ebameeldivasse kui siis, kui te keeldute mulle ausalt vastamast.»

Maigret teeb valju, karmi häält, mis proua Maigret ütlemist mööda talle alati nalja teeb, sest tema tunneb oma meest paremini kui keegi teine.

«Vaadake, härra komissar, ma ei uskunud, et ma...»

«Näidake mulle kõigepealt kirja.»

Mees ei tõmba seda välja taskust, vaid on sunnitud ronima

redeliga üles kõrgele, et võtta see riiulilt varublankettide tagant, kuhu ta on selle peitnud. Ta ei too sealt välja mitte üksnes sedelit, vaid ka revolvri, mida ta hoiab käes ettevaatlikult nagu inimene, kes tunneb relvade ees suurt hirmu.

Halastage, ärge rääkige eluilmaski midagi, olgu mis on. Visake see, mis teil on, Seine'i. See on elu ja surma küsimus.

Maigret muigab nende viimaste sõnade peale, mis on täiesti Félicie omad.

«Kui ma märkasin...»

«... kui te märkasite, et teil on see relv mantlitaskus, oli nii?...»

«Te teate?»

«Te tulite metroost... Teid suruti rahva hulgas vastu üht leinariides neiut. Momendil, kui ta väljapääsu poole liikus, tundsite, et teile libistatakse mingi raske ese taskusse.»

«Ma taipasin seda alles hiljem.»

«Te ehmusite?»

«Ma pole eluski tulirelva käes hoidnud. Ma ei teadnud, kas see on laetud või mitte. Ma ei tea isegi...»

Ökonomisti hirmuks tõmbab Maigret magasini välja, kus on üks padrun puudu.

«Aga et teil tuli meelde leinariides tüdruk...»

«Ma mõtlesin algul selle... selle asja politseisse anda.»

Härra nr. 13 kõhkleb.

Helistatakse. Vana vaatab hirmunult tabloole, mis ruumi seinal ripub.

«Ülemus kutsub mind... Kas...»

«Minge!... Ma tean kõik, mida ma teada tahtsin.»

«Aga see neiu?... Ütelge... Kas tal tõesti...?»

Maigret' pilk tuhmub hetkeks.

«Me näeme seda veel, härra Charles... Kiirustage. Teie ülemus närvitseb.» Sest kellahelin kostab uuesti käskivalt.

«Gastinne-Renette'i relvaärisse!» heidab komissar pisut hiljem ühele taksojuhile.

Niisiis kolme päeva jooksul, tundes, et teda jälgitakse, ja teades, et maja ja aed otsitakse põhjalikult läbi, oli Félicie seda revolvrit oma rinnal varjanud!

Kahju, et Félicie ei või Maigret'd näha, kui takso teda relvaeksperdi juurde viib. Võib-olla unustaks ta sekundiks oma meeleheite ja laseks end haarata uhkustundest, lugedes komissari näolt vaimustust?

VI. MAIGRET JÄÄB

Mitu tuhat korda on ta oma raskel sammul üles läinud mööda seda Orfèvres'i kaldatänava laia tolmust treppi, mis alati pisut kriuksub ja kus talviti valitseb tappev tõmbetuul? Maigret'l on omad vankumatud harjumused, näiteks kui ta on viimasele astmele jõudnud, vaatab ta tagasi alla trepikotta, ja kui ta on Kriminaalpolitsei suure koridori lävel, heidab ta muuseas pilgu ka sellele, mida kutsutakse laternaks. See on trepist otse vasakul, klaasseintega ooteruum rohelise linaga kaetud laua ja roheliste tugitoolidega ning mustade pildiraamidega, milles on väikestes sõõrides tööülesannete täitmisel langenud politseinike pildid.

Laternas on palju rahvast, kuigi kell on juba viis pärast lõunat. Maigret on nii mõttes, et ta unustab hetkeks, et nende inimeste siinolek on seotud tema juurdlusega. Mitmeid neist ta tunneb. Üks kiirustab tema juurde:

«Ütelge, härra komissar ... Kas läheb veel kaua? ... Kas teil ei oleks võimalik vastu tulla ...»

Kogu Pigalle'i väljaku eliit on siin, kokku kutsutud ühe inspektori poolt tema korralduse peale.

Maigret' lai selg eemaldub. Komissar tõukab nagu juhuslikult paari-kolme ust, mis seisavad reas silmapiirini välja. Kaldatänavat on haaranud justkui mingi palavik, mida ta hästi tunneb — ülekuulamine käib igas nurgas, isegi tema enda toas, kus Rondonnet, üks uus, istub Maigret' isiklikul toolil, tõmmates piipu, mis sarnaneb tema omaga. Ta on oma mimetismiga koguni nii kaugele läinud, et on lasknud «Dauphine'i» õllesaalist õllekannud üles tuua. Toolil istub üks «Pelikani» kelnereist. Rondonnet pilgutab patroonile silma, jätab hetkeks ülekuulatava üksi ja tuleb komissari juurde koridori, kus on aset leidnud nii palju sellelaadseid rääkimisi.

«Vähk on kivi all, patroon ... Ma ei tea ainult täpselt veel, mis just ... Ma marineerin neid meelega seal laternas. On tunda, et nad on otsustanud vaikida. Midagi nad teavad ... Kas te olete ülemust näinud? Ta vist otsib teid telefoniga juba terve tunni. Muide ... Teile on mingisugune teade ...»

Maigret läheb seda kirjutuslaualt võtma. Teade on proua Maigret'lt.

Elise tuli Epinalist oma mehe ja lastega. Einestame kõik kodus. Katsu ka tulla. Nad tõid puravikke.

Maigret ei lähe. Ta on nii kinni. Ta tahab kiiresti kontrol-

lida üht mõtet, mis talle nüüdsama, kui ta ootas Gastinne-Renette'i juures ekspertiisi tulemusi, pähe torkas.

Ikka ja uuesti viibis ta mõttes Puujala majas, mõttes läks ta üles mööda poonitud treppi, ja äkki, jällegi mõttes, jäi ta kotta seisma, kõhkles kahe ukse vahel, ja talle meenusid kolm tuba.

«Kurat võtaks!»

Ja sellest hetkest alates hakkas tal hirmus kiire: tõtata sinna, kus ta oli peaaegu kindel avastuse tegemises. Ekspertiisi tulemust teadis ta juba ette, ta oli veendunud, et vana Lapie tapeti revolvriga, mille ta Wagrami avenüül tagasi saab. See on «Smith ja Wesson». Mitte mõni mänguasi. Mitte mõni selline relv, mida ostetakse relvakaupmeeste käest, vaid tõsine, professionaalne riist.

Veerand tundi hiljem kinnitas vanahärra Gastinne-Renette tema hüpoteesi.

Maigret tahtis aga siiski kaldatänavalt läbi minna, et kuulda, kas pole midagi uut. Praegu koputab ta ülemuse polsterdatud uksele ja lükkab selle lahti.

«Ah teie, Maigret! Ma kartsin, et ega teid telefoniga kätte ei saa. Kas teie saatsite Dunani Lepici tänavale?»

Maigret ei mõelnud enam sellele. Jah, see oli tema. Igaks juhuks. Ta oli Dunanile teinud ülesandeks uurida põhjalikult läbi Jacques Pétilloni tuba «Vaikses Kohakeses».

«Ta just äsja helistas. Talle tundub, et keegi on käinud seal enne teda. Ta tahaks teid võimalikult kiiresti näha. Kas lähete sinna?»

Maigret teeb jaatava žesti. Ta on rõhutud, morn. Tal on hirm, et tema mõttelõng katkestatakse, mõtted aga on tal Jeanneville'is, mitte Lepici tänavas.

Pisut hiljem viib takso ta Blanche'i väljakule, ja hetkel, kui ta paneb jala kõnniteele, tunneb ta nagu mingit nõrkust. Väljak on tulvil päikest. Üks suur kohvik laotab oma rahvast täis terrassi piki kõnniteed, ja paistab, nagu poleks inimestel muud teha kui laudade taga istuda ja kerget õlut või aperitiivi juua, paitades pilguga mööduvaid ilusaid naisi.

Hetke jooksul kadestab Maigret neid, ta mõtleb oma naisele, kes samal ajal võtab kodus Richard-Lenoiri puiesteel vastu õde ja õemeest, ta mõtleb puravikele, mis pannil praevad, levitades mõnusat küüslaugu ja märja metsa lõhna. Ta jumaldab puravikke ...

Ka tema istuks hea meelega sellel terrassil. Ta on viimastel öödel liiga vähe maganud, ta sööb, mis juhtub, joob, mis lennult käte saab, talle tundub, et tänu sellele neetud elu-

kutsele, mille ta on valinud, peab ta elama kõikide teiste elu, selle asemel et elada rahulikult omaenda elu, õnn veel, et mõne aasta pärast ta läheb pensionile ja, lai õlgkübar peas, peab oma aeda, mis on niisama puhtaks kõblatud nagu vanal Lapie'l, ja tal on ka oma kelder, kus ta käib end aeg-ajalt kosutamas.

«Kiiresti kann õlut.»

Ta istub vaid hetkeks maha. Ta märkab inspektor Dunani, kes on teda oodanud.

«Ma ootasin teid, patroon . . . Kohe näete . . .»

Maigret siseneb lihakarni ja kingaäri vahele pigistatud «Vaikse Kohakese» eeskotta. Fuajees klaaskonkus istub võtmete laua taga tugitoolis kohutavalt paks mees, veetõvest pondunud jalad emailnõus ligunemas.

«Ma kinnitan teile, et see pole minu süü. Te peate küsima Ernesti käest. Tema laskis nad üles.»

Šveitser Ernest, kes on veelgi unisem kui Maigret, sest ta on ööpäeva tööl, magades harva paar tundi järjest, selgitab venival häälel:

«See oli kohe pärast lõunat . . . Ma panin tähele, et ma seda naisterahvast teps mitte ei tunne . . . Niisugune noorepoolne brünett. Ootas koridoris, kui mehele võti kätte anti.»

«Aga mees, kes temaga kaasas oli?» küsib Maigret.

«Raske ütelda . . . Teate, me neid eriti ei vahi, see ei meeldi neile. Mees nagu kõik teisedki, äh! . . . Ei rabanud millegagi. Ma saatsin nad viiendasse, see oli vaba. Mees tuli alla tagasi esimesena, umbes veerand tunni pärast. See on tavaliselt ikka nii . . . Ma ei näinud naist mööda minemas, ja umbes kümme minutit hiljem läksin tuppa, mis oli tühi, ja tegin selle korda . . . «Naine läks minema, ilma et ma oleksin märganud,» käis mul läbi pea. Alla oli rahvast tulnud ning ma ei mõtelnud enam sellele, ja alles noh oma poole tunni pärast olin ma õige üllatunud, kui nägin teda oma selja tagant läbi minemas . . . «Tohoh, kus see siis vahepeal käis?» Ma olin nõutu. Aga ka see läks mul meelest ära, kuni teie inspektor, kes küsis pillimehe toa võtit, hakkas mulle küsimusi esitama . . .»

«Te ütlesite, et te pole seda naist varem näinud?»

«Ei . . . Päris nii ma öelda ei saa . . . Ta ei olnud tavalisi siinkäijaid, see on kindel . . . Ja ometi on mul tunne, et ma olen teda kuskil kohanud . . . Midagi tema näos tuli mulle nagu tuttav ette.»

«Kui kaua te «Vaikses Kohakeses» olete töötanud?»

«Viis aastat.»

«Kas on võimalik, et ta on kunagine külastaja?»

«Miks mitte.»

Maigret läheb koos inspektoriga raskel sammul üles. Ukselukul, seal kuuendal korrusel, kus Pétillon elab, ei ole sissemurdmise jälgi. See on tavaline lukk, mille avab kõige lihtsam muukraud.

Toas ringi vaadates toob Maigret kuuldavale vile: siin on tehtud puhas töö mis puhas töö. Et mööblit pole palju, siis võib öelda, et see on viimse sopini läbi uuritud. Pétilloni hall ülikond vedeleb maas vaibal, taskud pahupidi, sahtlid on lahti, pesu laiali pillutud, ja kõige tipuks on külaline kääridega hoolega lõhki lõiganud madratsi, padja ja sulgteki; villatordid ja suled katavad nagu lumekiht kogu põrandat.

«Mis te selle kohta ütlete, patroon?»

«Sõrmejäljed?»

«Kohtuekspertiisist juba käidi. Ma pidasin vajalikuks neile helistada ja nad saatsid välja komblusspetsi, kes ei leidnud mitte midagi. Mida nad sedaviisi võiksidki siit leida?»

Aga Maigret'd huvitab praegu hoopis miski muu. See, mida n a d otsivad, nagu Dunan mitmust kasutades ütleb, on hoopiski vähem tähtis kui see suur agarus, millega nad otsivad, seejuures tegemata ainsatki viga!

Revolver, mis tappis Lapie, on «Smith ja Wesson», relv, mida võib leida iga tõelise «raske» taskust.

Mis siis kokkuvõttes pärast uusasuka surma on toimunud? Pétillon on endast väljas. Ta jookseb mööda Montmartre'i urkaid ja igasuguseid kahtlasi baare, otsides kedagi, keda ta ei leia. Ja kuigi ta tunneb endal politseid kannul olevat, trotsib ta seda ja otsib edasi, jõudes välja Roueni, kus ta küsib kellegi Adèle'i järele, kes on «Tivoli» õllesaalist mitme kuu eest lahkunud.

Edasi tunneb ta oma julgust kaduvat. Ta on omadega läbi. Ta tuleb, et kõik ära rääkida. Maigret'l pole muud kui ta üles korjata. Ta hakkab rääkima . . .

Samal hetkel sirutatakse ta sõna otseses mõttes tänavale pikali, ja see, kellelt tuleb pauk, pole algaja vend.

Kas ta pole mitte seesama, kes minutitki kaotamata tõttab Jeanneville'i?

Pigalle'i väljak, Pétillon on komissari kõrval, see ei saa mõrtsukat kätte.

Lapie maja valvatakse. Mees peab seda teadma, vähemalt kahtlustama, aga see ei peata teda, ta tungib tuppa, tõstab tooli kapi ette ja kangutab ühe laua lahti.

Kas ta leidis selle, mida otsis? Ta äigab pealesattunud Félicie'le rusikaga ja kaob, jättes maha vaid väheütlevaid uute kingade jälgi.

See toimus kella kolme või nelja ajal hommikul. Ja juba pärastlõunal võetakse ette Pétilloni tuba.

Nüüd on tegu naisega. Küllalt ilusa brüneti naisega, nagu Adèle õllesaalist. Ta ei tee ainsatki viga. Ta võis ju sattuda sellesse hotelli juhukülalisena, nagu šveitser arvaski, oma armsamaga või tuttavaga. Ta mängib ehtsat mängu. Nad võtavad tõepoolest toa. Aga kui mees on lahkunud, poetab ta end koridori ja läheb kuuendale korrusele — sel kellaajal ei ole ülemistel korrustel kedagi — ja tuhnib toa põhjalikult läbi.

Mis on nende üha kiireloomulisemate edasi-tagasi seerimiste taga? Neil on kiire. Neil on vaja kähku midagi leida. Aga nad ei ole seda muide leidnud.

Ja sellepärast haarabki ka Maigret'd palavikuline kiirus. Tõsi, kiire on tal olnud iga kord, kui ta on «Kap Hoornist» eemal, nagu oleks ta kindel, et seal juhtub tema äraolekul midagi hullu.

Ta käristab oma märkmikust lehe:

Täna öösel suur haarang IX ja XVIII rajoonis.

«Sa annad selle edasi komissar Piaulet'le. Ta taipab.»

Tänaval vaatab ta veel kord seda terrassi, kus inimestel pole muud teha kui elust mõnu tunda ja kevadet nautida. Las käia! Veel üks kann, eluga! Vurrukarvad alles õllevahused, vajub ta taksoistmele.

«Kõigepealt Poissysse . . . Pärast ütlen edasi.»

Suure vaevaga võitleb ta pealetikkuva une vastu. Silmad poolkinni, tõotab ta, et kui kogu see lugu on lõppenud, magab ta ühtesoodu kakskümmend neli tundi.

Kuid seda aega, nagu ütleb laulusalm, ei tule iial. Sellest unistatakse alalõpmata, antakse tõotusi, vannutakse, kui aga aeg niikaugel on, kostab jällegi see neetud telefonihelin, mida proua Maigret tahaks lämmatada nagu õelat kiskjat.

«Halloo . . . Jah . . .»

Ja Maigret ongi jälle läinud!

«Ja kuhu nüüd, patroon?»

«Sõitke vasakule kaldale. Seal ma ütlen, kus peatada.»

Läbi unevaeva haarab teda jällegi kärsitus. Pärast Gastinne-Renette'i juures käimist mõtleb ta ainult sellele. Kuidas see mõte talle küll varem pähe ei tulnud? Ometi ta lausa «kõrvetas», nagu see laste sooja-külma mängus käib. Algul kohe oli see kolme toa probleem teda rabanud. Siis

aga kaldus ta teelt kõrvale. Armukadeduse motiivid ajasid teda segadusse.

«Paremale . . . Jah . . . Kolmas maja . . . Palun ütelge — ma tahaksin teid terveks ööks siia jätta —, kas te olete söönud? Ei? Oodake . . . Lucas! Tule siia, vana . . . Ei midagi uut? . . . Félicie on siin? Võtke ja sõitke «Kuldvõrusse». Söö ja las ka autojuht sööb. Hoia ühendust telefonineiuga. Olgu ta valmis täna öösel kõnesid vastu võtma . . . Kas jalgratas on siin?»

«Ma nägin seda aias keldrimüüri najal.»

Félicie jälgib neid lävelt. Kui auto liikuma hakkab ja Maigret tema poole tuleb, küsib ta jällegi umbusklikult:

«Te käisite i k k a g i Pariisis?»

«Tulge kaasa, Félicie. Praegu pole aeg mängida.»

«Kuhu te lähete?»

«Üles . . . Tulge . . .»

Ta lükkab lahti vana Lapie toa ukse.

«Mõelge hästi, enne kui te vastate. Kui Jacques mõni kuu selles toas elas, missugune mööbel ja asjad siin olid?»

Félicie pole seda küsimust oodanud ja jääb nüüd mõttesse, lastes pilgul üle toa käia.

«Kõigepealt oli siin vaskotstega voodi, mis on nüüd kolikambris . . . Kolikambriks nimetan ma ruumi selle toa taga, kus ma need mõned kuud elasin . . . Pärast kuhjati sinna kõik üleliigsed asjad majast ja sügisel pannakse sinna õunad.»

«Voodi . . . Ja edasi? . . . Tualett?»

«Ei. See on seesama.»

«Toolid?»

«Oodake . . . Need olid need nahktoolid, mis alla söögituppa viidi.»

«Riidekapp?»

Selle jättis Maigret viimaseks. Ta on sedavõrd hirmul, tema hambad on nii kramplikult piibupitsi ümber kinni, et selle eboniit ragiseb.

«See on seesama . . .»

Maigret on äkki nõutu, löödud. Talle tundub, et pärast Gastinne-Renette'i juures käimist on ta nii hirmsasti kiirustanud vaid selleks, et nüüd lasta end vastu seina suruda või koguni tühjusse tõugata.

«Kui ma ütlen, et see on seesama, siis on see nii ja ei ole ka . . . Majas on kaks täpselt ühesugust kappi. Need osteti kord ühelt väljamüügilt, kolm või neli aastat tagasi, ei mäleta enam . . . Ma ei olnud sellega rahul, sest ma oleksin eelistanud peegliga kappe. Majas pole ainsatki peeglit, kust ma võiksin ennast üleni vaadata.»

Oeh! Kui ta vaid teaks, missuguse raskuse ta Maigret' südamelt võttis! Ta jätab tüdruku sinnapaika. Kiirustab Félicie tuppa, läheb sellest joonelt läbi, astub ruumi, mis on kolikambriks muudetud, avab akna, lükkab hooletult luugid kõrvale.

Kuidas see tal ometi varem pähe ei tulnud? Selles toas on kõike: linoleumirull, vanad vaibad, toolid, mis on üksteise otsa tõstetud nagu õllesaalis pärast sulgemist. On värvimata puust riiulid, ilmselt õunte ületalve hoidmiseks, kast vana pumbaga, kaks lauda ja lõpuks kogu selle kila-kola taga riidekapp, mis sarnaneb täpipealt vanamehe toas oleva kapiga.

Maigret'l on nii kiire, et ta ajab maha vastu seina toetatud vasest voodiotsad. Lükkab ühe laua kapi ette, ronib sellele ja pistab käe tolmukorra sisse kapi peal.

«Teil ei ole mingit riista?»

«Missugust?»

«Kruvikeerajat, kääre, tange või ükskõik mida . . .»

Maigret' juuksed on tolmuga koos. Félicie on alla läinud. Maigret kuuleb, kuidas ta kõnnib aias, läheb keldrisse ja tuleb tagasi peitli ja haamriga.

«Mida te mõtlete teha?»

Kangutada ülevalt laud lahti, armas taevas! Muide, see polegi keeruline. Üks laud on vaevalt kinni. Selle all paistab paber. Maigret haarab sellest kinni ja tõmbab välja väikese, vanasse ajalehte mässitud pakikese.

Ta vaatab Félicie'd, kes seisab liikumatult nagu tikk, näost valge, pilk tema küljes kinni.

«Mis selles pakis on?»

«Ma ei tea midagi!»

Tüdruk on tagasi saanud oma terava hääle ja üleoleva ilme.

Maigret ronib laualt alla.

«Me näeme seda kohe, eks ole? Kas te olete kindel, et te ei tea?»

Ta ei kiirusta, ta silmitseb pakki, enne kui hakkab paberit lahti harutama.

«See on pisut üle aasta vana ajaleht . . . Hohoo! Kas teie, väike Félicie, ka teadsite, et majas on niisugune varandus?»

Sest see, mis ta päevavalgele toob, on pakk tuhandefrangiseid rahatähti.

«Ettevaatust! Mitte puutuda!»

Ta ronib uuesti lauale, kisub lahti kõik lauad riidekapi peal, ja veendub, et sinna ei ole rohkem midagi peidetud.

«All on meil parem. Tulge . . .»

Õnnelikuna seab ta end köögilaua taha istuma. Maigret on ikka tundnud nõrkust köökide vastu, kus lõhnab alati mõnusasti ja kus kohtab isuäratavaid vaatepilte.

«Kakssada kümme . . . üksteist . . . kaksteist . . . Näe, kaks tükki koos . . . kolmteist, neliteist . . . kakssada kakskümmend kolm, neli . . . seitse, kaheksa . . .»

Komissar vaatab Félicie'd. Tüdruku pilk on kinni rahatähtedes, kogu veri on näost ära valgunud ja seal paistavad veelgi selgemini öösel saadud löögi jäljed.

«Kakssada kakskümmend üheksa tuhat franki, mu väike Félicie . . . Mis te selle peale kostate? . . . Kakssada kakskümmend üheksa tuhandefrangilist oli peidetud teie sõbrakese Pétilloni tuppa . . . Jah just nimelt tema tuppa olid nad peidetud, kas mõistate? . . . Isand, kel on praegu kange kiire seda raha kätte saada, teadis, kust varandust otsida . . . Ainult ühte asja ei osanud ta arvata: et on kaks ühesugust kappi. Kuidas ta oleks võinudki selle peale tulla, et kui Lapie oma tuppa tagasi kolis, tõi ta mingist maaniast aetuna ka oma isikliku riidekapi kaasa, viies teise kolikambrisse.»

«Kas see aitab teid edasi?» küsib tüdruk mokaotsast.

«Igal juhul seletab see mulle, miks te täna öösel selle hoobi saite, mis oleks võinud teid ka tappa, ja miks mõni tund hiljem teie sõbra Jacques'i tuba Lepici tänaval segamini tuhniti.»

Maigret tõuseb. Ta tunneb vajadust end pisut liigutada. Tema rõõm ei ole veel täielik. Üks õnnestumine peab kaasa tooma teise — nüüd, kus ta on leidnud selle, mida otsis, kus faktid on andnud talle õiguse. Ta kõnnib aias ringi, kergitab roosioksa, võtab masinlikult üles istutuspulga, mille Lapie, see Puujalg, jättis sinnapaika mõni minut enne seda, kui ta oma toas julmalt tapeti.

Läbi avatud köögiakna näeb ta Félicie'd, kes on otsekui kivikujuks tardunud. Naeruvirve libiseb üle komissari huulte. Miks ka mitte? Ta näib õlgu kehitades sõnavat:

«Katsetame veel kord!»

Ta ütleb Félicie'le läbi akna, keerutades käes mullast istutuspulka:

«Vaadake, mu väike Félicie, ma olen üha enam veendunud, nii imelik kui see teile ka ei paista, et mitte Jacques Pétillon ei tapnud oma onu, et tal pole selle verise looga isegi mingit pistmist . . .»

Félicie vaatab teda, liigutamata kulmugi . . . Tema teravajoonelises näos ei peegeldu vähimgi rõõmuvärin.

«Mida te selle kohta ütlete? Te peaksite rahul olema.»

Tüdruk püüab naeratada, aga välja kukub viril muie kitsaks venitatud huultel.

«Ma olengi rahul. Ma tänan teid.»

Maigret peab ennast pingutama, et mitte avalikult oma head tuju demonstreerida.

«Ma näen, et te olete väga rahul, väga rahul... Ja ma olen veendunud, et te aitate päevavalgele tuua teie armastatud noormehe süütuse. Te ju ometi armastate teda, eks ole?»

Tüdruk pöörab pea ära, kindlasti selleks, et varjata Maigret' eest nutuvõru suu ümber.

«Aga muidugi, te armastate teda. Selles ei ole midagi häbiväärset. Ma olen kindel, et ta paraneb, et te langete teineteisele kaela ja et ta tänab teid kõige eest, mis te tema heaks olete teinud.»

«Ma ei ole tema heaks midagi teinud.»

«Olgu peale! See pole tähtis. Ma olen kindel, ma ütlen seda teile, et te abiellute ja saate palju lapsi...»

Félicie plahvatab, nagu Maigret oligi arvanud. Kas ta mitte seda ei tahtnudki?

«Te olete jõhkard!... Jõhkard!... Te olete kõige julmem mees, kõige... kõige...»

«Kas sellepärast, et ma teile ütlen, et Jacques on süütu?»

See väike tähtsusetu lause raputab Félicie'd tema vihas, ta mõistab, et tal pole õigus, aga on liiga hilja ja ta ei tea, mida öelda, ta on õnnetu ja kohutavalt üleliigne.

«Te teate väga hästi, et te seda ei usu. Te püüate mind rääkima panna. Sellest hetkest peale, kui te oma jala siia tõstsite...»

«Millal te Pétilloni viimast korda nägite?»

Tal jätkub koguni vaimukust vastata:

«Täna hommikul...»

«Aga enne seda?»

Tüdruk ei vasta ja Maigret pöörab oma näo üleolevalt aia poole, lehtla poole, selle roheliseks värvitud laua poole, millel teataval hommikul oli karahvin ja kaks klaasi. Félicie jälgib tema pilku. Ta teab, mida Maigret mõtleb.

«Ma ei ütle teile midagi...»

«Ma tean. Vähemalt kahekümnes kord te ütlete mulle sedasama, ja nii järjekindlalt, et asi hakkab sarnanema palvelauluga... Hea veel, et me rahad üles leidsime...»

«Miks?»

«Vaata aga vaata, või see hakkab teid huvitama? Kui

Pétillon umbes aasta tagasi «Kap Hoornist» lahkus, oli ta oma onuga riius, eks ole?»

«Hästi nad läbi ei saanud, aga...»

«Ega ta ometi vahepeal siin pole käinud?»

Félicie püüab mõistatada, kuhu teine tahab teda juhtida. On näha, kuidas ta pead murrab.

«Ja te pole teda enam näinud!» poetab Maigret viimaks. «Või õigemini pole temaga rääkinud. Siiski, te pidite talle vähemalt ütlema, et kapid on ümber vahetatud.»

Félicie haistab hädaohtu, see varitseb siinsamas, nendes salakavalates küsimustes. Mu jumal, küll on raske kaitsta end selle kõigutamatu mehe eest, kes tõmbab piipu ja hoiab teda oma isaliku pilgu kütkes! Ta vihkab teda! Jah, ta vihkab teda, mitte ükski olevus pole teda niiviisi kannatama pannud kui see komissar, kes ei anna talle minutitki hingetõmbeaega ja kes lausub ükskõiksel häälel kõige ootamatumaid asju, popsutades sinna juurde oma piipu.

«Te ei olnud tema armuke, Félicie?»

Kas ütelda jah? Või ütelda ei? Kuhu kogu see lugu teda veab?

«Kui te oleksite olnud tema armuke, te oleksite teda ka edaspidi näinud, sest riid onuga poleks tähendanud midagi teie armastuse vastu... Teil oleks olnud võimalus talle rääkida vana ümberkolimisest. Pétillon oleks niisiis teada saanud, et rahapatakas ei ole mitte toas, vaid kolikambris... Jälgige mind hoolega... Teades seda, poleks tal olnud vaja tungida sellesse tuppa, et seal, jumal teab mispärast, olla sunnitud oma onu tapma...»

«See ei ole tõsi.»

«Te niisiis ei olnud tema armuke?»

«Ei.»

«Te pole temaga kunagi seotud olnud?»

«Ei.»

«Ta ei teadnud, et te teda armastate?»

«Ei teadnud.»

Maigret' näole valgub rahulolunaeratus.

«Hüva, lapsuke, muide esimest korda kogu selle juurdluse jooksul usun ma, et te ei valeta. Ja muuseas, teie armulugu oli mulle algusest peale selge. Te olete väike tüdruk, kellele elu pole just palju ilusat kinkinud. Ja niiviisi, sobiva reaalsuse puudusel, lõite oma unistustes uue reaalsuse. Te ei olnud väike Félicie, vana Lapie teenijatüdruk, vaid see või teine auväärne tegelane mõnest romaanist, mida te lugesite... Puujalg ei olnud teie unistustes mitte tühitavaline

väiklane peremees, vaid niisugune mees, nagu neid esineb parimates, menukates romaanides, teist endast aga sai tema laps, tema kergemeelsuse vili... Ärge punastage... Te vajasite ilusaid lugusid, kas või selleks, et neid sõbranna Léontine'ile pajatada ja oma märkmikku kirjutada. Kohe, kui noormees teie majja sattus, saite oma mõttes tema armukeseks, te elasite üle suure armastuse, ja vaene poiss, ma võin pea anda, poleks seda eales teada saanud...»

«Kuhu te selle jutuga mõtlete välja jõuda?»

Maigret tunnistab:

«Ma ei tea veel, aga varsti ma saan seda teada, tänu sellele avastatud varandusele. Nüüd aga tahan ma teilt midagi paluda... Inimesed, kes otsivad seda raha ja kellel on vaja seda kiiresti kätte saada, kas või riskides, nagu näitas eilne päev, ei jää muidugi poolel teel peatuma. Mõttele, millele mina tulin, et kappe on ehk ümber paigutatud, võivad ka nemad tulla. Ja ma ei tahaks sugugi, et te täna öösel siia üksi jääksite. Te võite mind küll vihata, aga ma palun luba öö selles majas mööda saata. Te võite end oma tuppa sulgeda. Mida teil süüa on?»

«Verivorsti, ja ma tahtsin veel kartuliputru teha.»

«Tore... Kostitage mind ka. Mul on Orgevalis mõned juhtnöörid anda, ma tulen tagasi... Nõus?»

«Kui te soovite!»

«Naeratage ometi!»

«Ei.»

Maigret surub rahatähed taskusse, läheb keldri kõrvalt jalgratast võtma ja kasutab juhust ning laseb endale klaasi veini. Kui ta jalgrattale ronib, hõikab Félicie talle järele:

«Ja ikkagi ma vihkan teid!»

Maigret pöördub naerdes ümber:

«Aga mina, Félicie, jumaldan teid.»

VII. ÖÖ HOMAARIGA

Pool seitse õhtul. Umbes sel kellaajal istub Maigret «Kap Hoorni» ees jalgrattale, pöörab pead ja hõikab lävel seisvale Félicie'le:

«Ma jumaldan teid...»

Béziers's, politseikomissariaadis, mille aknad on pärani lahti, heliseb telefon. Tuba on tühi. Arsène Vidibert, komissari sekretär, kes plataanide varjus särgiväel kuulimängu

vaatab, pöördub võretatud akna poole, kust kostab nõudlik, tüütu kellahelin.

«Tulen, tulen!...» hüüab ta kahjutundega.

«Halloo... Kas Pariis?... Ah?... Mis?... Siin Béziers... jah, Béziers... Kriminaalpolitsei?... Me saime teie teate... ütlesin te-a-te... Kas te ei mõista seal Pariisis prantsuse keelt või?... Teie teate kellegi Adèle'i kohta... Võib-olla meil ongi selle teie daamiga pistmist olnud... See juhtus möödunud neljapäeval restoranis, mida kutsutakse «Paradiisiks». Keegi Adèle, väike brünett... Kuidas?... Ma ei tea seda, härra... Pealegi läks ta siit ära... Sõitis Pariisi... Kuidas?... Ma ei tea sellest midagi. Te tahtsite Adèle'i, ma leidsin ühe... Head õhtut, kolleeg...»

Kell kuus kolmkümmend viis Orgevalis «Kuldvõrus». Peatub veoauto. Maha tuleb siniseruudulise pluusiga lihunik.

Jahedas varjulises saalis mängib peremees Forrentini, Lepape'i ja Maigret' toodud taksojuhiga kaarte. Lucas, kes tõmbab äärmise rahuga piipu, jäljendades sellega komisari, vaatab pealt. Perenaine peseb klaase. Lihunik hüüab lävelt:

«Tervitus kõigile!... Kann õlut, proua Jeanne. Ütelge, kas see ei teeks teile rõõmu, kui te saaksite ühe toreda homaari? Mulle linnas just anti kaks tükki, mina üksi söön seda, sest linnasaksad arvavad, et see tekitab nõgestõbe...»

Ta läheb auto juurde ja toob sealt elusa homaari, hoides seda sõrgapidi käes... Üle tee majas avaneb aken, käsi vehib, hääl hüüab:

«Telefon, härra Lucas!»

«Ütelge enne, kui te lähete, kas te armastate homaari, härra Lucas?»

Muidugi armastab ta homaari!

«Germaine, pane pott tulele, homaar tuleb ära keeta!»

«Halloo! Lucas jah... patroon pole siit kaugel. Kuidas Béziers'st... Adèle?... Neljapäeval?»

Maigret tuleb rattalt maha just siis, kui lihunik oma autoga minema sõidab. Ta jääb omakorda kaardimängu vaatama, kuna Lucas ikka veel telefoniga räägib. Homaar klammerdub leti ees kohmakalt kivipõranda külge.

«Ütelge, perenaine, kas see homaar seal on teie oma? On teil neid palju?»

«Ma hakkan teda just teie brigadirile ja autojuhile keetma.»

«Nemad võivad ka muud süüa... Ma viin ta ära, kui teil midagi selle vastu ei ole.»

Lucas tuleb üle tee.

«On leitud üks Adèle, patroon... Béziers's... Ta sõitis ootamatult ära, Pariisi...»

Mängijad heidavad aeg-ajalt pilke kõrvale, püüavad lausekatkeid.

Kümme minutit puudub seitsmest. Inspektor Rondonnet ja komissar Piaulet räägivad omavahel ühes Kriminaalpolitsei toas, mille kõrged aknad avanevad Seine'i poole, kus üks puksiir ähkides mööda rühib.

«Halloo!... Kas Orgeval?... Kas te oleksite nii kena, preili, ja kutsuksite telefoni juurde komissar Maigret'?»

Jälle vehib käsi aknal. Lucas tõttab postkontorisse. Maigret on rattale istumas, homaar käes.

«Teid küsitakse, patroon...»

«Halloo... Kas Piaulet?... On midagi uut?»

«Rondonnet arvab midagi leidnud olevat... Jooksupoiss «Sanchost», mis on täpselt «Pelikani» vastas, teab rääkida, et «Pelikani» peremees käis möödunud ööl, siis, kui teie seal olite, nurga peal baaris helistamas... Halloo... Jah... Pisut hiljem peatus seal üks takso. Kedagi välja ei tulnud. Peremees rääkis vaikselt kellegagi seal sees... Saate aru? Siin on midagi kahtlast... Ja teine asi, laupäeva õhtul olevat Fontaine'i tänava tubakaäris puhkenud tüli. Täpselt midagi ei tea... Selle vennaga pole meil varem tegu olnud...»

«Ai!» hüüatas Maigret.

«Mis?»

«Ei midagi... See on homaar... Ma kuulan...»

«See on üldjoontes kõik. Jätkame teiste «praadimist»... Nii mõnigi paistab asjast üht-teist teadvat...»

«Kuni minu tulekuni... halloo... vaadake arhiivist järele... Ma ei oska täpselt ütelda, kas polnud midagi murdvarguse või selle taolist, või väljapressimine umbes aasta ja üks kuu tagasi... Uurige, kas Pigalle'i väljaku sektoris oli kedagi Adèle'i-nimelist. Siia võib helistada öö läbi. Lucas jääb valvama. Mis veel on?»

«Üks hetk... Rondonnet'l on teine kuuldeklapp, ta räägib midagi. Ma annan toru talle...»

«Halloo, see olete teie, patroon? Ma ei tea, kas sellel on mingit seost... See tuli mul nüüdsama pähe, ajaliselt langeb ühte... Möödunud aasta aprillis. Mina tegelesin sellega. Blanche'i tänav, mäletate?... Pedro, «Mägikitse» omanik...»

Et homaar ta käes rabeleb, paneb Maigret selle põrandale ja poriseb:

«Ole paigal!»

«Ah?»

«Mul on siin homaar... Pedro... Aita meelde tuletada...»

«Väike urgas, «Pelikani» sorti, aga veelgi jälgim, Blanche'i tänaval... Pikk kõhn kuju, alati kahvatu, musta peaga, üheainsama valge salguga...»

«Koidab...»

«Kell oli kolm hommikul. Peremees hakkas kõrtsi sulgema... Autoloks jäi ukse ette seisma. Sealt hüppasid välja viis selli, jätsid mootori käima ja lükkasid peremehe, kes luuke kinni pani, kõrtsiuksest sisse.»

«Ma ähmaselt mäletan...»

«Nad tõukasid Pedro väikesse baaritagusesse tuppa. Mõni hetk hiljem kostsid lasud, peeglid lendasid kildudeks, pudelid purunesid, ja siis äkki mattus kõik pimedusse. Mina olin selles kvartalis. Lausa imekombel me jõudsime õigeks ajaks kohale, nabisime neli selli kinni, kaasa arvatud Käpp Püsti, kes oli põgenenud katusele... Pedro oli surnud, neliviis kuuli keres. Ühelainsal mõrtsukal õnnestus jalga lasta ja meil kulus mitu head päeva, enne kui selgus, et see oli üks muusikamees Albert Babeau... Teda hüüti ka Pisikeseks, sest ta oli tõepoolest väike ja kandis pakse taldu, et pikem näida... Üks hetk... Komissar Piaulet ütles midagi... Ei... Ta tahab teiega rääkida. Ma annan talle toru üle...»

«Halloo, Maigret... Mul tuleb ka meelde... See toimik on minu toas. Kas te tahate, et...»

«Ei ole mõtet. Muusik võeti kinni Havre'is, nagu ma mäletan... kui mitme päeva pärast?»

«Umbes nädala pärast. Tänu ühele anonüümkirjale.»

«Kui palju ta sai?»

«Seda peab Prefektuurist vaatama... Käpp Püsti sai kõige kõvemini, sest tema revolvri magasinist puudus kolm kuuli. Kakskümmend aastat, kui ma ei eksi... Teistele määrati ühest viie aastani... Arvati, et Pedro hoiab kodus suuri summasid, raha aga kuskilt välja ei tulnud... Kas te loodate, et sealt võib midagi hargnema hakata?... Ega te ei tahaks viimati korraks siia karata?»

Maigret kõhkleb, nügib jalaga homaari:

«Praegu ei saa... Kuulge... Jah, seda oleks vaja teha... Lucas jääb kogu ööks sidet pidama.»

Kui ta kabiinist väljub, ütleb ta neiule:

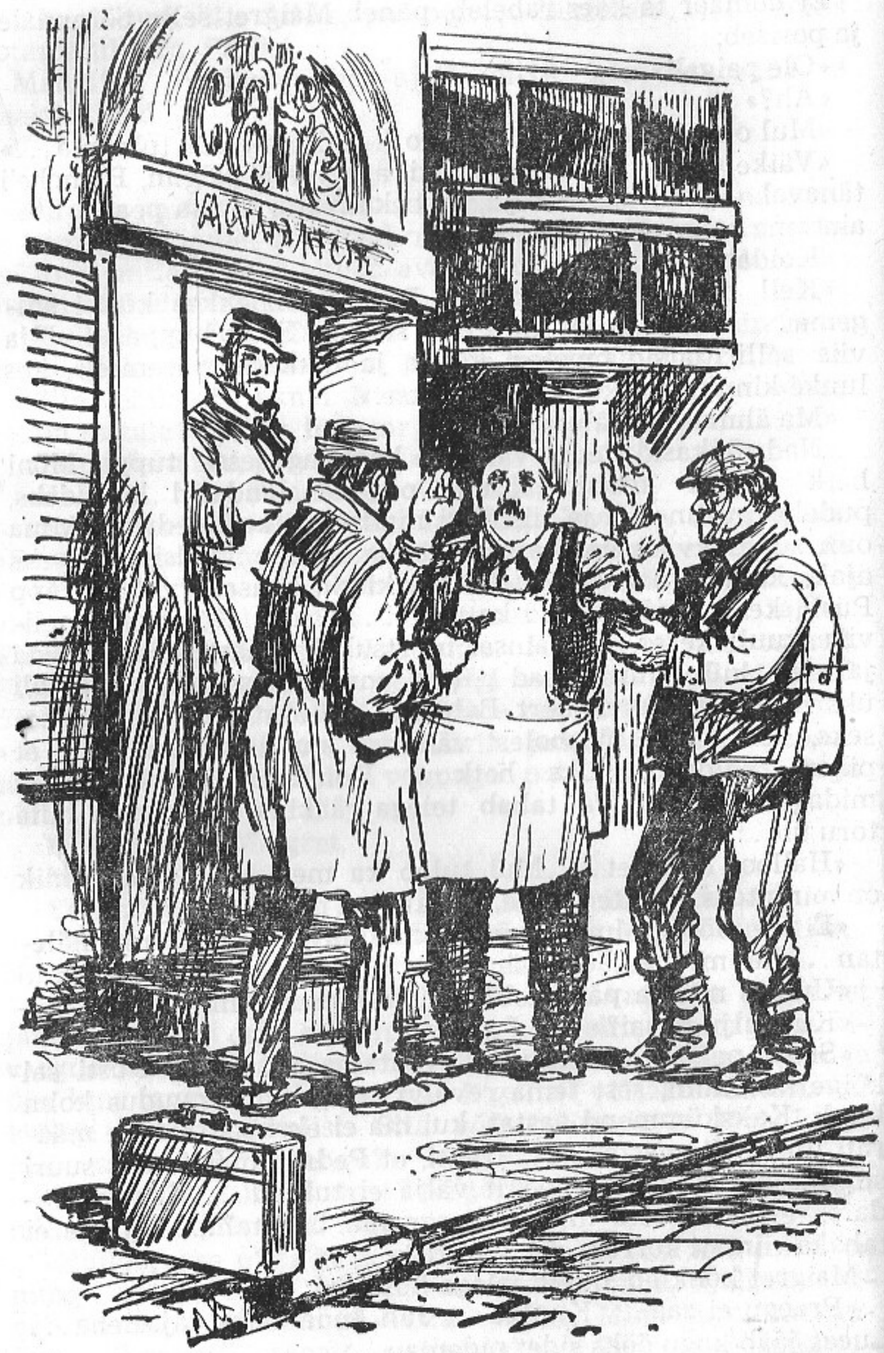

«Ma hoiatasin teid, et ega te täna öösel suurt magada ei saa . . . Praegu aga arvan ma, et te ei saa üldse magada.»

Mõned sõnad Lucas'le, kes silmitseb tusaselt homaari.

«Hüva, patroon . . . Selge, patroon. Kas ma jätan takso siia?»

«Kindlam oleks.»

Ja Maigret võtab eretavas päikeseloojangus jällegi ette teekonna, mis tal viimastel päevadel nii sageli jalge all on olnud. Ta vaatab hea pilguga Jeanneville'i mängumaju, mis lakkavad varsti olemast osa tema igapäevasest vaateväljast ja jäävad püsima veel vaid kui mälestus.

Maa uhkab mõnusasti, rohi helgib, konnad on alustamas oma kontserti, ja ei ole midagi süütumat ega rahustavamat kui need juurviljaread puhtaks kõblatud peenardel aedades, kus rahulolevad peremehed, õlgkübar peas, kastekannuga ringi käivad.

«See olen mina!» teatab Maigret, astudes «Kap Hoorni» eeskotta, kus on tunda praetud verivorsti lõhna.

Homaari selja taga hoides küsib ta:

«Ütelge, Félicie . . . Mul on üks väga tähtis asi . . .»

Tüdruk võtab kohe sisse kaitseseisundi.

«Kas te oskate ka majoneesi teha?»

Kõrk naeratus.

«Hakake siis kohe pihta ja pange see isand keema.»

Maigret on rahul. Ta hõõrub käsi. Ta märkab, et söögitoa uks on lahti, astub sisse ja kortsutab kulmu, nähes söögitoa laual punaseruudulist lina, kristallklaasi, lauahõbedat, ilusat leivakorvi, kuid ühtainsat katet.

Ta ei lausu midagi, ootab. Ta igatahes kahtleb, kas see homaar, kes hakkab juba keevas vees punaseks tõmbuma, tasub ära ajahämarusse küündivad abikaasa õrritused. Proua Maigret ei ole armukade, vähemasti ta väidab seda.

«Armukade, mille peale, mu jumal?» hüüatab ta tavaliselt kerge, aga mitte eriti loomuliku naerupahvaku saatel. Ja sellele vaatamata võib ta tulevikus perekondlikus ringis või sõprade keskel korrata, kui jutt tuleb Maigret' kutsetööst:

«Ega see alati nii kohutav ei olegi, kui arvatakse . . . Esineb koguni juurdlusi, kus süüakse mingisuguse Félicie seltsis homaari ja veedetakse ka öö tema juures . . .»

«Muide, Félicie, kus see Lapie vaeseke sõi?»

«Köögis. Mis siis? Polnud ju mõtet ainult tema pärast söögituba mustaks teha.»

«Kae kurja!»

Ja näe, Maigret võtab söögitoast lauanõud ning lina ja

katab laua gaasipliidi äärde, samal ajal kui ärevil Félicie'l kipub majonees untsu minema.

«Kui kõik hästi läheb, kui te mõistlik olete, saan ma teile ehk homme hommikul hea uudise öelda . . .»

«Mis uudise?»

«Ma ütlesin ju, et alles homme hommikul.»

Kui ta ka sooviks tüdruku vastu natuke leebem olla, ei lähe see tal korda. Ta teab väga hästi, et tüdruk kannatab, et ta on omadega otsas ja et tema närvid on läbi, aga ta ei saa jätta teda nöökamata, sest tal on vaja nii mõnegi asja eest kätte maksta.

Aga kas tal ei ole pisut piinlik siin olla, selle asemel et trummipõrina saatel juhatada operatsiooni, mis hakkab Pigalle'i väljaku ümbruses toimuma?

Tõsi küll, mees, kes otsib rahapatakat, võib äkki taibata, et viimati on mööbel ümber tõstetud, ja tulla siia tagasi, ja kes teab, kas ta seekord piirdub rusikalöögiga? Aga kõigele vaatamata on see vaid nigel õigustus. Tõele au andes tahab Maigret lihtsalt jääda siia, sellesse kentsaka küla vaiksesse, peaaegu ebareaalsesse miljöösse, hoides peos hoopis teise, reaalse ja jõhkra maailma niite.

«Miks te endale laua siia katsite?»

«Sellepärast, et ma tahan süüa koos teiega. Ma pakkusin end teile külaliseks. See on meie esimene ja võimalik, et viimane ühine söömaaeg. Vähemalt . . .»

Maigret naeratab. Félicie nõuab:

«Vähemalt? . . .»

«Ei midagi. Homme hommikul, mu lapsuke, me räägime sellest kõigest, ja kui meil aega on, tõmbame kriipsu alla kõikidele teie valedele . . . Võtke see sõrg, võtke . . .»

Ja äkki, kui nad niiviisi lambi all söövad, tuleb Maigret'le tahtmatult mõte:

«Aga ikkagi on Puujalg tapetud!»

Vaene Puujalg! Imelik oli tema saatus! Ta kartis nii hirmsasti seiklusi, et ütles ära kõige tavalisemast seiklusest, abielust, ja ikkagi tuli tal maailma teises otsas Kap Hoornis kolmemastilisel laeval oma jalast ilma jääda.

Tema rahu ja vaikuse ihkamine tõi teda siia Jeanneville'i, kus inimlikud kired ei tundu olevat nii teravad, kus majad on mängumajad ja kus puud sarnanevad värvitud papppuudega, mis kasvavad laste mängukarjamaadel.

Ja ometi just siia tuli seiklus talle uuesti järele, tuli ähvardavana paigast, kuhu ta polnud eales oma jalga tõstnud ja mille jubedusi ta vaevalt oskas ette kujutada, — Pigalle'i

väljakult, kus elab omaette maailm, Pariisi džunglist, kus tiigritel on lakutud juuksed ja taskus «Smith ja Wesson».

Ühel akvarelselt puhtal hommikul, mis ei erinenud mitte millegi poolest teistest, töötas ta, õlgkübar peas, aias ja pikeeris ilmsüütuid tomatitaimi, mida ta nägi ehk mõttes juba raskena punaste mahlaste viljade all, mille õrn nahk päikeses sätendab, ja mõni minut hiljem lamas ta surnult pikali maas oma toas, mis lõhnas nii hästi vaha järele ja kus valitses mõnus maamajalik hõng.

Nagu ikka, nii sööb Félicie ka praegu lauanurgal, tõustes ühtelugu püsti, et vaadata kastrulit gaasipliidil või kallata keeva vett kohvikannu. Avatud akna taga on sinav, sametiseks tõmbunud tähine öö, seal siristavad nähtamatud tirtsud, alustavad oma kontserti konnad, mööda orgu sõidab rong, «Kuldvõrus» mängitakse kaarte ja truu Lucas sööb homaari asemel kotletti.

«Mida te kavatsete teha?»

«Nõusid pesta.»

«Ei maksa täna õhtul. Te olete väga väsinud. Te teete mulle head meelt, kui lähete magama . . . Jah just, ja panete oma ukse lukku.»

«Mul ei ole und.»

«Kas tõesti? Hüva, ma annan teile midagi, mis teid magama paneb. Andke mulle pool klaasi vett. Kaks tabletti . . . siin nad on. Võtke ära . . . Ärge kartke . . . Mul ei ole vähimatki kavatsust teid mürgitada.»

Tüdruk joob, näidates, et ta ei karda. Aga ta ei saa jätta, Maigret' isalikku olekut trotsides, veel kord kinnitamata:

«Ja ikkagi ma vihkan teid . . . Te kahetsete ühel päeval kõike seda halba, mis te mulle olete teinud . . . Muide, homme ma lähen ära . . .»

«Kuhu?»

«Ükskõik kuhu. Ma ei suuda teid enam näha. Ma ei taha jääda enam sellesse majja, kus te võite edaspidigi teha kõike, mis teile meeldib . . .»

«Olgu peale. Homme . . .»

«Kuhu nüüd?»

«Ma tulen koos teiega üles. Ma tahan veenduda, et teie toas on kõik korras. Tubli . . . Luugid on kinni . . . Head ööd, Félicie!»

Kui Maigret alla kööki tagasi tuleb, on homaari jäänused veel fajansstaldrikul ja jäävad talle terveks ööks silma alla.

Äratuskell kamina peal mustal linikul näitab pool kümme, kui Maigret võtab kingad jalast, läheb käratult üles, kuula-

tab ja veendub, et Félicie on unerohu mõjul rahulikult magama jäänud.

Kolmveerand kümme. Maigret istub Puujala korvtoolis. Ta tõmbab poolsuletud silmil piipu. Automürin, uksepaugutus, Lucas, kes pimedas koridoris vastu bambusnagi põrkab, laseb lendu vande.

«Helistati, patroon . . .»

«Pst! Vaiksemalt . . . Félicie magab . . .»

Lucas vaatab homaari vähimagi vimmata.

«Muusik on tundnud üht Adèle'i-nimelist naist. On leitud ka toimik. Tema õige nimi on Jeanne Grosbois. Ta on sündinud Moulins'i lähedal.»

«Edasi . . .»

«Tulistamise ajal «Mägikitses» töötas ta «Tivoli» õllesaalis Rouenis. Ta lahkus sealt järgmisel päeval pärast Pedro tapmist.»

«Ilmselt läks ta koos Muusikuga Havre'isse . . . Edasi?»

«Ta jäi mitmeks kuuks Touloni. Ta ei varjanud, et ta mees on vanglas . . .»

«Kas teda on hiljuti Pariisis nähtud?»

«Pühapäeval. Üks tema kunagisi kaaslasi kohtas teda Clichy väljakul. Ta olevat ütelnud, et sõidab varsti ära Brasiiliasse . . .»

«On see kõik?»

«Ei . . . Muusik sai vabaks möödunud reedel.»

See kõik, mis teada on, on nende maja töö, nagu ütleb Maigret. Praegu on politseiautod varitsemas Pigalle'i väljakut ümbritsevatel tühjadel tänavatel. Ja Orfèvres'il jätkub närvitsevate härraste ülekuulamine, kes hakkavad taipama, et asi lõhnab sandisti.

«Helista ja palu, et sulle saadetaks kohe Muusiku foto. See peab neil seal Prefektuuri kartoteegis olema. Või pigem . . . Helista ja saada takso järele . . .»

«On see kõik?»

«Ei . . . Kui taksojuht on fotoga tagasi, hüppa korraks Poissysse . . . Kabaree silla juures on kinni . . . Ärata peremees üles. See on üks vana «raske» . . . Pista talle pilt nina alla ja küsi, kas see on seesama tüüp, kes sai pühapäeval Félicie käest vastu vahtimist.»

Auto sõidab minema. Uuesti vaikus, õine rahu. Maigret soojendab käes väikest napsiklaasi, mille ta on ise kapist võtnud ja kust ta lakke vahtides aeg-ajalt rüüpab.

Félicie pööras end unes ja tema ase kägises. Missugused

võivad olla tema unenäod? On tal öösel niisama palju fantaasiat kui päeval?

Kell üksteist. Halli kitliga ametnik võtab ühes Kohtupalee pööninguruumis toimikust välja kaks väga selgete näojoontega fotot, üks otsevaates, teine profiilis. Ta ulatab need autojuhile, et see viiks need Lucas'le.

Pigalle'i väljaku ümbruses Montmartre'il väljub rahvas kinodest, Moulin-Rouge'i valgustatud veskitiivad pöörlevad lärmaka ja inimestest tulvil tänava kohal, kus bussid endale vaevu teed teevad, valges, punases või rohelises livrees portjeed ja kasakad ning neegritest jooksupoisid peavad valvet lokaalide ja kabareede ees, samal ajal kui komissar Piaulet jälgib nähtamatuid operatsioone.

Janvier istub napilt valgustatud «Pelikani» saali baaris, kus orkestrandid tõmbavad pillidelt katteid, ja tal ei jää märkamata, kuidas üks kelner tuleb väljast hirmunud näoga ja viib peremehe tualettruumi.

Peale nende tublide inimeste, kes on saatnud mööda toreda õhtu ja kes joovad mõnel õllesaali terrassil enne magamaminekut kannu õlut, liigub teises Montmartre'is, selles, kus elu alles algab, mitmesuguseid kahinaid, sosinaid ja õhus on tunda pinget. Peremees tuleb tualetist, naeratab Janvier'le ja räägib tasa ühe nurgas istuva naisega.

«Ma arvan, et ma ei jää täna kauaks siia . . . Ma olen väsinud!» teatab too.

Neid on palju, niisuguseid nagu tema, kel niipea, kui politseiauto kohalolekust on teada saadud, ei ole tahtmist kauemaks sellisesse hädaohtlikku sektorisse jääda. Aga Rochechouart'i bulvaril, Douai ja Notre-Dame-de-Lorette'i tänaval, kõigis kohtades, kustkaudu sellest kvartalist välja pääseb, märkavad need härrad-daamid äkki varjust väljaastuvaid mehi.

«Dokumendid . . .»

Edasine oleneb juba neist meestest.

«Minge . . .»

Sagedamini aga:

«Astuge . . .»

. . . politseiautosse, mille laternad nõrgalt kõnniteeäärt valgustavad!

Kas Muusik ja Adèle on veel lõksus? Või on nad võrgusilmast läbi pääsenud? Igal juhul nad teavad, isegi kui nad on end kuhugi pööningusoppi peitnud, et leidub mõni hea hing, kes neid hoiatab.

Veerand tundi puudub kesköösť. Lucas, kes lööb «Kuld-

võrus» peremehega doominot mängides aega surnuks — tühjas saalis on jäetud põlema vaid üksainus lamp —, tõuseb, kuuldes takso peatumist.

«Ma teen temaga umbes pooletunnise tiiru,» teatab ta. «Me käime ära Poissys ja ütleme siis ka komissarile mõne sõna.»

Kabaree on pime. Lucas' koputused kajavad vaikses öös vastu. Kõigepealt pistab naine lokirullides pea aknast välja.

«Fernand . . . Sind tahetakse . . .»

Süüdatakse valgus, kostavad sammud, sajatused, uks avaneb.

«Noh? . . . Mis on? Ma kartsin kohe, et see asi võib mulle sekeldusi kaela tuua. Minul on patent! Mul on omad väljaminekud. Ma ei kavatse lasta end sellesse loosse tõmmata . . .»

Leti taga hämaras saalis uurib peremees, püksitraksid rebadel ja juuksed sassis, mõlemat pilti:

«Selge . . . Aga mida te ikkagi teada tahate?»

«Seda, kas see on seesama tegelane, kellele Félicie vastu vahtimist andis.»

«Ja kui on?»

«Muud midagi. Sellest piisab. Kas te olete seda meest ka varem näinud?»

«Enne seda päeva mitte kordagi. Millega ta on hakkama saanud?»

Kesköö. Lucas tuleb autost välja ja Maigret kargab tugitoolist üles nagu ikka tukkuma jäänud inimene, kui teda äkitselt äratatakse. Ta ei näi brigadiri jutu vastu erilist huvi tundvat.

«Seda ma arvasin . . .»

Nende sellidega, nii «rasked» kui nad ka ei ole või missuguseks nad end ka ei pea, mängi alati kindla peale! Need on teada vennad. Võib juba ette öelda, mida nad kavatsevad. Mitte nii nagu selle Félicie'ga, kes on andnud talle hoopis teistsuguse sõlme lahti harutada.

«Mis ma edasi teen, patroon?»

«Sa lähed tagasi Orgevali . . . Mängid doominot ja ootad, kuni sind telefoni juurde kutsutakse.»

«Kes teile ütles, et ma dominot mängisin?»

«Kuna te olite kahekesi, kõrtsmik ja sina, ja sa kaarte ei mängi . . .»

«Kas te arvate, et siin hakkab midagi juhtuma?»

Maigret kehitab õlgu. Ta ei tea. Sel pole tähtsust.

«Head õhtut.»

Kell üks öösel. Félicie räägib unes ja Maigret kuulatab ukse taga, püüdes asjatult sõnadest aru saada.

Pigalle'i väljak, läbilõikav vile. See on märguanne. Kõik väljapääsud on valve all. Mundris kordnikud liiguvad ahelas, püüavad lennult mehi või naisi, kes äkki siit ja sealt lagedale ilmuvad, püüdes tõkkest läbi pääseda. Politseikongid täituvad.

«Pelikani» peremees tõmbab oma uksel närviliselt sigaretti ja katsub protesteerida:

«Ma kinnitan teile, härrased, minu juures pole midagi juhtunud. On ainult mõned pommis ameeriklased.»

Keegi sikutab kuuehõlmast noort inspektor Dunani, sedasama, kes «Vaikses Kohakeses» pärastlõunal Maigret'ga kokku sai. Ohoo, see on ju hotelli šveitser. Küllap on ta siia tulnud uudishimust?

«Kiiresti . . . See naine on seal . . .»

Ta osutab ühe baari klaasuksele, kus ei ole enam kedagi peale omaniku, kes on leti taga. Ruumi tagaseinas sulgub uks, aga inspektor on jõudnud märgata naise kuju.

«See, kes selle mehega käis . . .»

Adèle! Inspektor kutsub kaks politseinikku. Nad tõttavad ukse poole, minnes läbi tühjade tualettruumide, ja satuvad kitsale trepile, mis haiseb niiskusest, odavast veinist ja uriinist.

«Tehke lahti . . .»

Nende ees on kelder. Uks on lukku keeratud. Üks politseinikest lööb selle õlalöögiga lahti.

«Käed üles!»

Elektrilamp valgustab veinivaate, pudeliriiuleid, aperitiivikaste. Ei kosta kippu ega kõppu. Aga inspektori käsu peale liikumatuks jäädes võib aimata kiiret hingamist ja peaaegu et kuulda hirmunud südame lööke.

«Tõuske üles, Adèle!» Naine kargab raevunult kastivirna tagant püsti, ta rabeleb lootusetult, nagu loodaks ta ikka veel plehku panna kolme politseiniku käest, kes näevad kurja vaeva, et tal käsi raudu saada.

«Kus su mees on?»

«Ei tea . . .»

«Mida sa siin tegid?»

«Ei tea . . .»

Ta irvitab:

«On palju lihtsam kaitsetu naise kui Muusiku kallale karata, häh!»

Kui esimene politseikong on täis, läheb see arestikambri

poole teele, kuhu sel ööl koguneb kenake hulk rahvast. Palju smokingites härrasmehi, palju õhtukleitides daame, on ka kelnereid ja portjeesid.

«Siin see tibuke siis ongi, härra komissar . . .»

Komissar Piaulet küsib ilma erilise lootuseta:

«Ehk tahad ikkagi oma jutuga lagedale tulla? Kus ta on?»

«Te ei leia teda.»

«Pange ta peale. Mitte teistega kokku . .»

Hotellis koputatakse kõikidele ustele, kontrollitakse dokumente.

«Halloo! Kas Lucas? . . . Palun öelge Maigret'le, et Adèle on siin . . . Jah . . . Ta vaikib . . . Muusikust pole mingit märki. Muidugi teda pinnitakse, jah . . . Kvartalis jätkatakse valvet . . .»

Nüüd, kus suurem hulk on välja sorteeritud, valitseb Pigalle'i väljaku kandis enam-vähem vaikus, tuulevaikus pärast tormi. Tänavad on tavalisest tühjemad ja öised kesklinnast tulijad leiavad imestusega eest igavlevad, huupi hõredaks tõmmatud kabareed.

Kell neli. Juba kolmas kord astub Lucas «Kap Hoorni». Maigret on ära võtnud oma nööbitava krae ja lipsu.

«Ega sul juhuslikult tubakat ei ole? Juba oma poole tunni eest ma tegin viimase piibu.»

«Adèle on kinni nabitud.»

«Ja mees?»

Ta kardab eksida, aga siiski . . . Muusik on ainsagi krossita, see on kindlamast kindel. Otse enne mehe vanglast vabanemist pidi Adèle Béziers'st ilma rahata ära minema. Mees tuleb Poissysse. On pühapäev. Võib-olla on ta koguni Jeanneville'is käinud. Ta läheb Félicie'le kabareesse järele. Kas see poleks kõige otsem tee, kui ta saaks väikese, kakaduuna riietatud teenijatüdruku ära võrgutada? Tal oleks vaba pääs majja . . .

Ta saab aga kõrvakiilu!

Ja järgmisel päeval, esmaspäeval, on vana Lapie oma toas tapetud. Muusik peab ilma rahapatakata jalga laskma.

«Mis kell Adèle kätte saadi?»

«Umbes pool tundi tagasi. Meile helistati kohe.»

«Mine . . . Vii takso ära.»

«Kas te arvate, et . . .»

«Tee kähku . . . Mine, ma ütlen sulle.»

Maigret paneb ukse hoolega kinni ja istub uuesti oma kohale köögiakna alla, pärast seda kui ta on kustutanud tule ja lasknud veel kord pilgul libiseda üle homaari punase kere.

VIII. FÉLICIE HOMMIKUNE PIIMAGA KOHV

Félicie'l on silmad lahti. Ta ei tea, mis kell on. Ta kuulatab. Ta ei taipa midagi. Ta on alles unesegane, liiga raskest unest rammetu ega taipa paugupealt veel, mis on tegelikkus, mis uni — ta mäletab vaid, et ta vaidles ägedalt vastu, läks isegi käsitsi kallale sellele igavesti rahulikule mehele, keda ta nii väga vihkab ja kes talle kaotust ette kuulutas. Oh, kuis ta teda vihkab!

Kes avas ukse? Öösel ju ometi avati tema uks. Ta jäi hirmunult kuulatama. Oli pime. Trepikojast paistis kollast valgust, siis sulgus uks uuesti, mingi mootor hakkas müürisema . . . Kogu tema und saatis mootorimürin.

Ta ei liiguta, ta ei julge liigutada, talle tundub, et teda ähvardab hädaoht, ta tunneb kõhus raskust . . . Talle tuleb meelde homaar. Ta sõi liiga palju homaari . . . Ta võttis mingit rohtu . . . Teda sunniti rohtu võtma . . .

Ta kikitab kõrvu. Mis see on? Keegi on köögis. Ta tunneb ära tuttava kohviveskisurina. Küllap ta näeb und. Pole ju võimalik, et keegi seal kohvi jahvataks . . .

Ta jääb lakke vahtima, kõik meeled ergud. Nüüd kallatakse keeva vett. Lõhn tõuseb mööda trepikoda üles ja jõuab temani. Kolistatakse kohvitassidega. Kostavad veel teisedki talle hästi tuttavad helid — avatakse suhkrutoos, pannakse kinni seinakapi uks . . .

Tullakse üles. Koputatakse. Ta kergitab end küünarnukile. Tema pilk on hirmunult ukse küljes, närvid pingul. Koputatakse uuesti. . .

«Kes seal on?»

«Hommikueine . . .»

Kulmud kipras, otsib ta oma hommikumantlit, ei leia seda ja poeb tagasi teki alla hetkel, kui uks ettevaatlikult avaneb ja ta näeb kõigepealt linikuga kaetud kandikut, sinisetäpilist tassi . . .

«Kas magasite hästi?»

See on Maigret, rahulikum kui eales varem. Ta ei paista panevat mikski, et ta on noore tütarlapse toas, pealegi kui see on alles voodis.

«Mis te minust tahate?»

Maigret paneb kandiku lauale. Ta on värske ja reibas. Kus ta küll on ennast pesnud? All muidugi. Kas köögis või õues kaevul. Ta juuksed on veel niisked.

«Te joote hommikul ju piimaga kohvi, eks ole? Kahjuks ei saahud ma ära minna, et Mélanie Chochoi juurest värsket

saia tuua... Sööge, lapsuke... Kas tahate, et ma pööran selja, kuni te hommikumantli selga paneté?»

Tüdruk kuuletub tahtmatult, võtab suutäie kuuma, piimaga kohvi ja tardub siis paigale, ta käsi jääb õhku rippuma.

«Kes all on?»

Keegi liigutas seal, ta on selles kindel.

«Kes on all?... Vastake!...»

«Mõrvar.»

«Mis te ütlesite?»

Ta on teki alt välja hüpanud.

«Mida te siin jälle sepitsete? Te ju vandusite, et ajate mind peast segaseks... Ja ei ole kedagi, kes mind kaitseks, mitte kedagi...»

Maigret on voodiserval istet võtnud, vaatab, kuidas tüdruk ahastab, tõstab pead ja ohkab:

«All on tõepoolest mõrvar. Ma arvasin kohe, et ta tagasi tuleb... Tema olukorras ei jäänud tal muud üle kui mängida panga peale... Ta muidugi uskus, et ma juhatan Pariisi-operatsiooni... Ta ei arvanud, et ma valvan kangekaelselt seda maja siin...»

«Ta tuli siia?»

Tüdruk ei tea, mida arvata. Ta karjub, haarates Maigret' käed oma pihku:

«Kes siis?... Kes ta on?... Kuidas on see võimalik, et...»

Tal on nii kange himu seda teada saada, et ta jookseb üksinda trepi peale vaatama, kõhn ja ärevil, seljas erksinine hommikumantel, aga jääb sealsamas hirmu pärast seisma.

«Kes ta on?»

«Kas te mind ikka veel vihkate?»

«Jah... Ma ei tea...»

«Miks te mulle valetasite?»

«Valetasin?»

«Kuulake, Félicie...»

«Ma ei taha teid enam kuulata. Ma tahan akna lahti teha ja appi karjuda.»

«Miks te mulle ei öelnud, et te esmaspäeva hommikul poest tulles nägite Jacques Pétilloni aiast välja tormamas? Te nägite teda. Ta oli ilmselt teisel pool hekki. Just nimelt tema jaoks oli vana Lapie kapist karahvini ja kaks klaasi toonud. Ta arvas, et õepoeg on tulnud temaga leppima, tema käest vabandust paluma, oli nii?»

Félicie kuulab teda jäigalt, sõrmegi liigutamata, vastu vaidlemata.

«Ja teie arvasite, et see oli Jacques, kes onu tappis. Te leidsite toast revolvri ja hoidsite seda kolm päeva põues, kuni poetasite selle metroos ühe mehe taskusse... Te pidasite end kangelaseks. Te tahtsite maksku mis maksab päästa oma armastatut, kes ise vaeseke sellest midagi ei teadnud! Ja teda oleks võidud, tänu teile ja teie valedele, arreteerida mõrva pärast, mida ta polnud korda saatnud...»

«Kust teie seda teate?»

«Mõrvar on all.»

«Kes ta on?»

«Te ei tunne teda.»

«Te katsute mind jälle ninapidi vedada. Aga ma ei ütle midagi. Kõigepealt minge toast välja ja laske mul riidesse panna... Ei... Jääge siia... Miks pidi Jacques just esmaspäeva hommikul tulema?»

«Sest Muusik palus tal seda teha.»

«Missugune muusik?»

«Töökaaslane... Pariisis, teate isegi, saadakse tuttavaks igasuguste tegelastega, heade ja halbadega. Eriti kui ollakse ööklubi saksofonist... Ma soovitan teil kohv ära juua, enne kui ta päris ära jahtub.»

Maigret lükkab luugid lahti ja vaatab aknast välja.

«Kas te mind ikka veel nii väga vihkate?»

«Kas Jacques on süütu?»

«Kui jah, siis te mind ei põlga? Kui ei, siis vastupidi... Pagana Félicie! Hea küll, Jacques on süüdi selles, et ta kuskil aasta tagasi, siis, kui ta elas selles majas, oma onu katuse all, andis ööks või paariks ulualust ühele tegelasele, kellega ta oli tutvunud Montmartre'il... See oli Albert Babeau, hüüdnimega Muusik, aga ka Pisike.»

«Miks Pisike?»

«See pole tähtis... Kui Muusikut pärast kallaletungi «Mägikitses» taga hakati otsima, tuli tal meelde sõber Pétillon, kes elas nüüd oma vana onu juures maal... Kena peidupaik uljaspeale, kellel politsei on kannul.»

«Mul tuleb meelde...» ütleb Félicie äkki.

«Mis asi?»

«See ainus kord, kui Jacques... see ainus kord, kui Jacques oli minu vastu jäme. Ma läksin ilma koputamata tema tuppa... Kuulsin ukse pealt müra, nagu oleks ta midagi ära peitnud...»

«See oli keegi, keda peideti või kes end peitis, keegi, kes ei oleks tohtinud seal olla... Ja see keegi tuli enne jalgalaskmist heale mõttele peita oma rahapatakas sellessesamasse

tuppa, riidekapi lae vahele. Mees saadi kätte. Ta istus oma aasta ära . . . Aga miks te mind niiviisi vaatate?»

«Ei midagi . . . Jätkake . . .»

Tüdruk punetab näost. Ta pöörab kõrvale pilgu, mis on komissari tahtmatult vaimustusega jälginud.

«Ja kui ta vangist välja tuli, taskud tühjad, oli tal muidugi kohe oma varandust vaja. Alguses mõtles ta teile külge lüüa, mis oleks majja pääsemist hõlbustanud . . .»

«Minule! Kas te kujutate ette, et mina . . .»

«Te andsite talle vastu vahtimist . . . Siis otsis ta üles Pétilloni ja rääkis talle ei tea täpselt mida, umbes nii, et ta jättis siia midagi vajalikku ja et tal on selle äratoomiseks vaja tema abi . . . Ja sel ajal, kui Jacques rääkis vana Lapie'ga aias . . .»

«Ma mõistan.»

«Mitte just kiiresti.»

«Tänan.»

«Olge lahke. Puujalg kuulis ilmselt müra. Tal oli kindlasti terav kuulmine.»

«Liigagi!»

«Ta läks üles oma tuppa ja Muusik, keda tabati hetkel, kus ta oli astumas toolile, kaotas pea ja saatis talle kuuli keresse . . . Paugust ehmunud Pétillon põgenes, mõrvar aga põikas teisele poole . . . Teie märkasite Jacques'i, oma Jacques'i kes teab kui mitme suure algustähega, te ei näinud aga Muusikut, kes põgenes teist teed mööda. See on kõik . . . Jacques ei rääkinud ilmselt kellelegi midagi . . . Aga kui ta tundis, et teda kahtlustatakse, läks ta niivõrd ähmi täis nagu poisiklutt, kes . . .»

«See pole tõsi!»

«Te ei taha, et ta oleks poisiklutt? Seda halvem! Siis ta on lihtsalt poole aruga. Selle asemel et tulla ja mulle kõik ära rääkida, võttis ta pähe Muusik üles leida ja temaga arved õiendada. Ta otsis teda kõikvõimalikest urgastest, kus teda tavaliselt võis kohata, ta läks meeleheites isegi Roueni, et ehk kuuleb midagi tema armukese käest . . .»

«Kuidas ta seda naist küll tundis?» nähvas armukadedusest puretud Félicie.

«Aga seda, mu lapsuke, ma ei tea . . . Pariisis, teate isegi . . . Ühesõnaga, ta on rööpast väljas . . . Ta on otsa lõppemas . . . Hilja õhtul ei suuda ta enam ja on valmis rääkima, aga too teine, keda on hoiatatud, kihutab talle kuuli keresse, et panna ta vaikima . . .»

«Ärge rääkige niiviisi . . .»

«Ja samal ööl tuleb Muusik siia tagasi, lootes oma raha lõpuks kätte saada . . . Teie ei või aimatagi, kui raske on politsei eest pageda, kui sul pole taskus punast krossigi. Kuid kapi pealt ei leia ta midagi. Teile aga jätab vastutasuks väikese mälestuse. Kui raha siin pole, on Pétillon selle võib-olla mujale peitnud, ja sellepärast on Adèle'il vaja minna uurima tema tuba Lepici tänaval . . . Ja ongi kõik . . . Sel ööl on Montmartre piiramisseisundis. Meest aetakse taga nagu metssiga . . . Adèle saadakse kätte . . . Muusik läbib jumal teab kuidas politseitõkke, ja kangekaelsemalt kui kunagi varem — selleks on seda sorti inimesed võimelised — laseb ta end taksoga Poissysse sõidutada. Ta on niivõrd kuival, et tasub taksojuhile kaikahoobiga vastu kukalt . . .»

Félicie väriseb. Ta vaatab Maigret' nägu, nagu näeks ta sellel kinofilmi hingematvaid keerdkäike.

«Ja ta tuli siia?»

«Jah . . . Kenasti, vaikselt . . . Ta sammus läbi aia, ilma et tema jala all oleks praksatanud ainuski oks, siis möödus avatud köögiaknast ja . . .»

Félicie näeb Maigret'd juba kangelasena. Ta imetleb teda.

«Ja te pidasite maha võitluse?»

«Ei . . . Ta tundis hetkel, kus ta seda kõige vähem ootas, revolvritoru ebameeldivat puudutust meelekohal . . .»

«Mida ta tegi?»

«Ei midagi . . . Ta ütles: «Kurat! Lips on läbi . . .»»

Félicie on nõutu. Ei, see ei saa olla võimalik, et need asjad nii lihtsalt käivad. Tema umbusk tuleb tagasi, näojooned muutuvad teravaks.

«Te ei ole haavatud?»

«Ma ju ütlesin teile . . .»

Muidugi kardab komissar teda hirmutada. Félicie on endiselt kindel, et ta võitles, et ta on kangelane, et . . .

Äkki märkab ta kandikut laual.

«Ja te jahvatasite kohvi! Te tulite . . . tulite mõttele mulle kohvi teha, mulle hommikusöök tuua . . .»

Ta hakkab nutma. Ta nutab õrnusest ja vaimustusest.

«Teie, teie tegite kõike seda! Aga miks? . . . Ütelge, miks?»

«Kurat võtaks! Sellepärast, et ma teid vihkan! Ma vihkan teid niivõrd, et kui Lucas taksoga tuleb, lähen kohe ja võtan oma vorsti kaasa . . . Ma unustasin teile ütelda, et Muusik on kinni seotud nagu vorst . . . Ma olin sunnitud isegi laenama vaese Lapie köie . . .»

«Ja mina?»

Maigret näeb põrguvaeva, et mitte naeratada selle «ja

mina» peale, milles väljendub tüdruku teadmata kogu tema hing.

«Ja mina? Kas ma jään nüüd päris üksi? Ei ole enam kedagi, kes mind tõsiselt võtab? Ei ole enam kedagi, kes mind küsitleb, kes mu kallal norib, kes . . .»

Ja mina? . . .

«Tegelge Jacques'iga . . . Te võite endiselt osta viinamarju, apelsine ja šampanjat selle Saint-Honoré eeslinna restoranipidaja käest, keda te tunnete . . . Ma olen unustanud külastamisajad haiglas, aga teile öeldakse sealt . . .»

Takso, mille siluett on Pariisile nii omane, tekitab sel põldude vahel lookleval teel veidi võõrastust.

«Te võiksite end riidesse panna . . .»

Kui Maigret tagasi vaatamata trepile astub, kuuleb ta, kuidas tüdruk pomiseb:

«Miks te ometi minu vastu nii paha olete?»

Hetk hiljem käib Maigret ümber Muusiku, kes on vana Lapie tugitooli külge seotud. Pea kohal on kuulda samme, vesi voolab, kapist võetakse riideid, king kukub ja see tõstetakse üles, kostab, kuidas keegi erutatult endamisi räägib.

Põepoolest, Félicie on siin!

MAIGRET KOOLIS

I. ÕPETAJA PURGATOORIUMIS

On nägusid, mis sööbivad iseenesest, lausa fotograafilise täpsusega mällu, ja juhtub, et kui nad kunagi hiljem meenuvad, murrad pead, kus sa küll neid näinud oled.

Maigret ei pannud pärast pikki teenistusaastaid Kriminaalpolitseis enam tähelegi, et kui ta kergelt hingeldades sealsest tolmusest ja järsust trepist üles jõudis, jäi ta alati korraks seisma ja heitis masinlikult pilgu klaasseintega ooteruumi poole, mida ühed kutsusid akvaariumiks, teised Purgatooriumiks. Aga ehk tegid sedasama ka teised ja see oli kujunenud mingiks ametialaseks harjumuseks?

Isegi niisugusel hommikul kui täna, mil maikellukeselikult rõõmus ja puhas kevadpäike säras üle Pariisi ja pani korstnad katustel eredalt roosatama, jäi Purgatooriumis, millel polnud ainsatki akent ja mis sai päevavalgust vaid hiigelpikast koridorist, tuli terveks päevaks põlema.

Tavaliselt istusid rohelise sametiga kaetud toolidel vähem või rohkem kahtlased tegelased, kes olid inspektorite poolt öösel kokku korjatud ja kes ootasid nüüd ülekuulamist, või siis eelmisel õhtul väljakutse saanud pealtnägijad, tunnistajad, kes iga möödamineja puhul süngelt pead tõstsid.

Mingil mõistetamatul põhjusel oli just nimelt siia üles seatud kaks mustas raamis ja kuldse nööri küljes rippuvat pilti politseinikest, kes olid tapetud teenistusülesannete täitmisel.

Purgatooriumisse kõndisid sisse ka teistsugused inimesed, mehed ja naised, kes kuulusid, nagu selle kohta öeldi, peenemasse seltskonda ja kes jäid püsti seisma, lootuses, et neid kohe jutule võetakse, sest nad olid ju siin õieti ilma mingi põhjuseta. Aga varem või hiljem hakkasid nad toolile lähemale nihkuma ja istusid lõpuks maha, ning juhtus üsna sageli, et nad mõne tunni pärast seal ikka veel süngel ilmel kössitasid, olles kaotanud igasuguse sotsiaalse üleoleku.

Sel hommikul oli Purgatooriumis vaid üksainus mees ja Maigret märkas kohe, et see oli üks neid, keda kutsutakse «rotinäoks». Ta oli kõhn, paljaneva libamisi otsmikuga, mida raamisid punakad juukseebemed. Tema silmad olid ebamäärast sinist tooni ning tema nina tundus õige lameda lõua tõttu eriti esiletungiv.

Juba koolipõlvest peale me oleme kõikjal kohanud seda tüüpi inimesi, ja teadmata miks kipume neist mööda vaatama. Maigret'le tundus, et ta ei pööranud tollele inimesele vähimatki tähelepanu, ja kui tema käest nüüd, kus ta lükkas lahti oma kabineti ukse, oleks küsitud, kes seal ootesaalis õieti oli, poleks ta osanud vastata. Kell puudus viis minutit üheksast. Aken oli pärani lahti ja Seine'ilt tõusis kerge sinkjaskuldne uduvine. Esimest korda sel aastal oli Maigret selga pannud suvemantli, õhk oli aga veel karge, seda oleks tahtnud rüübata piskuhaaval nagu valget veini ning näonahk tõmbus sellest prinkjaks.

Kaabut peast võttes heitis Maigret pilgu keset lauda, nähtavale kohale pandud visiitkaardile. Sinna oli kahvatu tindiga kirjutatud: JOSEPH GASTIN, ÕPETAJA. Paremasse nurka aga nii väikeste tähtedega, et ta pidi kummarduma: SAINT-ANDRÉ-SUR-MER.

Maigret'l ei tekkinud vähimatki seost selle kaardi ja rotinäoga mehe vahel ning ta mõtles pingsalt, kus ta oli kuulnud räägitavat Saint-André-sur-Merist. Kojast kostev kellahelin teatas, et on aeg minna raporteerima. Maigret riputas mantli varna, võttis toimiku, mis tal oli juba eile õhtul valmis pandud, ja hakkas minema šefi kabineti poole, nagu ta oli seda teinud juba aastaid. Ta kohtas teisi komissare ning nägi nende silmis sedasama helki, mis tänaval möödujailgi.

«Kevad on käes!»

«Paistab küll.»

«Täna tuleb jumalik päev.»

Direktori kabineti suurtest akendest tulvas sisse päikesepaistet just nagu mõnes maakirikus ja kivist aknaäärel kudrutasid tuvid.

Sisseastujad laususid viimane kui üks käsi hõõrudes:

«Kevad on käes!»

Nad kõik olid juba üle neljakümne viie; asjad, millega nad tegelesid, kuulusid tõsiste, vahel koguni süngete kilda, ent nad ei rõõmustanud sugugi vähem kui lapsed esimese sooja, eriti aga selle ereda päikesepaiste puhul, mis ujutas linna üle ja muutis kõik tänavad, fassaadid, katused ja Saint-Micheli

sillal sõitvad autod pildiks, mida oleks tahtnud seinale riputada.

«Kas te, Maigret, kohtusite Rivoli tänava panga asedirektoriga?»

«Mul on temaga kokkusaamine poole tunni pärast.»

See ei olnud keeruline asi. Nädal oli üsna tühi olnud. Ühe panga Rivoli tänava osakonnas, mis oli mõne sammu kaugusel Keskturust, kahtlustas asedirektor üht ametnikku halvamaigulistes tegudes.

Maigret toppis akna all seistes piipu, samal ajal kui tema kolleegiga arutati üht teist, senaatori tütre asja, kes oli segatud mingisse diskreetsesse loosse.

Oma tuppa astudes leidis Maigret sealt eest teda ootava Lucas', kel oli juba kaabu peas, sest nad pidid koos Rivoli tänavale minema.

«Kas lähme jala?»

Neil polnud kaugele minna. Visiitkaardi oli Maigret juba unustanud. Purgatooriumist möödudes nägi ta uuesti rotinägu kahe-kolme teise kliendi hulgas, kellest üks oli talle tuttav — öölokaalipidaja, kes oli välja kutsutud senaatori tütre asjus.

Nad jõudsid Pont-Neufini, Maigret astus pikkade sammudega, Lucas aga tippis lühematega, tehes neid komissari kõrval püsimiseks mõnevõrra rohkem. Vaevalt oleksid nad hiljem suutnud meenutada, millest nad rääkisid. Võib-olla nad lihtsalt vaatasid ringi. Rivoli tänav lõhnas tugevasti juur- ja puuvilja järele, mida autod kastides ja korvides vedasid.

Nad astusid panka, kuulasid ära asedirektori seletused ja käisid ruumid läbi, jälgides silmanurgast kahtlusalust ametnikku.

Et otsesed süütõendid puudusid, otsustati üles seada lõks. Üksikasjad täpsustatud, surusid nad asedirektori kätt ja läksid välja, kus oli nii soe, et nad mõlemad jätsid mantli käsivarrele, mistõttu neist võis jääda puhkusel olija mulje.

Dauphine'i väljak. Nad jäid ühekorraga seisma.

«Kas kastame kiiruga keelt?»

Ei olnud küll aperitiivi aeg, kuid neile mõlemale tundus, et selle mõnusa kevadise hõngu juurde peaks sobima ülihästi üks pernoo, ja nad lükkasid lahti «Dauphine'i» õllesaali ukse.

«Kiiresti kaks pernood!»

«Kas sa tead Saint-André-sur-Meri?»

«Mulle tundub, et see on kuskil Charentes'i departemangus.»

See tuletas Maigret'le meelde päikesepaistelist Fourras' randa ja austreid, mida ta oli sel kellaajal, umbes pool üksteist hommikul söönud ühe väikese bistroo terrassil, rüübates peale kohalikku valget veini, mille pudeli põhjas oli olnud liivakirme.

«Mis sa arvad, kas see ametnik on suli?»

«Asedirektor näib selles kindel olevat.»

«Ta paistab niimoodi välja küll.»

«Me saame seda teada kahe-kolme päeva pärast.»

Nad läksid mööda Orfèvres'i kaldatänavat, astusid suurest trepist üles, ning jällegi märkas Maigret, et ta hetkeks peatus. Rotinägu oli ikka veel seal, pea rinnal, pikad kondised käed põlvedel. Ta tõstis pilgu komissari poole ja too luges sealt välja etteheite.

Oma toas leidis ta sinna jäetud visiitkaardi. Ta helistas uksevalvurile:

«Kas see mees on ikka veel seal?»

«Kella kaheksast hommikul. Ta oli kohal enne mind. Ta nõuab just isiklikult teie jutule.»

Suur hulk inimesi, eriti hulle ja poolhulle, nõudsid alati just isiklikult kas direktori või Maigret' jutule, kelle nimi oli ajalehtede kaudu neile tuttav.

Nad ei nõustunud rääkima inspektoritega ning mõned neist ootasid päev läbi, tulid järgmistelgi päevadel tagasi, tõusid iga kord komissari möödudes lootusrikkalt püsti, istusid siis uuesti maha ning ootasid edasi.

«Las tuleb sisse.»

Maigret istus, toppis kaks-kolm piipu ja andis kutsutud mehele märku enda vastas istet võtta. Visiitkaarti käes hoides küsis ta temalt:

«See olete teie?»

Meest lähemalt nähes sai ta aru, et see pole nähtavasti öösel maganud, sest ta oli näost hall, laud punetasid ja silmaterad sätendasid. Ta hoidis käed ristis nagu ooteruumiski ning muljus neid, nii et sõrmed naksusid.

Küsimusele vastamise asemel heitis ta komissarile ühtaegu kartliku ja alistuva pilgu ning pomises:

«Kas te olete asjast teadlik?»

«Mis asjast?»

Mees oli üllatunud, kimbatuses, võib-olla pettunudki.

«Ma arvasin, et juba teatakse. Ma sõitsin Saint-Andrést

ära eile õhtul. Reporter oli siis juba kohal. Ma tulin öise rongiga ja jaamast otse siia.»

«Mis asjus?»

Mees oli intelligentse moega, kuid ilmselt niivõrd erutatud, et ei teadnud, kust otsast oma lugu alustada. Näis, et ta teadis komissari juba ammust ajast ja pidas teda, nagu paljud teisedki, vaata et lausa issandaks jumalaks.

Eemalt oli paistnud kõik lihtne. Nüüd aga oli tema ees tavaline luust ja lihast inimene, kes popsutas piipu ja vaatas teda peaaegu ükskõikse pilguga.

Võib-olla oli ta teda teistsugusena ette kujutanud? Võib-olla kahetses ta, et oli selle sõidu ette võtnud?

«Nad muidugi arvavad, et ma põgenesin,» ütles mees närvitsedes, kibeda naeratusega. «Aga kui ma oleksin süüdi, nagu nad arvavad, ja kui mul oleks olnud kavatsus põgeneda, ei oleks ma ju ometi siin. Eks ole?»

«Mul on sellele küsimusele raske vastata, kuni ma asjast midagi rohkem teada ei saa,» pomises Maigret. «Milles teid siis süüdistatakse?»

«Léonie Birard'i tapmises.»

«Kes süüdistab?»

«Kõik alevis, mõni rohkem, mõni vähem avalikult. Sandarmeerialeitnant ei söandanud mind arreteerida. Ta tunnistas mulle avameelselt, et süütõendid puuduvad, aga palus mind mitte alevist lahkuda.»

«Ja ometi te sõitsite ära?»

«Jah.»

«Mispärast?»

Mees oli liialt pingul, et pikemalt istuda, ta tõusis järsku ja pobises:

«Kas lubate?»

Ta ei teadnud, kus seista, kuidas olla.

«Ma ei taipa isegi, mis või kus . . .»

Ta tõmbas taskust kahtlase puhtusega taskurätiku ja pühkis laupa. Nii tema rätik kui ka tema ise lõhnas veel rongi järele.

«Kas te olete hommikust söönud?»

«Ei. Ma kiirustasin siia. Ma ei tahtnud, et mind enne arreteeritakse. Mõistate?»

Maigret ei mõistnud veel midagi.

«Miks te just nimelt minu juurde tulite?»

«Sellepärast, et ma usun teisse. Ma tean, et kui te tahate, siis te toote tõe päevavalgele.»

«Ja see naine . . . kuidas ta nimi oligi? . . .»

«Léonie Birard. Meie endine postiametnik.»

«Millal ta suri?»

«Ta tapeti teisipäeva hommikul. Üleeile. Veidi pärast kella kümmet.»

«Ja teid süüdistatakse mõrvas?»

«Te olete sündinud maal, ma lugesin seda ühest ajakirjast. Te saatsite seal mööda ka suurema osa oma noorusest. Te teate ju väga hästi, kuidas see asi ühes alevis käib. Saint-Andrés pole rohkem kui kolmsada kakskümmend elanikku.»

«Üks hetk. Kas koht, kus kõnealune mõrv korda saadeti, on Charentes'i departemangus?»

«Jah. Ligi viisteist kilomeetrit La Rochelle'ist loode poole, Aiguilloni neeme juures. Kas te tunnete neid paiku?»

«Pisut. Aga lugu on nii, et ma kuulun Pariisi Kriminaalpolitsei alla ja Charentes'iga pole mul mingit pistmist.»

«Ma mõtlesin ka seda.»

«Sel juhul . . .»

Mehel oli seljas ilmselt tema parim ülikond, kuid kortsus ja kantud. Särgikrae oli kulunud. Ta seisis keset tuba, pea rinnal, pilk vaibal.

«Nähtavasti ma . . .» ohkas ta.

«Mida te tahate öelda?»

«Ma eksisin. Ma ei tea enam, mida teha. Mulle tundus see täiesti loomulik.»

«Mis asi?»

«Tulla ja paluda teilt kaitset.»

«Minult kaitset?» kordas Maigret imestunult.

Härra Gastin söandas viimaks talle otsa vaadata ilmel, nagu küsiks ta endalt, kui kaugel ta oma jutuga on.

«Kui nad seal mind ka ei arreteeri, võivad nad minu vastu midagi muud ette võtta.»

«Nad ei armasta teid?»

«Ei.»

«Mispärast?»

«Kõigepealt sellepärast, et ma olen õpetaja ja merii[1] sekretär.»

«Ma ei mõista?»

«Te tulite juba ammu maalt ära. Neil seal meie alevis on raha. Suuremas osas on nad maapidajad või rannakarbikasvatajad. Meie kandis on nii karbi-, kui ka austrikasvatus hästi levinud. Igaühel on oma rannalapp. See töö tasub

[1] Merii (pr. k. *mairie*) — linna-, alevi- või külavalitsus, mida juhatab meer, samuti ka hoone, kus see asub. — Tõlkija.

kenasti ära. Jõukust on. Peaaegu igaühel on sõiduauto või väike furgoon. Aga kas te teate ka, kui paljud neist tulumaksu maksavad?»

«Nähtavasti mitte paljud.»

«Mitte keegi! Ainult arstil ja minul on maks peal. Mind nad peavad muidugi priileivasööjaks. Nad kujutavad ette, et mina saan oma palga nende taskust. Kui ma julgen häält teha, et lapsed teevad koolist palju poppi, ütlevad nad, et ärgu ma toppigu oma nina sinna, kuhu pole vaja. Ja kui ma nõudsin, et õpilased mind tänaval teretaksid, hakkasid nad mind süüdistama upsakuses.»

«Rääkige mulle Léonie Birard'ist.»

«Kas te tõepoolest seda soovite?»

Lootuspuhangust muutus ta pilk kindlamaks. Ta istus uuesti toolile ja püüdis kaalukalt rääkida, ent ta hääl värises ikka veel halvasti varjatud erutusest.

«Teil oleks kõigepealt vaja tunda meie alevi planeeringut. Siin on seda muidugi raske kirjeldada. Nagu peaaegu kõikjal, on kool merii taga. Mina elan sealsamas õue teises otsas ja seal on mul ka väike aialapp. Üleeile, teisipäeval, oli umbes samasugune ilm nagu täna, tõeline kevadpäev. Vesi oli madal.»

«Kas sel on tähtsust?»

«Madala veega, see tähendab, kui tõus on nõrk, ei käida ei karpe ega austreid korjamas. Mõistate?»

«Jah.»

«Teispool kooli on aiad ja majade tagaküljed, nende hulgas ka Léonie Birard'i maja.»

«Kui vana ta oli?»

«Kuuekümne kuue aastane. Merii sekretärina tean ma täpselt igaühe vanust.»

«Ah nii.»

«Kaheksa aastat tagasi läks ta pensionile ja jäi päris viletsaks. Ta ei väljunud kodunt ja käis sealgi vaevaliselt kepi najal. Ta oli üks tige naine.»

«Milles see väljendus?»

«Ta vihkas tervet maailma.»

«Mispärast?»

«Ei tea. Ta oli elupõline vanatüdruk. Pikka aega elas tema juures õetütar, kes läks mehele Julienile, plekksepale, kes on ühtlasi ka külapolitseinik.»

Mõnel teisel päeval oleks see jutt Maigret'd võib-olla tüüdanud. Sel hommikul aga, kui aknast paistis sisse päike, tuues kaasa kevadsooja, kui piibul ta käes oli kuidagi värske

maik, kuulas ta, huulil põgus naeratus, lugu, mis tuletas talle meelde üht teist alevit, kus postiljon, õpetaja ja politseinik samuti alailma tülitsesid.

«Léonie ei tahtnud, et tema õetütar abielluks, ja seetõttu nad hiljem enam läbi ei käinud. Léonie ei läinud ka enam doktor Bresselles'i poole, süüdistades teda selles, et doktor olevat tahtnud teda oma rohtudega mürgitada.»

«Kas ta tõesti tahtis teda mürgitada?»

«Muidugi mitte! Ma ütlesin seda selleks, et te mõistaksite, mis sorti naine see on, õigemini oli. Sel ajal, kui ta postkontoris töötas, kuulas ta pealt telefonikõnesid ja luges postkaarte, nii et ta oli kõigi saladustega kursis. Tal polnud mingi vaev inimesi üksteise vastu üles ässitada. Enamik tülisid perekondades või naabrite vahel tekkisid tema tõttu.»

«Niisiis teda ei armastatud.»

«Muidugi mitte.»

«Sel juhul . . .»

Maigret näis tahtvat ütelda, et asi on ju õige lihtne, sest kui sureb kõikidest vihatud naine, siis tunneb igaüks sellest vaid rõõmu.

«Mind aga ei sallinud ta hoopiski.»

«Kas sellesama asja pärast, millest te mulle rääkisite?»

«Sellesama ja veel ühe teise asja pärast ka. Ma ei ole sealt pärit. Ma olen sündinud Pariisis, kaheksateistkümnendas rajoonis, Caulaincourt'i tänaval. Minu naine aga Lamarki tänaval.»

«Kas teie naine elab koos teiega Saint-Andrés?»

«Jah, me elame koos ja meil on ka kolmeteistkümneaastane poeg.»

«Ta käib teie koolis?»

«Teist ju ei ole.»

«Kas koolivennad nokivad teda, et ta on õpetaja poeg?»

Ka see oli Maigret'le tuttav. Midagi niisugust oli tal tulnud üle elada oma lapsepõlves. Rentnike pojad ei sallinud teda kui valitseja poega, sest tema isa esitas nende isadele arveid tasumiseks.

«Ma vannun teile, et ma ei eelista teda. Mul on isegi kahtlus, kas ta mitte nimme ei õpi halvemini, kui ta võiks.»

Mees oli vähehaaval rahunenud. Tema silmis ei paistnud endist hirmu. Ta ei olnud hull, kes mõtleb enda huvitavaks tegemiseks lugusid välja.

«Léonie Birard valis minu patuoinaks.»

«Ilma põhjuseta?»

«Ta arvas, et ma ässitan lapsi tema vastu üles. Ma kinni-

tan teile, härra komissar, et see pole nii. Mina, vastupidi, ma püüdsin neid alati mõjutada korralikult käituma. Ta oli paks, isegi ebaharilikult paks naine. Ta kandis vist parukat. Tal olid tõelised vurrud ja mustad karvad lõual. Sellest piisas, et poisid teda narrima kippusid, mõistate? Iga väiksemgi asi ajas teda vihale. Kui ta näiteks nägi vastu tema akent surutud, keelt näitavat lapsenägu, siis tõusis ta tugitoolist ja vibutas ähvardades keppi. See tegi lastele nalja. Ja üheks meelislõbustuseks kujuneski ema Birard'i raevu ajamine.»

Kas Maigret' kodukülas polnud niisugust vanamoori? Oli. Tema ajal oli selliseks vanaeideks ema Tatin pudukauplusest, kelle kassiga tehti igasugu tempe.

«Ma võib-olla tüütan teid nende üksikasjadega, kuid need on olulised. Tuli ette ka tõsisemaid tegusid: näiteks lõid jõnglased vahel vanamuti akna sisse või viskasid igasugust rämpsu tema tuppa. Ta käis ühtesoodu sandarmeerias kaebamas. Leitnant tuli minu juurde ja nõudis süüdlaste nimesid.»

«Kas te ütlesite?»

«Ma vastasin, et süüdi on nad enam-vähem kõik, ja kui ta jätab laste hirmutamise ja kepiga ähvardamise, siis lapsed võib-olla taltuvad.»

«Mis teisipäeval juhtus?»

«Pärast keskpäeva, kella poole kahe paiku läks Maria, poolatar, kel on viis last ja kes oli tema majapidaja, nagu iga päev ema Birard'i juurde. Aknad olid lahti ja ma kuulsin kooli hüüdeid ja sõnu tema emakeeles, mida ta kasutab alati, kui ta on erutatud. Maria, täie nimega Maria Smelker, tuli meie kanti talutüdrukuks kuueteistkümneaastaselt, abielus pole olnud ja lastel on erinevad isad. Arvatakse, et vähemalt kaks on meeriabi omad. Too vihkab mind ka, kuid see on omaette lugu ja ma räägin sellest hiljem.»

«Niisiis teisipäeval kell pool kaks hüüdis Maria appi?»

«Jah. Ma ei lahkunud klassist, sest ma kuulsin, et teised ruttasid eide juurde. Veidi hiljem ma nägin aknast väikest autot sinna minemas.»

«Teie ei läinud vaatama?»

«Ei. Ja nüüd mõned süüdistavadki mind, et kuna ma end heidutada ei lasknud, siis küllap ma teadsin, mis on juhtunud.»

«Ma oletan, et te ei saanudki klassist ära minna?»

«Oleksin saanud küll. Mul tuleb aeg-ajalt ära käia, et meriis pabereid alla kirjutada. Ma oleksin võinud selleks ajaks naise klassi kutsuda.»

«Kas tema on ka õpetaja?»

«Varem oli jah.»

«Kas maal?»

«Ei. Me õpetasime koos Courbevoie's, kus me olime seitse aastat. Aga kui ma palusin end maale saata, jäi ta koduseks.»

«Miks te Courbevoie'st ära tulite?»

«Naise tervise pärast.»

See teema polnud õpetajale nähtavasti meeltmööda, sest ta vastus kõlas üpris ükskõikselt.

«Niisiis te ei kutsunud naist nagu tavaliselt ja jäite õpilaste juurde.»

«Jah.»

«Mis edasi sai?»

«See segadus kestis üle tunni. Alev on tavaliselt väga vaikne. Müra kostab ainult eemalt. Marchandoni, sepa juures lakkasid vasaralöögid. Inimesed hõikasid ja rääkisid üle tarade. Teate isegi, kuidas see kõik on, kui midagi niisugust juhtub. Et see kära lapsi ei häiriks, sulgesin ma aknad.»

«Kas te klassi akendest võite näha Léonie Birard'i maja?»

«Ühest jah.»

«Mida te nägite?»

«Kõigepealt külapolitseinikku, mis mind väga imestama pani, sest ta ei rääkinud juba ammu oma naise tädiga. Ka Théod, meeriabi, kes pidi olema juba kergelt auru all nagu alati pärast kella kümmet hommikul. Nägin ka arsti ja naabreid, kes kõik toas sagisid ja põrandale vaatasid. Veidi hiljem tuli Rochelle'ist sandarmeerialeitnant kahe mehega. Sellest ma sain teada alles siis, kui ta klassiuksele koputas, olles jõudnud juba hulka inimesi küsitleda.»

«Ja teid süüdistati Léonie Birard'i tapmises?»

Gastin heitis komissarile etteheitva pilgu, nagu tahtnuks ütelda:

«Te teate ju hästi, et nii see asi ei käi.»

Ta seletas tuhmi häälega:

«Ma märkasin kohe, et ta vaatab mind kuidagi imelikult. Esimene küsimus, mis ta mulle esitas, oli: «Kas teil on karabiin, Gastin?» Ma vastasin eitavalt, kuid lisasin, et mu pojal Jean-Paulil on küll. Sellega on üks keeruline lugu. Küllap te teate, kuidas lastega need asjad käivad. Ühel heal päeval toob keegi klassi mängukuulid, ja järgmine päev mängivad kõik poisid kuulidega, taskud nendest pungil. Mõnel teisel päeval tuuakse tuulelohe, ja siis lennutatakse seda jälle hulk aega. Möödunud sügisel oli keegi, ma ei mäleta, kes, kuskilt välja koukinud kahekümne kahe kaliibrilise karabiini ja

hakkas sellega varblasi kõmmutama. Kuu aega hiljem võis sama tüüpi karabiine juba oma pool tosinat kokku lugeda. Minu poeg tahtis endale ka jõuludeks. Mul polnud põhjust talle seda keelata . . .»

Ka karabiin tõi Maigret' silme ette tema lapsepõlve, vahe oli ainult selles, et temal oli siis õhupüss ja haavlite asemel linnusuled.

«Ma ütlesin leitnandile, et kui ma ei eksi, on karabiin Jean-Pauli toas. Ta saatis ühe oma mehe järele vaatama. Ma oleksin pidanud seda poja käest küsima. Ma ei tulnud selle peale. Selgus, et karabiini polnud toas, vaid et ta oli selle jätnud aeda kuuri, kus ma hoian käru ja aiatööriistu.»

«Kas Léonie Birard tapeti kahekümne kahelise karabiiniga?»

«Jah, see ongi kõige imelikum. Aga see pole veel kõik. Leitnant küsis, kas ma käisin sel hommikul klassist ära. Õnnetuseks ma eitasin seda.»

«Te siis käisite?»

«Kümmekond minutit, pisut pärast vahetundi. Kui teile niiviisi küsimus esitatakse, siis te ei mõtle. Vahetund lõppes kell kümme. Veidi hiljem, võib-olla viie minuti pärast, tuli Piedboeuf, talunik Gros-Chêne'ist, et ma tal paberi alla kirjutaksin, mida tal oli pensioni saamiseks vaja, ta on sõjainvaliid. Tavaliselt on mul merii pitsat koolis. Sel hommikul mul teda seal ei olnud ja ma läksin mehega kantseleisse. Lapsed istusid rahulikult. Ja et mu naine ei tundnud end hästi, jooksin ma pärast üle õue vaatama, kas tal midagi vaja ei ole.»

«Kas teie naise tervis on halb?»

«Põhiliselt närvid. Ühtekokku olin ma ära kümme või viisteist minutit, ennemini kümme kui viisteist.»

«Te ei kuulnud midagi?»

«Mul tuleb meelde, et Marchandon rautas parajasti hobust, sest ma kuulsin vasaralööke alasil ja oli tunda kõrbelõhna. Sepikoda on kiriku kõrval, peaaegu kooli vastas.»

«Kas arvatakse, et just sel ajal tapeti Léonie Birard?»

«Jah. Keegi tulistas teda kas mõnest aiast või aknast, kui ta oli köögis, mis on maja tagaküljel.»

«Ja teda tappis kuul kahekümne kahelisest püssist?»

«See ongi kõige imestusväärsem. Kuul ei oleks tohtinud talle suurt häda teha, sest tulistati kaugelt. Aga õnnetuseks oli kuul tabanud vasakut silma ja põrganud vastu koljuseina.»

«Kas te olete hea laskur?»

«Inimesed arvavad seda, sest nad nägid, kuidas ma talvel pojaga märki lasksin. Üldiselt aga olen ma karabiinist tulistanud vaid laadal.»

«Leitnant ei jäänud teid uskuma?»

«Ega ta mind otseselt ka ei süüdistanud, aga ta imestas, miks ma seda eitasin, et ma klassist ära käisin. Ja edasi küsitles ta õpilasi ilma minu juuresolekuta. Tulemustest ta mulle ei rääkinud. Ta sõitis La Rochelle'i tagasi. Järgmisel päeval, see tähendab eile, seadis ta end meriis koos Théoga minu kabinetti sisse.»

«Kus teie sel ajal olite?»

«Andsin tunde. Kolmekümne kahest õpilasest oli kohale tulnud vaid kaheksa. Kahel korral kutsuti mind välja ja esitati neidsamu küsimusi ja teisel korral lasti protokollile alla kirjutada. Ka mu naine kuulati üle. Küsiti, kui kaua ma tema juures olin. Ka pojalt päriti karabiini asjus aru.»

«Teid ju ei arreteeritud?»

«Mind ei arreteeritud eile, aga ma olen kindel, et seda oleks tehtud täna, kui ma oleksin Saint-Andrésse jäänud. Õhtul loobiti me akendesse kive. Mu naine oli kangesti hirmul.»

«Te tulite üksi ära ja jätsite naise ning poja sinna?»

«Jah. Ma arvan, et nad ei julge neile midagi teha. Aga kui mind arreteeritakse, ei anta mulle enam võimalust end kaitsta. Kord trellide taga, ei saa ma enam välismaailmaga suhelda. Keegi mind ei usuks. Nad teeksid minuga, mida tahavad.»

Tema laup oli uuesti higiseks tõmbunud ning ta pigistas oma vaheliti käsi niivõrd kõvasti, et need läksid valgeks.

«Võib-olla ma eksisin. Ma arvasin, et kui ma teile kõik ära räägin, nõustute ehk sinna tulema ja tõe päevavalgele tooma. Ma ei paku teile raha. Ma tean, et mitte see ei huvita teid. Ma vannun teile, härra komissar, et mina ei tapnud Léonie Birard'i.»

Maigret sirutas kõheldes käe telefonitoru järele. Lõpuks tõstis selle hargilt.

«Kuidas on teie sandarmeerialeitnandi nimi?»

«Daniélou.»

«Hallo! Andke mulle La Rochelle'i sandarmeeria. Kui leitnant Daniélou'd ei ole kohal, võite teda otsida veel Saint-André-sur-Meri meriist. Andke kõne mulle Lucas' kabinetti.»

Ta pani toru hargile, süütas piibu ning jäi akna alla seisma. Ta näis õpetaja sootuks unustanud olevat. Too avas

juba mitmel korral suu, et tänada, kuid ei leidnud, mida öelda.

Ere taevasina oli päikesesädelusest vähehaaval kollakamaks tõmbunud ja majade fassaadid teisel pool Seine'i näisid kreemikana. Päike peegeldus mõnedelt mansardkorruste akendelt vastu.

«Kas teie tellisite Saint-André-sur-Meri, patroon?»

«Jah, Lucas. Jää hetkeks siia.»

Maigret läks naabertuppa.

«Kas leitnant Daniélou? Siin Maigret Pariisi Kriminaalpolitseist. Te vist otsite kedagi?»

Sandarmil telefoni teises otsas võttis toibumine aega.

«Kust te seda juba teate?»

«Kas on tegu õpetajaga?»

«Jah. Ma olen süüdi, et ei hoidnud tal silma peal. Ma ei uskunud, et ta mul käest põgeneb.Ta läks eile õhtul Pariisi rongile . . .»

«Kas teil on tema vastu argumente?»

«Väga tõsiseid. Ja üks ülimalt kaalukas tunnistus, saadud täna hommikul.»

«Kellelt?»

«Ühelt tema õpilaselt.»

«Kas ta nägi midagi?»

«Jah.»

«Mida?»

«Kuidas õpetaja teisipäeva hommikul umbes kakskümmend minutit üheteistkümnel väljus oma tööriistade kuurist. Ja just kell veerand üksteist oli meeriabi kuulnud karabiinilasku.»

«Kas te kohtu-uurijalt arreteerimismandaadi küsisite?»

«Ma pidin just La Rochelle'i sõitma, et seda teha, kui teie helistasite. Kust te seda teate? Kas ajalehed . . .»

«Ma pole veel ajalehti lugenud. Joseph Gastin on minu kabinetis.»

Järgnes vaikus, siis tuli leitnandilt vastuseks:

«Aah!»

Pärast seda oleks ta muidugi tahtnud edasi küsida, kuid ta ei teinud seda. Maigret omakorda ei teadnud ka, mida ütelda. Ta polnud veel midagi otsustanud. Kui päike poleks täna hommikul paistnud nii heledasti, kui ta poleks just äsja mõtetes olnud Fourras's sealsete austrite ja valge veini seltsis, kui tal oleks viimase kümne kuu jooksul olnud võimalust kas või kolm päevagi puhkust saada . . .

«Hallo! Kas te kuulete mind? . . .»

«Jah. Mida te mõtlete temaga teha?»

«Tagasi tuua.»

«Kas teie ise?»

See oli öeldud ilma suurema vaimustuseta, mis pani komissari muigama.

«Arvestage seda, et ma ei kavatse end segada, mis ka ei oleks, teie töösse.»

«Ja te arvate, et ta . . .»

«Ma ei tea midagi. Võib-olla on ta süüdi, võib-olla ei ole. Olgu kuis on, aga ma toon ta teile tagasi.»

«Tänan teid. Ma olen jaamas.»

Oma kabinetti astudes nägi Maigret, kuidas Lucas tähelepanelikult õpetajat jälgis.

«Jää veel hetkeks siia. Mul on šefile paar sõna öelda.»

Ta töö seis võimaldas tal paar päeva puhkust võtta. Tuppa tagasi tulles küsis ta Gastinilt:

«Kas Saint-Andrés on võõrastemaja?»

«Jah. «Mõnus Nurgake». Omanik on Louis Paumelle. Süüa saab seal hästi, aga tubades vett ei ole.»

«Kas sõidate ära, patroon?»

«Las ühendavad mind mu naisega.»

Kõik see, mis juhtus, oli nii ootamatu, et imestunud Gastin ei osanud isegi rõõmustada.

«Mis ta teile ütles?»

«Arvatavasti arreteerib ta teid, kui me kohale jõuame.»

«Aga . . . te tulete koos minuga? . . .»

Maigret noogutas ja võttis telefonitoru, mille Lucas talle ulatas:

«Kas sina? Kas sa paneksid mulle kohvri valmis, pesu ja tualett-tarvetega. Jah... Jah... Ma ei tea... Kolm või neli päeva...» Ja lisas lõbusalt: «Ma lähen mere äärde, Charentes'i austrite ja karpide maale. Lõunat söön praegu linnas. Nägemiseni...»

Tal oli tunne, nagu plaanitseks ta mängida mõnele väikest vempu, otsekui need poisikesed, kes pikka aega olid narritanud Léonie Birard'i.

«Lähme võtame midagi hamba alla,» ütles ta viimaks õpetajale, kes tõusis ja talle nagu unes järgnes.

II. TEENIJA «MÕNUSAST NURGAKESEST»

Kui rong oli jõudnud Poitiers' jaama, lõid laternad platvormi ääres äkitselt põlema, kuigi alles hakkas hämarduma. Hoopis hiljem, sõites juba tasaste karjamaade vahel, läks päris pimedaks ja laialipillatud talude aknad särasid vastu nagu tähed.

Siis aga korraga, mõned kilomeetrid enne La Rochelle'i, segunes pimedusse udu, kuid see polnud mitte maast kerkiv, vaid merelt tulev udu. Eemalt välgatas hetkeks majakatuli.

Kupees oli veel kaks inimest, mees ja naine, kes olid kogu tee lugenud ja aeg-ajalt pead tõstes mõned laused vahetanud.

Gastini pilk peatus ajuti komissaril, aga sihtkohale lähenedes ei pööranud ta temalt oma väsinud silmi peaaegu üldse enam ära.

Rongirattad kõlksusid pöörmetel. Möödusid madalad majad. Rööpad hargnesid üha rohkem ja rohkem, ning viimaks hakkasid nende vahelt paistma jaama perroonid, väravad tuttavate siltidega, ootavad inimesed, kõik nii nagu eelmisteski jaamades. Vaevalt oli rongiuks avanenud, kui kupeesse tungis tugev niiske ja jaheda õhu voog, otsekui tulnuks ta sellest mustavast august, kuhu rööpad näisid kaduvat ja kus pingsal vaatamisel oleks võinud näha õõtsuvaid laevamaste ja -korstnaid ning kuulda kajakate kisa, tunda merevee ja tökati lõhna.

Kolm vormis meest seisid liikumatult väljapääsu juures. Leitnant Daniélou oli alles noor, mustade vurrude ja tihedate kulmudega mees. Kui Maigret oli oma kaaslasega mõned sammud saanud teha, astus leitnant neile vastu ja tervitas sõjaväelaslikult.

«Minu lugupidamine, härra komissar,» lausus ta.

Nähes üht politseinikku taskust käeraudu välja tõmbamas, ütles Maigret vaikselt leitnandile:

«Ma arvan, et see on üleliigne.»

Leitnant andis oma alluvale käega märku. Mõned möödujad vaatasid tagasi, õnneks polnud uudishimutsejaid palju. Inimesed läksid kohvreid tassides karjas väljapääsu poole ja edasi diagonaalis läbi ootesaali.

«Ma ei kavatse, leitnant, mis ka ei oleks, segada teid teie töös. Ma loodan, et te minust õigesti aru saite. Ma ei tulnud siia ametlikus korras.»

«Ma mõistan. Me rääkisime sellest uurijaga.»

«Ma tahaksin loota, et ta pole minu tuleku peale väga pahane.»

«Vastupidi. Tal on hea meel abi eest, mida te võite meile osutada. Antud seisus ei saa me muud teha kui arreteerimismandaat käiku lasta.»

Joseph Gastin, kes seisis meeter maad neist eemal, tegi näo, nagu ei kuulaks neid, kuid kuulis paratamatult kõik.

«Igatahes on see ka tema enda huvides, sest vanglas on tal kindlam kui kuskil mujal. Te ei tea, kuidas väikestes linnades ja alevites niisugustele asjadele reageeritakse.»

Kõik olid kuidagi pingul ja ka Maigret ei tundnud end kuigi hästi.

«Kas te olete söönud?»

«Jah, rongis.»

«Kas te mõtlete ööseks La Rochelle'i jääda?»

«Mulle öeldi, et ka Saint-Andrés on võõrastemaja.»

«Kas te lubate mul teile üks klaas pakkuda?»

Kuna Maigret ei vastanud ei ei ega jaa, andis leitnant korralduse oma meestele, kes õpetaja juurde astusid. Et komissaril polnud viimasele enam midagi öelda, vaatas ta talle pikalt otsa ning lausus nagu vabandavalt:

«Te kuulsite. Tuleb seda teed minna. Ma teen kõik, mis minu võimuses.»

Ka Gastin vaatas talle otsa, pööras veidi hiljem veel korraks ümber ja kadus siis kahe sandarmi vahel ukseavasse.

«Kõige mugavam oleks meil puhvetis,» tegi Daniélou ettepaneku, «või eelistaksite ehk minu poole tulla?»

«Täna mitte.»

Poolhämaras saalis einetasid mõned reisijad.

«Mida te võtate?»

«Ei tea. Vast konjakit.»

Nad istusid ühe nurgalaua taha, mis oli lõunasöögiks kaetud.

«Kas te ei söö?» küsis ettekandja.

Nad raputasid pead. Kui nad olid oma joogid kätte saanud, pöördus leitnant kohmetult Maigret poole:

«Kas te arvate, et ta on süütu?»

«Ei tea.»

«Sinnamaani, kui meil polnud veel poisi tunnistust, pidasime võimalikuks teda vabaduses hoida. Tema kahjuks on see tunnistus protokolli kantud ja poisil paistab olevat tõsi taga, tal pole põhjust valetada.»

«Millal ta sellest rääkis?»

«Täna hommikul, kui ma neid teist korda küsitlesin.»

«Eile ei ütelnud ta midagi?»

«Ta kartis. Te näete teda ise. Kui te soovite, siis homme hommikul, kui sinna tulen, näitan ma teile toimikut. Ma olen suurema osa ajast meriis.»

Ebamugavustunne kestis, leitnandile näis komissari turske kuju ja kuulsus tugevasti mõjuvat.

«Te olete harjunud Pariisi inimeste ja oludega. Ma ei tea, kas te tunnete väikeste alevite miljööd.»

«Ma olen maal sündinud. Ja teie?»

«Toulouse'is.»

Ta naeratas sunnitult.

«Kas te tahate, et ma teid saadan Saint-Andrésse?»

«Ma loodan takso leida.»

«Kuidas soovite. Neid peaks jaama ees olema.»

Mehed jätsid auto juures nägemiseni, auto pööras kaldapealsele ning Maigret püüdis pimeduses eristada sadamas seisvaid kalalaevu.

Tal oli kahju, et oli õhtul siia jõudnud. Kui linnast välja sõideti, jäi meri selja taha, ja edasi läks tee juba nagu maal ikka põldude ja aasade vahel. Jõudnud läbi kahest külast, jäi auto ühe valgustatud akna alla seisma.

«Kas me oleme kohal?»

«Te tahtsite «Mõnusasse Nurgakesse»?»

Üks suur kogu ilmus klaasukse taha vaatama ning jälgis ust avamata, kuidas Maigret võttis kohvri, pani maha, tasus sõidu eest ja astus võõrastemaja poole.

Ühes nurgas laua taga mängisid neli meest kaarte. Lõhnas veini ja raguu järele, kahe lambi ümber heljus suits.

«Kas teil on vaba tuba?»

Kõik sealolijad vaatasid tema poole. Üks naine tuli köögiuksele.

«Kas üheks ööks?»

«Kaheks või kolmeks päevaks.»

Teda silmitseti pealaest jalatallani.

«Kas teil on isikutunnistus? Politsei käib siin igal hommikul ja meie registreerimisraamat peab korras olema.»

Mehed jätsid kaardimängu ja jäid kuulama. Maigret astus leti äärde, millel seisid pudelid, ja ulatas oma tunnistuse. Peremees pani prillid ette ja luges. Siis tõstis kavala pilgu.

«Te oletegi siis see kuulus komissar, ah? Minu nimi on Paumelle. Louis Paumelle.»

Ta hüüdis köögi poole:

«Thérèse! Vii komissari kohver esimesse tuppa.»

Ilma et Maigret oleks sellele umbes kolmekümneaastasele naisele suuremat tähelepanu pööranud, tundus talle, et ta on teda kuskil näinud. See ei üllatanud teda, sest just samasugune tunne oli tal sageli, kui ta möödus inimestest Purgatooriumis. Ka naine näis kulmu kortsutavat.

«Mida teile pakkuda võib?»

«Mis teil on. Klaas konjakit, kui võimalik.»

Mehed jätkasid kaardimängu, kõrvad endiselt kikkis.

«Kas te olete siin seoses Léonie'ga?»

«Mitteametlikult.»

«Kas on õige, et õpetaja leiti Pariisist üles?»

«Ta on praegu La Rochelle'i vanglas.»

Oli raske aimata, mida Paumelle sellest arvas. Ta sarnanes rohkem talupoja kui võõrastemajapidajaga.

«Kas te ei arva, et tema tappis?»

«Ma ei tea veel midagi.»

«Ma mõtlen, et kui te oleksite tema süüs veendunud, siis te poleks tulnud. On mul õigus?»

«Kes teab.»

«Teie terviseks! Siin on üks mees, kes kuulis lasku. Théo! Sa ju kuulsid lasku, eks ole?»

Üks kaardimängija, aastatelt kuuekümne viiene või veidi üle selle, halliseguste punakate juuste ja raseerimata näo ning häguste kavalate silmadega, pöördus nende poole.

«Ma ju ütlesin juba, et kuulsin.»

«See siin on komissar Maigret, kes on tulnud Pariisist, et . . .»

«Leitnant rääkis mulle sellest.»

Mees ei tõusnud, ei tervitanud, hoidis edasi rasvaseid kaarte mustade küüntega käes.

«See on meeriabi.»

Maigret ütles omakorda lakooniliselt:

«Ma tean.»

«Ärge pange teda tähele. Aeg on hiline . . .»

Ta tegi käega žesti, nagu kummutaks klaasi.

«Ja Ferdinand, mida sina siis nägid?»

Tollel, keda kutsuti Ferdinandiks, oli vaid üks käsi. Nägu oli tal hästi pruun, ilmselt tuli tal palju väljas päikese käes olla.

«Kirjakandja,» seletas Louis. «Ferdinand Cornu. Mida sa nägid, Ferdinand?»

«Mitte kui midagi.»

«Sa nägid Théod aias.»

«Ma viisin talle koguni kirja.»

«Mis ta aias tegi?»

«Pikeeris sibulaid.»

«Mis kell siis oli?»

«Kiriku kell näitas just kümme. Ma nägin seda üle majade. Tapan üheksaga . . . Poti äss, risti kuningas võtab . . .»

Ta lõi kaardid lauale, millele klaasid olid jätnud märjad ringid, ja saatis partneritele üleoleva pilgu.

«Ja kuradile kõik, kes siin igasuguseid lugusid välja mõtlevad,» lisas ta tõustes. «Sinu kord on maksta, Théo.»

Tema liigutused olid kohmakad, kõnnak ebakindel. Ta võttis nagist oma postiljonimütsi ning astus ukse poole, pomisedes midagi, millest oli võimatu aru saada.

«Kas ta on igal õhtul niisugune?»

«Enam-vähem.»

Louis Paumelle oli valmis mõlema klaasi täitma, kuid Maigret pani talle käe ette.

«Mitte praegu . . . Ma loodan, et te uksi kohe kinni ei pane ning ma võin enne magamaminekut ühe tiiru teha.»

«Ma jään teid ootama.»

Maigret läks välja, kus valitses hauavaikus. Tema ees avanes väheldane, ei ümar ega kandiline plats paremal seisva kiriku tumeda siluetiga. Otse ees oli valgustamata pood, millelt nägi siiski lugeda silti: «Charente'i Kooperatiiv».

Nurgapealsest hallist kivimajast paistis tuli. Valgustatud oli üks kolmanda korruse aken. Kolme astmega trepil seistes märkas ta vasksilti, tõmbas tikust tuld ja luges:

Xavier Bresselles
arst

Ta oleks peaaegu juba helistanud, kuna ei teadnud, kust peale hakata, kehitas aga õlgu, mõeldes, et doktor seab end nähtavasti juba magama.

Enamik maju olid pimedad. Lipuvarda järgi tundis ta ära ühekorruselise väikese meriihoone. Selle õuel, võib-olla Gastini majas, põles teisel korrusel tuli.

Ta läks mööda teed edasi, pöördus paremale, astus piki hoonete fassaade, aedu, kohtas vastutulevat meeriabi, kes ühmas talle midagi tervitusetaolist.

Ta ei kuulnud meremüha ega näinud ka merd. See magav alev sarnanes iga teise maa-asulaga. Ta ei langenud ühte ettekujutusega austritest ja valgest veinist terrassil ookeani kaldal.

Maigret oli pettunud, oskamata isegi öelda, mispärast. Juba

leitnandi vastuvõtt jaamas oli teda jahutanud. Tal ei olnud Daniélou'le midagi ette heita. Leitnant tundis seda kanti, kus ta oli kindlasti juba aastaid teeninud, muidugi hästi. Siin pandi toime kuritöö ja ta lahendas seda nii, nagu suutis, ent heast peast sõitis kohale Maigret, kes oli niisuguse näoga, nagu ei usuks ta teda.

Uurija polnud ka nähtavasti rahul. Kuid ei üks ega teine ei tohi seda välja näidata. Nad peavad olema viisakad, tooma talle tutvumiseks ülekuulamisprotokollid. Maigret taipas hästi, et ta pole keegi muu kui võõrastesse asjadesse segaja, ja ta hakkas endamisi arutama, mis häda pärast oli ta üldse selle reisi ette võtnud.

Ta kuulis samme, hääli — küllap läksid ülejäänud kaardimängijad koju. Edasi, veidi kaugemal, puudutas ta säärt ootamatult üks kollane koer, pannes Maigret ehmatusest võpatama.

Kui ta «Mõnusa Nurgakese» ukse lahti lükkas, põles seal üksainus tuli ja peremees leti taga seadis pudeleid ja klaase ritta. Ta oli ilma pintsaku ja vestita, tumedad püksid olid madalale rebadele vajunud ning üleskääritud särgikäistest paistsid tugevad karvased käed.

«Avastasite midagi?»

Ta pidas ennast kavalaks meheks, kõige tähtsamaks asulas.

«Kas kuluks veel üks klaasike ära?»

«Sel juhul, kui mina maksan.»

Kuigi Maigret oli hommikust peale himustanud kohalikku valget veini, tundis ta, et praegu pole aeg seda võtta.

«Teie terviseks!»

«Ma arvan, et Léonie Birard'i väga ei armastatud,» ütles komissar huuli pühkides.

«See oli kõige jubedam nõid maailmas. Ta on surnud ja jumal olgu talle armuline, õigemini kurat, kuid ta oli tõepoolest kõige õelam naine, keda ma olen tundnud. Ja teda tundsin ma juba siis, kui ta patse kandis ja me koos koolis käisime. Ta oli... oodake... kolm aastat minust vanem. Mina olen kuuekümne neljane, tema oli kuuekümne seitsmene. Juba kaheteistkümneaastaselt oli ta tigedust täis.»

«Ma ei mõista...» alustas Maigret.

«On palju asju, mida te siin ei hakkagi mõistma, nii kaval, kui te ka pole, olgu teile teada.»

«Ma ei mõista,» jätkas Maigret, nagu iseendaga rääkides, «kui teda sedavõrd vihati, miks siis inimesed nii agarasti õpetaja vastu välja astuvad. Sest kui ta ongi tema tapja, võiks pigem...»

«Öelda: õnnelikult lahti saadud! Seda te mõtlete, eks ole?»

«Enam-vähem.»

«Te unustate ühe asja — Léonie oli siit pärit.»

Ta kallas klaasid uuesti täis, ilma et oleks luba küsinud.

«See on nagu perekonnas. Seal võidakse üksteist vihata, aga see ei puutu teistesse, ja kui keegi võõras end vahele segab, muutub asi otsekohe. Jah, Léonie'd vihati, aga Gastini ja tema naist vihatakse veelgi rohkem.»

«Tema naist ka?»

«Tema naist eriti.»

«Mispärast? Mis tema teinud on?»

«Siin mitte midagi.»

«Mis tähendab: siin.»

«Lõppude lõpuks tuleb ikkagi kõik päevavalgele, isegi niisuguses kolkas nagu meil siin. Ja me ei taha, et meile saadetakse inimesi, kellest mujal ei hoolita. Gastinid pole mitte esimest korda traagilisse loosse segatud.»

Teda oli huvitav jälgida, kui ta niiviisi letile nõjatus, pakatades soovist rääkida, ja iga kord kui ta uue lause ütles, jäi ta pingsalt Maigret' nägu uurima, et veenduda saavutatud efektis, valmis vastuväite puhul uuesti alustama, nagu kaupleks ta laadal härjapaari pärast.

«Ühesõnaga, te tulite siia midagi õieti teadmata.»

«Tean vaid seda, et Léonie Birard on tapetud lasuga vasakusse silma.»

«Ja te võtsite niiviisi sõidu ette?»

Ta pilkas Maigret'd omamoodi.

«Ja uudishimu ei pannud teid Courbevoie'st läbi tulema?»

«Kas ma oleksin pidanud tulema?»

«Seal te oleksite ilusa lookese kuulnud. Kulus aega, enne kui see otsaga meile jõudis: Saint-André elanikud said sellest teada alles kaks aastat tagasi.»

«Mis lugu see siis on?»

«Gastini naine oli õpetaja nagu ta meeski. Nad töötasid ühes koolis, naine tütarlaste, mees poiste poole peal.»

«Ma tean.»

«Kas teile on räägitud ka Chevassou'st?»

«Kes see Chevassou on?»

«Sealne munitsipaalnõunik, kena poiss, suur ja tugev, musta verd, räägib lõunapärase aktsendiga. On olemas ka proua Chevassou. Ühel heal päeval pärast tundide lõppu tulistas nõuniku proua õuel õpetajannat ja tabas teda õlga. Taipate, miks ta seda tegi? Ta oli avastanud, et Gastini naine on maganud tema mehega. Ta olevat, nagu räägitakse, õigeks

mõistetud. Pärast seda ei jäänud Gastinidel muud üle kui sealt ära tulla ja neile hakkas hoopis maaelu meeldima.»

«Ma ei näe selles mingit seost Léonie Birard'i surmaga.»

«Võib-olla siin ei olegi mingit seost.»

«Teie jutu järgi pole Joseph Gastin midagi halba teinud.»

«Gastin on sarvekandja.»

Louis naeratas enesega rahulolevalt.

«Muidugi, niisuguseid on meie külas teisigi, nii et... Kas veel klaasike?»

«Ei, tänan.»

«Thérèse näitab teile toa kätte. Ütelge talle, mis kell teile soe vesi üles tuua.»

«Tänan teid. Head ööd.»

«Thérèse!»

Naine läks kulunud astmeid pidi ees trepist üles, pööras lillelise tapeediga koridori ning avas ukse.

«Äratage mind kell kaheksa,» ütles komissar.

Thérèse ei liikunud paigast, jäi teda vaatama, nagu tahtnuks midagi öelda. Ka Maigret silmitses teda tähelepanelikumalt.

«Ma olen teid kuskil näinud, eks ole?»

«Kas tuli meelde?»

Komissar ei tunnistanud, et talle ei meenunud mitte kui midagi.

«Ma tahaksin, et te sellest siin ei räägiks.»

«Te pole siit pärit?»

«Olen küll, aga viieteistkümneselt ma läksin Pariisi tööle.»

«Ja te töötasitegi seal?»

«Neli aastat.»

«Ja edasi?»

«Et te olete mind näinud, siis te ka teate. Komissar Priollet ütleb teile, et mina ei võtnud rahakotti. Seda tegi mu kaaslane Lucile, ja mina ei teadnud sellest midagi.»

Maigret'le tuli silme ette üks pilt ja talle meenus, kus ta oli seda naist näinud. Ühel hommikul läks ta, nagu seda sageli juhtus, oma kolleegi, komblusbrigaadi ülema Priollet' kabinetti. Toolil istus brünett tüdruk, juuksed sassis, kes nuuksudes silmi pühkis. Tema kahvatus, haiglaslikus näos oli midagi, mis äratas tähelepanu.

«Mis ta teinud on?» küsis Maigret Priollet'lt.

«Tavaline lugu. Plika on Sevastoopoli bulvarilt. Üleeile kaebas üks Béziers' kaupmees, et ta on lagedaks tehtud, ja

andis üsna täpse kirjelduse. Eile õhtul saime selle siin ühest Lappe'i tänava kõrtsist pihku.»

«Mina ei teinud seda,» nuuksatas tüdruk. «Ma vannun oma ema nimel, et ma ei võtnud rahakotti.»

Mehed vahetasid pilke.

«Mida sa arvad, Maigret?»

«Ega teda kunagi varem pole kinni võetud?»

«Ei ole.»

«Kust ta pärit on?»

«Kuskilt Charente'i kandist. Nad oskavad hästi niisugust kometit mängida.»

«Kas sa oled tema kaaslase üles leidnud?»

«Veel mitte.»

«Miks sa ei saada seda siin oma külla tagasi?»

Priollet pöördus tõsiselt tüdruku poole:

«Kas te tahaksite oma kodukohta tagasi minna?»

«Jah, kui nad seal midagi teada ei saa.»

Imelik oli teda siin uuesti viis-kuus aastat vanemana näha, endiselt kahvatu, suured tumedad silmad paluvalt komissari poole pööratud.

«Kas Louis Paumelle on abielus?» küsis komissar vaikselt.

«Lesk.»

«Jagate temaga voodit?»

Naine noogutas.

«Kas ta teab, mis te Pariisis tegite?»

«Ei. Ja ta ei tohi seda teada saada. Ta lubas minuga abielluda. Ta on seda küll juba aastaid lubanud, aga ühel päeval ta seda ka teeb.»

«Thérèse!» hüüdis peremehe hääl alt trepilt.

«Ma tulen kohe!»

Ja Maigret'le:

«Te ei ütle talle midagi?»

Komissar raputas julgustava naeratusega pead.

«Ärge unustage mulle kell kaheksa sooja vett tuua.»

See jällenägemine tegi Maigret'le rõõmu, sest ta tundis end nüüd veidi kodusemalt, nagu ikka mõne vana tuttava seltsis.

Üldiselt jäi talle ka teistest, keda ta siin oli kohanud, mulje, nagu oleks ta neid varem tundnud, sest ka tema lapsepõlvemail oli oma joodik meeriabi, kaardimängijad, tähtsust täis postiljon ja kõiketeadev võõrastemajapidaja.

Nende näod olid talle mällu sööbinud, aga ta oli näinud neid lapsesilmaga ja praegu mõistis ta, et tegelikult olid nad talle tundmatuks jäänud.

Riidest lahti võttes kuulis ta Paumelle'i üles tulevat ja naaberust lahti lükkavat. Veidi hiljem tuli sinna Thérèse ja nad hakkasid poolihääli rääkima.

Mõningase vaevaga leidis ta koha, kust kahe hiigelsulekoti vahele pugeda. Ta tundis maale omast heina ja hallituse lõhna, ning kas sulgedest või peremehega joodud napsist hakkas ta tugevasti higistama.

Juba enne päikesetõusu kuulis ta läbi une mitmesuguseid hääli: lehmakari läks ammudes võõrastemaja eest mööda, tööle hakkas sepikoda, all lükati luugid lahti. Maigret avas silmad, nägi veelgi sädelevamat päikest kui eile Pariisis, tõusis voodiservale istuma ja tõmbas püksid jalga.

Tuhvlid paljaste jalgade otsas, läks ta alla ja leidis Thérèse'i köögist kohvi keetmas. Naisel oli kirevamustriline hommikukleit öösärgi peale tõmmatud, jalad olid paljad ja ta lõhnas veel voodi järele.

«Kell ei ole ju kaheksa. Alles pool seitse. Kas tahate tassi kohvi? Viie minuti pärast on valmis.»

Tuli alla ka Paumelle, pesemata, habe ajamata, tuhvlitega nagu komissargi.

«Ma arvasin, et te ei kavatse tõusta enne kella kaheksat.»

Nad jõid esimese kohvi paksudest fajansskruusidest pliidi ääres püsti seistes.

Väljakule olid kogunenud mõned mustas riides korvidega naised.

«Mida nad seal ootavad?» küsis Maigret.

«Bussi. La Rochelle'is on turupäev.»

Korvidest kostis kanade kaagutamist.

«Kes koolis nüüd tunde annab?»

«Eile polnud kedagi. Täna hommikuks oodatakse asendajat La Rochelle'ist. Ta peaks bussiga tulema. Ööbima hakkab ta meil tagumises toas, teie olete esimeses.»

Maigret jõudis just üles tagasi, kui buss platsil peatus ja ta nägi maha astuvat üht häbeliku olekuga noormeest, suur lõõtsaga kohver käe otsas. Nähtavasti oligi see õpetaja.

Suured korvid pandi bussi katusele. Naised istusid peale. Thérèse koputas toauksele.

«Teie soe vesi!»

Mujale vaadates küsis Maigret nagu muuseas:

«Kas teie ka arvate, et Gastin tappis Léonie?»

Enne vastamist heitis naine pilgu paokil ukse poole.

«Ma ei tea,» vastas ta hästi vaikselt.

«Te ei usu seda?»

«See ei ole nagu tema moodi. Kuid nad tahavad kõik, et see oleks tema, mõistate?»

Maigret hakkas eeskätt mõistma seda, et ta oli kergekäeliselt asunud lahendama rasket, võib-olla koguni võimatut ülesannet.

«Kes võis vanaeide surmast huvitatud olla?»

«Pole aimugi. Räägitakse, et ta olevat jätnud pärandusest ilma oma õetütre, kui see abiellus.»

«Kellele tema raha siis nüüd läheb?»

«Võib-olla mõnele heategevale seltsile. Ta muutis nii tihti oma meelt! Võib-olla ka poolakast Mariale.»

«Kas on tõsi, et tal on meeriabiga mitu last?»

«Ah Marial? Räägitakse, et Théo käib teda tihti vaatamas, on öidki seal.»

«Kui vana Maria on?»

«Kolmekümne ümber. Nüüd ei hoolitse ta enam üldse enda eest ja ta kodu upub mustusesse.»

«Thérèse!» hüüdis alt peremehe hääl nagu eilegi õhtul.

Polnud mõtet pikemalt jutelda. Paumelle'ile see ilmselt ei meeldinud. Äkki ta oli armukade? Või ei tahtnud lihtsalt, et Thérèse liiga palju räägib.

Kui Maigret alla läks, oli õpetaja juba einet võtmas ja vaatas teda uudishimulikult.

«Mida te sööte, härra komissar?»

«Kas teil austreid on?»

«Madala merega neid ei ole.»

«Kas see kestab kaua?»

«Viis-kuus päeva.»

Pariisist peale oli tal himu austrite ja valge veini järele sinna kõrvale, aga nähtavasti ei õnnestu tal neid siin süüa.

«On suppi. Võib ka teha muna singiga.»

Ta ei söönud midagi, võttis vaid teise tassi kohvi, mida jõi lävel seistes ja päikesepaistelist platsi vaadates, ning nägi «Charente'i Kooperatiivis» kaht kuju liikumas.

Ta kõhkles, kas siiski mitte võtta klaas valget veini, et lahti saada viletsa kohvi maigust, kui lõbus hääl tema kõrval hüüdis:

«Kas komissar Maigret?»

See oli väike, kõhn, noorusliku pilguga ja elav, pisut üle neljakümneaastane mees. Ta sirutas talle loomulikult ja siiralt käe.

«Doktor Bresselles,» tutvustas ta end. «Leitnant ütles mulle eile, et teid on siia oodata. Ma tulin enne vastuvõtu

algust teile oma teeneid pakkuma. Tunni aja pärast on minu ooteruum rahvast täis.»

«Te ehk jooksite midagi?»

«Aga siis minu juures, kui teil midagi selle vastu pole, ma elan siinsamas kõrval.»

«Ma tean.»

Maigret läks temaga halli kivimajja. Kõik teised majad külas olid lubjatud, ühed kiiskavvalged, teised kreemikamad, roosad. Katused andsid kogu asulale rõõmsa ilme.

«Astuge sisse! Mida võiks teile pakkuda?»

«Juba Pariisist alates ma olen himustanud austreid ja kohalikku valget veini. Austrite suhtes on mulle selgeks tehtud, et nendest ma pean loobuma.»

«Armande,» hüüdis doktor ukse poole. «Too üles pudel valget veini. Punasest kastist.»

Ja seletas:

«See on mu õde. Sellest ajast, kui ma lesepõlve pean, on tema siin majapidaja. Mul on kaks last, üks Niort'is lütseumis, teine teenib sõjaväes aega. Mis mulje teil Saint-Andrést on jäänud?»

Tal oli ilme, nagu lõbustaks teda iga asi.

«Ma unustasin, et te pole jõudnud veel suurt midagi näha. Aga pidage! Näidiseks on teil ju see sänikael Paumelle, kes oli varem talusulane ning kes abiellus «Mõnusa Nurgakese» omaniku naisega, kui see leseks jäi. Too oli kakskümmend aastat Louis'st vanem ning armastas tipsutada. Et ta oli kuratlikult armukade ja et raha oli tema oma, tappis Paumelle ta sellesama tipsutamisega. Mõistate? Ta seadis asja nii, et naine jõi üha rohkem ja rohkem ning heitis sageli juba keskpäevast voodisse. Ta pidas seitse aastat vastu, maks oli sees nagu kivi, ja lõpuks võis mees korraldada uhked matused. Edasi olid tal teenijad naise eest. Üks tuli, teine läks, ainult Thérèse näib vapralt vastu pidavat.»

Sisse astus õde, tagasihoidlik, silmapaistmatu naine, käes kandik pudeli ja kahe kristallklaasiga, kes Maigret' meelest oleks väga sobinud küree teenijaks.

«Minu õde. Komissar Maigret.»

Naine astus tagurpidi uksest välja ja ka see näis arstile nalja tegevat.

«Armande pole kunagi abielus olnud. Ma isegi arvan, et ta on kogu elu minu leseksjäämist oodanud. Nüüd on tal oma maja ja ta hellitab mind, nagu ta oleks hellitanud oma meest.»

«Mida te arvate Gastinist?»

«Õnnetu kuju.»

«Mispärast?»

«Sellepärast, et ta teeb kõik, mis vähegi võimalik, et midagi ära teha, aga ilma lootuseta, ja niisugused inimesed on kõik õnnetud. Keegi talle selle eest aitäh ei ütle. Ta püüab midagi pähe taguda tattninade karjale, kelle isad peaksid neid palju meelsamini talus. Ta on isegi püüdnud neid end pesema panna. Ma mäletan, et kord saatis ta ühe räpase ja täitanud poisi koju. Veerand tunni pärast oli metsikult vihane isa koolis, valmis õpetajale kallale kargama.»

«Kas tema naine on tõepoolest haige?»

«Teie terviseks! Ta ei ole haige sõna otseses mõttes, kuid tugev ja terve ta ka ei ole. Vaadake, mina muuseas ei usu alati lõpuni meditsiini. Proua Gastin sööb ise endal hinge seest. Ta põeb südametunnistusepiinu ja süüdistab end hommikust õhtuni selles, et ta on oma mehele nii palju halba teinud.»

«Seoses Chevassou'ga?»

«Olete kuulnud? Jah, seoses Chevassou'ga. Küllap armastas ta teda tõeliselt. Kõikeneelav kirg, nagu öeldakse. Kui te teda näete, ei usu te seda. Ta on tavaline väike naine, kes sarnaneb oma mehega nagu õde vennaga. Võib-olla selles ongi õnnetuse põhjus. Nad on liiga sarnased. Chevassou oli aga suur jõhker elujanuline mees nagu täissöönud pull ja tegi temaga, mida tahtis. Naine kannatab ka veel oma parema käe pärast, mis ei liigu päris hästi.»

«Kuidas nad Léonie Birard'i suhtusid?»

«Naised nägid teineteist vaid aknast üle aedade ja õuede ning Léonie näitas temale nagu kõikidele teistelegi aeg-ajalt keelt. Mis mulle selles loos kõige eriskummalisemana tundub, on see, et selle Léonie, kes näis igavese ja tabamatuna, tappis väike kuulike lastekarabiinist. Ja see pole veel kõik. On üks imelik kokkulangemine. Pihta sai just nimelt vasak silm, millega ta juba palju aastaid ei näinud. Mis te selle kohta ütlete?»

Arst tõstis oma klaasi. Kerge kuiv vein heitis veidi rohekat helki ja selles oli tunda kohaliku viinamarjasordi maiku.

«Teie terviseks! Nad kõik püüavad teile kaikaid kodaratesse pilduda. Ärge uskuge midagi, mis nad teile räägivad, ei vanemaid ega lapsi. Te võite alati minu juurde tulla, kui soovite, ja ma teen kõik, mis võimalik, et teid aidata.»

«Te ei armasta neid?»

Arsti silmis vilksatas lõbus tuluke ja ta ütles veendunult:

«Ma jumaldan neid. Nad on kõik surelikud!»

III. CHEVASSOU ARMUKE

Läbi merii pärani ukse pääses värskelt valgeks lubjatud seintega koridori, kuhu oli knopkadega kinnitatud mitmesuguseid kuulutusi ja korraldusi. Mõned neist, nagu see, mis teatas munitsipaalnõukogu erakorralisest istungist, olid kirjutatud käsitsi, ümmarguste tähtedega. Arvatavasti oli õpetaja need ise kirjutanud. Põrand oli hallidest kividest, puupaneelid samuti hallid. Vasakpoolne uks viis nähtavasti koosolekute saali, kus seisis Marianne'i[1] rinnakuju ja lipp, parempoolse, paokil ukse kaudu pääses kantseleisse.

Ruum oli tühi, lõhnas sigarikonide järele. Leitnant Daniélou, kes oli kahel viimasel päeval seda oma peakorterina kasutanud, polnud veel tulnud.

Välisukse vastas, koridori teises otsas, oli lahti kahe poolega uks, mis viis õue. Keset õue kasvas suur pärn, paremal oli madal, hoovi poole kolme aknaga maja. See oli kool. Paistsid poiste ja tüdrukute näod, nende keskel asendusõpetaja siluett, keda Maigret oli kohanud võõrastemajas.

Kõikjal valitses vaikus nagu kloostris, kostsid vaid vasaralöögid alasile. Eemalt paistsid hekid, õrnrohelised, puhkevate sirelipungadega aiad, valged ja kollased majad, aknad mitmel pool avatud.

Maigret pööras vasakule, Gastini kahekorruselise maja poole. Kui ta oli uksele koputamas, avanes see ja tema ees oli köök, kus pruuni vahariidega kaetud laua taga istus vihiku kohal kummargil prillidega poiss.

Ukse oli avanud proua Gastin. Ta oli aknast näinud, kuidas Maigret õues seisis, ringi vaatas ja aeglaselt nende maja poole astuma hakkas.

«Ma kuulsin eile teie tulekust,» ütles naine kõrvale astudes. «Tulge sisse, härra komissar. Kui te teaksite, kui õnnelik ma selle üle olen!»

Ta pühkis käsi põlle külge, pöördus poja poole, kes ei kergitanud pead ega teinud tulnukat märkamagi.

«Miks sa komissar Maigret'd ei tervita, Jean-Paul?»

«Tere.»

«Sa võiksid üles oma tuppa minna.»

Köök oli väike. Kuigi oli alles hommik, valitses seal laitmatu kord ja puhtus. Noor Gastin võttis vastu vaidlemata laualt oma asjad, läks esikusse ja sealt treppi mööda ülakorrusele.

[1] Marianne — Prantsuse Vabariigi sümbol. — Tõlkija.

«Astuge edasi, härra komissar.»

Nemad läksid esikust läbi ruumi, mis oli võõrastetuba, kuid mida vist kunagi ei kasutatud. Pianiino seina ääres, massiivne ümmargune tammepuust laud, väikeste peaaluste pitslinikutega tugitoolid, pildid seintel, kõikjal nipsasju.

«Palun istuge.»

Majas oli neli tuba, üks väiksem kui teine, nii et Maigret tundis end seal liiga suure ning kohmakana ja tal jäi juba sisenemisest peale mulje, nagu oleks ta äkki mingisse ebareaalsesse maailma sattunud.

Talle oli räägitud proua Gastini sarnasusest oma mehega, kuid ta ei oleks osanud ette kujutada, et see sarnasus võib nii silmanähtav olla, nagu oleksid nad tõesti õde ja vend. Ka naisel olid samasugused hõredad, ebamäärast värvi juuksed, ettepoole väljavenitatud nägu ja heledad lühinägelikud silmad. Ning ka nende laps oli otsekui isa ja ema kergelt moonutatud väljaanne.

Kas ta püüdis seal üleval kuulata, mida all räägiti, või hoidis oma nina vihikus? Ta oli umbes kaheteistkümneaastane, kuid nägi välja nagu väike vanainimene, õigemini nagu mingi eatu olend.

«Ma ei saatnud teda täna kooli,» seletas proua Gastin ust sulgedes. «Ma mõtlesin, et nii on parem. Lapsed, teate, on väga julmad.»

Kui Maigret oleks püsti seisnud, oleks ta täitnud peaaegu terve toa, niisiis jäi ta liikumatult tugitooli istuma ja andis ka kaasvestlejale märku istet võtta, sest oli väsitav teda püstiseisvana näha.

Naise vanust, nii nagu tema pojagi oma, oli raske määrata. Maigret teadis, et tal pole aastaid üle kolmekümne nelja, kuid harva oli ta näinud naist, kes oleks sel määral oma naiselikkuse minetanud. Tema keha peaaegu värvitu kleidi all oli kõhn, kergelt vimmas, lõtvade rindadega. Nahk, mis oleks võinud maapäikese käes jumekas olla, oli halliks tõmbunud ja tema häälgi oli otsekui kustunud.

Ometi püüdis ta naeratada, pani oma loiu käe Maigret' käsivarrele ja ütles:

«Ma olen teile lõpmatult tänulik, et te teda usute!»

Komissar ei saanud vastata, et ta ei tea seda veel isegi, kas ta usub, ta ei saanud üles tunnistada, et see oli olnud esimene kevadpäike Pariisi kohal, mälestused austritest ja valgest veinist, mis olid teda äkki viinud otsusele siia sõita.

«Kui te vaid teaksite, kuis ma ennast vihkan, härra komissar. Sest mina olen ju süüdi kõiges selles, mis siin toimub.

Mina rikkusin oma mehe ja oma poja elu. Ma püüan seda igati heaks teha. Ma püüan nii väga . . .»

Ka Maigret tundis kohmetust, justkui oleks ta astunud ootamatult võõrasse majja, kus on surnu, ega tea nüüd, mida ütelda. Ta oli sattunud omaette maailma, mis asetses küll keset küla, oli aga ometi täiesti iseendasse kapseldunud.

Kõik nad kolmekesi — Gastin, tema naine ja nende poeg — olid niivõrd isesorti inimesed, et komissar mõistis täiesti, miks talunikud neid ei salli.

«Ma ei tea, kuidas see kõik lõpeb,» jätkas naine ohates, «aga ma ei saa uskuda, et kohus võiks süütu süüdi mõista. Ta on nii ebaharilik inimene! Te nägite mu meest, aga te ei tunne veel teda. Ütelge, mismoodi ta end eile õhtul üleval pidas?»

«Hästi. Ta oli väga rahulik.»

«Kas on tõsi, et tal pandi perroonil käed raudu?»

«Ei. Ta läks vabalt koos kahe politseinikuga minema.»

«Kas inimesed vaatasid pealt?»

«See kõik toimus üpris märkamatult.»

«Mis te arvate, on tal midagi vaja? Ta ei ole tugeva tervisega. Pole seda kunagi olnud.»

Naine ei nutnud. Küllap ta oli seda oma elus nii palju teinud, et tal ei jätkunud enam pisaraid. Just tema kohal, aknast paremal, oli noore neiu pilt, ning Maigret ei saanud sellelt silmi, küsides endalt, kas too naerusilmne, põselohkudega, prullakas tüdruk on tõepoolest seesama naine siin.

«Te vaatate mu noorpõlvepilti?»

Teisel pool akent oli teine pilt, Gastini oma. Tema polnud peaaegu üldse muutunud, kui mitte arvestada seda, et ta oli siis kandnud üsna pikki juukseid, kunstnikusoengut, nagu tollal nimetati, ja küllap ka ilmtingimata luuletanud.

«Kas teile on juba räägitud?» pomises naine, heitnud pilgu uksele.

Ja Maigret tundis, et just nimelt sellest ta tahtis rääkida, et just sellele ta mõtles kogu aeg, alates hetkest, kus ta sai teada tema saabumisest, et see oli ainuke asi, mida ta tõeliselt tähtsaks pidas.

«Te peate silmas seda, mis juhtus Courbevoie's?»

«Jah, Charles'i.»

Naine läks näost punaseks, nagu oleks see eesnimi tabu.

«Chevassou'd?»

Ta noogutas.

«Ma murran ikka veel pead, kuidas see võis küll juhtuda. Ma olen nii väga kannatanud, härra komissar! Ja ma tahak-

sin, et mulle selgeks tehtaks. Uskuge, ma ei ole halb naine. Ma tunnen Joseph'i viieteistkümnendast eluaastast peale, ja ma teadsin kohe, et just temast saab minu mees. Me valmistasime oma elu koos ette. Me mõlemad otsustasime saada õpetajaks.»

«Kas tema viis teid sellele mõttele?»

«Ma arvan küll. Tema on minust targem. Ta on peaga mees. Et ta on nii tagasihoidlik, ei märka teda inimesed alati. Me saime diplomi ühel ja samal aastal ning abiellusime ja lasksime end mõjuka nõo abiga Courbevoie'sse määrata.»

«Kas te arvate, et sellel on mingit seost teisipäevase juhtumiga?»

Naine vaatas Maigret'd imestusega. Teda poleks tohtinud katkestada, sest ta kaotas mõttelõnga.

«See kõik on minu süü.»

Ta kortsutas kulmu ja jätkas hirmunult seletamist.

«Kui poleks olnud seda lugu Courbevoie's, me poleks siia tulnud. Seal peeti Joseph'ist lugu. Inimesed polnud nii mahajäänud nagu siin, mõistate? Tal läks tööl hästi, tal oli tulevikku.»

«Ja teil?»

«Minul ka. Ta aitas mind, andis mulle nõu. Ühel heal päeval aga oleks mult nagu mõistus võetud. Ma ei saa veel praegugi aru, mis mul hakkas. Ma ei tahtnud seda, ma võitlesin endaga, ma vandusin, et ma ei tee mitte eales midagi niisugust. Aga kui tuli Charles . . .»

Ta punastas uuesti, nagu kartes, et Maigret'l on paha sellest mehest kuulda.

«Ma palun teie ees vabandust . . . Ma ei suutnud temale vastu seista. Ma ei arva, et see oli armastus, sest ma armastasin ju Joseph'i ja olin teda kogu aeg armastanud. Mind haaras nagu mingi palavik ja ma ei mõtelnud enam mitte millelegi, ka meie pojale mitte, kes oli siis veel päris väike. Ma oleksin võinud ta maha jätta, härra komissar. Mul oli tõepoolest mõte nad mõlemad maha jätta ja sõita ära, ükskõik kuhu . . . Kas te mõistate?»

Maigret ei julgenud talle ütelda, et kogu see lugu oli üpris tavaline. Proua Gastinil oli nii väga vaja uskuda, nagu oleks temaga juhtunu ebaharilik, tal oli vaja end süüdistada, end hukka mõista ning tunda end viimase naisena.

«Te olete katoliiklane, proua Gastin?»

Maigret puudutas tema valusat kohta.

«Ma olin seda, nagu mu vanemadki, enne Joseph'iga koh-

tumist. Tema usub vaid teadust ja progressi. Ta vihkab preestreid.»

«Te ei käi enam kirikus?»

«Ei.»

«Ka mitte pärast seda, mis juhtus?»

«Ma ei võinud. Mulle tundus, et see oleks tema teistkordne reetmine. Ja milleks ka! Esimestel aastatel siin ma lootsin, et meil algab uus elu. Inimesed vaatasid meid umbusklikult nagu ikka maal. Aga ma olin ometi veendunud, et ühel päeval nad hakkavad mu mehe võimeid hindama. Siis aga said nad, ma ei tea kuidas, Courbevoie loole jälile ja isegi lapsed ei pidanud enam mu mehest lugu. Ma ütlesin teile, et see kõik on minu süü . . .»

«Kas teie mehel oli mingeid kokkupõrkeid Léonie Birard'iga?»

«Oli, aga seda kui merii sekretäril. See naine oskas igast asjast tüli kiskuda. Oli jagelemist toetuse maksmise pärast. Joseph oli väga täpne. Tema teab, mis on tema kohus, ega nõustu ealeski mingisuguse kokkumänguga.»

«Kas Birard teadis teie lugu?»

«Kõik teadsid seda.»

«Kas ta näitas ka teile keelt?»

«Ta hüüdis mulle igasugu rõvedusi, kui ma tema maja eest läbi läksin. Üldiselt püüdsin ma sinna mitte sattuda. Ja või ta mulle ainult keelt näitas . . . Tundub võimatuna, et vana naine võib niiviisi talitada. Aga võib. Ja Joseph'il polnud kunagi mõttes teda sellepärast tappa. Ta ei saaks üldse kedagi tappa. Te nägite teda. Ta on hea inimene, kes tahaks, et kõik oleksid õnnelikud.»

«Rääkige oma pojast.»

«Mida ma saan temast rääkida? Ta on oma isa moodi. Ta on rahulik, teadmishimuline poiss, oma aastatest palju vanem. Kui ta pole klassi parim, siis sellepärast, et keegi ei saaks mu meest süüdistada tema eelistamises. Joseph paneb talle meelega madalamaid hindeid, kui ta seda väärib.»

«Kas poeg ei protesteeri selle vastu?»

«Ta saab asjast aru. Me seletasime talle ära, miks seda vaja on.»

«Kas ta teab, mis Courbevoie's juhtus?»

«Me ei ole talle sellest rääkinud. Kaasõpilased aga on vaevalt jätnud juhust kasutamata. Kuid ta teeb näo, et ei tea midagi.»

«Kas ta teiste lastega mängib?»

«Alguses mängis. Aga kaks viimast aastat, kui alevis avali-

kult meie vastu ollakse, eelistab ta kodus istuda. Ta loeb palju. Mina õpetan talle klaverimängu. Ta mängib oma vanuse kohta päris hästi.»

Toa aken oli kinni ja Maigret hakkas tundma õhupuudust. Talle tundus äkki, nagu oleks ka tema mõni vana pilt endisaegsest perekonnaalbumist.

«Kas teie mees käis teisipäeval veidi pärast kümmet kodus?»

«Jah. Vist küll. Mind on nii palju risti ja põiki küsitletud, nagu tahetaks mind endale vastu rääkima panna, nii et ma pole enam mitte milleski kindel. Tavaliselt tuleb ta vahetunni ajal korraks kööki ja teeb endale tassi kohvi. Mina olen sel ajal enamasti üleval.»

«Kas ta veini ei joo?»

«Mitte kunagi, ta ka ei suitseta.»

«Ja teisipäeval ta ei käinud vahetunni ajal köögis?»

«Ta ütles, et ei käinud. Mina ka eitasin seda, sest ta ei valeta ealeski. Pärast aga selgus, et ta oli hiljem siiski käinud.»

«Kas te seda ka eitasite?»

«Ma uskusin, et ta polnud käinud, härra komissar. Alles hiljem tuli mul meelde, et ma nägin köögilaual tühja kruusi. Ma ei tea, käis ta vahetunni ajal või pärast.»

«Kas ta sai ilma teie nägemata kuuris ära käia?»

«Üleval, selles toas, kus ma olin, pole aknaid aia poole.»

«Aga Léonie Birard'i maja sealt näeb?»

«Jah, näeb küll.»

«Kas te lasku kuulsite?»

«Ma ei kuulnud mitte midagi. Aknad olid kinni. Ma olen väga külmakartlikuks muutunud. Ma olen seda küll alati olnud. Vahetundide ajal ma sulen kära pärast alati aknad, isegi suvel.»

«Te ütlesite, et siinsed inimesed ei armasta teie meest. Ma tahaksin, et te seda täpsustaksite. Kas siin on kedagi, kes on tema vastu eriti vaenulik?»

«On küll. Meeriabi.»

«Théo?»

«Jah, Théo Coumart. Ta elab otse meie taga. Meie aiad on otsapidi koos. Juba hommikust peale trimpab ta oma keldris vaadist valget veini. Kella kümnest või üheteistkümnest läheb ta Louis' juurde ning joob seal õhtuni.»

«Kas ta tööd ei teegi?»

«Tema vanematel oli suur talu. Ta pole eluaeg tööd teinud. Ühel pärastlõunal möödunud talvel, kui Joseph oli Jean-

Pauliga La Rochelle'is, tuli ta kella poole viie paiku meie majja. Ma olin üleval ümber riietumas. Kuulsin raskeid samme trepil. Ta lükkas ukse lahti ja puhkes naerma. Ta oli purjus. Ta hakkas mulle kallale tikkuma. Ma küünistasin ta nägu, tõmbasin ta ninale pika kriimu, nii et veri tuli välja. Ta hakkas vanduma, karjus, et minusugusel naisel pole õigust nina püsti ajada. Ma tegin akna lahti ja ähvardasin appi karjuda. Lõpuks läks ta ära, ma arvan, et mööda nägu jooksva vere pärast. Sellest ajast peale pole ta mulle ainsatki sõna öelnud. Tema on meil siin alevis a ja o. Meie meer härra Rateau tegeleb ainult oma karbikasvandusega, meriis on ta vaid koosolekupäevadel. Théo seab siin asju, koguni valimistulemusi oma tahtmist mööda, on valmis igasuguseks sahkermahkriks, kirjutab alla igasugustele paberitele.»

«Kas te teate, oli ta teisipäeva hommikul oma aias, nagu ta väidab?»

«Kui ta seda ütleb, eks see siis nii oli. Võib-olla teised teda ka nägid. Igal juhul, kui ta palub enda kasuks valetada, on kõik kõhklemata sellega nõus.»

«Kas see teid väga häirib, kui ma vestlen veidi teie pojaga?»

Naine tõusis alistunult ja avas ukse:

«Jean-Paul! Palun tule alla!»

«Mispärast?» küsiti ülalt.

«Komissar Maigret tahab sinuga mõne sõna rääkida.»

Kostsid kõhklevad sammud. Raamat käes, jäi poiss umbusklikult uksele seisma.

«Tule ligemale. Ega sa mind ometi ei karda?»

«Ma ei karda mitte kedagi.»

Tal oli samasugune tuhm hääl nagu ta emalgi.

«Kas sa olid teisipäeva hommikul koolis?»

Poiss vaatas esmalt komissarile ja siis emale otsa. Otsekui küsides, kas ta peab vastama, olgu või nii süütule küsimusele.

«Sa võid rääkida, Jean-Paul. Komissar abistab meid.»

Ema näis pilguga öeldu pärast andestust paluvat. Selle peale poiss vaid noogutas.

«Mis juhtus pärast vahetundi?»

Jällegi vaikus. Maigret muundus kannatlikkust kehastavaks kujuks.

«Sa muidugi ju tahad, et su isa vanglast välja saaks ja õige süüdlane üles leitaks?»

Läbi poisi paksude prilliklaaside oli raske aimata tema

silmade ilmet. Ta ei pööranud hetkekski oma ainitist pilku komissarilt ning tema kõhnas näos ei liikunud ainuski lihas.

«Praegu ei tea ma veel, mida teised inimesed räägivad,» jätkas komissar. «Mõni väike, päris tähtsusetuna näiv üksikasi võib mind vajalikele jälgedele viia. Kui palju õpilasi koolis on?»

«Vasta, Jean-Paul.»

Poiss lausus vastu tahtmist:

«Kõik kokku kolmkümmend kaks.»

«Mis tähendab: kõik kokku.»

«Suured ja väikesed. Kõik, kes on kirjas.»

Ta ema seletas:

«Ikka on puudujaid. Eriti põllutööde ajal, siis on vahel vaid pooled neist koolis. Ja ega alati ei jõua ka sandarmit neile koju järele saata.»

«Kas sul sõpru on?»

«Ei ole.»

«Kas sul tõesti ei ole terve alevi laste hulgast ainsatki sõpra?»

Ta vastas põlglikult:

«Ma olen õpetaja poeg.»

«Kas nad sellepärast ei salligi sind?»

Ta ei vastanud.

«Mida sa vahetundide ajal teed?»

«Mitte midagi.»

«Koju ema juurde sa ei tule?»

«Ei.»

«Mispärast?»

«Sellepärast, et mu isa ei taha seda.»

Proua Gastin seletas:

«Ta ei taha oma lapse ja teiste laste vahel vahet teha. Kui Jean-Paul käiks vahetundide ajal kodus, siis poleks tal mingit põhjust keelata ka näiteks politseiniku või lihuniku pojal üle tee koju joosta.»

«Ma saan aru. Kas sul on meeles, mis su isa teisipäeval vahetunni ajal tegi?»

«Ei ole.»

«Kas ta peab vahetunnis korda?»

«Jah.»

«Kas ta seisab siis keset õue?»

«Mõnikord seisab.»

«Kas ta sel päeval kodus käis?»

«Ma ei tea.»

Maigret'l oli harva tulnud küsitleda nii kangekaelset inimest. Kui tal oleks tegu olnud täiskasvanuga, oleks ta vihastanud. Seda tundes jäi proua Gastin poja kõrvale seisma, et teda kaitsta, ja pani lepitavalt käe tema õlale.

«Vasta komissarile viisakalt, Jean-Paul.»

«Ma ei ole ebaviisakas.»

«Kell kümme te läksite kõik klassi tagasi. Kas isa läks tahvli juurde?»

Läbi aknakardina nägi ta vastasmaja musta tahvlipaani, millele oli kriidiga midagi kirjutatud.

«Võib-olla.»

«Mis tund see oli?»

«Grammatika.»

«Kas keegi koputas uksele?»

«Võib-olla.»

«Kas sa pole selles kindel? Kas sa ei näinud isa väljumas?»

«Ma ei tea.»

«Kuula mind. Tavaliselt on ju nii, et kui õpetaja lahkub klassist, hakkavad õpilased omavahel rääkima, tõusevad püsti, hakkavad mürama.»

Jean-Paul vaikis.

«Kas teisipäeval ei olnud niiviisi?»

«Ei mäleta.»

«Kas sina ei läinud klassist välja?»

«Mispärast?»

«Näiteks kas või WC-sse. Ma näen, et see on õuel.»

«Ma ei käinud seal.»

«Kas keegi ei läinud akna alla?»

«Ei tea.»

Nüüd tõusis Maigret püsti, käed taskus rusikas.

«Sa kuula mind . . .»

«Ma ei tea midagi. Ma pole midagi näinud. Mul ei ole teile midagi ütelda.»

Ja poiss keeras jala pealt ringi, läks toast välja, trepist üles ning kostis, kuidas ta ukse kinni tõmbas.

«Ärge olge ta peale pahane, härra komissar. Seadke end tema asemele. Eile kuulas leitnant teda rohkem kui tund aega üle, ja kui ta koju tuli, ei öelnud ta mulle ainsatki sõna, heitis voodisse ja jäi sinna lakke vahtides õhtuni lesima.»

«Kas ta armastab oma isa?»

Ema ei mõistnud hästi küsimuse mõtet.

«Ma tahan teada, kas ta on oma isasse kiindunud, kas ta tunneb tema üle uhkust? Või armastab ta rohkem teid? Kummaga ta on avameelsem?»

«Ta pole kummagagi avameelne. Hoiab ta muidugi minu poole.»

«Kuidas ta sellele reageeris, kui ta kuulis isa arreteerimisest?»

«Ta oli niisugune, nagu te teda praegu nägite.»

«Ta ei nutnud?»

«Ma pole teda pärast imikuiga kordagi nutmas näinud.»

«Mis ajast peale tal karabiin on?»

«Jõuluks kinkisime.»

«Kas ta kasutab seda tihti?»

«Aeg-ajalt kõnnib ta üksinda, karabiin õlal, nagu jahimees, aga ma arvan, et ta tulistab harva. Paar korda on ta märklaua õue pärna külge pannud, aga isa keelas selle ära, sest see vigastab puud.»

«Ma usun, et kui ta teisipäeval teie mehe äraolekul oleks klassist väljas käinud, siis oleksid kaasõpilased seda märganud?»

«Muidugi.»

«Ja oleksid seda ka ütelnud.»

«Kas te mõtlete, et Jean-Paul . . .?»

«Ma olen kohustatud kõike mõtlema. Missugune õpilane väitis, et nägi teie meest kuurist väljumas?»

«Marcel Sellier.»

«Kelle poeg ta on?»

«Külapolitseiniku poeg. Sellier on ühtlasi veel plekksepp, elektrik, torulukksepp ja parandab vajaduse korral ka katuseid.»

«Kui vana see Marcel Sellier on?»

«Jean-Pauliga ühevanune, paar-kolm kuud vahet.»

«On ta hea õpilane?»

«Tema ja minu poeg on parimad. Kartusest Jean-Pauli eelistada tõstab mu mees alati rohkem Marceli esile. Tema isa on ka tark mees, tõsine töötegija. Ma arvan, et nad on tublid inimesed. Kas te olete tema peale väga pahane?»

«Kelle peale?»

«Jean-Pauli peale. Ta ei käitunud teiega ilusasti. Ja mina pole teile isegi midagi pakkunud. Kas te oleksite nõus tassi kohvi jooma?»

«Tänan teid. Leitnant peaks juba tulnud olema, ja ma lubasin kohe tema juurde minna.»

«Kas te aitate meid ka edaspidi?»

«Miks te minult seda küsite?»

«Mulle tundub, et teie asemel ma kaotaksin selleks taht-

mise. Te tulite siia nii kaugelt, ja see, mida te siit leidsite, julgustab vähe . . .»

«Ma teen, mis võimalik.»

Maigret astus ukse poole, kartes, et naine võtab äkki pihku tema käed, milleks ta näis valmis olevat, ja vaata et viimaks suudlebki neid. Ta tahtis välja, tahtis tunda värsket õhku enda ümber, kuulda ometi midagi muud kui õpetaja naise üksluist häält.

«Ma tulen kindlasti veel teie poole.»

«Kas te ei arva, et tal midagi vaja on?»

«Ma teatan teile, kui ta peaks midagi tahtma.»

«Võib-olla peaks advokaadi võtma?»

«Praegu pole selleks vajadust.»

Kui Maigret tagasi vaatamata üle õue läks, paiskus lahti kooli kahe poolega klaasuks ja laste parv valgus käratsedes õue. Mõned, kes teda märkasid, jäid jalapealt seisma, sest nad olid vanemate käest kindlasti kuulnud, kes ta on, ja vahtisid teda uudistades.

Neid oli seal igasuguses vanuses, alates kuueaastastest mudilastest ja lõpetades neljateist-viieteistkümneaastaste noorukitega. Tüdrukud olid nagu poiste eest kõrvale tõmbudes õuenurka summa kogunenud.

Läbi merii lahtiste uste nägi Maigret politseiautot. Ta läks kantselei ukse taha ja koputas. Vastas Daniélou hääl:

«Sisse!»

Mahavõetud rihma ja lahtinööbitud frentšiga leitnant tõusis ja surus tal kätt. Ta istus Gastini kohal, laual paberilasu ja merii pitsatid. Maigret ei märganudki kohe pimedas nurgas istuvat prisket noort naist, kes hoidis süles imikut.

«Võtke istet, härra homissar. Ma olen kohe teie käsutuses. Ettevaatuse mõttes ma kutsusin uuesti kõik tunnistajad välja, et neid veel kord põhjalikult üle kuulata.»

Põhjuseks oli muidugi komissari kohalolek.

«Kas soovite sigarit?»

«Tänan. Ma suitsetan ainult piipu.»

«Ah jah, ma unustasin.»

Leitnant ise tõmbas täiesti musti sigareid ja järas neid rääkides.

«Kui te lubate?»

Ta pöördus naise poole:

«Te väidate, et Léonie Birard lubas jätta teile kõik, mis tal oli, ka maja?»

«Jah, ta lubas.»

Naine ei näinud siin toimuvast suuremat taipavat. Ta jättis rohkem tobukese mulje.

See oli suur, priske, jämeda näonahaga naisterahvas. Seljas oli tal kellegi käest saadud must kleit, sassis juustes tolknesid heinaebemed. Nii tema kui ta titt lõhnasid halvasti.

«Millal ta seda teile lubas?»

«Juba ammu.»

Tema suured silmad olid helesinised, peaaegu läbipaistvad, ja ta kortsutas pingutatult kulmu, püüdes aru saada, mida temalt tahetakse.

«Mida te selle «ammu» all mõtlete? Kas aastat?»

«Võib-olla aasta.»

«Või kaks?»

«Võib-olla.»

«Kui kaua te Léonie Birard'i juures töötasite?»

«Oodake... sellest ajast, kui ma sain teise lapse... Ei, kolmanda...»

«Kui vana see laps on?»

Ta luges pominal arve kokku ja tema huuled liikusid nagu kirikus palvetades.

«Viieaastane.»

«Kus ta praegu on?»

«Kodus.»

«Palju teil neid veel kodus on?»

«Kolm. Üks on mul siin, kõige vanem on koolis.»

«Kes laste järele vaatab?»

«Mitte keegi.»

Mehed vahetasid pilgu.

«Te töötasite Léonie Birard'i juures ligikaudu viis aastat. Kas ta lubas teile algusest peale oma raha jätta?»

«Ei.»

«Kas teisel või kolmandal aastal?»

«Jah.»

«Teisel või kolmandal?»

«Ei tea.»

«Mingit paberit ta teile ei andnud?»

«Ei tea.»

«Te ei tea ka, miks ta teile seda lubas?»

«Et vihastada oma õetütart. Ta ütles mulle seda.»

«Kas õetütar käis teda vaatamas?»

«Mitte kordagi.»

«See on proua Sellier, külapolitseiniku naine?»

«Jah.»

«Tema mees ei käinud ka kunagi seal?»

«Käis küll.»

«Kas nad tülitsesid?»

«Jah.»

«Miks ta seal käis?»

«Ta ähvardas talle protokolli teha, et ta solki aknast välja viskas.»

«Ja siis nad tülitsesid?»

«Nad sõimasid teineteist.»

«Kas te armastasite oma perenaist?»

Naine jäi politseinikule suurte silmadega otsa vaatama, nagu poleks ta eales mõelnud, armastab ta kedagi või mitte.

«Ma ei tea.»

«Kas ta oli teie vastu lahke?»

«Ta andis mulle, mis tal üle jäi.»

«Mis see oli?»

«Toit. Ka vanad kleidid.»

«Kas ta maksis teile korralikult?»

«Ta maksis vähe.»

«Mis see «vähe» teie mõistes on?»

«Pool sellest, mida andsid teised, kelle juures ma töötasin. Tema juures ma käisin iga päev pärast lõunat, nii et...»

«Kas te kuulsite, kui ta teistega sõimles?»

«Ta sõimles peaaegu kõigiga.»

«Kas oma kodus?»

«Ta ei käinud enam kodunt väljas. Ta hüüdis inimestele igasuguseid asju läbi akna.»

«Mis asju?»

«Mis nad on teinud ja mida nad ei taha, et teised teaksid.»

«Tuleb välja, et kõik vihkasid teda?»

«Ma arvan küll.»

«Kas mõni vihkas teda eriti, nii et oleks võinud ta ära tappa?»

«Muidugi, sest ta tegigi seda.»

«Kas teil on aimu, kes seda tegi?»

«Ma arvasin, et te teate seda isegi.»

«Kuidas?»

«Teie ju võtsite õpetaja kinni.»

«Kas te usute, et see oli tema?»

«Ei tea.»

«Kas te lubate ühe küsimuse?» pöördus Maigret leitnandi poole.

«Palun.»

«Kas Théo, meeriabi, on teie juures käinud?»
«Võib-olla on.»
«Sai ta Léonie Birard'iga hästi läbi?»
Naine mõtles veidi.
«Nagu kõik teisedki.»
«Kas ta teadis, et Léonie Birard lubas testamendi teie kasuks teha?»
«Ma ütlesin talle.»
«Kuidas ta sellele reageeris?»
Naine ei saanud sellest sõnast aru. Politseinik küsis üle:
«Mis ta selle peale ütles?»
«Ta käskis mul selle kohta paberi küsida.»
«Kas te tegite seda?»
«Jah.»
«Millal?»
«Ammu.»
«Ja ta keeldus?»
«Ta ütles, et kõik on tehtud.»
«Kui te ta surnult leidsite, mida te tegite?»
«Hakkasin karjuma.»
«Kas kohe?»
«Niipea kui ma verd nägin. Algul ma arvasin, et ta on minestanud.»
«Kas te tema sahtleis ei tuhninud?»
«Mis sahtleis?»
Maigret andis leitnandile märku lõpetada. Leitnant tõusis püsti.
«Tänan teid, Maria. Kui mul teid veel vaja läheb, siis ma kutsun.»
«Kas ta ei kirjutanud paberit?» küsis tüdruk uksel seistes, laps süles.
«Seni pole midagi leitud.»
Tüdruk pomises ümber pöördudes:
«Ma arvasin kohe, et ta mind ninapidi veab.»
Mehed nägid teda akna alt läbi minemas ja endamisi rahulolematult porisemas.

IV. POSTIAMETNIKU KIRJAD

Leitnant ohkas, nagu tahtnuks vabandada:
«Näete küll, et ma teen, mis võimalik.»
Ja see oli ka tõepoolest nii. Ta jätkas tööd veelgi suurema innuga juba selle tõttu, et kohal oli inimene kuulsast Pariisi Kriminaalpolitseist, mille prestiiž oli tema silmis ülikõrge.

Politseinik oli temast saanud imelikul viisil. Ta pärines ühest Toulouse'i lugupeetud perekonnast. Vanemate pealekäimisel õppis ta polütehnilises instituudis, mille lõpetas üpris heade tulemustega. Edasi kas armee või tööstuse vahel valides otsustas ta lõpuks hoopis politsei kasuks ning õppis veel kaks aastat õigusteadust.

Tal oli kena naine, samuti heast perekonnast, ja nad kuulusid La Rochelle'i kõige meeldivamate abielupaaride hulka.

Ta püüdis näida rõõmsa ja reipana selles merii hallis ja üpris sünges ümbruses, pealegi et päike, mis väljas heledalt säras, siia veel sisse ei paistnud.

«Pole sugugi kerge jälile saada sellele, mida nad tegelikult mõtlevad!» ütles ta ja süütas uue sigari.

Toa nurgas seisid vastu seina reas viis kahekümne kahe millimeetrilise kaliibriga karabiini, millest neli olid täpipealt ühte moodi, üks aga vanaaegne, laad sisselõigetega kaunistatud.

«Ma loodan, et nad on kõik siin. Kui kuskil veel mõni peaks olema, siis täna hommikul leiavad mu mehed selle kindlasti kätte.»

Ta võttis kaminalt pappkarbikese, umbes niisuguse, milles käivad tabletid, ja kummutas peopesale vormitu tinatüki.

«Ma olen seda hoolega uurinud. Kunagi ma õppisin ballistikat ja meil La Rochelle'is vastavat eksperti ei ole. Tegemist on tinakuuliga, mida vahel ka pehmeks kuuliks kutsutakse. See deformeerub märki tabades, olgu selleks või kuuselaud. Ja seetõttu on asjatu otsida mingeid olulisi jälgi, mis teiste kuulide puhul võimaldavad kindlaks teha, missugusest püssist nad on tulistatud.»

Maigret noogutas arusaavalt.

«Kas te, komissar, tunnete kahekümne kahelisi karabiine?»

«Enam-vähem.»

Pigem vähem kui enam, sest ta ei mäleta Pariisis ainsatki selle relvaga sooritatud kuritegu.

«Sellest võib soovi järgi tulistada kas lühikeste või pikkade padrunitega. Lühikestel on väike laskekaugus, pikkadel aga võib see olla kuni sada viiskümmend meetrit.»

Kamina viirulisel marmoril oli oma paarkümmend tinatükki hunnikus.

«Me katsetasime eile mitme karabiiniga. Léonie Birard'i pihta lastud kuul pärineb pikast padrunist ja tema kaal vastab nendele, millega meie tulistasime.»

«Padrunikesta ei leitud?»

«Mehed otsisid põhjalikult majataguse aia läbi. Täna pärastlõunal võtavad nad selle veel kord ette. Pole võimatu, et see, kes tulistas, võttis kesta ära. Ma tahan rõhutada, et meil on väga vähe asitõendeid.»

«Kas kõiki neid püsse on lähemas minevikus kasutatud?»

«Enam-vähem. Täpsemalt on raske öelda, sest poisid ei viitsi neid pärast kasutamist puhastada ega õlitada. Ka arstlik ekspertiis ei aita meid palju, sest arst ei ole võimeline isegi ligikaudselt ütlema, missuguse maa pealt tulistati. See võis olla viiskümmend meetrit, aga ka sada või üle selle.»

Maigret seisis akna all ja toppis piipu, kuulates hajameelselt leitnanti. Ta nägi, kuidas vastas, kiriku kõrval, üks musta kahupeaga mees hobust rautas ja teine, noorem, hobuse jalga hoidis . . .

«Me oleme kohtu-uurijaga arutanud mitmeid võimalikke hüpoteese. Esimene mõte, mis meile pähe tuli, oli see, nii naljakas kui see ka ei paista, et tegu on õnnetusjuhtumiga. Mõrv tundub niivõrd ebatõenäoline, vana postiametniku tapmiseks seesugusest püssist on nii vähe võimalusi, et paratamatult hakkad mõtlema, kas see polnud lihtsalt juhus. Keegi võis kuskil aias varblasi lasta, nagu poisid seda teevad. On olemas ju veelgi imelikumaid kokkulangemisi. Kas te mõistate mind?»

Maigret noogutas. Leitnant ootas temalt nagu laps heakskiitu ja oli oma püüdlikkuses lausa liigutav.

«Teooria järgi me võime selle juhtumi kanda puhta juhuse kategooriasse. Ja kui Léonie Birard'i surm oleks aset leidnud mõnel teisel kellaajal või pühapäeval või asula teises otsas, siis me oleksime muidugi selle variandi kui kõige tõenäolisema juurde jäänudki. Ainult et siis, kui vana naine tapeti, olid lapsed koolis.»

«Kas kõik?»

«Peaaegu. Kaks-kolm, kes puudusid, üks nendest tüdruk,

elavad üsna kaugel taludes ning sel hommikul pole neid alevis nähtud. Üks poiss aga, lihuniku poeg, on ligi kuu aega voodis haige olnud. Me mõtlesime ka teisele võimalusele — pahatahtlikkusele. Mõni naaber, kes kadunuga tülitses, ja seda tegid nad ju peaaegu kõik, võis vihaleaetuna eemalt tema suunas tulistada, et teda hirmutada või tema akent puruks lasta, mõtlemata võimalusele teda tappa. Ma ei ole seda hüpoteesi veel kõrvale jätnud, sest kolmas — tahtlik tapmine — eeldab kõrgeklassilist laskjat. Kui kuul oleks sattunud ükskõik kuhu peale silma, oleksid vigastused olnud palju väiksemad. Et aga tabada niisugusest kaugusest tahtlikult silma, selleks peab olema erakordne laskja. Ja ei tohi ka unustada, et kõik see toimus keset päist päeva, alevi südames, ümberringi majad, õued ja aiad, tunnil, kus pereemad olid kodus toimetamas. Ilm oli ilus ja paljudel olid aknad lahti.»

«Kas te olete püüdnud kindlaks teha, kus keegi kell veerand üksteist oli?»

«Te kuulsite Maria Smelkerit. Teiste tunnistused pole tema omast palju paremad. Räägitakse vastumeelselt. Ja kui on vaja üksikasju täpsustada, lähevad nad nii ähmi täis, et ajavad asja veelgi segasemaks.»

«Kas meeriabi oli oma aias?»

«Tundub, et oli. Oleneb sellest, missugune kell aluseks võtta, sest kiriku kell oli raadio kellast viisteist-kakskümmend minutit ees. Ühed, kes kuulasid raadiot, ütlevad, et nad nägid Théod kell veerand üksteist «Mõnusa Nurgakese» poole minemas. Võõrastemajas aga kinnitatakse, et ta tuli sinna alles pärast poolt. Ja lihuniku naine, kes pani pesu kuivama, ütles, et oli näinud teda keldrisse veini rüüpama minemas, nagu tal kombeks on.»

«Kas temal on karabiin?»

«Ei ole. Ainult kaheraudne jahipüss. Näete nüüd, kui raske on saada arvestatavat tunnistust. Ainult poiss on ütluse juurde kindlaks jäänud.»

«Kas politseiniku poeg?»

«Jah.»

«Miks ta sellest esimesel päeval ei rääkinud?»

«Ma küsisin seda temalt. Ja toodud põhjust võib uskuda. Te muidugi teate, et tema isa Julien Sellier on abielus vanaeide õetütrega?»

«Ma tean, et Léonie Birard ähvardas teda pärandusest ilma jätta.»

«Nagu Marcel Sellier ütles, olevat ta tahtnud, et isa poleks

sellesse loosse segatud. Ta rääkis sellest isale alles järgmise päeva õhtul. Ja Julien Sellier tõi poisi meie juurde neljapäeva hommikul. Te näete neid. Nad on sümpaatsed, otsekohesed inimesed.»

«Marcel nägi õpetajat kuurist väljumas?»

«Nii ta ütleb. Lapsed olid omapead, jooksid ringi, tõsine ja rahulik Marcel aga seisis akna all ja nägi Joseph Gastini kuurist väljumas.»

«Sisenemas ei näinud?»

«Ei. Aga sel ajal pidi ka lask toimuma. Ja õpetaja eitab kuuris käimist sel hommikul. Kas valetab tema, või on poiss oma loo välja mõelnud. Aga mispärast siis?»

«Tõepoolest, mispärast?» kordas Maigret pominal nagu muuseas.

Tal oli himu klaasi veini järele. Vahetund kooliõuel oli lõppenud. Kaks vana naist läksid, kotid käe otsas, kooperatiivi poole.

«Kas ma võin heita pilku Léonie Birard'i majja?» küsis Maigret.

«Ma saadan teid. Võti on minu käes.»

Võti oli samuti kamina peal. Leitnant pistis selle taskusse, nööpis frentši kinni ja pani mütsi pähe. Õhus oli siiski tunda mere lõhna, kuigi see polnud päris see, mida Maigret oli oodanud. Nad läksid tänavanurgani ja Louis Paumelle'i võõrastemaja ees küsis komissar kõige loomulikuma häälega:

«Kas joome ühe klaasi?»

«Arvate?» vastas leitnant kohmetunult. Tal polnud kombeks bistroos või võõrastemajas juua ja ta ei teadnud, kuidas seda ettepanekut tagasi lükata.

«Ma ei tea, kas . . .»

«Ainult üks klaas püstijalu!»

Théo oli juba kohal, istus nurgas laua taga, jalad pikalt välja sirutatud, ees pudel veini ja klaas. Kirjakandja, kel oli vasaku käe asemel raudkonks, seisis tema kõrval. Komissari ja leitnandi sisse astudes jäädi vait.

«Mida teile pakkuda, härrased?» küsis peremees leti tagant, käised üles kääritud.

«Kummalegi klaas veini.»

End mitte eriti hästi tundev Daniélou püüdis säilitada ametlikku hoiakut. Võib-olla selle tõttu, et meeriabi vaatas neid mõlemat pilkaval ilmel. Théo oli suurt kasvu, kunagi nähtavasti priske olnud, kuid hiljem kõhnunud, nii et nahk oli ta ümber voltis nagu liiga lahe rõivas.

Tema pilgust võis välja lugeda talupoja ülbet enesekindlust, millele lisandus veel poliitikamehe oma, kel ei maksnud midagi kohalike munitsipaalvalimiste tulemusi omatahtsi ümber teha.

«Mis siis ikkagi sellest närukaelast Gastinist saab?» küsis ta, ilma et oleks otseselt kellegi poole pöördunud.

Ja Maigret, teadmata isegi, miks, vastas sama tooniga:

«Ta ootab, millal keegi tema asemele läheb.»

See šokeeris leitnanti. Kirjakandja pööras näo komissari poole.

«Kas te olete midagi leidnud?» küsis ta.

«Teie peaksite kohalikke paremini tundma kui keegi teine, sest te teete ju sellele kandile iga päev tiiru peale.»

«Ja missuguse tiiru veel! Omal ajal, see polegi nii kauge minevik, oli inimesi, kes ei saanud kirju peaaegu mitte kunagi. Ma tean talusid, kuhu mul oli asja vaid kord aastas, kui ma kalendrit viisin. Nüüd ei saa igaüks mitte ainult lehte, mis tuleb koju kätte viia, vaid kõik muudkui kirjutavad ja nõuavad igasugu toetusi ja pensione. Kui te teaksite, palju selle peale paberit läheb!»

Ja ta kordas nördinult:

«Need paberid! Need paberid!»

Tema toonist oleks võinud järeldada, nagu peaks tema üksi kõik need paberid täitma.

«Kõigepealt sõjaveteranid. Sellest ma saan veel aru. Siis lesepensionid. Edasi kindlustused, siis toetused paljulapselistele perekondadele. Toetused . . .»

Ta pöördus meeriabi poole.

«Sina tead neid asju! Siin pole ju ainsatki inimest, kes riigilt midagi ei saa. Ja ma olen kindel, et nii mõnigi vorbib lapsi just sellepärast, et toetust saada.»

Higistav klaas käes, küsis Maigret lõbusalt:

«Kas te leiate, et need toetused on mingis seoses Léonie Birard'i surmaga?»

«Ega sedagi tea.»

See oli muidugi mehe kinnisidee. Ilmselt sai ka tema ise oma käe pärast pensioni. Riik maksis. Ja teda vihastas, et ka teistele maksti. Ta oli kade.

«Anna mulle veel üks klaas, Louis.»

Théo silmad naersid ühtesoodu. Maigret jõi klaasist väikeste sõõmudega ja see vastas juba natuke tema ettekujutusele sõidust mere äärde. Õhk väljas oli sedasama värvi ning maiku nagu valge vein. Väljakul toksisid kaks kana kõva maad, kust oli vähe lootust ussi kätte saada. Thérèse puhas-

tas köögis sibulaid ja tõmbas aeg-ajalt põllenurgaga üle silmade.

«Kas lähme?»

Daniélou, kes oli vaid oma huuled klaasi kastnud, järgnes talle kergendustundega.

«Kas te ei leia, et need talunikud meie üle vaikselt irvitavad?» küsis leitnant välja jõudes.

«Kurat võtaks, jah!»

«See paistab teile nalja tegevat.»

Maigret ei vastanud. Ta hakkas sellest maal olemisest mõnu tundma ega kahetsenud, et oli Orfèvres'ilt lahkunud. Hommikul polnud ta naisele helistanud, nagu oli lubanud. Ta polnud postkontorit märganud. Tuleks see üles otsida.

Nad möödusid pudukauplusest ja Maigret nägi läbi akna nii vana ja nii kuivetunud naist, et oli lausa imelik, kuidas see veel püsti seisis.

«Kes see on?»

«Üks kahest õest, nad on peaaegu ühevanused. Preilid Thévenard'id.»

Ka tema kodualevis olid kaks vanatüdrukut poodi pidanud. Järelikult olid Prantsusmaa alevite elanikud äravahetamiseni sarnased. Aastad on möödunud. Teedele on ilmunud kiired autod. Veoautod ja bussid on välja vahetanud vankrid. Peaaegu kõikjal on kinod. On leiutatud raadio ja veel palju muud. Ent ometi leidis Maigret siit sellest paigast inimesi oma lapsepõlvest, tardunud ja liikumatud nagu odavatel laadapiltidel.

«Siin ongi Birard'i maja.»

See oli vana maja, ainuke siin tänaval, millel oli krohv juba aastate eest maha varisenud. Leitnant pistis suure võtme lukuauku, lükkas rohelise ukse lahti ja vastu lõi läppunud lõhn, mis küllap oli omane ka kahe poodi pidava vanatüdruku majale, nagu üldse majadele, kus vanad inimesed üksinda elavad.

Esimene tuba sarnanes pisut võõrastetoaga, kus proua Gastin oli komissari vastu võtnud, selle vahega, et tammepuust mööbel läikis siin vähem ja tugitoolid olid rohkem kulunud, selle-eest aga ilutses siin suur vasest kaminakomplekt. Ja veel oli toas nähtavasti mõnest teisest ruumist toodud voodi, mis oli üles tegemata.

«Magamistoad on üleval,» seletas leitnant. «Juba mitu aastat ei tahtnud Birard trepist käia. Ta elas alumisel korrusel ja magas selles toas. Siin ei ole midagi puudutatud.»

Paokil ukse taga oli üsna suur köök kividest laotud kolde

ja söepliidiga selle kõrval. Kõik oli räpane. Pliidile olid pottidest jäänud roostekarva ringid. Seinad olid pritsmeid täis. Akna all oli nahast tugitool, kus vana naine oli nähtavasti suurema osa oma päevast mööda saatnud.

Maigret taipas, miks naine oli olnud meelsamini siin kui kõrvaltoas. Teisel pool maja, mere äärde viival teel, oli vähe käijaid, siiapoole aga paistsid, nagu õpetaja akendessegi, majade õued ja aiad, kaasa arvatud kooliõu.

Siin tugitoolis istudes võis vanamutt ligi kümne perekonna igapäevasest elust osa võtta, ja kui tal olid head silmad, siis võis ta isegi öelda, mida keegi sõi.

«Seda te teate muidugi isegi, et kriidijoon põrandal näitab kohta, kust ta leiti. Laik, mida te näete . . .»

«Selge.»

«Verd palju ei olnud.»

«Kus ta praegu on?»

«Ta viidi La Rochelle'i surnukuuri lahkamisele. Maetakse homme hommikul.»

«Ja pärijat pole ikka veel teada?»

«Ma olen testamenti kõikjalt otsinud. Ma helistasin advokaadile La Rochelle'i. Vanamutt olevat talle mitmel korral rääkinud testamendi ümbertegemisest, aga pole seda tema juuresolekul teinud. Advokaadi käes on hoiul tema väärtpaberid, obligatsioonid ja omanikutunnistus nii selle maja kohta, kus me oleme, kui ka veel ühe teise kohta siit kaks kilomeetrit eemal.»

«Kui midagi ei leita, siis on pärija tema õetütar?»

«Nii see peaks olema.»

«Ja mis õetütar ise selle kohta ütleb?»

«Ta ei näi seda eriti lootvat ega arvestavat. Sellier'd elavad hästi. Nad pole küll rikkad, aga nende väike äri on heal järjel. Te kohtute veel nendega. Mul ei ole inimestega nii suuri kogemusi nagu teil, aga nad tunduvad mulle olevat korralikud, ausad ja töökad inimesed.»

Maigret tõmbas sahtleid lahti; ta leidis neist poolroostes nuge-kahvleid ja igasugu muud rämpsu — vanu nööpe ja naelu segamini arvete, tühjade niidirullide, sukkade ja juuksenõeltega.

Ta läks tagasi esimesse tuppa, kus seisis vana, teatavat väärtust omav kummut, ja hakkas ka selle sahtleid avama.

«Kas te olete neid pabereid vaadanud?»

Leitnant punastas kergelt, nagu oleks talle midagi süüks pandud või nagu oleks teda ebameeldiva tõsiasja ette seatud.

Tal oli samasugune nägu peas nagu Louis' bistroos, kui ta oli sunnitud Maigret' käest veiniklaasi vastu võtma.

«Need on kirjad.»

«Ma näen.»

«Need on üle kümne aasta vanad, tollest ajast, kui ta töötas postkontoris.»

«Niipalju kui ma aru saan, pole need temale saadetud.»

«Seda küll. Ma panen need kirjad muidugi toimikusse. Ma rääkisin nendest kohtu-uurijaga. Ei jõua kõike korraga teha.»

Kirjad olid veel ümbrikutes. Neilt võis lugeda mitmesuguseid nimesid: Evariste Cornu, Augustin Cornu, Jules Marchandon, Célestin Marchandon, Théodore Coumar ja veel terve rida teisi, kaasa arvatud poepidajate Thévenard'ide ja teiste naiste nimed.

«Kui ma asjast õigesti aru saan, siis ei andnud Léonie Birard postkontoris töötades mitte k õ i k i kirju adressaatidele kätte.»

Ta laskis pilgul mõnest üle käia:

Kallis ema!

Kirjutan Sulle ja teatan, et olen terve, ja loodan, et Sina ka. Olen oma uue pererahvaga rahul, välja arvatud vanaisa, kes nende juures elab ja kes kogu päeva köhib ning põrandale sülgab ...

Ja teine:

Kohtasin onupoeg Jules'i tänaval ja tal oli kangesti häbi mind nähes. Ta oli täiesti purjus ja mulle paistis algul, et ta ei tunnegi mind ära.

Léonie Birard ei avanud nähtavasti mitte kõiki kirju. Ta paistis mõne perekonna vastu rohkem huvi tundvat kui teiste vastu, eelistatud olid Cornud ja Rateau'd, keda oli külas palju.

Mitmel ümbrikul oli senati mark. Need kirjad oli alla kirjutanud tuntud poliitikategelane, kes oli nüüd juba paar aastat mulla all.

Kallis sõber!

Ma sain Teie kirja, kus Te räägite tormist, mis lõhkus ära Teie karbikasvatuse ja viis ära üle kahesaja vaia. Ma olen valmis tegema kõik minust oleneva, et fondidest, mis on määratud loodusõnnetuste läbi kannatanutele ...

«Ma uurisin asja järele,» seletas leitnant. «Karbikasvatus kujutab endast merre taotud kuusepuust vaiu, mis on omavahel ühendatud hagudest põimitisega, kuhu peale pannakse noored karbid kasvama. Iga tugevam meretõus viib mõningal hulgal vaiu minema. Need maksavad palju, sest neid tuuakse kaugelt.»

«Ja kavalamad lasevad siis riigil oma kaotuse rahvusliku õnnetuse sildi all kinni maksta!»

«See senaator oli siin väga populaarne,» tähendas Daniélou hapuvõitu näoga. «Teda valiti ikka ja jälle tagasi.»

«Kas te olete kõik kirjad läbi lugenud?»

«Ma lasksin pilgul üle käia.»

«Nad ei sisalda mitte mingit pidepunkti?»

«Nad seletavad, miks kogu küla Birard'i ei sallinud: ta teadis kõigi kohta liiga palju ja heitis neile tõtt näkku. Aga ometi ei leidnud ma midagi nii tõsist, et keegi oleks võinud talle selle eest, liiatigi kümme aastat hiljem, kuuli pähe saata. Enamik kirjade saajatest on surnud ja nende lapsi huvitavad tollased asjad vähe.»

«Kas te võtate need kirjad kaasa?»

«Täna õhtul ma ei tee nendega midagi. Ma võin teile maja võtme jätta. Kas te teisele korrusele ei taha minna?»

Maigret läks, rohkem küll südametunnistuse rahustamiseks. Mõlemad toad olid kola ja vana mööblit täis, mis Maigret'le mitte midagi uut ei ütelnud.

Õues võttis ta leitnandi ulatatud võtme.

«Mida te nüüd teete?»

«Mis kell kool lõpeb?»

«Hommikupoolsed tunnid lõpevad kell pool kaksteist. Need õpilased, kes elavad lähedal, võivad kodus lõunat süüa. Kaugemalt taludest või mere äärest tulnud söövad koolis kaasavõetud võileiba. Tunnid algavad uuesti kell pool kaks ja lõpevad kell neli.»

Maigret tõmbas taskust kella. See oli kümme minutit kaheteistkümnel.

«Kas te jääte alevisse?»

«Ma pean kohtuma uurijaga, kes kuulas hommikul õpetaja üle. Pärast lõunat ma tulen tagasi.»

«Nägemiseni.»

Maigret surus tal kätt. Tal oli himu juua veel üks klaas veini, enne kui tunnid lõpevad. Ta jäi hetkeks seisatama, vaadates, kuidas leitnant kergel sammul eemaldub, otsekui oleks ta raskest koormast vabanenud.

Théo oli ikka veel Louis' juures. Vastasnurgas istus üpris

räbaldunud hulkuri moodi vanamees valge sakris habemega. Endale väriseva käega veini valades saatis ta Maigret'le vaid põgusa, ükskõikse pilgu.

«Kas üks klaas?»

«Sedasama mis ennist.»

«Ega mul muud olegi. Loodan, et te meil ka sööte. Thérèse moorib parajasti küülikut.»

Teenija ilmus köögiuksele.

«Kas te armastate küülikut valges veinis, härra Maigret?»

Ta oli tulnud vaid selleks, et komissari näha, et heita talle lugupidamist väljendav vandeseltslaslik pilk. Maigret oli sõna pidanud. Thérèse tundis kergendust ning oli sellest koguni kaunimaks muutunud.

«Mine oma kööki tagasi!»

Võõrastemaja ees peatus veoauto ja sisse astus lihuniku moodi riides mees. Vastupidi teistele lihunikele oli ta aga kõhn, haiglase väljanägemisega, viltuse nina ja lagunenud hammastega.

«Üks pernoo, Louis.»

Ta pöördus totakalt naeratava Théo poole:

«Tervitus, vana hulkur!»

Meeriabi vastas vaevumärgatava käeliigutusega.

«Ega sa liiga väsinud ei ole? Kui ma mõtlen, et ilmas on olemas sinusuguseid päevavargaid! . . .»

Ja edasi juba Maigret'le:

«Nagu paistab, olete see siis teie, kes peab siin selle loo ära lahendama.»

«Ma püüan!»

«Laske käia. Kui te midagi avastate, väärite auraha.»

Tema pikad vuntsid uppusid veiniklaasi.

«Kuidas su poiss on?» küsis Théo oma nurgast, jalad lohakalt välja sirutatud.

«Arst arvab, et ta peaks juba käima. Kerge öelda. Nii kui me ta püsti tõstame, nii ta kukub. Arstid ei saa millestki aru. Nii nagu meeriabidki.»

Ta jättis mulje, nagu teeks ta nalja, aga tegelikult kostis tema häälest sügav mure.

«Kas sa oled oma päeva lõpetanud?»

«Ma pean veel Bourrages'is ära käima.»

Ta tellis ka teise klaasi, jõi selle ühe sõõmuga tühjaks, tõmbas käega üle vuntside ja ütles Louis'le:

«Kirjuta arvele lisaks.»

Siis komissarile:

«Soovin edu!»

Välja minnes komistas ta nimme Théo jalgadele.

«Nägemiseni, närukael!»

Läbi akna paistis, kuidas ta auto käivitas ja platsil kaare tegi.

«Tema ema ja isa surid tuberkuloosi,» seletas Louis. «Õde on tal sanatooriumis, vend aga hullumajas.»

«Ja tema ise?»

«Paneb ikka veel vastu, müüb ümbruskonna külades liha. Ta püüdis La Rochelle'is poodi pidada, mis neelas kogu ta raha.»

«On tal palju lapsi?»

«Poiss ja tüdruk. Kaks surid sündides. Poiss jäi kuu aega tagasi mootoratta alla ja on kogu see aeg kipsis olnud. Seitsmeaastane tüdruk peaks koolis käima. Kui ta on tuuri lõpetanud, tuleb joob oma pool pudelit pernood ära!»

«Kas see meeldib sulle?» küsis Théo naerdes.

«Mis asi?»

«Kõike seda rääkida.»

«Ma ei räägi kellestki halvasti.»

«Kas tahad, ma räägin sinu lookesi ka?»

Louis näis ehmuvat, võttis letilt täis klaasi ja viis lauale.

«Sa tead ju küll, et sul pole midagi rääkida. Juttu on ometi vaja ajada, või mis?»

Théo nähtavasti rõõmustas. Tema suu ei naernud, kuid tema silmad sädelesid kavalalt. Ta oli Maigret' meelest millegipärast otsekui mingi vana, pensionile läinud faun. Ta pesitses siin keset küla nagu kaval jumal, kes teadis kõike, mis juhtub nii majades kui inimestes, ning ta nautis oma üksinduses tema ees toimuvaid näitemänge.

Maigret'd vaatas ta rohkem nagu võrdne võrdset ja mitte kui vaenlast.

«Te olete kaval mees,» näis ta ütlevat. «Olete omal alal äss. Pariisis te avastate kõik, mida teie eest varjata püütakse. Siin aga olen mina, kes kõike teab. Proovige pealegi. Mängige oma mängu. Küsitlege inimesi. Pigistage neilt välja, mis võimalik. Ja eks näe, kui kaugele te jõuate.»

Ta jõi hommikust õhtuni, ilma et päris purju oleks jäänud, hõljus oma universumis, mis küllap talle naljakana tundus, sest kogu aeg pani see teda muigama.

Ka vana Birard oli teadnud alevi väikesi saladusi, kuid need traumeerisid teda, mõjusid talle nagu mürk, mille ta pidi nii või teisiti uuesti välja paiskama.

Théo aga vaid takseeris neid, pidas endamisi peenikest naeru, ja kui kellelgi oli vaja tõendit mõne niisuguse toetuse saamiseks, mis kirjakandjat vihastas, andis ta selle, mõne asja peale ka silma kinni pigistades, ning kinnitas paberi merii pitsatiga, mida ta alati oma kulunud pükste taskus kandis.

Need tõendid Théole peavalu ei valmistanud.

«Kas veel üks klaas, komissar?»

«Praegu mitte.»

Maigret kuulis kooli poolt laste hääli. Need, kes kodus söömas käisid, olid välja tulnud. Kahe-kolmekesi läksid nad üle platsi.

«Ma tulen poole tunni pärast tagasi.»

«Küülik on siis valmis.»

«Austreid ei ole ikka veel?»

«Ei ole.»

Käed taskus, astus Maigret Sellier' poe poole. Üks poiss läks tema ees sisse ja kadus ämbrite, kastekannude ning pritside vahele, mis olid põrandal hunnikus ning mis rippusid isegi laes. Kõikjal selles ähmases tolmuses valguses oli laiali majapidamistarbeid.

Naisehääl küsis:

«Teile, palun?»

Ta pidi pingutama, et hämaruses märgata noorepoolset nägu ja siniseruudulist heledat põllelaiku.

«Kas teie mees on kodus?»

«Ta on taga töötoas.»

Poiss oli läinud kööki ja pesi käsi.

«Tulge, palun, siiapoole, ma kutsun teda.»

Naine teadis, kes ta on, kuid hirmu ei näinud ta tundvat. Köögis, mis oli majas elu keskpunkt, lükkas ta õlgpõhjaga tooli tema poole ja avas õue viiva ukse.

«Julien! . . . Sinu juurde tuldi.»

Poiss kuivatas käsi Maigret'd uudishimulikult kiigates. Ja ka tema kutsus komissaris esile lapsepõlvemälestusi. Tema klassis, nagu ka igas teises klassis, oli alati üks teistest priskem, samasuguse viksi ja püüdliku olekuga poiss nagu see siin ning samasuguse klaari näo ja hästikasvatatud lapse mõõdukate liigutustega.

Ema polnud tal suurt kasvu, kuid isa, kes hetk hiljem ilmus, kaalus üle saja kilo. Ta oli väga pikk ja õlakas, peaaegu nukuliku näo ning naiivsete silmadega.

Ta pühkis enne sisseastumist matil jalgu. Ümmargusel laual oli kolm taldrikut.

«Te lubate?» küsis ta, astudes ka omakorda pumba juurde käsi pesema.

Siin oli tunda kindlaid tavasid ja korda, ning igaüks tegi päev läbi just nimelt seda, mida tal tuli teha.

«Kas te hakkate praegu sööma?»

Vastas naine:

«Mitte kohe. Lõuna pole veel valmis.»

«Õigust öelda tahaksin ma pisut rääkida teie pojaga.»

Isa ja ema heitsid poisile pilgu, milles polnud ei imestust ega hirmu.

«Kas sa kuuled, Marcel?» küsis isa.

«Jah, isa.»

«Vasta komissari küsimustele.»

«Jah, isa.»

Pöördudes näoga Maigret' poole, jäi ta seisma niisuguse moega, nagu hakkaks ta õpetajale tundi vastama.

V. MARCELI VALED

Kui Maigret piipu süütas, leidis aset sõnatu stseen, mis rohkem kui miski muu siin alevis nähtu meenutas talle ta kodupaika. Proua Sellier oma siniseruudulise põlle ja kuklasse sõlme seotud juustega tundus talle hetkeks ühe tema tädina.

Naine vaatas kuidagi loomulikult ja otse mehele silma ning tema suurt kasvu mees Julien taipas kohe, mida temalt tahetakse. Ta läks välisukse juurde ja kadus õue. Ootamata mehe tagasitulekut, tegi naine puhvetkapi ukse lahti, võttis välja kaks klaasi komplektist, mida ta kasutas vaid külaliste puhul, ning pühkis need puhta rätiga üle.

Kui plekksepp tuppa tagasi tuli, oli tal käes pudel veini. Ta ei lausunud sõnagi. Keegi ei lausunud sõnagi. Mõni kaugelt või teiselt planeedilt tulnu oleks võinud kõike seda mingiks pühaks rituaaliks pidada. Kostis vaid korgi plumpsatus pudelikaelast ja veini voolamise kulin klaasidesse.

Veidi kohmetunud Julien Sellier võttis klaasi, vaatas seda vastu valgust ja ütles lõpuks:

«Teie terviseks.»

«Teie terviseks,» vastas Maigret.

Pärast seda tõmbus mees pimedamasse toanurka ja naine astus ahju juurde.

«Ütle, Marcel,» alustas komissar, pöördudes poisi poole,

kes oli kogu aeg liikumatult seisnud, «ma usun, et sa pole kunagi valetanud?»

Kui poiss ka kõhkles, siis vaid viivuks; ta heitis kiire pilgu emale.

«Olen küll, härra.» Ja ta kiirustas lisama: «Aga ma olen alati käinud seda kahetsemas.»

«Kas sa tahad ütelda, et oled käinud pihtimas?»

«Jah.»

«Kas kohe?»

«Jah, võimalikult kohe, sest valetamine on patt.»

«Need peavad olema siis ikkagi tõsised valed?»

«Üsna tõsised.»

«Kas sul on väga ebameeldiv mulle mõnest niisugusest rääkida?»

«Kord ma tõmbasin püksid puu otsas lõhki. Kodus aga ütlesin, et jäin Josephi õuel naela otsa kinni.»

«Kas sa läksid selsamal päeval pihtima?»

«Järgmisel.»

«Ja millal sa vanematele tõde rääkisid?»

«Alles nädala pärast. Teine kord vajusin ma konni jahtides sohu. Vanemad keelavad mul soo ääres mängida, sest ma jään kergesti nohusse. Mu riided said üleni märjaks. Siis ma rääkisin jällegi, et mind tõugati trummi pealt ojasse.»

«Ja siis ootasid ka nädala, enne kui neile tõtt rääkisid?»

«Ainult kaks päeva.»

«Kas sa tihti niiviisi valetad?»

«Ei.»

«Kui tihti umbes?»

Ta jäi tõsiselt mõttesse, nagu vastaks ta suulisel eksamil.

«Vähem kui kord kuus.»

«Kas sinu sõbrad valetavad tihemini.»

«Mitte kõik. Mõned küll.»

«Kas nemad ka pärast pihil käivad nagu sina?»

«Ma ei tea. Eks muidugi.»

«Kas sa õpetaja pojaga sõbrustad?»

«Ei.»

«Sa ei mängi temaga?»

«Ta ei mängi teistega.»

«Miks?»

«Võib-olla sellepärast, et ta ei armasta mängida. Või sellepärast, et ta isa on õpetaja. Ma püüdsin temaga sõbrustada.»

«Sa ei armasta härra Gastini?»

«Ta on ebaõiglane.»

«Mis suhtes ta ebaõiglane on?»

«Ta paneb mulle alati paremaid hindeid, isegi siis, kui tema poeg minust paremini teab. Ma tahan küll klassis parim olla, aga ainult siis, kui ma seda tõepoolest olen, mitte muud moodi.»

«Mis sa arvad, miks ta niiviisi teeb?»

«Ma ei tea. Võib-olla sellepärast, et ta kardab.»

«Mida ta kardab?»

Laps püüdis sellele vastust leida. Ta teadis, mida ta oleks tahtnud öelda, kuid taipas, et see on liiga keeruline ning et ta ei leiaks sõnu. Ja ta kordas:

«Ma ei tea.»

«On sul teisipäeva hommik hästi meeles?»

«On küll.»

«Mida sa vahetunni ajal tegid?»

«Mängisin koos teistega.»

«Mis juhtus pärast seda, kui te olite klassi tagasi tulnud?»

«Isa Piedboeuf Gros-Chêne'ist tuli ja koputas uksele ja härra Gastin läks temaga meriisse, pärast seda kui oli meil käskinud vagusi olla.»

«Kas ta käib tihti niiviisi ära?»

«Üsna tihti.»

«Kas te olite vagusi?»

«Mitte kõik.»

«Ja sina?»

«Enamiku ajast olin.»

«Millal õpetaja veel ära on käinud?»

«Esmaspäeval, matuste ajal. Kellelegi oli mingile paberile allkirja vaja.»

«Mida sa teisipäeval sel ajal tegid?»

«Olin algul oma kohal.»

«Kas teised hakkasid sosistama?»

«Jah. Enamikus.»

«Mida nad täpsemalt tegid?»

«Togisid üksteist ja naersid, loopisid igasuguseid asju pähe, kumme, pliiatseid.»

«Edasi?»

Kui ta vastusega viivitas, siis mitte kõhklusest, vaid soovist täpsemini öelda.

«Ma läksin akna juurde.»

«Missuguse?»

«Selle, kuhu paistavad õued ja aiad. Ma vaatan alati sellest aknast välja.»

«Mispärast?»

«Ma ei tea. See on minu pingile kõige lähem.»

«Ja sa ei läinud mitte sellepärast akna juurde, et kuulsid lasku?»

«Ei.»

«Kui väljas oleks lastud, kas sa oleksid kuulnud?»

«Võib-olla ka mitte. Teised käratsesid. Ja sepikojas rautati parajasti hobust.»

«Kas sinul on kahekümne kaheline karabiin?»

«On küll. Ma viisin ta eile meriisse nagu teisedki . . . Paluti kõigil, kel on karabiinid, need sinna viia.»

«Kas sa õpetaja äraolekul klassist väljas ei käinud?»

«Ei käinud.»

Maigret rääkis rahulikult, julgustavalt. Proua Sellier oli diskreetselt poodi läinud, mees aga seisis, klaas peos, ja vaatas poega rahuloluga.

«Kas sa nägid, kui õpetaja üle õue tuli?»

«Jah.»

«Nägid sa teda kuuri poole minemas?»

«Ma nägin, kui ta tagasi tuli.»

«Sa nägid teda kuurist välja tulemas?»

«Ma nägin, kui ta kuuriukse kinni pani ja üle õue tulema hakkas. Ma hüüdsin teistele: «Tähelepanu!» Kõik läksid kohale. Mina ka.»

«Kas sa mängid tihti oma sõpradega?»

«Mitte eriti.»

«Sa ei armasta mängida?»

«Ma olen liiga paks.»

Seda öeldes ta punastas ja heitis nagu andekspaluva pilgu isale.

«Sul ei ole sõpru?»

«Ainult Joseph.»

«Kes ta on?»

«Rateau poeg.»

«Meeri poeg?»

Nüüd sekkus jutusse Julien Sellier.

«Meil siin Saint-Andrés ja selle ümbruses on palju Rateau'sid,» ütles ta. «Vennaste lapsed. Joseph on Marcellin Rateau, lihuniku poeg.»

Maigret rüüpas suutäie veini ja süütas piibu, mis oli vahepeal kustuda jõudnud.

«Oli Joseph sinu juures akna all?»

«Teda ei olnud koolis. Pärast õnnetust on ta terve kuu kodus olnud.»

«Kas temale sõitiski mootorratas otsa?»

«Jah.»

«Kas te olite koos, kui see juhtus?»
«Olime küll.»
«Käid sa teda tihti vaatamas?»
«Peaaegu iga päev.»
«Eile ka käisid?»
«Ei.»
«Üleeile?»
«Ka mitte.»
«Mispärast siis?»
«Sellesama loo pärast. Nüüd on selle tapmise pärast kogu aeg üks õiendamine.»
«Ma usun, et sa poleks politseinikule kunagi valetanud?»
«Ei oleks.»
«Oled sa rahul, et õpetaja on vangis?»
«Ei ole.»
«Kas sa saad sellest aru, et ta on seal sinu tunnistuse põhjal?»
«Ma ei mõista, mida te tahate öelda.»
«Kui sina poleks kinnitanud, et sa nägid õpetajat kuurist väljumas, poleks teda ilmselt arreteeritud.»
Poiss ei vastanud, oli kimbatuses, tammus jalalt jalale ning heitis uuesti isale pilgu.
«Kui sa teda tõepoolest nägid, pidid sa seda muidugi rääkima.»
«Ma rääkisin tõtt.»
«Sa ei sallinud Léonie Birard'i?»
«Ei.»
«Mis põhjusel?»
«Sellepärast, et kui ma sealt mööda läksin, karjus ta mulle inetuid sõnu.»
«Kas sinule rohkem kui teistele?»
«Jah.»
«Tead sa, mispärast?»
«Sellepärast, et ta ei tahtnud, et mu ema mu isaga abiellus.»
Maigret vidutas silmi, püüdes leida veel mingit küsimust, aga kuna ta seda ei leidnud, tühjendas ta klaasi ja tõusis raskelt.
«Ma tänan sind, Marcel. Kui sul on mulle midagi öelda, näiteks kui sul meenub veel mõni üksikasi, tule, palun, kohe minu juurde. Ega sa mind ei karda?»
«Ei, härra.»
«Kas tohib teile veel kallata?» küsis isa pudelit käes hoides.

«Ei, tänan. Ma ei taha teid lõunalauda istumisel pikemalt segada. Teil on arukas poeg, härra Sellier.»
Plekksepp punastas heameelest.
«Me kasvatame teda nii hästi, kui suudame. Ma ei usu, et ta sageli valetab.»
«Muide, millal ta teile rääkis, et ta nägi õpetajat kuurist tulemas?»
«Kolmapäeva õhtul.»
«Teisipäeval, kui kogu külas räägiti Léonie Birard'i tapmisest, ei ütelnud ta midagi?»
«Ei. Ma arvan, et ta oli väga selle mõju all. Kolmapäeval õhtust süües tuli tal nagu imelik nägu pähe ja ta ütles äkki: «Isa, ma arvan, et ma nägin midagi.» Ja ta rääkis mulle selle loo ära ja ma läksin kohe seda politseinikule teatama.»
«Tänan teid.»
Miski vaevas komissari, aga ta ei teadnud täpselt, mis nimelt. Õues seadis ta sammud «Mõnusa Nurgakese» poole, kus ta nägi asendusõpetajat, kes sõi raamatut lugedes akna all. Talle meenus, et ta oli lubanud helistada oma naisele, ta läks teises majade rühmas asuvasse postkontorisse, kus leidis eest aastatelt umbes kahekümne viiese musta kitliga neiu.
«Kas kõne Pariisi võtab palju aega?»
«Praegusel kellaajal mitte, härra Maigret.»
Kõnet oodates vaatas ta, kuidas neiu oma kirjatööd teeb, küsis, kas ta on abielus, kas ta kavatseb abielluda või jääb vana Birardi suguseks.
Kabiinis oli ta viie minuti ringis ning neiu kuulis läbi ukse vaid:
«Ei... Austreid ei ole. Sellepärast, et neid ei ole... Ilm on ilus... Ei ole külm...»
Maigret otsustas sööma minna. Õpetaja oli ikka veel seal ja Maigret istus vastaslauda. Kogu küla teadis juba, kes ta on. Teda ei tervitatud, kuid tänaval teda jälgiti, ning kui ta oli möödunud, hakati temast rääkima. Õpetaja tõstis mõned korrad pead raamatu kohalt. Ära minnes ta hetkeks viivitas. Võib-olla tahtis ta komissarile midagi öelda? See polnud muidugi kindel. Komissarist mööda minnes noogutas ta talle kergelt peaga, aga seda võis võtta ka kui tahtmatut liigutust.
Thérèse oli oma mustale kleidile lumivalge põlle peale pannud, Louis sõi köögis ja hüüdis sealt aeg-ajalt teenijat. Kui peremees oli söömise lõpetanud, tuli ta, suu veel rasvane, Maigret' juurde.
«Mis te selle küüliku kohta ütlete?»
«Jumalik.»

«Kuidas oleks klaasikesega söögi juurde. Mina kostitan.»

Ta oli komissari suhtes võtnud nagu mingi kaitseingli hoiaku, otsekui võiks too Saint-André džunglis kaduma minna.

«On alles tüüp!» võristas ta oma suure kõhu tõttu harkisjalu istudes.

«Kes?»

«Théo. Ma ei tea temast kavalamat meest. Ta on osanud oma elukesel lasta veereda nii, et pole olnud tarvis lille liigutada.»

«Kas te usute, et keegi teine ei kuulnud lasku?»

«Kõigepealt maal ei panda üht karabiinilasku tähele. Kui oleks lastud jahipüssist, oleksid kõik seda tähele pannud. Teiseks lasevad need riistad hästi vaikselt, pealegi ollakse nendega sellest ajast, kui need igal poisil on olemas, niivõrd harjunud . . .»

«Théo oli oma aias, kas tema ei võinud midagi näha?»

«Kas oma aias või oma keldris, sest tema aias töötamine tähendab keldris veini joomist. Ja kui ta ka midagi nägi, vaevalt ta seda ütleb.»

«Isegi kui ta nägi kedagi laskmas?»

«Seda veelgi vähem.»

Louis oli endaga rahul.

«Ma hoiatasin teid, et te ei saa siin mitte millestki aru.»

«Kas te usute, et õpetaja tahtis vanamutti tappa?»

«Ja teie?»

Maigret vastas kindlalt:

«Ei.»

Louis vaatas talle naerdes otsa, nagu tahtnuks lausuda:

«Mina veelgi vähem.»

Kuid ta ei öelnud seda. Võib-olla olid nad nii üks kui teine suurest söögist ja joogist liialt rambed. Nad jäid mõneks ajaks vaikselt istuma, vaatasid päikesevarjuga pooleks lõigatud platsi, kooperatiivi rohekaid vitriine, kiriku kiviportaali.

«Ja missugune on küree suhtumine?» küsis Maigret jutujätkuks.

«Küree on küree.»

«Kas ta on õpetaja poolt?»

«Vastu.»

Viimaks Maigret tõusis, seisatas hetkeks kahevahel olles keset ruumi, ja läks siiski laisal sammul trepi poole.

«Ärata mind tunni aja pärast,» ütles ta Thérèse'ile.

Ta ei oleks pidanud teda sinatama. Kriminaalpolitseis oli komme seda sorti tüdrukuid sinatada, ja see ei läinud Louis'i

kõrvust mööda ning ta kortsutas kulmu. Toas olid rohelised luugid suletud ning lasksid läbi vaid ahtaid valgustriipe. Komissar ei riietunud lahti, võttis vaid pintsaku seljast ja kingad jalast ning heitis teki peale.

Veidi hiljem, kui ta oli juba uinumas, oleks ta nagu mere rütmilist laineloksu kuulnud — kas see oli võimalik? — ja jäi lõplikult magama ning ärkas alles siis, kui uksele koputati.

«Tund on möödas, härra Maigret. Kas te soovite tass kohvi?»

Maigret tundis end raske ja loiuna ega teadnud täpsemalt, mida teha tahaks. Kui ta alt ruumist läbi läks, mängisid seal neli meest kaarte, nende hulgas Théo ja lihunik Marcellin, kel olid ikka needsamad tööriided seljas.

Maigret'l oli kogu aeg tunne, et kuskil on midagi, mis ei klapi. Mis see aga oli, seda ta ei mõistnud. See tunne oli tal tekkinud noore Sellier'ga rääkides. Aga ikkagi missugusel hetkel selle jutu käigus?

Ta seadis sammud kõigepealt Léonie Birard'i maja poole, sest selle võtmed olid tal taskus. Ta läks sisse, istus esimesse tuppa ja luges läbi kõik kirjad, mis ta oli hommikul leidnud. Nendest ei selgunud midagi olulist, need viisid teda kokku vaid niisuguste perekonnanimedega nagu Dubard, Cornu, Gillet, Rateau, Boncoeur.

Väljunud majast, kavatses ta teed mööda mereni minna, kuid veidi aja pärast tuli talle vastu surnuaed ja ta keeras sinna sisse ning luges haudadelt nimesid, mis langesid enamikus kokku nendega, mis olid kirjadel.

. . . Nii sai ta tuttavaks mitme suguvõsaga: ta teadis nüüd, et Rateau'd olid olnud kahe inimpõlve vältel seotud Dubard'idega ja et üks Cornu oli abiellunud Piedboeufiga, kes suri kahekümne kuue aastaselt.

Ta astus veel paar-kolmsada meetrit teed mööda edasi, aga merd ei hakanud paistma, laugjal tõusul laiusid vaid aasad. Eemalt sätendas küll uduviirg, kuid edasi ei söandanud ta enam minna.

Alevi tänavatel tuli talle vastu kohalikke elanikke, kes, käed taskus, asja ees, teist taga, seisma jäid ja vahtisid mõnd maja või möödujat.

Merii ukseesine säras päikeses. Läbi koridori nägi ta aias kaht vormimütsiga sandarmit, kes nähtavasti ikka veel padrunikesta otsisid.

Õpetaja maja aknad olid suletud. Klassist paistsid reas laste pead.

Kantseleist leidis ta leitnandi, kes punase pliiatsiga ülekuulamisprotokollidele märkusi tegi.

«Astuge sisse, härra komissar. Ma nägin uurijat. Ta kuulas hommikul Gastini üle.»

«Kuidas ta on?»

«Nagu ikka inimene, kel esimene öö vanglas selja taga. Ta kartis, kas te viimati ära pole sõitnud.»

«Ma oletan, et ta ikka veel eitab.»

«Rohkem veel kui enne.»

«Kas tal on mingi versioon?»

«Ta ei usu, et keegi oleks tahtnud vanamutti tappa. Ta arvab, et tegu on mingi inetu vembuga, mis sai saatuslikuks. Temaga tehti alalõpmata igasuguseid vigureid.»

«Léonie Birard'iga?»

«Jah. Ja mitte üksnes lapsed, vaid ka täiskasvanud. Teate, kuidas see käib, kui külas on must lammas. Kui leitakse kuskilt surnud kass, visatakse see tema aeda või koguni aknast sisse. Paari nädala eest oli ta uks väljaheitega kokku määritud. Õpetaja arvab, et keegi tulistas teda hirmutamiseks või vihale ajamiseks.»

«Ja kuur?»

«Ta väidab ikka veel, et ta pole teisipäeval sinna jalgagi tõstnud.»

«Kas ta teisipäeval enne tunde aias ei töötanud?»

«Ei, teisipäeval mitte, vaid esmaspäeval. Ta tõuseb igal hommikul kell kuus üles, ja ainult siis on tal aia jaoks aega. Kas te noore Sellier'ga kohtusite? Mida te temast arvate?»

«Ta vastas mu küsimustele kõhklematult.»

«Minule ka, ilma et oleks endale kordagi vastu rääkinud. Ka tema kaaslased väidavad, et ta ei väljunud pärast vahetundi klassist. Ma oletan, et kui see oleks vale, oleks see mõne kaudu ikka välja tulnud.»

«Mina arvan samuti. Kas pärija on teada?»

«Testamenti pole ikka veel leitud. Proua Sellier'l on kõik šansid.»

«Kas te olete kontrollinud tema mehe tegevust teisipäeva hommikul?»

«Ta töötas oma töökojas.»

«Kas tunnistajaid on?»

«Kõigepealt tema naine, siis sepp Marchandon, kes käis temaga rääkimas.»

«Mis kell?»

«Ta ei tea täpselt. Ütleb, et enne ühtteist. Ta arvab, et

nad rääkisid vähemalt veerand tundi. See muidugi ei tõenda midagi.»

Leitnant lappas pabereid.

«Seda enam, et noor Sellier väitis, nagu oleks sepikojas töötatud, kui õpetaja klassist väljas käis.»

«Nii et tema isa võis ka ära käia?»

«Võis küll. Aga ärge unustage, et kõik tunnevad teda. Ta oleks pidanud minema üle platsi ja sealt edasi aeda. Ja kui ta oleks veel karabiiniga läinud, oleks teda seda enam märgatud.»

«Aga võib-olla see vaikitakse maha.»

Polnud midagi kindlat, polnud mingit pidet peale kahe vastukäiva tunnistuse: ühelt poolt Marcel Sellier' oma, kes väitis, et nägi õpetajat väljumas aiatööriistade kuurist; ja teiselt poolt Gastini oma, kes kinnitas, et pole sel päeval jalagagi sinna saanud.

Sündmused olid toimunud hiljaaegu. Elanikke kuulati üle teisipäeva hommikust peale, jätkati kolmapäeval. Kõik pidi olema värskelt meeles.

Kui õpetaja ei tulistanud, miks peaks ta valetama? Ja pealegi, miks oleks ta pidanud Birard'i tapma?

Ka Marcel Sellier'l polnud põhjust seda kuurilugu välja mõelda.

Théo kinnitas kavala näoga omalt poolt, et oli kuulnud lasku, kuid polnud midagi näinud.

Kas ta oli aias? Või oli ta keldris? Kellaajaliselt oli võimatu midagi kindlaks teha, sest ühed ütlevad nii, teised naa, kuna maal peale söögiaegade ei pöörata kellaajale erilist tähelepanu. Maigret ei saanud kuigi tõsiselt võtta ka väiteid, et keegi olevat või ei olevat sel hetkel mööda tänavat läinud. Kui kohatakse inimesi kümme korda päevas nendessamades tuttavates paikades, ei panda neid enam eriti tähele ja võidakse kergesti üht vastutulijat teisega segamini ajada. Kinnitada, et fakt leidis aset teisipäeval, kui see ometi oli aset leidnud esmaspäeval.

«Mis kell matused on?»

«Kell üheksa. Kõik lähevad sinna. Ei tule just iga päev ette sellist rõõmu, et maetakse musta lammast. On teil mingi idee?»

Maigret raputas pead, kõndis raskel sammul ruumis ringi, puudutas karabiine ja kuule.

«Te ütlesite, et arst ei ole surma ajas päris kindel?»

«Ta oletab, et see võis toimuda kella kümne ja üheteistkümne vahel.»

«Nii et ilma noore Sellier' tunnistuseta . . .»

Jällegi oli ta jõudnud selle juurde tagasi. Ja iga kord oli tal seesama tunne, et ta oli tõest kuskilt väga lähedalt mööda läinud, et ta oli seda just-just avastamas.

Léonie Birard teda ei huvitanud. Polnud tema asi, kas keegi tahtis teda tappa või ainult hirmutada, kas kuul sattus juhuslikult tema vasakusse silma või ei.

Teda erutas Gastini lugu ja sellega seoses Sellier' poja tunnistus.

Ta läks kooliõuele. Parajasti lõppesid tunnid ja lapsed tulid majast rahulikumalt välja kui vahetunni ajal ning läksid väikeste rühmadena värava poole.

Seal oli õdesid ja vendi. Kaks juba suuremat tüdrukut hoidsid ühel väiksemal käest kinni. Mõnel oli koduni üle kahe kilomeetri minna.

Ainult üks poiss tervitas Maigret'd viisakalt, mütsi peast võttes. See oli Marcel Sellier. Teised vaatasid teda uudishimulikult. Õpetaja seisis lävel. Maigret läks tema juurde ja noormees astus kõrvale, öeldes:

«Kas te tahate minuga rääkida?»

«Otseselt just mitte. Kas te olete varem ka Saint-Andrés käinud?»

«Ei ole. See on esimene kord. Ma olen õpetanud La Rochelle'is ja Faurras's.»

«Kas te tunnete Joseph Gastini?»

«Ei.»

Koolipingid olid musta värvi, kuid täis kriimustusi, ning lillad tindiplekid veiklesid lakilt erinevates toonides vastu. Maigret läks esimese vasakpoolse akna alla, kust nägi õue, aedu ja tööriistade kuuri. Birard'i maja tagakülge nägi aga parempoolsest aknast.

«Kas te täna laste käitumises midagi erilist ei märganud?»

«Nad on siin kinnisemad kui linnas. See tuleb võib-olla tagasihoidlikkusest.»

«Kas nad ei kippunud omavahel sosistama või kirju edasi andma?»

Asendusõpetajal oli aastaid veidi üle kahekümne. Maigret pani teda silmanähtavalt kohmetuma, ja mitte niivõrd sellega, et ta oli politseist, vaid et ta oli tuntud mees. Ta oleks end ühtemoodi tundnud nii suure poliitikamehe kui kuulsa filmitähe ees.

«Uskuge, ma ei pööranud sellele tähelepanu. Kas ma oleksin pidanud neid jälgima?»

«Mida te noorest Sellier'st arvate?»

«Oodake . . . Missugune ta on? . . . Ma ei tunne neid veel nimepidi.»

«Kõige suurem ja priskem poiss, hea õpilane . . .»

Õpetaja pilk peatus esimese pingirea esimesel pingil, kus oli nähtavasti Marceli koht, ja Maigret läks ning istus sinna, suutmata jalgu madala pingi alla panna. Siit kohalt ei näinud ta läbi teise akna mitte aedu, vaid pärna keset õue ja Gastini maja.

«Kas ta polnud teie meelest rahutu ja tujust ära?»

«Ei. Mulle meenub, et ma küsisin teda matemaatikas ning et ta näis aruka poisina.»

Õpetaja majast paremal, pisut eemal, paistsid kahe teise maja ülemise korruse aknad.

«Võimalik, et ma palun teilt homme luba neid tundide ajal vaatama tulla.»

«Ma olen teie käsutuses. Me oleme nähtavasti ühes võõrastemajas. Aga oma tunde ma valmistan parem siin ette.»

Maigret väljus koolimajast ja pöördus õpetaja maja poole. Ta ei tahtnud näha proua Gastini, vaid Jean-Pauli. Ta oli juba keset õue, kui märkas kardinat liikumas, ja jäi seisma, sest tal kadus jõud astuda uuesti sellesse vaiksesse umbsesse tuppa ema ja poja piinatud nägude ette.

Ta tundis, kuidas teda haaras lõtvus ja loidus, mis oli tingitud ilmselt alevi aeglasest elurütmist, valgest veinist ja päikesest, mis hakkas juba katuste taha vajuma.

Ja mida ta üldse siin tegi?

Oli juurdlusi, mille käigus ta jõudis sadu kordi sellesama võimetuse või õigemini enda tarbetuse tunnetamiseni. Ta sattus ootamatult võõraste inimelude keskele, mille olemasolust ta eile veel teadlik polnud, ja pidi nüüd oma ameti tõttu tungima nende kõige isiklikumatesse saladustesse. Ja praegusel juhul polnud see isegi tema ametiülesanne. Ta oli ise otsustanud siia tulla, sest üks õpetaja oli teda Kriminaalpolitseis tundide viisi oodanud.

Õhk alevi kohal tõmbus sinkjamaks, külmemaks ja niiskemaks. Siin ja seal süttisid akendes tuled ning Marchandoni sepikoda eraldus õhtuhämarusest punase plekina. Oli näha, kuidas tulekeeled lõõtsa õhutusel ääsil tantsisid.

Vastas poes istusid kaks naist liikumatult otsekui reklaamkalendril, ainult nende huuled liikusid vaevumärgatavalt. Paistis, nagu räägiksid nad lause lause haaval vaheldumisi, lõpetades iga kord öeldu nukra peavangutamisega. Kas nad rääkisid Léonie Birard'ist? Võib-olla. Ja ka homsetest matus-

test, mis kujunevad mälestusväärseks sündmuseks Saint-André ajaloos.

Mehed mängisid ikka veel kaarte. Nähtavasti lõid nad niiviisi surnuks tunde, terveid pärastlõunaid, vahetades ühtesid ja samu lauseid, rüübates aeg-ajalt klaasist veini ja pühkides seejärel suud.

Maigret oli just sisse astumas, et ka endale klaasi veini küsida, nurka istuda ja õhtusööki ootama jääda, kui äkki otse tema kohal pidurdav auto teda kõrvale hüppama sundis.

«Kas ma ehmatasin teid?» küsis arsti lõbus hääl. «Olete juba süüdlase jälile saanud?»

Ta tuli autost välja ning süütas sigareti.

«Jah, siin pole Suured Bulvarid,» tähendas ta ümbritsevale näidates: vaateaknad olid halvasti valgustatud, poolavatud kirikuuksest imbus ähmast valgust. «Ja kui te seda veel südatalvel näeksite! Kas te olete hakanud maaeluga harjuma?»

«Léonie Birard oli enda kätte jätnud hulga võõraid kirju.»

«Ta oli igavene närukael. Mõned siin kutsusid teda lutikaks. Kui te vaid teaksite, kuidas ta surma kartis!»

«Kas ta oli haige?»

«Üdini. Ainult ära ei surnud. Nagu Théo, kes võiks juba küll kümme aastat mulla all olla, aga joob ikka oma neli liitrit valget veini päevas ära, aperitiive peale selle.»

«Mida te Sellier'dest arvate?»

«Nad püüavad ihust ja hingest väikekodanlaseks saada. Julien tuli siia hoolekandeasutuse kasvandikuna ja pidi kõvasti tööd tegema, et jalgu alla saada. Neil on ainult üks poeg.»

«Ma tean. Ta on tark poiss.»

«Jah . . .»

Maigret'le tundus, et arsti hääl kostab kuidagi tuhmilt.

«Ega ei saa midagi öelda. Ta on hästikasvatatud poiss. Laulab kirikukooris. On küree lemmik.»

Arstile ei paistnud küree meeldivat.

«Kas te arvate, et ta valetas?»

«Ma pole seda öelnud. Ma ei arva midagi. Kui te oleksite kakskümmend kaks aastat maal arst olnud, mõtleksite nagu mina . . . Neid ei huvita muu kui teenida raha, muuta raha kullaks, panna kuld pudelitesse ning matta need pudelid oma aeda maha. Isegi kui nad on haiged või vigased, tahavad nad selle pealt raha teenida.»

«Ma ei mõista.»

«On olemas kindlustused ja toetused ning muud võimalused kõik rahaks muuta.»

Ta rääkis peaaegu nagu kirjakandja.

«Sänikaelte kamp!» tegi ta kokkuvõtte tooniga, mis nagu lükanuks öeldu mõtte ümber. «Nad on naljavennad. Oh, kuidas ma neid armastan.»

«Ka Léonie Birard'i?»

«Tema oli muidugi omaette nähtus.»

«Aga Germaine Gastin?»

«Tema piinab ennast ja piinab teisi sellepärast, et magas Chevassou'ga. Ma võin kihla vedada, et palju kordi ta seda ei teinud, võib-olla üheainsa. Ja üksainus kord tundis ta ka elust rõõmu . . . Kui te olete homme veel siin, tulge minu poole lõunale. Täna õhtul ma pean La Rochelle'is ära käima.»

Alevile oli laskunud pimedus. Maigret seisis veel hetke väljakul, tühjendas piibu vastu kingakontsa ja astus ohates Louis' võõrastemajja, läks laua juurde, mis oli juba tema omaks saanud ja kuhu Thérèse tõi ilma temalt küsimata valge veini klaasi.

Vastaslauast saatis kaarte käes hoidev Théo tema poole aeg-ajalt kavalalt välkuvaid pilke, nagu öeldes:

«Nonoh! Nonoh! Veel mõned aastad, ja sa oled samasugune nagu teised.»

VI

Kui Maigret järgmisel hommikul ärkas, tundis ta rinnus raskust, aga mitte sellepärast, et ees seisid Léonie Birard'i matused. Niisugusel päikesepaistelisel päeval ei liigutanud endise postiametniku surm kedagi ning seda ei võetud dramaatiliselt. Saint-André elanikud riietusid oma majades ja taludes eelseisvateks matusteks niisama rõõmsalt nagu pulmadeks. Louis Paumelle, jalas mustad kalevist püksid ja seljas valge särk, kuid ilma krae ja lipsuta, täitis veiniga juba varahommikust peale aukartustäratavat hulka pudeleid ning ei seadnud neid ritta mitte ainult leti taha, vaid ka kööki lauale. Just nii, nagu ta tegi laadapäeva hommikul.

Mehed ajasid habet. Kõik olid mustas, nagu leinaks terve alev. Maigret'le meenus üks tema tädi. Kui ta oli poisike, küsis tema isa tädilt, miks see endale jälle musta kleidi ostis.

«Minu naol on rinnavähk, ta võib kuu või paari pärast

surra... Ma ei taha siis mõnda oma kleiti värvima hakata. Sest see rikub kangesti riiet!»

Niisuguses alevis elab tavaliselt nii palju sugulasi koos, et varem või hiljem ikka mõni neist sureb ja leinariiet ei saagi seljast.

Ka Maigret ajas habet.

Ta pani tähele, et hommikune La Rochelle'i buss läks teele peaaegu tühjalt, kuigi oli laupäev. Thérèse tõi talle üles tassi kohvi ja sooja vett.

Maigret'le tundusid täna kõik asjad dramaatilised, mitte niivõrd eile üleliia joodud veiniklaasi tõttu kui halvasti magatud öö pärast. Ta oli näinud unes suurelt ja selgelt, otsekui kinos, lapsenägusid, mis meenutasid noort Gastini ja noort Sellier'd, kuid ei kuulunud ei ühele ega teisele.

Ta püüdis meenutada seda unenägu, aga edutult. Üks neist poisinägudest oli tema peale kuri olnud, aga kumb see oli, seda ta ei teadnud, sest need olid tal segi. Ta kordas endale, et neid pole ju raske ära tunda, sest õpetaja poeg kandis prille. Aga kohe sealsamas nägi ta Marcel Sellier'd, kel olid ka prillid ja kes vastas, nähes Maigret' imestust:

«Ma panin need ette, et pihile minna.»

Eriti traagiline polnud ka see, et Gastin oli vanglas, sest politseileitnant ei uskunud eriti tema süüd ja uurija veel vähem. Tal oli seal praegu kindlasti parem kui külas või aresti all omas kodus.

Ühest tunnistusest, eriti lapse omast, ei piisa tema süüdimõistmiseks.

Maigret taipas, et asi oli hoopis keerulisem. Temaga oli tavaliselt ikka nii. Peaaegu iga juurdluse käigus muutus tema meeleolu enam-vähem ühe ja sama kõvera järgi.

Algul näed inimesi välispidiselt. Kõigepealt ilmnevad nende väikesed pahed, ja need teevad nalja. Siis aga poed tasapisi nende nahasse, hakkad arutlema, miks nad tegutsevad nii ja mitte teisiti, hakkad nende moodi mõtlema, ja see on juba palju vähem naljakas.

Ja võib-olla alles kunagi hiljem, kui oled neid juba palju näinud ja tükk aega tundnud ning kui nad sind enam mitte millegagi ei üllata, võid jälle nende üle naerda nagu doktor Bresselles.

Maigret oli sellest veel kaugel. Poisid olid tal kogu aeg mõttes. Talle tundus, et kuskil peab olema keegi, kes elab hirmus ja ahastuses, vaatamata heledale päikesele, mis nendel päevadel alevit kuldas.

Ta läks alla sööma, istus oma nurka ja nägi, kuidas kaarikud tõid juba platsile kaugemal elavaid talunikke. Nad kogunesid tumedatesse rühmadesse väljakul ja kiriku ees ning nende särgid paistsid päevitunud nägudega võrreldes säravvalgeina.

Maigret'le polnud keegi öelnud, kes neid matuseid korraldab, ja ta polnud seda ka kelleltki küsinud. Igatahes oli kirst La Rochelle'ist siia toodud ja kirikusse üles seatud.

Musti siluette kogunes kiiresti juurde. Palju oli niisuguseid nägusid, keda Maigret polnud veel näinud. Leitnant tuli ja surus tal kätt.

«Kas on midagi uut?»

«Ei ole. Ma käisin eile Gastini juures kongis. Ta eitab endiselt ega oska endiselt arvata, miks Marcel Sellier ikka oma süüdistusest kinni peab.»

Maigret läks kooliõue. Tunde sel päeval ei olnud. Õpetaja maja aknad olid kinni, polnud kedagi näha. Ei ema ega poeg matustest muidugi osa ei võtnud, nad istusid vaikselt ning hirmunult kodus, nagu midagi halba oodates.

Rahva hulgas polnud aga tunda mitte mingit viha. Mehed jutlesid omavahel. Mõned astusid juba Louis' poole sisse, et püstijalu klaas veini juua, ning väljusid suud pühkides. Kui komissar mööda läks, jäid kõik vakka, hakkasid siis aga teda pilkudega saates jälle poolihääli rääkima.

Keegi noormees, kes ilusale ilmale vaatamata kandis vööga vihmamantlit, astus tema juurde, liiga suur piip hambus:

«Albert Raymond, «La Charente'i» reporter!» teatas ta enesekindlalt. Aastaid polnud tal üle kahekümne kahe, ta oli kõhn, pikkade juustega ning väänas muudkui oma suud iroonilisse naeratusse.

Maigret piirdus vaid noogutusega.

«Ma püüdsin eile teie juurde tulla, aga ei saanud aega.»

Tema kõnemaneerist ja hoiakust võis arvata, et ta peab end komissariga võrdseks. Täpsemalt pidas ta neid mõlemat rahvamassist kõrgemal seisvaiks inimesteks, kes võivad teiste peale vaadata ülevalt alla, sest neil on teada kõik vähimadki sopid inimhinges.

«Kas vastab tõele,» küsis ta, pliiats ja plokk käes, «et õpetaja lubas teile kogu oma olemasoleva raha, kui te ta sellest loost välja toote?»

Maigret pööras näo tema poole, mõõtis teda pilguga pealaest jalatallani, oli juba suud avamas, aga keeras siis õlgu kehitades selja.

See totakas nähtavasti jäigi arvama, et oli tabanud naelapea pihta. Sel polnud aga mingit tähtsust. Kellad hakkasid

lööma, naised valgusid kirikusse, ka mõni mees astus sisse. Kostis orelimängu, kooripoisi kellukesehelinat.

«Kas tuleb missa või ainult ärasaatmine?» küsis komissar kelleltki võõralt.

«Nii üks kui teine. Mis seal kiirustada.»

Oli aega minna ja juua Louis' juures klaas veini. Vähehaaval olid peaaegu kõik mehed, rühmades koos, jõudnud võõrastemaja ette, läksid summas sisse, tühjendasid püstijalu klaasi-kaks veini ja tulid välja. Sagimist oli siin palju, mehi oli isegi köögis ja hoovis. Louis Paumelle oli korraks kirikus sees käinud, nüüd aga oli jälle pintsaku seljast võtnud ning askeldas võõrastemajas koos Thérèse'i ja ühe noormehega, kes oli talle nähtavasti abiks tulnud.

Sellier oma naisega oli ka matusetalitusel. Maigret polnud ennist näinud nende poega, aga ta märkas kohe, kui ta kirikusse astus, et Marcel oli seal, seljas valge kooripoisirüü. Ta oli tulnud nähtavasti aia kaudu otse käärkambrisse.

Dies irae, dies illa . . .

Naised näisid tõepoolest suud liigutades palvetavat. Kas Léonie Birard'i hingeõnnistuse või iseenda eest? Taga kirikulöövis seisid mõned vanamehed, kübar käes, teised tulid ja paotasid ust, et näha, kui kaugele missaga on jõutud.

Kirikust uuesti välja minnes märkas Maigret Théod, kes tervituse asemel saatis talle oma tavalise laia iroonilise muige.

Siin nende inimeste hulgas pidi olema ilmtingimata keegi, kes teadis, või oli neid isegi rohkem, ja nad kõik vaikisid. Louis' juurest kostsid juba lärmakad hääled ning üks kõhn, rippuvate vuntsidega talumees oli üpris purjus. Ka lihunikul, nagu Maigret'le tundus, läikisid silmad tavalisest rohkem.

Olles vähem uudishimulik kui komissar või tundlikum rahva uudishimu suhtes, ei tulnud leitnant välja meriist, mille taga oli tühi ja vaikne kooliõu.

Sõitis mööda surnuvanker, ees musta katet kandev kõrb. Rakend jäi seisma kiriku ette ja kutsar läks klaasi veini jooma.

Puhus kerge tuulevinu. Mõned pilved kõrgel taevas särasid nagu pärlmutter.

Viimaks avanesid kirikuuksed. Veinijoojad kiirustasid platsile. Neli meest kandsid kirstu välja, nende hulgast tundis Maigret ära Julien Sellier' ja Théo.

Kirst kanti vankrile, kaeti musta kaleviga, millel olid ääres kuldsed narmad. Edasi tuli noor Sellier, hõbedane rist

musta kepi otsas. Tuul lõi tema laia kirikurüü aeg-ajalt õhku täis nagu palli.

Järgnes palveid lugev preester, kes jõudis ühtlasi silmata kõiki inimesi tee kõrval ja peatas hetkeks oma pilgu ka Maigret'l.

Musta riietunud Julien Sellier ja tema naine, loor näo ees, sammusid esimestena vankri taga. Suurt ja tugevat kasvu mees, kahvatu näo ja hallide juustega, oli koos munitsipaalnõukogu liikmetega järgmises reas. Edasi tuli summas muu rahvas, naised eespool, mehed tagapool, nii mõnelgi naisel, eriti rongkäigu lõpus, lapsed käekõrval.

Noor ajakirjanik käis edasi-tagasi, tegi märkmeid, rääkis Maigret'le tundmatute inimestega. Rongkäik liikus aeglaselt ja möödus võõrastemajast, kus ukseavas seisis Thérèse üksi, kuna Paumelle oli võtnud oma koha sisse nõukogu liikmete hulgas.

Nüüd, sel hommikul, tahtis Maigret uuesti minna ja koputada Gastinide uksele ning rääkida Jean-Pauliga. Kas mitte praegu, kui kõik ümbruskonna inimesed olid teel surnuaia poole, ei tundnud ema ja poeg end siin inimtühjas alevis üksildasemana kui eales varem?

Komissar läks masinlikult teistega kaasa. Nad möödusid Léonie Birard'i majast, ühest talust, mille õuel hakkas vasikas möögima.

Surnuaeda sisenemisel jäädi värava taha pikemaks toppama, tekkis segadus.

Preester ja kooripoiss olid juba haua juures, suur osa rahvast polnud aga veel sisse jõudnud.

Sel hetkel märkas Maigret üht nägu müüri kohal. Ta tundis ära Jean-Pauli. Tema prilliklaas helkis peeglina päikeses.

Selle asemel et koos rahvaga surnuaiale minna, jäi Maigret välja ja hakkas mööda müüri äärt edasi minema, lootuses jõuda poisini. Võib-olla on poiss haua ümber toimuvast nii haaratud, et ei märka seda manöövrit?

Maigret läks mööda jäätmaad. Kui poisini oli jäänud veel vaid umbes kolmkümmend meetrit, praksatas tema jala all kuiv oks.

Jean-Paul pööras kähku pea tema poole, hüppas maha kivilt, millel ta seisis, ja hakkas tõtakalt tee suunas minema.

Maigret oleks võinud teda hüüda, kuid ei teinud seda, sest inimesed oleksid ilmselt kuulnud, ja kiirendas samuti sammu, lootuses teda teel kätte saada.

Maigret sai aru küll, et olukord on üpris kentsakas. Joosta ta ei söandanud, Jean-Paul ka mitte. Poisil polnud julgust

isegi tagasi vaadata. Ta oli ainukene külas, kellel ei olnud seljas mitte pühapäeva-, vaid argipäevariided.

Nähtavasti soovis ta koju pääseda, aga sel juhul oleks tal tulnud surnuaia värava juurest seisvatest talumeestest mööda minna.

Niisiis pöördus poiss vasakule, mere poole, lootes võib-olla, et komissar talle sinna järele ei tule.

Maigret aga läks. Seal polnud enam ei maju ega talusid, ainult põllud ja karjamaad, kus sõid lehmad. Merd veel ei paistnud, kink oli ees ning tee tõusis vähehaaval.

Poiss kõndis nii kiiresti kui suutis, aga ei jooksnud. Maigret lisas sammu. Ta ei teadnud isegi, miks ta teda niiviisi jälitab, ja mõistis väga hästi, et see oli julm tegu.

Jean-Pauli ettekujutuses võis ta näida tohutu jõuna, mis oli tema kannule lahti lastud. Aga kas komissar võis talle hüüda: «Jean-Paul! . . . Peatu! . . . Ma tahan vaid rääkida!»

Nii surnuaed kui alev olid jäänud kaugele selja taha. Jõudnud künka tippu, hakkas poiss teist külge mööda laskuma, nii et varsti oli näha vaid tema ülakeha ja siis pea. Hetkeks ei näinud Maigret enam midagi, kuni ta ise üles jõudis ja tema ees lõi sillerdama meri, kus oli saar, või õigemini Aiguilloni neem, ning mõned pruunide purjedega kaluripaadid, mis näisid õhus rippuvat.

Jean-Paul läks ühtesoodu otse edasi, pöördumata paremale või vasakule. Mere ääres oli viis-kuus punaste katustega kuuri, kus austripüüdjad hoidsid oma varustust.

«Jean-Paul!» söandas ta lõpuks hüüda.

Tema hääl kõlas nii võõralt, et ta seda ise vaevaga ära tundis ning pöördus koguni tagasi vaatama, ega keegi teda ei näe. Ta märkas, et poiss aeglustas järsku sammu. Hüüe oli teda üllatanud ja ta kõhkles hetkeks, kas jääda seisma või mitte, aga hakkas siis veel kiiremini minema, peaaegu juba jooksma.

Maigret'l oli piinlik, ta tundus endale tõepoolest suure jõhkardina, kes kaitsetut last taga ajab.

«Peatu, kullake . . .»

Kõige naljakam oli, et ta hingeldas ning ta hääl ei kostnud. Vahemaa nende vahel püsis peaaegu sama. Et seda vähendada, tulnuks tal joosta.

Millele Jean-Paul lootis? Kas sellele, et komissar väsib ja pöördub tagasi?

Tõenäoliselt ei mõtelnud ta midagi, ta lihtsalt läks joonelt edasi, nagu oleks see ainus võimalus hädaohust pääseda. Tee

lõpus oli vaid meri, mis oma sätendavaid laineid kividele veeretas.

«Jean-Paul . . .»

Nüüd oli tal võrdselt rumal nii seisma jääda kui edasi minna.

Poiss jõudis vee äärde välja, kõhkles, kas keerata järgmisse asulasse viivale jalgrajale, peatus siiski lõpuks, ja alles siis, kui kuulis komissari samme päris selja taga, pöördus ümber.

Ta polnud näost punane, vaid kahvatu, ninasõõrmed koos. Tema rind tõusis ja vajus kiires rütmis, huuled olid paokil ning ta süda näis rinnus taguvat nagu peos hoitaval linnul.

Maigret vaikis. Ta ei leidnud kohe, mida öelda. Ka temal oli tarvis hinge tagasi tõmmata.

Jean-Paul pöördus uuesti näoga mere poole. Nad mõlemad jäid seda silmitsema ja vaikus venis pikaks ning nende südamelöögid said tagasi oma rahuliku ja korrapärase rütmi.

Viimaks tegi Maigret mõne sammu ja istus kuusevaiade hunnikule, mis lõhnas mõnusasti vaigu järele. Ta võttis kaabu peast, pühkis häbenemata laubalt higi ning hakkas väga aeglaste liigutustega piipu toppima.

«Sa oled kiire sammuga,» ütles ta viimaks pominal.

Jean-Paul seisis kramplikel, tikksirgetel jalgadel nagu kukk ega vastanud.

«Ehk tuleksid ja istuksid minu kõrvale?»

«Ma ei taha istuda.»

«Kas sa oled kuri?»

Poiss heitis talle kiire pilgu ja küsis:

«Mispärast?»

«Ma tahtsin sinuga rääkida ilma ema juuresolekuta. Sinu kodus on see võimatu. Kui ma märkasin sind üle surnuaiamüüri vaatamas, mõtlesin, et nüüd on hea juhus.»

Et mitte last liialt heidutada, jättis ta lausete vahele pikad pausid.

«Mida sa seal vaatasid?»

«Inimesi.»

«Sa ei saanud vaadata kõiki inimesi korraga. Ma olen veendunud, et sa jälgisid kedagi spetsiaalselt. On mul õigus?»

Poiss ei vastanud ei ei ega jaa.

«Kas sa kirikus käid?»

«Ei.»

«Mispärast?»

«Sest et minu vanemad ei käi seal.»

Täiskasvanuga oleks olnud palju lihtsam. Maigret ise pol-

nud enam ammu laps. Tal polnud ei poega ega tütart. Ja siiski pidi ta end sundima mõtlema nagu tema noor kaasvestleja.

«Kas sa ütlesid emale, et lähed kodunt välja?»

«Ei.»

«Kas sa ei tahtnud, et ta seda teab?»

«Ta poleks mind lubanud.»

«Sa kasutasid juhust, kui ema oli üleval toas, ja lipsasid vaikselt välja? Surnuaia juurde tulid ringiga mööda kõrvaltänavaid?»

«Ma tahtsin kangesti näha.»

«Mida?»

Maigret võis vanduda, et see polnud ei rahvahulk ega kirst, mis hauda lasti. Talle tuli silme ette tuules lehverdav kooripoisirüü ja rist Marceli käes ning talle meenus aeg, kus ta oli seitsmeaastane ja tahtis kangesti kooripoisiks saada. Tal tuli siis veel kaks aastat oodata, et ka ise hõberisti kanda ja surnuaia poole sammuva matuserongkäigu ees kõndida.

«Sa tahtsid Marceli näha?»

Jean-Paul võpatas. Ta imestas, mõistes, et üks suur inimene on võimeline teda läbi nägema.

«Miks sa Marceliga ei sõbrusta?»

«Ma ei sõbrusta mitte kellegagi.»

«Sa ei armasta kedagi?»

«Ma olen õpetaja poeg, ma ütlesin ju seda teile.»

«Kas sa eelistaksid olla plekksepa või meeri või kas või mõne talumehe poeg?»

«Ma pole seda ütelnud.»

Teda ei tohtinud hirmutada, sest ta võis uuesti jooksu panna.

Aga teda ei hoidnud tagasi mitte üksnes hirm, et Maigret ta kätte saab. Ta oli ju palju kiirem kui komissar. Kas nüüd kahekesi olles ei tundnud ta nagu mingit kergendustki? Kas mitte kuskil südamesopis polnud tal väike soov rääkida?

«Ehk sa siiski istuksid?»

«Ma parem seisaksin.»

«Oled sa väga õnnetu, et su isa on vanglas?»

Eitamise asemel ta vaikis.

«Sa ei ole õnnetu?»

Maigret tegutses äärmise ettevaatusega, nagu kobades. Ta ei tohtinud kiiresti edasi liikuda. Aitas ühest väärast sõnast, et poiss suu lukku paneks, ja siis ei kisu temalt enam mingi väega silpigi välja.

«Kas sa kannatad selle all, et sa pole niisugune nagu teised?»

«Mispärast ma pole niisugune nagu teised? Kes teile seda ütles?»

«Ma mõtlen, et kui mul oleks poeg, kes käiks koolis ja kes mängiks õues, siis tema kaaslased ütleksid: «See on komissari poeg!» Ja sellepärast suhtuksid nad temasse ka pisut teisiti kui ülejäänuisse. Saad aru? Sina oled aga õpetaja poeg.»

Poiss saatis talle eelnevaist hoopis pikema ja mõtlikuma pilgu.

«Kas sa tahaksid olla kooripoiss?»

Ta tundis, et oli valele teele läinud. Mille järgi ta seda tundis, oli raske öelda. Mõned sõnad kutsusid poisis esile vaevumärgatava reaktsiooni, teised aga panid teda nagu kapselduma.

«Kas Marcelil on sõpru?»

«On küll.»

«Kui nad koos on, kas nad sosistavad omavahel? Kas neil on oma saladusi ja kas nad naeravad teisi vaadates?»

Sellised mälestused meenusid talle nii kaugetest aegadest, et ta isegi selle üle imestas. Tundus, et esimest korda jõudsid temani need nii elavad lapsepõlvemälestused, ja sedavõrd, et ta tundis isegi kooliõue lõhna sirelite õitsemise ajal.

«Oled sa püüdnud kellegagi sõbraks saada?»

«Ei ole.»

«Mispärast?»

«Niisama.»

«Kas sa arvad, et teised seda ei soovi?»

«Miks te minu käest kõike seda küsite?»

«Sellepärast, et su isa on vanglas, ja ta ei tulistanud Léonie Birard'i.»

Ta vaatas poisile otse silma, too ei võpatanudki.

«Sa tead küll, et ta ei tulistanud. Aga keegi seda ometi tegi. Kas sa tahad, et su isa süüdi mõistetakse?»

«Ei taha.»

Tundus, et poiss hakkas nagu kergelt järele andma, ja selle tõttu Maigret ei kiirustanud. Ta oli eile õhtul tulnud mõttele, et kas Jean-Paul ei soovi, salajas enda eest, salajas isa ja ema eest, olla kõige tavalisem poiss.

Mitte üksnes sellepärast, et tema isa oli õpetaja. Nad ei käinud kirikus. Ta erines oma riietuse poolest teistest. Nende maja ei sarnanenud teiste majadega, nagu kogu nende elugi. Tema ema ei naernud iial, ta liikus nagu vari, alandlik ja

õnnetu. Ta oli teinud midagi väga halba, ja üks naine oli kättemaksuks teda tulistanud.

Too naine oli jäänud karistamata, eks see kinnitanud tema õigust!

Kusjuures Jean-Paul ilmselt armastas oma vanemaid. Ta oli paratamatult nende klani liige ja liha nende lihast.

Seda kõike oli raske seletada. Oli niisuguseid nüansse, mis kadusid käest, kui püüdsid nende olemust sõnadesse panna.

«Oletame, et sa tead midagi, millest piisaks isa vabastamiseks . . .»

Kobamisi edasi liikudes üllatus Maigret, nähes Jean-Pauli äkki pead tõstmas ja talle hirmu ning vaimustusega otsa vaatamas. Poiss avas suu, tahtis juba nagu midagi öelda, aga vaikis ja surus endast võitu saamiseks käed rusikasse.

«Sa näed ju küll, et ma ei taha muud kui sind mõista. Ma ei tunne eriti su isa, aga ma olen kindel, et ta on mees, kes ei valeta. Ta kinnitab, et ta ei tõstnud teisipäeva hommikul jalga kuuri, ja ma usun seda.»

Poiss, endiselt valvel, jälgis teda.

«Teisest küljest paistab Marcel Sellier olevat tubli poiss. Kui ta ka vahel valetab, siis läheb ta kohe pihtima, et patust vabaneda. Tal pole mingit põhjust sinu isa asjata süüdistada. Isa aga, kartes olla ebaõiglane, peab teda ikka klassi esimeseks õpilaseks, kuigi tegelikult oled seda hoopis sina. Ja ometi Marcel kinnitab, et ta nägi su isa kuurist väljumas.»

Nagu õhumull tungib tiigi pinnale, nii tuli Jean-Pauli huulilt: «Ta valetab!» Poisi pea oli rinnal ning ta hoidus komissarile otsa vaatamast.

«Sa oled kindel, et ta valetab, eks ole? See pole ettekujutus? Sa ei räägi seda kadedusest?»

«Ma ei ole kade.»

«Mispärast sa varem seda ei öelnud?»

«Mida?»

«Et Marcel valetas.»

«Lihtsalt!»

«Oled sa täiesti kindel, et ta ei näinud sinu isa?»

«Jah.»

«Mille põhjal?»

Maigret oli oodanud pisaraid, võib-olla koguni nuukseid, aga Jean-Pauli silmad prillide taga jäid kuivaks. Ainult tema hoiakust võis märgata lõtvust ja rusutust. Temas polnud enam kübetki kangust. Nüüd polnud tal vaja ennast enam kaitsta.

Jalgades nõrkust tundes istus ka tema, küll komissarist veidi eemale. See oli ainus märk alistumisest.

«Ma nägin teda.»

«Keda?»

«Marceli.»

«Kus? Millal?»

«Klassis, akna all.»

«Räägi mulle täpsemalt, mis siis juhtus.»

«Mitte midagi ei juhtunud. Härra Piedboeuf tuli isale järele. Nad läksid koos kontorisse.»

«Nägid sa neid?»

«Jah. Ma võisin neid oma kohalt näha. Nad läksid võlvi alt sisse ja klass hakkas käratsema nagu ikka.»

«Sina ei tõusnud oma kohalt?»

«Ei.»

«Sina ei käratse kunagi?»

«Ei.»

«Kus Marcel oli?»

«Esimese vasakpoolse akna all. See on õue ja aedade poole.»

«Mida ta tegi?»

«Ei midagi, vaatas välja.»

«Tema ka ei käratse?»

«Vahel harva.»

«Vahel siiski?»

«Kui Joseph on koolis.»

«Kas lihuniku poeg?»

«Jah.»

«Sina istusid pingis. Marcel oli esimese vasakpoolse akna juures. Sinu isa ja härra Piedboeuf olid kontoris. Oli nii?»

«Jah.»

«Kas aknad olid lahti?»

«Ei, kinni.»

«Ja ikkagi sa kuulsid sepikoja hääli?»

«Ma arvan, et jah. Ma olen selles peaaegu kindel.»

«Mis edasi sai?»

«Marcel tuli akna alt ära.»

«Kuhu ta läks?»

«Parempoolsete akende alla.»

«Sealt paistab proua Birard'i maja?»

«Jah.»

«Sinu isa oli siis veel kontoris?»

«Jah.»

«Marcel ei ütelnud midagi?»

«Ei. Ta vaatas aknast välja.»
«Sa ei tea, mida ta vaatas?»
«Ma ei näinud seda oma kohalt.»
«Kas sul on kombeks Marceli jälgida?»
Ta tunnistas häbelikult:
«Jah.»
Maigret ei küsinud, mispärast.

Nemad kahekesi olid klassi parimad õpilased, ja et Jean-Paul oli õpetaja poeg, sai teisest klassi priimus. Marcel oli kooripoiss ja kandis pühapäeviti kirikurüüd. Marcelil oli sõber Joseph, kellega ta vahetundide ajal rääkis ja kelle juures ta pärast tunde mängimas käis.

«Kas sa nägid isa meriist väljumas?»
«Ta läks sealt koju, kus jõi tassi kohvi.»
«Kas köögiaken oli lahti?»
«Ei olnud. Ma tean, et ta jõi kohvi. Ta teeb seda alati.»
«Kas ema oli all?»
«Ei, üleval, minu toas. Ma nägin teda läbi avatud akna.»
«Kas isa sealt kuuri ei läinud?»
«Ei. Ta tuli otse üle õue kooli.»
«Kas Marcel oli siis ikka veel parempoolse akna all?»
«Jah.»
«Miks sa sellest kohe ei rääkinud?»
«Millal?»
Maigret viivitas, püüdes oma mõtetes korda luua.
«Oota... Birard leiti surnult varsti pärast keskpäeva. Kas teid kohe ei küsitletud?»
«Sel päeval meid ei küsitletud. Me ei teadnudki täpselt, mis oli juhtunud. Nägime ainult inimesi sagimas. Hiljem märkasime politseinikke.»

Teisipäeval ju tegelikult õpetajat mitte keegi ei süüdistanud. Marcel Sellier polnud midagi öelnud ei vanematele ega kellelegi teisele. Järelikult polnud Jean-Paulil mingit põhjust kellelegi midagi rääkida.

«Kas sa olid juures, kui järgmisel päeval Marceli üle kuulati?»
«Ei olnud. Meid kutsuti ükshaaval sisse.»
«Millal sa teada said, et ta ütles sinu isa näinud olevat? Kas neljapäeva hommikul?»
«Ei mäleta enam.»
«Kas su vanemad rääkisid kolmapäeva õhtul Léonie Birard'ist?»
«Alles siis, kui ma olin magama läinud. Ma kuulsin ühtteist nende kõnelusest. Ema ütles, et tema on kõiges süüdi.

Isa rahustas teda, et tegu on tühja jutuga ja et niikuinii saadakse aru, et temal pole kõige sellega mingit pistmist.»
«Aga miks sa siis, kui sa kuulsid Marceli süüdistust, ei protesteerinud?»
«Mind poleks ju usutud.»

Uuesti tundis Maigret, nagu oleks tal käeulatuses mingi nüanss, mingi nii väike üksikasi, et seda pole võimalik sõnades määratleda. Poiss ei rõõmustanud muidugi, et tema isa süüdistati. Ta võib-olla tundis isegi häbi isa vanglas olemise pärast. Aga kas tema hinges ei peitunud ka kübeke alatust? Kas ta ei tahtnud õige veidike, endalegi aru andmata, lahku lüüa oma vanematest, seada end neile vastu? Ta ju mõistis oma vanemaid hukka, et nad pole niisugused nagu teised, või mitte päris niisugused nagu teised, alevirahvas aga, selle asemel et neist lihtsalt eemale hoiduda, pöördus lausa nende vastu.

Jean-Paul ei sallinud Marceli.

Kas ta hakkab teda omakorda süüdistama?

Oma sisimas polnud ta halvale tundele alistunud. Nii et see polnud siiski alatus, või vähemalt mitte ainult alatus.

Kas ei võinud seda vaadata kui mingit lojaalsust teistega?

Tal oli võimalik Marcelile vastu astuda, kuulutada ta valetajaks. See oli lihtne, võib-olla oli see talle liiga lihtne, liiga odavalt saadud võit.

Teisest küljest oli tõsi, et teda poleks usutud. Kes alevis oleks teda tõepoolest uskunud, kui ta oleks öelnud:

«Sellier valetab. Mu isa ei tulnud tööriistade kuurist. Mina nägin, kui ta koju läks ja sealt otse üle õue kooli tuli. Ja sel hetkel seisis Marcel hoopis teisel pool akna all, kust ta ei saanudki isa näha!»

«Sa pole sellest oma emale rääkinud?»
«Ei ole.»
«Kas ta nutab palju?»
«Ta ei nuta üldse.»

See oli veelgi hullem. Maigret kujutas ette õhkkonda selles majas viimastel päevadel.

«Miks sa täna hommikul välja tulid?»
«Et näha.»
«Et näha Marceli?»
«Võib-olla.»

Võib-olla ka vastupandamatust soovist alevi elust osa võtta? Kas ei lämbunud ta selles kooliõue-äärses väikeses majas, mille aknaidki ei söandatud avada?

«Kas te räägite seda leitnandile?»

«Kõigepealt pean ma kohtuma Marceliga.»
«Kas te ütlete talle, et mina rääkisin?»
«Sulle meeldiks, kui ta ei teaks seda?»
«Jah.»

Oma südamesopis polnud ta täielikult kaotanud lootust olla kord vastu võetud niisuguste poiste hulka nagu Marcel, Joseph ja teised.

«Ma usun, et ta räägib ise mulle tõtt, ilma et ma sind nimetaksin. Teised õpilased pidid ju ka nägema, missuguse akna all ta seisis.»

«Nad mürasid.»
«Kõik?»
«Peale ühe tüdruku, Louise Boncoeuri.»
«Kui vana ta on?»
«Viisteist.»
«Tema ei müranud teistega?»
«Ei.»
«Kas sa arvad, et ta vaatas Marceli?»

Esimest korda lõi tema nägu roosatama, eriti kõrvad.

«Ta vaatab teda alati,» kogeles poiss.

Miks tüdruk polnud siis sellest rääkinud? Kas selle tõttu, et ta oli plekksepa pojasse armunud, või lihtsalt ei pannud ta tähele, missuguse akna all poiss seisis? Marcel kinnitas, et ta seisis akna all. Klassikaaslased ei mõtelnudki sellele, missuguse akna all.

«On aeg alevisse tagasi minna.»
«Ma ei tahaks seda teha koos teiega.»
«Lähed sa ees?»
«Jah. Kas te tõepoolest ei ütle Marcelile midagi?»

Maigret noogutas, poiss viivitas veel hetkeks, puudutas mütsi ja hakkas karjamaade poole astuma, varsti aga jooksis.

Komissar, kes oli nüüd ometi mere ääres, ei pannud seda tähelegi ja saatis pilguga teed mööda eemalduvat kogu.

Siis hakkas ka tema minema, peatus veel korraks, et piipu toppida, nuuskas nina ja pomises vandesõna habemesse, ning need, kes oleksid teda näinud aeglasel sammul astumas, oleksid kindlasti mõtelnud, et miks ta küll aeg-ajalt pead vangutab.

Kui ta surnuaiast mööda läks, olid hauakaevajad Léonie Birard'i kirstu kollaka mullaga katnud ning lillede ja pärgade alla mattunud kääbas paistis kaugele.

VII. ARSTI SUUREMEELSUS

Naised, välja arvatud mõned, kes elasid kaugemates taludes, olid juba kodudesse laiali läinud ja olid võtnud seljast oma mustad kleidid ning jalast pühapäevakingad. Mehed aga olid nagu laadapäevalgi kauemaks alevisse jäänud ja olid kogunenud Louis' võõrastemaja ümber. Nad seisid võõrastemaja ees kõnniteel ja maja taga õuel, pannud oma pudeli kas aknalauale või vanale, aastat läbi õues seisvale raudlauale.

Häälte valjus, naer, liigutuste aeglus ja kohmakus näitasid, et joodud oli palju.

Ringiaskeldav Thérèse leidis aega, et ka Maigret'le üks pudel ja klaas ulatada. Niipea kui Maigret sisse astus, võttis teda vastu igast kandist kostev jutukõmin. Ta märkas köögis arsti, aga inimesi oli ümberringi nii palju, et polnud sugugi lihtne temani pääseda.

«Küll poleks uskunud, et meie tema auku paneme,» ütles üks vanamees, pead vangutades.

Nad olid seal kolmekesi, kõik peaaegu ühevanused, kõvasti üle seitsmekümne ja nende taga valgel seinal rippus alkoholi müümise ja tarbimise luba. Pühapäevaülikond ja tärgeldatud särk tegid neid soliidsemaks ning tähtsamaks ja andsid neile nagu mingit pidulikkust.

Naljakas oli näha, et kui nad omavahel rääkisid, ilmus nende silmadesse sügavate kortsude vahel naiivne lapselik helk. Nad hoidsid klaasi käes. Kõige suurem neist, vägeva valge juuksepahmaka ja siidiste vuntsidega mees noogutas, ja iga kord, kui ta tahtis midagi öelda, vajutas ta näpuga kaaslase õlale.

Miks Maigret kujutas neid äkki õpilastena kooliõuel?

Nende naer ja omavahelised pilgud olid ikka veel koolipoiste naer ja koolipoiste pilgud. Nad olid koos õppinud, vaadanud ühtesid ja samu tüdrukuid, olnud üksteise pulmas, matnud koos sugulasi, olnud laste pulmas ja lastelaste varrudel.

«Ta oleks võinud äärepealt mu õde olla. Isa rääkis mulle tihtipeale, kuidas ta oli tema emaga heinakuhjas hullanud. See oli kõva eit, tegi eluaeg mehele sarvi pähe.»

Kas see ei iseloomustanud ilmekalt siinset alevit? Maigret' selja taga ühes kambas seletas keegi:

«Kui ta mulle lehma müüs, ütlesin talle: «Kuule, Victor, ma tean, et sa oled suli, aga ära unusta, et me teenisime koos sõjaväes Montpellier's, ja kui ühel õhtul . . .»»

Louis'l polnud aega ülikonda vahetada, ta oli vaid pintsaku seljast võtnud. Maigret liikus vähehaaval köögi poole, sest talle meenus, et arst oli teda enda juurde lõunale kutsunud. Kas ta oli selle unustanud?

Arstil oli nagu kõigil tõistelgi klaas käes, aga ta oli kaine ja asjalik ning püüdis üpris vindisele ja väga ärritatud lihunikule Marcellinile midagi selgeks teha. Eemalt vaadates oli raske ära arvata, milles asi on. Marcellin paistis kellegi peale vihane olevat ja püüdis väikesekasvulist arsti kõrvale tõugata ja eestuppa pääseda.

«Küll sa näed, ma lähen ütlen talle!» kostis komissari kõrvu.

«Mis sa mässad, Marcellin. Sa oled purjus.»

«Võib-olla keelad sa mul purjus olla?»

«Kui sa nii edasi laaberdad, on järgmised matused sinu omad.»

«Ma ei salli seda, et minu taga nuhitakse. Ma olen vaba inimene.»

Vein tegi talle silmanähtavalt kurja. Tema nägu oli kahvatu, ainult põsed ja silmalaud õhetasid haiglaselt. Ta ei valitsenud enam oma liigutuste üle ja tema keel oli pehme.

«Kas kuuled, tohter? Ma pole eluilmas nuhke sallinud. Ja mis ta siin muud ikka teeb, kui . . .»

Ta põrnitses eemalt Maigret'd ja püüdis tema juurde pääseda, et talle ütelda, mis tal südamel on. Paar-kolm meest vaatasid teda ja naersid. Keegi ulatas talle klaasi. Arst tõmbas selle vahelt ära ja läigitas sisu põrandale.

«Kas sa ei näe, et tema mõõt on täis, Firmin?»

Siiani polnud vähimatki riidu ega tüli. Kõik tundsid ju üksteist liiga hästi, et tülitseda, ja teadsid, kes on kellest kangem.

Maigret ei püüdnud neile enam lähemale trügida, et mitte lihunikku ärritada, ning tegi toimuvat mitte märkama. Aga ta hoidis nendel meestel silma peal ning sai tunnistajaks stseenile, mis teda üllatas.

Suur ja loge Théo, kelle silmad naersid nagu ikka, astus nende juurde, käes klaas tumeda ja kange joogiga. Ta ütles arstile vaikselt mõned sõnad ja ulatas klaasi lihunikule, pannes käe tema õlale. Ka lihunikule ütles ta midagi ning Marcellin püüdis algul temast nagu vabaneda, oli valmis teda koguni tõukama. Võttis aga viimaks siiski klaasi ja kummutas selle ainsa sõõmuga põhjani. Sealsamas muutus ta pilk häguseks ja nägu klaasistus. Ta püüdis veel sõrmega ähvardades komissari poole näidata, aga tema käsi oli selleks

juba liiga raske. Seejärel lükkas Théo teda trepi poole, sundis paar astet astuma, ja siis tuli tal lihunik õlale võtta.

«Ega te mu kutset unustanud ei ole?»

Arst oli astunud Maigret' juurde, ohkas kergendatult ja ütles peaaegu samuti kui ennist vanamees nurgas:

«Nad panid ta nüüd siis auku! Kas te tulete?»

Nad läksid välja tänavale, astusid mõned sammud, ja siis ütles arst:

«Vähem kui kolme kuu pärast on Marcellini kord. Ma korrutan talle kogu aeg: «Marcellin, kui sa joomist ei jäta, paned sa varsti kõrvad pea alla!» Asi on niikaugel, et ta ei saa enam süüagi.»

«Kas ta on haige?»

«Nende peres on kõik haiged. Vaene mees . . .»

«Kas Théo viis ta üles magama?»

«Temast tuli ju kuidagi lahti saada.»

Bresselles avas oma maja ukse. Seal lõhnas mõnusasti söögi järele.

«Kas ma tohin aperitiivi pakkuda?»

«Ei, tänan.»

Louis' juures oli õhk olnud veinilõhnadest liiga paks.

«Kas te matustel käisite?»

«Vaatasin eemalt.»

«Kalmistult tulles ma otsisin teid, aga ei näinud. Armande, leas söök on valmis?»

«Kümne minuti pärast.»

Laud oli kaetud vaid kahele. Nagu küree teenija ikka, ei soovinud arsti õde teistega koos lauda istuda. Nähtavasti sõi ta püstijalu köögis kahe käigu vahel.

«Istuge. Mida te selle kohta ütlete?»

«Mille kohta?»

«Noh, nii . . . Kõige kohta. Olid uhked matused küll!»

Maigret pomises:

«Õpetaja on ikka veel vanglas.»

«Kedagi oli ju vaja sinna panna.»

«Ma tahaksin teilt midagi küsida, doktor. Kuidas teie arvate, kas nende matuseliste hulgas oli palju neid, kes peavad õpetajat tapjaks?»

«Mõned kindlasti. On inimesi, kes usuvad mida tahes.»

«Ja teised?»

Arst ei taibanud kohe küsimuse sisu ja Maigret seletas:

«Oletame, et kümnendik peab õpetajat tulistajaks.»

«See on enam-vähem õige proportsioon.»

«Aga ülejäänud üheksa kümnendikku peab ka midagi arvama.»

«Muidugi mõista.»

«Keda nemad kahtlustavad?»

«Kes keda. Minu arust kahtlustab igaüks rohkem või vähem tõsiselt seda, keda ta tahaks kõige parema meelega süüdlasena näha.»

«Ja mitte keegi ei räägi mitte midagi?»

«Omavahel võidakse seda ka teha.»

«Kas te olete nende kahtlustusi kuulnud?»

Arst vaatas teda samasuguse irooniaga nagu Théo.

«Minule nad ju niisugust asja ei räägi.»

«Ja ometi, uskudes õpetaja süütusse, ei valuta nad oma südant, et ta kinni istub?»

«Muidugi ei valuta nad sellepärast südant. Gastin pole ju oma. Nemad vaatavad asja nii, et kui politseinik ja kohtuuurija on arvanud heaks õpetaja arreteerida, siis on see nende asi. Nemad saavad selle eest makstud.»

«Ja nad lasevadki ta süüdi mõista?»

«Ilma kulmukarvagi liigutamata. Kui süüalune oleks aga mõni nende seast, oleks lugu teine. Kas te hakkate asjast aru saama? Kui juba süüdlast on vaja, siis olgu see parem võõras.»

«Kas nad usuvad Sellier' poja tunnistust?»

«Marcel on tubli poiss.»

«Aga ta valetas.»

«Võimalik.»

«Ma ainult ei mõista, miks?»

«Ta ehk kartis, et viimati hakatakse süüdistama tema isa. On ju tema ema vanaeide õetütar ja ainuke pärija.»

«Niipalju kui mina olen kuulnud, väitis vanaeit kogu aeg, et õetütar pühkigu oma suu puhtaks.»

Arst näis kergelt segadusse sattuvat. Õde tõi lauale eelroa.

«Kas teie ei käinud matustel?» küsis Maigret.

«Armande ei käi kunagi matustel.»

Nad hakkasid vaikides sööma. Maigret alustas uuesti juttu, öeldes nagu rohkem iseendale:

«Marcel Sellier ei näinud õpetajat kuurist väljumas mitte teisipäeval, vaid esmaspäeval!»

«Kas ta ise tunnistas üles?»

«Ma ei ole veel tema käest küsinud, aga ma tean seda täpselt. Esmaspäeval töötas õpetaja tõepoolest enne kooli aias. Kui ta üle õue tuli, märkas ta seal kõblast vedelemas ja läks pani selle kuuri. Teisipäeva õhtul pärast tapmise avastamist ei ütelnud Marcel midagi ega mõtelnudki õpetajat süüdistada. Hiljem tuli tal pähe mingi mõte või tõukas teda sellele kuskil kuuldud jutuajamine. Ja ega see päris vale olnudki. Naised ja lapsed on spetsid niinimetatud poolvaledele. Ta ei mõtelnud midagi välja, ta tõi vaid reaalse sündmuse ühelt päevalt teisele!»

«Imelik küll.»

«Ma olen surmkindel, et ta püüdis ennast uskuma panna, et ta oli näinud õpetajat kuurist väljumas just nimelt teisipäeval. Aga nähtavasti see tal siiski ei õnnestunud ja ilmselt tal tuli minna pihtima.»

«Miks te küree käest seda ei küsi?»

«Sellepärast, et kui ta mulle vastaks, siis rikuks ta kaudselt pihisaladust. Seda ta ei tee. Ma kavatsesin küsida naabritelt, eeskätt kooperatiivi inimestelt, et kas nad pole näinud Marceli kirikusse minemas väljaspool teenistusaega, aga nüüd ma tean, et ta pääseb sinna otse õue kaudu.»

Lambakints oli parajalt küps ja oad sulasid suus. Arst oli välja toonud vana veini pudeli. Väljast kostis vaikset jutukõma. See tuli platsilt ja võõrastemajast.

Kas doktor mõistis, et Maigret rääkis seda kõike nagu kontrollimaks kaasvestleja peal oma mõttekäiku? Ta tiirutas ühe ja sama ümber, jõudmata peamise juurde.

«Ausalt öeldes ma ei usu, et Marcel valetas isa pärast.»

Tal oli sel hetkel tunne, et Bresselles teab rohkem, kui ta tahab rääkida.

«Kas tõesti?»

«Ma püüan asju vaadata laste silma läbi. Juba algusest peale on mul tunne, et kõik siin toimuv on laste lugu, kuna täiskasvanud on vaid juhuslikult sekka kistud.»

Ning arstile teravalt näkku vaadates lisas ta kuivalt:

«Ja usun üha rohkem, et teised ka seda teavad.»

«Sel juhul panete nad ehk ka rääkima?»

«Võimalik. Aga see pole ju lihtne, eks ole?»

«See ei ole sugugi mitte lihtne.»

Bresselles nagu Théogi irvitas väikselt tema üle.

«Mul oli hommikul Gastini pojaga pikk jutuajamine.»

«Kas te käisite nende pool?»

«Ei. Ma märkasin, et ta vaatab üle surnuaiamüüri matuseid pealt. Ma läksin talle mere äärde järele.»

«Miks ta mere äärde läks?»

«Ta jooksis minu eest ära, ise aga tahtis, et ma teda kätte saaksin.»

«Mida ta teile rääkis?»

«Et Marcel Sellier ei seisnud siis mitte vasakpoolse, vaid parempoolse akna all. Igal juhul võis Marcel küll näha Léonie Birard'i kuulist tabatuna kukkumas, mitte aga õpetajat kuurist väljumas.»

«Mis järelduse te sellest teete?»

«Sellier' poeg otsustas valetada, et kedagi varjata. Ja seda otsust ei teinud ta mitte kohe. See mõte tuli tal pähe alles mõne aja pärast.»

«Aga miks ta valis selleks õpetaja?»

«Kõigepealt ehk sellepärast, et see oli pealtnäha kõige tõenäolisem. Ja ka selle tõttu, et ta oli eelmisel päeval peaaegu samal ajal näinud teda kuurist väljumas. Ja lõpuks võib-olla ka Jean-Pauli pärast.»

«Kas te usute, et ta vihkab teda?»

«Pange tähele, doktor, ma ei väida midagi kindlat. Ma vaid otsin, kompan. Ma olen üle kuulanud kaks last. Täna hommikul ma jälgisin vanamehi, kes on ka kunagi siinsamas lapsed olnud. Kas siinsete elanike vaenulikkus võõraste vastu ei ole tingitud mitte sellest, et nad neid alateadlikult kadestavad? Kogu nende elu möödub Saint-Andrés, kust nad vaid aeg-ajalt La Rochelle'i pääsevad ja kus ainsaks meelelahutuseks on pulmad või matused.»

«Ma mõistan, kuhu te tüürite.»

«Õpetaja tuli Pariisist. Nende jaoks on ta õpetatud mees, kes korraldab meriis nende asju ja püüab neile isegi nõu anda. Ja maapoisi silmis on õpetaja poeg niisama tähtis.»

«Kas Marcel valetas sellepärast, et ta Jean-Pauli vihkab?»

«Osalt ehk kadeduse pärast. Ja kõige naljakam, et Jean-Paul kadestab omakorda Marceli ja tema sõpru. Ta tunneb end üksikuna, teistest erinevana ja kõrvalseisvana.»

«Ja ometi tulistas keegi vana Birard'i, ja see ei saanud olla kumbki kahest poisist.»

«See on kindel.»

Lauale toodi omatehtud õunatort ning köögist tuli tuppa kohvilõhna.

«Ma kaldun järjest uskuma, et Théo teab tõtt.»

«Kas sellepärast, et ta oli aias?»

«Nii selle kui mitme muu asja pärast. Eile õhtul te ütlesite naerdes, et nad kõik on närukaelad.»

«Ma tegin nalja.»

«Kas selles pole ka osakest tõtt? Nad kõik, kes rohkem, kes vähem, tüssavad ja on tõepoolest närukaelad, nagu te neid nimetasite. Te ütlete neile näkku tõtt. Võimaluse korral

manitsete neid. Tegelikult te neid aga ei reeda. On mul õigus?»

«Teie arvates ei vastaks küree teile Marceli koha pealt, ja ma usun, et teil on õigus. Mina olen nende tohter, ja see on enam-vähem sama. Kas teile ei tundu, komissar, et meie lõunasöök sarnaneb ülekuulamisega? Mida te kohvi juurde soovite? Konjakit või kalvadossi?»

«Kalvadossi.»

Bresselles võttis vanaaegsest puhvetist pudeli, täitis klaasid, oli endist viisi lahke ja rõõmus, aga tema silmad olid tõmbunud tõsisemaks.

«Teie terviseks.»

«Ma tahaksin rääkida õnnetusjuhtumist,» jätkas Maigret ettevaatlikult.

«Missugusest õnnetusjuhtumist?»

Arst esitas selle küsimuse vaid aja võitmiseks, et mõtteid koguda, kuna õnnetusjuhtumeid ei esinenud alevis kuigi tihti.

«Mootorratta alla jäämisest.»

«Ah teile on sellest räägitud?»

«Ma tean vaid, et Marcellini pojale sõitis mootorratas otsa. Millal see oli?»

«Kuu aega tagasi, ühel laupäeval.»

«Kas see juhtus vana Birard'i maja juures?»

«Seal lähedal. Umbes saja meetri kaugusel.»

«Juhtus see õhtul?»

«Jah. Oli juba pime. Mõlemad poisid . . .»

«Missugused poisid?»

«Joseph, Marcellini poeg, ja Marcel.»

«Nad olid ainult kahekesi?»

«Jah. Nad läksid koju. Mootorratas tuli mere poolt. Keegi ei teagi täpselt, kuidas see juhtus.»

«Kes selle rattaga sõitis?»

«Hervé Jusseau, umbes kolmekümneaastane mees, eelmisel aastal võttis naise.

«Oli ta joobnud?»

«Ta ei joo. Teda kasvatasid tädid, kes on väga ranged ja elavad praegugi koos temaga.»

«Kas rattal latern põles?»

«Uurimine näitas, et põles. Poisid ilmselt mängisid ja Joseph tahtis üle tee minna, ning siis see juhtuski.»

«Ja jalaluu on murtud?»

«Kahest kohast.»

«Kas ta jääb lonkama?»

«Ei jää. Nädala või kahe pärast pole seda märgatagi.»

«Praegu ta veel käia ei saa?»

«Ei.»

«Kas Marcellinil on sellega seoses õigus rahalisele hüvitusele?»

«Kindlustus maksab mingisuguse summa, sest Jusseau tunnistas end mingil määral süüdi!»

«Aga kas ta teie arvates oli süüdi?»

Ilmselt kimbatusse sattunud arst pidas paremaks naerma pahvatada.

«Ma hakkan taipama, mida Orfèvres'il mõeldakse letti tõmbamise all. Eks ma siis astu letti. Kuidagi niiviisi te vist ütlete?»

Ta täitis klaasid.

«Marcellin on vaene õnnetu mees. Kõik teavad, et teda ei ole enam kauaks. Talle ei tohi pahaks panna, et ta joob, sest tal on alati viltu vedanud. Vähe sellest, et tal on kodus alailma keegi haige, kõik, mis ta ette võtab, läheb tal untsu. Kolm aastat tagasi rentis ta tüki karjamaad, et pulle nuumata, aga tuli kohutav põud ning ta kaotas kogu mängu, vaid suure vaevaga saab ta ots otsaga kokku. Tema kaubaauto, millega ta liha veab, on suurema osa ajast tee ääres rikkis.»

«Tuleb välja, et Jusseau võttis süü enda peale, sest tal polnud midagi kaotada, kuna kindlustus maksab kõik kinni?»

«Enam-vähem nii jah.»

«Kas kõik teavad seda?»

«Eks nad ikka tea. Kindlustuskompanii on niisama kauge ja segane värk nagu valitsuski, ja miks siis mitte temalt raha pumbata.»

«Teie andsite siis vastava tõendi?»

«Muidugi.»

«Ja nimelt sellise, et Marcellin saaks maksimaalse summa?»

«Ma näitasin ära võimalikud komplikatsioonid.»

«Kas tal neid oli?»

«Tal võisid need tulla. Kui näiteks lehm äkitselt mingi haiguse kätte lõpeb, siis pooltel juhtudel annavad loomaarstid tõendi õnnetusjuhtumi kohta.»

Nüüd oli Maigret' kord muiata.

«Kui ma õigesti aru saan, võiks Marcellini poeg nädala või kahe pärast jalul olla?»

«Nädala pärast.»

«Teda kipsis hoides võimaldate ta isal kindlustusest suuremat summat nõuda?»

«Näete, et isegi arst peab mõningal määral närukael olema. Kui ma keelduksin, ei püsiks ma enam kaua siin. Ja just sellepärast, et õpetaja ei nõustu neile sobivaid tõendeid andma, istubki ta praegu trellide taga. Kui ta oleks pisut järeleandlikum ja osavam olnud ning poleks Théoga alalõpmata nägelnud ning talle etteheiteid teinud riigi rahaga liiga vabalt ümberkäimise pärast, oleks tedagi võib-olla viimaks omade hulka arvatud.»

«Vaatamata sellele, mis tema naisega juhtus?»

«Eks meil kõigil ole omad konnasilmad.»

«Kas Marcel Sellier oli otsasõidu ainus pealtnägija?»

«Ma ütlesin, et oli õhtu. Tänaval polnud mitte kedagi teist.»

«Keegi võis neid aknast näha?»

«Kas te mõtlete Birard'i?»

«Ma oletan, et ega ta kogu aeg köögis ei olnud, vahel käis ta ka toas.»

«Uurimise käigus temast juttu polnud. Ta polnud häält teinud.» Arst kratsis kukalt ning oli õige tõsiseks tõmbunud. «Mul on tunne, et teil on selge, kuhu te tahate välja jõuda. Aga võtke arvesse, et mina teiega ühte sammu veel ei astu!»

«Kas te olete selles kindel?»

«Milles?»

«Miks tahtis Marcellin mulle täna kallale tulla?»

«Ta oli purjus.»

«Aga miks ikkagi just minule?»

«Teie olite seal ainus võõras. Kui ta on joonud, arvab ta, et teda jälitatakse. Sellest ka ettekujutus, et te olete siin tema järel nuhkimas.»

«Ja teil tuli teda rahustada.»

«Kas te oleksite eelistanud kaklust?»

«Théo andis talle juua kahe- või kolmekordse portsu pernood ja viis ta üles. Varem pole ma teda bernhardiini osas näinud.»

«Marcellin on tema tädipoeg.»

«Ma oleksin eelistanud, et ta oleks välja öelnud, mis tal südame peal oli.»

Teised aga ilmselt ei soovinud, et ta oleks rääkinud, ning kõrvaldasid ta kavalalt. Ja nüüd magas lihunik võõrastemaja toas oma purjus pead välja.

«Mul on aeg vastuvõtule minna,» ütles Bresselles. «Seal on kindlasti oma tosin ootajat.»

Vastuvõturuumid olid õue peal madalas majas. Inimesed

istusid reas seina ääres, ühel lapsel oli pea kinni seotud, üks vanake oli karkudega.

«Ma loodan, et teie tegevust kroonib edu!» ütles väikesekasvuline arst ohates, mõeldes selle all muidugi mitte Maigret' teenistust üldse, vaid käesolevat juurdlust. Ta vaatas teda nüüd mõningase lugupidamisega, aga ka tüdimusega.

«Kas te oleksite meelsamini minu ebaõnne tunnistajaks?»

«Ma olen sellele mõelnud. Võib-olla oleks olnud parem, kui te poleks siia tulnud.»

«Kõik oleneb sellest, kuidas see lugu lõpeb. Kas teie oskate seda mingil määral ära arvata?»

«Ma ei tea palju rohkem kui teie.»

«Ja te jätaksite Gastini vanglasse?»

«Igal juhul ei saa nad teda seal enam kaua kinni hoida.»

Bresselles polnud siit pärit. Ta oli nagu õpetajagi linnas sündinud. Aga ta elas siin alevis juba üle kahekümne aasta ja oli paratamatult nendega ühes leeris.

«Astuge edaspidigi sisse, kui soovi peaks olema. Uskuge, ma teen, mis võimalik. Ainult et minule meeldib siin ja meelsamini ma veedan suurema osa päevast ringi sõites, selle asemel et kuskil linnas või eeslinnas kabineti nelja seina vahel istuda.»

«Ma tänan lõuna eest.»

«Kas te lähete jälle Marceli üle kuulama?»

«Ei tea veel.»

«Kui te tahate, et ta räägiks, siis ma soovitan temaga kohtuda, ilma et isa juures oleks.»

«Kas ta kardab isa?»

«Ma ei ütleks, et see on hirm. Rohkem jumaldamine. Kui ta aga valetas, siis on tal hirm naha vahel.»

Tänavale jõudes nägi Maigret platsil ja Louis' juures veel vaid üksikuid mehi. Théo mängis kirjakandja, sepa ja ühe talumehega nurgas kaarte. Tema pilk kohtus Maigret' pilguga, ja kuigi see oli endiselt naljatlev, võis selles märgata ka teatavat aupaklikkust.

«Kas Marcellin on ikka veel üleval?» küsis komissar Thérèse'ilt.

«Norskab! Ta on terve toa ära lagastanud. Ta ei kannata ju enam üldse veini. Iga kord on see nii.»

«Ega mind küsitud ei ole?»

«Leitnant läks just siit mööda. Sisse ei tulnud, vaatas ainult ukse vahelt, nagu otsiks kedagi, võib-olla teid. Kas te soovite midagi?»

«Ei, tänan.»

Isegi veini lõhn hakkas talle südamele. Ta seadis sammud merii poole. Üks brigadiridest vestles leitnant Daniélou'ga.

«Kas te soovisite mind näha?»

«Otseselt mitte. Ma tulin üle platsi ja vaatasin, kas te olete võõrastemajas.»

«On midagi uut?»

«Ma ei tea, kui oluline see on, aga brigadir Nouli leidis üles seitsmenda karabiini.»

«Kahekümne kahelise?»

«Jah. Siin ta on. Sedasama tüüpi mis teised.»

«Kus ta oli?»

«Lihuniku maja taga küünis.»

«Kas ta oli ära peidetud?»

Brigadir vastas ise:

«Me otsisime kolleegiga ikka veel padrunit. Läksime ühest aiast teise. Ma nägin, et küüni uks on lahti, põrandal olid verelaigud, ühes nurgas seisis püss.»

«Kas te lihuniku naiselt küsisite?»

«Jah. Tema vastas, et kui Sellier nõudis kõiki karabiine meriisse, ei mõelnud ta oma poja püssi peale, sest poeg oli voodis. Poisiga juhtus kuu aega tagasi õnnetus ja . . .»

«Ma tean.»

Püssi käes hoides popsutas Maigret piipu. Lõpuks pani ta püssi nurka, teistest eraldi.

«Kas te, leitnant, tuleksite korraks minuga kaasa?»

Nad läksid üle õue ja lükkasid lahti klassi ukse, kus lõhnas tindi ja kriidi järele.

«Võtke arvesse, et ma ei tea veel, kuhu see meid välja viib. Teisipäeva hommikul, kui õpetaja siit talunikuga väljus, läks Marcel Sellier selle akna alla.»

«Nii ta meile ütles.»

«Siit võib näha pärna, tööriistade kuuri. Võib näha ka aknaid, nende hulgas lihunikumaja ülemise korruse aknaid.»

Leitnant kortsutas kulmu.

«Poiss ei jäänud siia. Enne kui õpetaja kantseleist välja tuli, läks ta üle klassi.»

Seda tegi ka Maigret, astus tahvli ja õpetaja laua vahelt läbi akna alla, mis oli eelmisega kohakuti.

«Siit, nagu te iseĝi võite veenduda, paistab Léonie Birard'i maja. Kui vanamutt seisis tulistamise hetkel akna all püsti, nagu juurdlus on tuvastanud, siis on võimalik, et Marcel nägi teda kukkumas.»

«Kas te oletate, et tal oli mingi põhjus minna ühe akna juurest teise juurde? Et ta nägi midagi ja . . .»

«Võib-olla ka mitte.»
«Miks ta siis valetas?»
Maigret eelistas vastamata jätta.
«Kas teil on kahtlusi?»
«Ei, ma olen kindel.»
«Mida te mõtlete teha?»
«Seda, mida tuleb teha,» vastas Maigret ilma erilise innuta.
Ta ohkas, tühjendas piibu hallikale põrandale, vaatas tuhka maas kuidagi kimbatuses ja lisas otsekui kahetsedes:
«Meeldivaks see just ei kujune.»
Vastast, teise korruse aknast, jälgis neid Jean-Paul.

VIII. LÉONIE BIRARD'I HOBUSERAUD

Enne klassist väljumist märkas Maigret veel üht teist kogu lahtisel aknal aedade taga. Peakujust ja täidlasest figuurist tundis komissar aknalaual seljaga õue poole istujas ära Marcel Sellier'.
«Ma arvan, et see peaks olema lihuniku maja.»
Leitnant vaatas sinna, kuhu oli suunatud Maigret' pilk.
«Jah . . . Joseph, lihuniku poeg, ja Marcel on head sõbrad.»
Poiss pöördus ümber, vaatas alla, kus üks naine pani aias pesu kuivama. Masinlikult tegi tema pilk poolkaare ja peatus hetkel, kui Maigret ja leitnant koolimajast väljusid.
Vahemaale vaatamata võis oletada, et ta kellegagi toas rääkis, siis aknalaualt maha hüppas ja kadus.
Daniélou pöördus komissari poole ja pomises mõtlikult:
«Soovin edu!»
«Kas te lähete La Rochelle'i?»
«Kas te tahaksite, et ma teid ootan?»
«Sel juhul ma jõuaksin võib-olla õhtusele rongile.»
Minna polnud rohkem kui viiskümmend meetrit. Ta astus pikkade mõõdetud sammudega lihuniku madala maja poole. See polnud ehitatud kaupluse jaoks. Selleks oli kohandatud alumise korruse vasakpoolne tuba. Sinna oli sobitatud midagi letitaolist, mille peal seisis kaal, seal oli vana tüüpi külmkapp ja liharaiumispakk.
Välisuksest pääses kotta, mille lõpus, trepist vasakul, paistis õu.
Enne kui uksele koputada, läks Maigret läbi köögi akna alt paremat kätt. Kolm naist, nende hulgas üks vana valge

tanuga mutike, istusid ümmarguse laua ääres ja sõid kooki. Üks nendest pidi olema Marcellini naine, teised kaks tema ema ja õde, kes elasid naaberkülas ja olid tulnud matustele.
Naised nägid teda möödumas. Maja aknad olid nii väikesed, et hetkeks varjas ta need oma kehaga peaaegu täiesti ära. Naised kuulsid, kuidas mees korraks avatud ukse taha seisma jäi, kella otsis ja seda leidmata raskel sammul sisse astus.
Lihuniku naine tõusis, paotas köögiust ja küsis:
«Kes seal on?»
Ja siis, nähtavasti teda ära tundes, ütles ta:
«Te olete politsei Pariisist?»
Kui ta oligi matustel käinud, siis nüüd oli ta riided ära vahetanud. Ta ei olnud vana, aga tema õlad olid vimmas, põsed aukus, silmad palavikulised. Komissarile otsa vaatamata lisas ta:
«Minu meest ei ole kodus. Ma ei tea, millal ta tuleb. Te tahate ju teda näha?»
Naine ei kutsunud teda kööki, kus teised vaikides istusid.
«Ma tahaksin rääkida paar sõna teie pojaga.»
Naisel oli hirm, aga see ei muutnud temas midagi, sest ta oli seda sorti naine, kel on alati hirm ja kes elavad kogu aeg mingi katastroofi ootel.
«Ta on voodis.»
«Ma tean.»
«Ta pole üle kuu aja oma toast välja saanud.»
«Kas te lubate mul tema juurde minna?»
Mida ta võis teha? Ta laskis komissaril minna vastu vaidlemata, sõrmed kramplikult põllenurka hoidmas. Maigret sai astuda neli-viis astet, kui talle samast trepist hakkas vastu tulema Marcel. Maigret surus selja vastu seina.
«Vabandust . . .» pomises poiss, vältides samuti tema pilku.
Ta kiirustas välja, kartes, et Maigret peatab teda möödumisel või hõikab tagasi, aga komissar ei teinud seda ja läks edasi, trepist üles.
«Paremat kätt uks,» ütles talle ema, kui ta oli üles jõudnud.
Maigret koputas. Lapsehääl vastas:
«Sisse.»
Ema seisis endiselt liikumatult all, nägu komissari poole tõstetud, kuni Maigret avas ukse ning selle enda järel sulges.
«Ära lase ennast segada.»
Istudes voodil sohvapatjade najal, jalg poolest reiest saadik kipsis, tahtis poiss end üles ubida.

«Su sõber tuli mulle trepil vastu.»

«Ma tean.»

«Miks ta mind ära ei oodanud?»

Tuba oli väike ja nii madal, et Maigret' pea puutus peaaegu vastu tala keset lage. Suurema osa sellest võttis enda alla voodi. Ümberringi valitses segadus, kõikjal vedelesid pildiajakirjad, taskunoaga vestetud puutükid.

«On sul väga igav?»

Toas oli ka üks tool, aga see oli täis kuhjatud kõiksugu asju: pintsak, ragulka, mõned raamatud ja samuti puutükid.

«Te võite kõik need sealt pealt ära võtta,» ütles poiss.

Jean-Paul Gastin sarnanes oma isa ja emaga. Marcel sarnanes plekksepaga.

Joseph'il polnud ühiseid jooni ei lihuniku ega tema naisega. Nendest kolmest poisist oli tema kahtlemata kõige kenam, ta jättis terve ja tasakaaluka lapse mulje.

Maigret istus aknalauale, selg õuede ja aedade poole, sinna, kus äsja oli istunud Marcel. Ta ei kiirustanud oma jutuga. Siin ei olnud nii nagu Orfèvres'il, kus tal tuli tihti kaasvestleja ümmikusse ajada, vaid ta lihtsalt ei teadnud, kust alustada.

Joseph avas esimesena suu:

«Kus mu isa on?»

«Louis' juures.»

Poiss kõhkles, ja küsis siis:

«Mis seisus ta on?»

Milleks seda varjata, mida ta kindlasti isegi teadis.

«Théo viis ta magama.»

See koguni rahustas last.

«Kas mu ema on vanaemaga all?»

«Jah.»

Endiselt selges taevas soojendas õhtune päike mõnusasti Maigret' selga ning aedadest kostis linnulaulu; kuskil puhus laps plekkpasunat.

«Kas tahad, ma võtan sult kipsi ära?»

Näis, nagu oleks Joseph seda küsimust oodanud, ning mõistis teda poolelt sõnalt. Ainult vastupidi emale ei ilmutanud ta vähimatki hirmu. Ta vaatas külalise laia siluetti rahuliku näoga ja mõtles nähtavasti, kuidas edasi käituda.

«Te teate seda?»

«Jah.»

«Kas arst rääkis?»

«Ma taipasin seda juba enne ise ka. Mida te Marceliga tänaval tegite, kui mootorratas sulle otsa sõitis?»

Joseph rahunes silmanähtavalt.

«Kas te hobuserauda ei leidnud?» küsis ta.

Nende sõnade peale tuli Maigret' silma ette üks pilt. Ta oli kuskil näinud hobuserauda. See oli siis, kui ta külastas esimest korda Léonie Birard'i maja. Roostes hobuseraud vedeles akna kõrval paremas nurgas, kriidijoone juures, mis tähistas surnukeha asupaika põrandal.

See detail ei olnud tal märkamata jäänud, ta oli tahtnud selle kohta isegi küsida. Aga püsti tõustes ta nägi naela ja mõtles, et küllap oli raud naela otsast alla kukkunud. Paljud maainimesed hoiavad alles tee pealt leitud hobuserauda kui õnnetoojat.

Daniélou ja sandarmid, kes olid sündmuskoha enne teda üle vaadanud, olid arvanud nähtavasti sedasama.

«Léonie Birard'i juures oli tõepoolest üks hobuseraud.»

«Mina leidsin selle tol õhtul, kui see õnnetus juhtus. Ma olin Marceliga mere äärde viival teel, ja seal ma selle otsa komistasin. Oli pime. Ma võtsin ta üles. Me läksime vanaeide maja eest mööda. Tänavapoolne aken oli lahti. Me astusime vaikselt lähemale.»

«Kas Birard oli toas?»

«Ei, köögis. Vaheuks oli praokil.»

Maigret ei saanud naeratust tagasi hoida.

«Algul me mõtlesime selle tema ehmatamiseks tuppa visata.»

«Nagu sa olid visanud kärvanud kasse ja muud kraami.»

«Ega mina üksi.»

«Siis sa mõtlesid ümber?»

«Jah. Ma arvasin, et palju põnevam on see tema voodisse pista. Ma ronisin vaikselt üle aknalaua ja sain paar sammu astuda, kui komistasin millegi otsa. Ta kuulis. Ma viskasin raua maha ja hüppasin aknast välja.»

«Kus Marcel oli?»

«Ta ootas mind veidi eemal. Ma panin jooksu. Kuulsin, kuidas eit mulle ähvardusi järele karjus, ja siis paiskaski ratas mind pikali.»

«Miks sa pole sellest varem rääkinud?»

«Kõigepealt viidi mind arsti juurde ja mul oli väga valus. Mulle anti mingit rohtu, mis pani magama. Kui ma ärkasin, oli isa seal ja rääkis mulle kohe kindlustusest. Ma mõistsin, et kui ma räägin tõtt, peetakse mind süüdlaseks ja kindlustus ei maksa midagi. Mu isal on raha vaja.»

«Kas Marcel tuli sind vaatama?»

«Jah. Tema lubas ka vaikida.»

«Külastab ta sind iga päev?»

«Jah, peaaegu iga päev. Ta on mu sõber.»

«Jean-Paul ei ole sinu sõber?»

«Ta pole kellegi sõber.»

«Mispärast?»

«Ma ei tea. Ta vist ei taha seda ise. Ta on nagu ta ema. Ta ema ei räägi kunagi teiste naistega.»

«Kas sul siin selles toas pole kuu aja jooksul igav hakanud?»

«On küll.»

«Mida sa siin päev läbi teed?»

«Mitte midagi. Loen. Nikerdan puust laevukesi ja kujukesi.»

Tema ümber voodil oli oma tosin mehikest, mõned üpris naljakad.

«Kas sa akna juurde ka vahel lähed?»

«Ma ei tohi seda teha.»

«Sa ei tohi näidata, et sa saad käia?»

Ta vastas otsekoheselt:

«Jah.»

Seepeale küsis ta:

«Kas te lähete ja räägite sellest kindlustuses?»

«See asi ei puutu minusse.»

Tekkis vaikus. Maigret pööras ringi ja vaatas majade tagukülgi ning kooliõue.

«Ma arvan, et eriti vahetundide ajal sa vaatad välja?»

«Jah, tihtipeale.»

Just vastas, teisel pool aedu, nägi Maigret Birard'i aknaid.

«Kas Léonie Birard märkas sind aknal?»

«Jah märkas.»

Poiss süngestus, kõhkles veidi, kuid taipas, et peab rääkima.

«Ta tegi mulle juba enne seda koledaid nägusid.»

«Näitas keelt?»

«Jah. Ja pärast õnnetust hakkas ta mind hobuserauda näidates narrima.»

«Miks?»

«Muidugi sellepärast, et mõista anda, et ta võib kõik ära rääkida.»

«Aga ta ei teinud seda.»

«Ei.»

Kogu see lugu nägi välja sedamoodi, nagu oleks vanal postiametnikul olnud aastaid niisama palju nagu nendel poisikestel, kellega ta tülitses ja kes teda omakorda narrisid.

Naine karjus nende peale, ähvardas, näitas keelt. Ta andis Josephile mõista, et võib talle kurja teha.

«Kas sa kartsid teda?»

«Jah. Mu vanematel on raha vaja.»

«Kas nemad teavad seda hobuseraualugu?»

«Isa teab.»

«Sina rääkisid talle?»

«Ta taipas, et ma olin teinud midagi, millest ma rääkida ei tahtnud, ja ma pidin üles tunnistama.»

«Kas ta riidles sinuga?»

«Ta käskis mul vaikida.»

«Umbes kui mitu korda ta sulle aknast rauda näitas?»

«Oma paarkümmend. Ta tegi seda iga kord, kui mind nägi.»

Nagu hommikul Jean-Pauligagi rääkides, süütas Maigret aeglaselt piibu, püüdes võimalikult heatahtlik näida. Ta oleks nagu muuseas mingit tähtsusetut lugu pealt kuulanud. Nähes tema peaaegu lapselikku pilku ja lõtva hoiakut, võis poisile jääda tunne, nagu räägiks ta mõne oma sõbraga.

«Mida Marcel sulle siin praegu rääkis?»

«Et kui teda veel kord üle kuulatakse, siis ta peab tõtt ütlema.»

«Mispärast? Kas tal on hirm?»

«Ta käis pihil. Ja ma arvan ka, et matused avaldasid talle mõju.»

«Kas ta tahab üles tunnistada, et ta nägi sind aknal, enne kui ta vastasakna alla läks?»

«Kust te seda teate? Näete nüüd, selles majas veab kõik viltu. Teised teevad igasugu halbu asju, aga nendega ei juhtu midagi. Meil on vastupidi.»

«Mida sa akna all tegid?»

«Ma vaatasin.»

«Birard näitas sulle hobuserauda?»

«Jah.»

«Räägi mulle täpselt ära, kuidas see kõik oli.»

«Ma ei saagi ju midagi muud teha kui ära rääkida?»

«Muidugi mitte, kui me juba niikaugele oleme jõudnud.»

«Ma võtsin oma karabiini.»

«Kus see oli?»

«Seal nurgas, kapi kõrval.»

«Kas ta oli laetud?»

Poiss näis hetke kõhklevat.

«Jah.»

«Kas padrunid olid kahekümne kahe kaliibrilised, pikad või lühikesed?»

«Pikad.»

«Kas sa hoiad tavaliselt ikka püssi toas?»

«Üsna sageli.»

«Kas sa oled viimasel ajal aknast varblasi lasknud?»

Poiss kõhkles jällegi, tema mõte liikus nii kiiresti kui võimalik, sest ta ei tohtinud teha väiksematki viga.

«Ei, vist mitte.»

«Kas sa tahtsid Birard'i hirmutada?»

«Seda küll. Ma ei tea täpselt, mida ma tahtsin. Ta narris mind . . . Ma mõtlesin, et lõpuks ta tõepoolest läheb ja räägib kindlustuses kõik ära, ning mu isa ei saa uut kaubaautot osta.»

«Niisiis oli isa otsustanud saadava raha eest auto osta?»

«Jah. Ta uskus, et kui ta saab hea auto, võib ta pikemaid sõite teha ja rohkem teenida.»

«Kas ta praegu ei teeni midagi?»

«Juba mitu kuud kaupleb ta kahjudega, ja mu vanaema . . .»

«Vanaema aitab teid?»

«Kui väga vaja on. Aga teeb iga kord hirmsa stseeni.»

«Ja sa tulistasid?»

Ta noogutas süüdlasliku naeratusega.

«Sa sihtisid?»

«Ma sihtisin akent.»

«Tähendab, sa tahtsid ruutu purustada?»

Ta noogutas uuesti ja lisas sealsamas:

«Kas mind pannakse vangi?»

«Sinuvanuseid poisse ei panda vangi.»

Vastus tegi teda nõutuks.

«Aga mis siis minuga tehakse?»

«Kohtunik manitseb sind.»

«Ja siis?»

«Antakse ka isale õpetust. Lõppude lõpuks vastutab tema sinu eest.»

«Miks, kui tema pole midagi teinud?»

«Kus tema oli, kui sa tulistasid?»

«Ma ei tea.»

«Kas ta oli sõidus?»

«Ei, kindlasti mitte. Nii vara ei sõida ta kunagi välja.»

«Või oli ta all poes?»

«Võib-olla.»

«Tema ei kuulnud midagi? Ka ema mitte?»

«Ei. Nad ei ütelnud mulle midagi.»
«Nad ei tea, et sina tulistasid?»
«Ma ei ole neile seda öelnud.»
«Kes püssi küüni viis?»
Nüüd poiss punastas, tema pilk eksles segaduses ringi, püüdes vältida Maigret' oma.
«Ma arvan, et sa ei saanud oma kipsiga trepist alla ja üle õue minna? Niisiis . . .?»
«Ma palusin Marceli . . .»
Ta vaikis järsku.
«Ei, see pole õige,» tunnistas ta. «Seda tegi mu isa. Te oleksite nagunii teada saanud.»
«Sa palusid tal karabiini alla viia?»
«Jah. Ma ei öelnud, miks.»
«Millal see oli?»
«Kolmapäeva hommikul.»
«Ta ei küsinud sinu käest, miks?»
«Ta vaid vaatas mind murelikult.»
«Ta ei rääkinud sellest emale?»
«Kui ta oleks seda teinud, oleks ema kohe üles tulnud ja mult kõik välja pitsitanud.»
«Kas ta pitsitab sult alati kõik välja?»
«Ta taipab kohe, kui ma valetan.»
«Kas sina palusid Marceli öelda, et ta nägi õpetajat kuurist tulemas?»
«Ei. Ma isegi ei teadnud, et teda üle kuulatakse.»
«Miks ta seda tegi?»
«Kindlasti sellepärast, et ta mind aknast nägi.»
«Nägi sind püssiga? Kas sul oli püss käes?»
Josephil oli palav, ta püüdis tõepoolest kõigest väest, katsus endale mitte vastu rääkida, mitte kõhklev näida.
Maigret võis küll rääkida ükskõikse häälega, peale käimata, nagu oleks tegu vaid tähtsusetute lausetega, aga poiss oli küllalt tark mõistma, et ta liigub vähehaaval ja pidevalt tõe poole.
«Ma ei mäleta täpselt. Võib-olla polnud ma veel karabiini võtnud.»
«Kui ta aga teisest aknast nägi naist kukkumas, kas ta arvas kohe, et sina tulistasid?»
«Ta ei ütelnud mulle seda.»
«Kas te pole sellest omavahel rääkinud?»
«Ainult täna.»
«Ta ütles sulle lihtsalt, et kui teda veel kord üle kuulatakse, siis ta peab tõtt rääkima?»

«Jah.»
«Oli ta õnnetu?»
«Jah.»
«Ja sina?»
«Ma tahaksin, et see kõik juba lõpeks.»
«Kas sa tahaksid meelsamini vanglasse sattuda?»
«Kas või.»
«Miks siis?»
«Niisama, et vaadata.»
Ta ei lisanud, et oleks ehk meelsamini vanglas kui oma vanematekodus.
Maigret tõusis ohates.
«Ja sa oleksid lasknud õpetaja süüdi mõista?»
«Ma arvan, et ei.»
«Sa ei ole selles kindel?»
Ei, Joseph polnud selles kindel. Mõte, et ta oli Gastinile nii palju halba põhjustanud, polnud talle lihtsalt pähe tulnud. Ja kas see oli teistelegi seal pähe tulnud?
«Kas te lähete ära?» küsis poiss imestunult, nähes komissari ukse poole minemas.
Maigret jäi lävele seisma.
«Mida muud peaksin ma tegema?»
«Kas te lähete ja räägite kõik leitnandile ära?»
«Välja arvatud ehk see, mis puudutab õnnetust.»
«Tänan.»
Poiss ei näinud komissari äramineku üle rõõmustavat.
«Ma arvan, et sul pole enam midagi lisada?»
Poiss raputas pead.
«Oled sa kindel, et sa rääkisid tõtt?»
Poiss noogutas, ja siis, selle asemel et ust avada, istus Maigret voodi servale.
«Nüüd ütle mulle täpselt, mida sa õuel nägid.»
«Missugusel õuel?»
Poisile tõusis veri pähe ja kõrvad värvusid punaseks.
Enne kui vastata, paotas Maigret voodilt tõusmata ust ja ütles kojas seisvale Marcellini naisele:
«Olge nii lahke ja jätke meid üksi.»
Kui ta kuulis naist alla jõudvat, sulges ta ukse.
«Siin, sellel õuel.»
«Meie õuel?»
«Jah.»
«Mida ma siis nägin?»
«Seda tead sina, mitte mina.»

Poiss oli voodis seinani taganenud ja vahtis Maigret'd jahmunult.

«Sa olid akna all ja Birard näitas sulle hobuserauda.»

«Ma rääkisin teile juba sellest.»

«Ainult et püssi ei olnud toas.»

«Kust te seda teate?»

«Su isa oli all õuel, küüni värav oli lahti. Mida ta seal tegi?»

«Ta raius lammast.»

«Ta võis sealt näha nii sind kui Birard'i.»

«Mitte keegi ei saanud seda teile öelda,» pomises poiss rohkem imestunult kui löödult. «Te lihtsalt ise oletate?»

«Isa ei olnud selle vana naisega paremas läbisaamises kui sina. Ta õrritas ka isa. Iga kord, kui see mööda läks.»

«Ta nimetas teda hädavareseks ja kerjuseks.»

«Kas ta isale ka keelt näitas?»

«Alalõpmata.»

«Kas isa läks küüni?»

«Läks.»

«Kui ta välja tuli, kas tal oli püss käes?»

«Mis temaga tehakse?»

«See sõltub mitmest asjaolust. Sa otsustasid mulle mitte enam valetada?»

«Ma räägin teile tõtt.»

«Kas su isa võis sel hetkel sind näha?»

«Ma ei usu. Ma astusin sammu tagasi.»

«Et ta ei märkaks, et sa teda nägid?»

«Vist küll. Ma ei mäleta. Kõik toimus nii kiiresti.»

«Mis toimus kiiresti?»

«Ta vaatas ringi ja tulistas. Ma kuulsin, kuidas ta sajatas: «Säh sulle, va lutikas!»»

«Sihtis ta hoolega?»

«Ei. Ta pani püssi palge ja tulistas.»

«On ta hea laskur?»

«Ta ei saa varblasele kümne sammu pealt pihta.»

«Kas ta nägi naise kukkumist?»

«Jah. Ta tardus hetkeks kohkunult paigale. Siis jooksis küüni püssi ära viima.»

«Ja edasi?»

«Vaatas minu akent, tuli majja. Pärast ma kuulsin, et ta läks välja.»

«Kuhu ta läks?»

«Louis' juurde jooma.»

«Kust sa seda tead?»

«Sest kui ta tagasi tuli, oli ta purjus.»

«Kas Théo oli oma aias?»

«Ta tuli veinikeldrist.»

«Kas ta nägi isa tulistamas?»

«Sealt kohalt ta ei saanud näha.»

«Aga sind ta aknal nägi?»

«Ma arvan küll.»

«Kas ta lasku kuulis?»

«Pidi kuulma.»

«Isa pole seni sulle midagi rääkinud?»

«Ei.»

«Sina temale ka mitte?»

«Ma pole julgenud.»

«Ja Marcel arvab, et sina tulistasid?»

«Kindlasti.»

«Sellepärast ta valetaski?»

«Ma olen tema sõber.»

Maigret patsutas masinlikult ta pead.

«See on kõik, väikemees!» ütles ta tõustes. Ta oleks tahtnud lisada: «Mõnel tuleb õppida elu tundma enne kui teistel.»

Kas Joseph tõepoolest ei võtnud juhtunut eriti traagiliselt?

Ta oli niivõrd harjunud igasuguste väikeste argidraamadega, et see praegune ei tundunud talle suurem kui teised.

«Kas ta pannakse vangi?»

«Mitte pikaks ajaks. Sel juhul kui tõendatakse, et ta ei sihtinud Léonie Birard'i ega püüdnud teda tappa.»

«Ta tahtis teda ainult hirmutada.»

«Ma tean. Kogu alev tunnistab tema kasuks.»

Poiss mõtles, siis kinnitas:

«Ma usun, et jah. Kõigele vaatamata teda armastatakse. See pole tema süü.»

«Mis pole tema süü?»

«See kõik.»

Maigret oli juba treppi mööda alla tulemas, kui poiss teda tagasi hüüdis.

«Kas te ei võtaks mult kipsi ära?»

«Parem, kui ma kutsun arsti.»

«Kas kohe?»

«Kui ta kodus on.»

«Ärge unustage.»

Kui ta oli alla jõudnud, kuulis ta endale vaikselt järele öeldavat:

«Tänan.»

Ta ei läinud köögist läbi. Päike hakkas majade taha vajuma ning maast tõusis udu. Kolm naist istusid ikka veel liikumatult paigal ning vaatasid teda vaikides, kui ta akna alt läbi läks.

Kiriku ees vestles küree ühe ebamäärases vanuses naisega ja komissarile tundus, et ta tahtis tulla üle platsi temaga rääkima. Küllap teadis temagi. Ta oli kuulnud seda pihil käinud Marceli käest. Aga temal ainukesena oli õigus sellest vaikida.

Maigret tervitas teda ning preester näis üllatuvat. Komissar läks meriisse, kus Daniélou teda sigarit suitsetades ootas ning talle küsiva pilgu heitis.

«Võite õpetaja vabaks lasta,» ütles Maigret.

«Kas Joseph?»

Maigret raputas pead.

«Kes siis?»

«Tema isa Marcellin.»

«Tähendab, mul tuleb ta arreteerida?»

«Ma ütleksin talle enne paar sõna.»

«Kas ta tunnistas üles?»

«Ta on veel niisuguses olekus, et pole võimeline midagi tunnistama. Kas te soovite kaasa tulla? . . .»

Nad läksid võõrastemaja poole, aga enne sisenemist meenus Maigret'le Josephile antud lubadus ning ta läks ja helistas Bresselles'i ukse taga.

Avas õde.

«Kas doktor on kodus?»

«Ta läks just ühe sünnitaja juurde.»

«Kui ta tuleb, olge kena ja paluge, kas ta ei läheks ja ei võtaks Josephilt kipsi ära.»

Küllap õde mõtles, et Joseph on süüdlane. Leitnant ootas Louis' ukse ees. Väljas polnud enam kedagi. Kümmekond meest vedeles veel trahteris, üks magas, pea laual.

«Kuhu Marcellin viidi?» küsis Maigret Thérèse'ilt.

Ta küsis seda nii valjusti, et Théo kuulis. Nüüd oli komissari kord teda kavalalt muiates vaadata.. Théo oli aga hea näitleja. Ta vaid kehitas õlgu, nagu tahtnuks öelda:

«Seda halvem! Igatahes mitte minu süü läbi . . .»

«Tuppa, trepist vasakule, härra Maigret.»

Ta läks üksi üles ja avas ukse. Lihunik virgus selle peale, tõusis voodis istukile ja jäi teda segaste silmadega vaatama.

«Mis teil vaja on?» ütles ta pudistades. «Mis kell on?»

«Viis.»

Ta laskis jalad sirgu, hõõrus silmi, nägu, otsis enda ümbert midagi juua. Ta hingeõhk lehkas vastikult.

«Leitnant ootab sind all, Marcellin.»

«Mind? Miks? Mis ma teinud olen?»

«Ta ütleb seda sulle ise.»

«Kas te käisite meil?»

Maigret ei vastanud.

«Te piinasite mu poega?» küsis lihunik tuhmilt.

«Tõuse, Marcellin.»

Juuksed olid tal sassis, silmad jõllis.

«Või nii kaval olete! Ja kindlasti ka uhke enda peale! Last piinata! Ah seda tulitegi siis tegema! . . . Ja siis niisuguse töö eest riik teile maksab!»

«Mine alla!»

«Ma ei luba ennast puutuda.»

End püsti ajanud, karjus ta tuikudes:

«Ja kõik sellepärast, et teine on õpetaja, et ta on haritud. Ka tema saab maksumaksjatelt raha . . .»

Oma põlguse väljendamiseks sülitas ta põrandale, läks uksest välja ning oleks peaaegu trepile maha kukkunud.

«Üks pernoo, Louis!» kamandas ta leti ääres.

Ta tahtis hirmsasti aplombiga ära minna ja vaatas vägisi muiates ümberolijaid.

Louis küsis Maigret'lt pilguga, kas ta peab nõutud joogi andma, ja komissar näitas, et tal on ükskõik.

Marcellin jõi pernoo ära ainsa sõõmuga, pühkis suu puhtaks ja pöördus Théo poole.

«Ta mu käest sai, va lutikas!»

«Mis sa tühja patrad!» porises Théo, vaadates kaarte oma käes.

«Ah et äkki ei saanud?»

«Så ei teinud seda meelega. Sa ei taba kolmekümne sammu pealt härgagi.»

«Kas ta sai või ei saanud?»

«Sai, sai! Ja nüüd pane oma suumulk kinni.»

Vahele astus leitnant:

«Ma palun teil endaga kaasa tulla, ilma et ma käeraudu peaksin panema.»

«Aga kui ma tahan, et mulle käerauad pannakse?» Ta jäi põikpäiseks lõpuni.

«Nagu soovite.»

Oli kuulda, kuidas sätendavad käerauad lihuniku rand-

mete ümber kinni klõpsatasid.

«Kas te midagi niisugust olete näinud?»

Uksest väljudes põrkas ta vastu piita ja mõne hetke pärast kostis autoukse paugatus.

Ruumis jäi kõik vaikseks. Õhk oli viina- ja veiniaurudest paks, tihe suits hõljus ümber lambi, mis oli põlema pandud, kuigi väljas oli alles valge. Poole tunni pärast on aga päris pime ja alevist ei paista muud kui mõned tulesilmad, kaks-kolm vaateakent ja mõni üksik vari majade taustal.

«Palun tehke mulle arve,» ütles Maigret esimesena.

«Kas te sõidate kohe ära?»

«Ma lähen õhtuse rongiga.»

Teised vaikisid endiselt.

«Kuidas ma saaksin takso kutsuda?»

«Tuleb Marchandeau'le ütelda. Ta viib teid oma kauba-autoga ära. Tema toimetab alati inimesi jaama.»

Siis kostis Théo hääl:

«Kas mängitakse või ei mängita? Ma ütlesin — poti trump. Mina tapan.»

«Millega?»

«Emandaga.»

«Olgu nii.»

«Mina käin soldatiga.»

Maigret oli pealtnäha kurb ja väsinud nagu iga kord, kui ta oli asjaga lõpule jõudnud. Ta oli siia tulnud austreid sööma ja valget veini jooma.

«Mida teile pakkuda, komissar?»

Ta kõhkles. Veinilõhn hakkas talle vastu. Ja ometi lausus ta, sest ta oli sellest Pariisis unistanud:

«Klaas valget veini.»

Plekissepa pood oli veel avatud, aknast paistsid ämbrid ja potid, köögis istus raamatu taga Marcel Sellier, pea käte vahel.

«Teie terviseks!»

«Terviseks!»

«Teile jääb vist meie kandist küll imelik ettekujutus?»

Maigret ei vastanud, ja veidi aja pärast tõi Thérèse ülevalt alla tema kohvri, mille ta oli kokku pannud.

Ja nüüd äkki oli hästi mõnus mõelda proua Maigret'le, nende kodule Richard-Lenoiri tänaval, valgustatud Suurtele Bulvaritele, kuhu ta temaga läheb esimesel vabal õhtul, ja kinole, kus nad tavaliselt käivad.

Kui ta autot oodates merii eest läbi jalutas, nägi ta Gastinide pool tuld. Tunni või paari pärast tuleb õpetaja koju ning nad on jälle, kõik üksteisega uskumatult sarnased, kolmekesi koos nagu üksikul saarel.

Veidi hiljem nägi ta pimeduses paremat kätt laevade maste kõikumas ning jaamas ostis ta suure paki Pariisi ajalehti.

8. dets. 1953. a.

MAIGRET VIHASTAB

I. VANA DAAM ASTUB AEDA

Proua Maigret, kes puhastas herneid varjus, kus erksate laikudena hakkasid silma tema põlle sinine ja kaunte roheline, proua Maigret, kelle käed kunagi paigal ei püsinud, olgu see või kell kaks pärastlõunal palava augustikuu kõige lämmatavamal päeval, proua Maigret, kes valvas oma meest nagu väikest last, ütles tusaselt:

«Ma võin kihla vedada, et sa oled õige pea jälle jalul...»

Ometi polnud lamamistool, kus Maigret lebas, nagisenud. Endise Kriminaalpolitsei komissari suust polnud kostnud vähimatki ohet.

Kuid naine tundis teda ja talle ei jäänud märkamatuks, kuidas lihased mehe higiläikeses näos kergelt tukslesid. Ja Maigret tahtis tõepoolest tõusta, aga nüüd ei saanud ta seda juba paljalt eneseuhkusest teha.

See oli neil teine suvi omas majas Meung-sur-Loire'is, kuhu nad olid tulnud pärast Maigret' pensionile jäämist. Vaevalt veerand tundi tagasi oli komissar end mugavasse lamamistooli visanud ja rahulikult piipu popsutama hakanud. Viluvari oli seda õndsalikum, et vaevalt paari meetri kaugusel, varju ja päikese piiril, valitses kärbestest sumisev lõõsk.

Üksteise järel kukkusid herned rütmiliselt emailkaussi. Põllega kaetud süli oli hernekaunu täis, kõrval maas aga oli neid veel kaks korvitäit, korjatud hommikul sissetegemise tarvis.

Kõige rohkem armastas Maigret oma majas seda paika, kus nad praegu olid, paika, millel polnud õiget nimegi, — see oli nagu mingi katusealune õu köögi ja aia vahel, mis sarnanes pisut hispaania siseõuega ja mille nad olid vähehaaval sisustanud, kuhu nad olid pliidi teinud ning puhveti

toonud ja kus nad tavatsesid kõige sagedamini süüa. Põrand oli seal kaetud punaste plaatidega, mis andis sellele varjulisele paigale erilise õdususe.

Maigret pani veel oma viis minutit vastu või koguni veidi rohkemgi, vaadates poolsuletud laugude alt rohuaeda, mis näis põletava päikese käes suitsevat. Siis aga heitis ta valehäbi kõrvale ja tõusis üles.

«Mida sa kavatsed tegema hakata?»

Ilme mehe näol, küllalt sage nende abielulises harjumuslikkuses, meenutas teolt tabatud jonnakat last.

«Ma olen kindel, et koloraado mardikad on jälle baklažaanide kallal. Ja seda s i n u salatite pärast.»

Juba terve kuu kestis nende vahel nii-öelda salatisõda. Proua Maigret oli nimelt baklažaanide vahele salatit istutanud.

«Mis mõte on maad niisama tühjalt lasta seista,» oli ta väitnud.

Ja Maigret polnud vastu vaielnud. Ta ei teadnud siis, et koloraado mardikas sööb baklažaanilehti veel meelsamini kui kartulilehti. Nüüd aga ei saanud neid salati tõttu pritsida.

Ja Maigret läks jälle, nagu ta käis kümme korda päevas, laiaäärelise õlgkaabu peas, ja kummardus õrnroheliste lehtede kohale, pööras neid ettevaatlikult ja korjas sealt triibulisi mardikaid. Ta kogus vasaku peo röövikuid täis ja tuli siis porisedes neid tulle viskama, heites naisele väljakutsuva pilgu.

«Poleks sa sinna salatit istutanud . . .»

Ausalt öeldes polnud proua teda pensionipõlve jooksul näinud tund aegagi järjest oma kurikuulsal lamamistoolil lesimas, mille ta oli pidulikult raekoja kaubamajast väljamüügilt ostnud, tõotades teha põhjalikke pärastlõunauinakuid.

Maigret seisis seal päikeselõõsas, puukingad paljaste jalgade otsas, sinised puuvillapüksid reite ümber lotendamas nagu nahk elevandi tagumikul, peenemustriline talupojasärk karvase rinna pealt lahti.

Siis kostsid äkki koputi kõlksatused, mis kajasid maja tühjades ja varjulistes tubades vastu nagu kloostrikella löögid. Keegi koputas esiuksele ja proua Maigret sattus segadusse nagu alati, kui ootamatult tuldi. Ta vaatas esmalt mehe poole, nagu küsiks temalt nõu, kergitas siis kaunu täis põlle äärt, teadmata, kuhu neid puistata, ja võttis lõpuks põlle eest. Mitte kunagi ei läinud ta korratu välimusega ust avama.

Haamer kopsis veel kord, veel ja veel, nõudlikumalt, koguni raevukalt. Maigret'le tundus, et ta kuuleb läbi väreleva õhu vaikset mootorimürinat. Ta jäi baklažaanide kohale kummargile, kuna tema naine samal ajal väikese peegli ees oma halle juukseid kohendas.

Vaevalt oli naine jõudnud toahämarusse kaduda, kui avanes aiavärav müüri sees, väike roheline värav, mis viis põiktänavale ja mida kasutasid vaid omad inimesed. Nähtavale ilmus leinariides vana daam, nii jäik, nii range ja samal ajal nii pentsik, et see pilt pidi kindlasti pikaks ajaks meelde jääma.

Naine jäi hetkeks liikumatult seisma ja astus siis kärmel, söakal sammul, mis oli vastuolus tema kõrge eaga, otse Maigret' poole.

«Kuulge, teie . . . Ärge püüdkegi seletada, et teie peremeest ei ole kodus . . . Mul on andmeid . . .»

Ta oli pikka kasvu ja kõhn, üleni kortsus näoga, millel higi oli paksu puudrikorra laiali ajanud. Lausa rabavad olid aga tema erakordselt elavad süsimustad silmad.

«Minge kohe ja ütelge talle, et Bernadette Amorelle sõitis maha sada kilomeetrit, et temaga rääkida . . .»

Muidugi, temal polnud kannatust suletud ukse taga passida. See ei käinud tema iseloomuga kokku. Ta oli jõudnud juba naabreid küsitleda ega lasknud end kinnistest luukidest heidutada.

Kas talle näidati kätte ka väike aiavärav? Aga seda polnud vajagi. Ta oli seda tõugu, kes kõik ise üles leiab. Ja nüüd astus ta väikese varjulise vaheõue poole, kuhu proua Maigret oli just tagasi tulnud.

«Kas te ei tahaks komissar Maigret'le ütelda . . .»

Proua Maigret oli segaduses. Tema mees tuli raskel sammul vanaproua järel, silmis väike lustlik tuluke, ja ütles:

«Te võtaksite ehk vaevaks sisse astuda.»

«Surmkindel, et ta teeb lõunauinakut. On ta ikka veel nii paks?»

«Kas te tunnete teda?»

«Mis see teisse puutub? Minge kandke talle ette Bernadette Amorelle'i tulekust, ja ülejäänu pole teie asi.»

Siis aga mõtles ta ümber ja hakkas sorima oma vanaaegses mustas hõbelukuga sametkotis, mis võis pärit olla sajandivahetusest.

«Võtke,» ütles ta, ulatades mõnefrangise rahatähe.

«Andke andeks, ma ei saa seda vastu võtta, proua Amorelle, sest mina olengi ekskomissar Maigret.»

Selle peale tuli vanaproua suust niisugune märkimisväärne ütlemine, mida veel kaua selles majas meelde tuletati. Mõõtes meest puukingadest sassis juusteni — Maigret oli õlgkübara peast võtnud — kähvas vana daam:

«Kui nii, siis nii . . .»

Vaene proua Maigret! Ta püüdis asjatult oma mehele, kes seda tähele ei pannud, vaikselt märku anda, et ta daami võõrastetuppa juhataks. Pole ju viisakas võtta inimest vastu õues, mis on nii köök kui ka teab veel mis kokku.

Aga proua Amorelle oli end juba väheldasse korvtooli istuma seadnud ning tundis end seal üpris hästi. Ja majaproua erutust märgates nähvas ta rahulolematult:

«Jätke ometi komissar rahule . . .»

Ei puudunud palju, et ta oleks palunud proua Maigret'l lahkuda; majaproua läks aga juba isegi tuppa. Külalise juuresolekul ei sobinud tööd jätkata.

«Minu nimi on teile tuttav, eks ole, komissar?»

«Amorelle, liivakarjäärid ja veopuksiirid?»

««Amorelle ja Campois», jah . . .»

Maigret oli kunagi toimetanud juurdlust Seine'i ülemjooksul ja oli näinud hommikust õhtuni möödumas «Amorelle ja Campois'» rohelise kolmnurkse firmamärgiga laevade karavane. Ja Pariisis, kui ta oli veel Kriminaalpolitseis, möödus ta Saint-Louis' saarel sageli selle firma kontorist, millele kuulusid ühtlasi nii karjäärid kui ka veolaevad.

«Mul ei ole aega raisata ja oleks vaja, et te minuga kaasa tuleksite. Ma kasutasin praegu juhust, et mu väimees ja tütar läksid Malikide poole külla, ja käskisin François'l kiiresti välja tuua meie vana «Renault». Nad ei aima midagi . . . Enne õhtut ei tule nad kindlasti tagasi . . . Mõistate?»

«Ei . . . Jah . . .»

Kui ta midagi mõistis, siis seda, et vanaproua oli siia tulnud salaja, perekonna teadmata. «Ma võin pea anda, et kui nad teaksid minu siinviibimisest . . .»

«Vabandage, kus te elate?»

«Orsenne'is muidugi.»

Prantsuse kuninganna oleks võinud öelda sama tooniga:

«Versailles's muidugi.»

Kas siis kõik ei teadnudki, et Bernadette Amorelle — firma «Amorelle ja Campois» — elab Orsenne'is, väikeses asulas Seine'i kaldal Corbeil' ja Fontainebleau metsa vahel?

«Mis te mind vahite nii, nagu peaksite mind hulluks?

Nemad püüavad teid seda ka muidugi uskuma panna. Aga ausõna, see ei ole nii!»

«Vabandage, proua, kas ma tohiksin küsida teie vanust?»

«Palun, noormees. Seitsmendal septembril saan kaheksakümmend kaks. Aga hambad on mul kõik omad, kui see teid huvitab . . . Ja pole võimatu, et ma jõuan veel nii mõnegi maha matta. Eriti õnnelik oleksin muidugi, kui ma saaksin mulla alla panna oma väimehe . . .»

«Kas te ei soovi midagi juua?»

«Klaas külma vett, kui teil on.»

Maigret ise tõi vett.

«Mis kell te Orsenne'ist välja sõitsite?»

«Pool kaksteist. Kohe, kui nad olid läinud . . . Ma olin François'd ette hoiatanud. François on aednikuabiline, tubli poiss . . . Mina olin juures, kui ema teda sünnitas. Keegi majas ei aimagi, et ta oskab autot juhtida. Ühel ööl, kui ma ei maganud — ja ma pean teile ütlema, komissar, et ma ei maga mitte kunagi, — nägin ma, kuidas ta püüdis kuuvalgel meie vana «Renault'd» käivitada . . . Kas see huvitab teid?»

«Väga . . .»

«Ega seal midagi erilist olegi . . . See vana «Renault», mis ei seisa isegi mitte garaažis, vaid tallis, on pärit veel minu mehe aegadest, aga et mu mees on juba kakskümmend aastat surnud, siis rehkendage ise . . . Nojah, niisiis see poiss, ma ei tea, kuidas, sai auto käima ja tegi sellega öösiti lõbusõite.»

«Ja tema tõigi teid siia?»

«Ta ootab mind väljas.»

«Kas te olete lõunatanud?»

«Ma söön siis, kui mul on aega. Ma ei salli inimesi, kes peavad ilmast ilma sööma.»

Ta heitis tahtmatult laitva pilgu komissari kõhukale kogule.

«No vaadake, kuidas te higistate. See on muidugi teie enda asi . . . Minu mees oli ka oma teada tark, nüüd ta on aga ammuilma mulla all . . . Te olete juba kaks aastat erus, eks ole?»

«Jah, varsti saab kaks täis.»

«Te tunnete ju igavust . . . Võtke ometi vastu, mis ma teile pakun. Kell viis läheb Orléans'i rong, ma võin teid mööda minnes selle peale viia. Muidugi oleks lihtsam teid autoga Orsenne'i sõidutada, aga meil ei õnnestu sinna märkamatult pääseda, ja siis on kõik läbi . . .»

«Vabandage, proua, aga . . .»

«Ma teadsin kohe, et ega see nii lihtsalt ei lähe. Minul aga on ilmtingimata vaja, et te mõned päevad Orsenne'is veedaksite. Viiskümmend tuhat, kui asi korda läheb. Ja kui te midagi ei leia, lepime kokku kümne tuhande peale, pluss teie kulutused . . .»

Ta avas oma koti ja hakkas valmispandud rahatähti lappama.

«Orsenne'is on võõrastemaja. Eksida te ei saa, sest neid on seal ainult üks. Nimi on «Ingel». Teil on seal õige ebamugav, sest vaene Jeanne on peast natuke nikastanud. Ta võib-olla ei taha teid vastu võtta, aga küllap te oskate seal asja joonde ajada, selles pole kahtlust. Tasub teil vaid hakata rääkima haigustest, kui ta nõusse jääb. Ta on kindel, et tal on nad kõik olemas.»

Proua Maigret tõi kandikuga kohvi, vana daam aga, niisuguse tähelepanu suhtes täiesti ükskõikne, saatis ta tagasi:

«Mis see siis on? Kes teil käskis meile kohvi tuua? Viige minema!»

Daam pidas teda teenijaks, nagu oli enne Maigret'd pidanud aednikuks.

«Ma võiksin teile rääkida nii mõndagi, aga ma olen teist palju kuulnud ja tean, et teil jätkub endal tarkust kõik avastada. Ainus nõu, mis ma teile anda tahan — ärge laske end minu väimehel ümber sõrme mässida. Ta on kõikidele puru silma ajanud. Armastusväärsus ise, südame ajab pööritama, aga ühel päeval ta oma kaela murrab . . .»

«Vabandust, proua . . .»

«Vabandage vähem, komissar. Mul oli üksainus tütretütar, üksainus, õnnetuseks Maliki tütar. Minu väimehe nimi on nimelt Malik. Seda te peate ka teadma — Charles Malik. Mu vaene tütretütar, Monita, oleks saanud tuleval nädalal kaheksateistkümneseks . . .»

«Te tahate öelda, et ta on surnud?»

«Ta suri seitse päeva tagasi. Matus oli üleeile. Ta leiti uppunult alumise paisu juurest . . . Ja mina kui Bernadette Amorelle ütlen teile, et see ei olnud õnnetusjuhtum, uskuge mind. Monita oli vees nagu kala. Teile püütakse selgeks teha, et ta oli ettevaatamatu, käis ihuüksi suplemas, hommikul kell kuus, vahel koguni öösiti. Aga uppuda ta ei võinud. Ja kui teile öeldakse, et ta tahtis ehk ise endale otsa peale teha, siis vastake, et ärgu valetatagu.»

Äkitselt, ilma mingi üleminekuta, oli komöödiast saanud draama, kusjuures oli imelik, et jutu toon jäi komöödialikuks. Vana daam ei nutnud. Tema uskumatult mustad silmad ei niiskunud vähimalgi määral. Ja kogu tema kuiva ning närvilist olekut elustas kogu aeg seesama vitaalsus, milles oli kõigele vaatamata midagi koomilist.

Ta läks otse oma eesmärgi poole, hoolimata asja välisest küljest. Ta vaatas Maigret'd niisuguse pilguga, nagu ei kahtleks ta hetkegi, et ta tema võidab, lihtsalt selle tõttu, et tema seda tahab.

Ta oli salaja kodunt ära tulnud mingisuguse isevärki autoga, roolis poiss, kes õieti juhtidagi ei osanud. Ta oli sõitnud siia läbi terve Beauce'i madaliku. Ja seda kõige palavamal ajal, söömata. Ja nüüd ta vaatas ühtelugu kannatamatult oma vanaaegset, ketiga kaelas rippuvat kella.

«Kui teil on mulle mingeid küsimusi, siis tehke ruttu,» teatas ta, valmis püsti tõusma.

«Te ei armasta oma väimeest, nagu ma aru saan?»

«Ma vihkan teda.»

«Kas ka teie tütar teda vihkab? On ta temaga õnnetu?»

«Ma ei tea seda ja see on mulle ükskõik.»

«Te ei saa oma tütrega hästi läbi?»

«Ma eelistan teda mitte tähele panna. Tal pole iseloomu, tema soontes voolab vere asemel vesi.»

«Te ütlete, et seitse päeva tagasi, möödunud nädala teisipäeval, uppus teie tütretütar Seine'i?»

«Mitte mingil juhul. Oleks hea, kui te tähelepanelikumalt kuulaksite, mis ma teile räägin. Monita leiti uppunult Seine'ist, alumise paisu juurest.»

«Aga mingeid kehavigastusi ei olnud ja arst andis matmiseks loa?»

Naine piirdus üleoleva, põlgliku pilguga, milles vilksatas haletsusvarjund.

«Nagu ma aru saan,» jätkas Maigret, «olete teie ainuke, kes peab võimalikuks, et tegu on vägivaldse surmaga?»

Seepeale tõusis naine juba püsti.

«Kuulge, komissar. Teid peetakse kõige targemaks politseinikuks Prantsusmaal. Vähemalt niisuguseks, kel on kõige rohkem edu olnud. Pange riidesse, seadke kohver valmis. Poole tunni pärast ma panen teid Aubrais' jaamas maha. Kella seitsmeks jõuate «Ingli» võõrastemajja. Õigem oleks teha nägu, nagu me teineteist ei tunneks. Igal südapäeval tuleb Francois «Inglisse» aperitiivi jooma. Tavaliselt ta ei joo, aga ma saadan ta sinna. Ja nii võime ühendust pidada, ilma et nad sellest haisu ninna saaksid.»

Ta tegi mõned sammud aia suunas, otsustades ilmselt seal kuumusele vaatamata kõndida ja aega parajaks teha.

«Kiirustage,» ütles ta komissarile. Siis pööras ta ümber ja lisas:

«Olge nii kena ja andke François'le juua. Ta istub ilmselt autos. See võib olla veega lahjendatud vein. Puhast ärge andke. Tal on vaja mind veel koju viia ja ta ei ole veiniga harjunud.»

Proua Maigret, kes seisis esikuukse taga, oli ilmselt kõike kuulnud.

«Mida sa mõtled teha, Maigret?» küsis ta, nähes meest astumas trepi poole, mille käsipuid ilustasid vaskmunad.

Majas oli jahe, lõhnas mõnusasti poonimisvaha, heina, valmiva puuvilja ja pliidil keeva lõunasöögi järele. See oli tema lapsepõlve, tema vanematekodu lõhn. Viiekümne aasta möödudes oli ta selle uuesti leidnud.

«Ega sa ometi selle hullu eidega kaasa ei lähe?»

Maigret jättis puukingad lävele ja astus paljajalu algul mööda külmi kiviplaate ja siis mööda tammepuust trepi poonitud astmeid.

«Anna autojuhile midagi juua ja tule aita mul kohver valmis panna.»

Tema silmis helkis tuluke, väike tuluke, mida ta ka ise pesuruumis, kus ta külma veega nägu loputas, peeglis märkas.

Rongis oli palav. Maigret tõmbas oma nurgas piipu. Aknast libises mööda raudteetammi kolletav nõlv, selja taha jäid väikesed lilledesse uppuvad jaamad, vilksatas päikeselõõsas seisev mehike, kes vehkis punase lipuga ja puhus oma vilet nagu mõni poisike.

Komissari oimukohad olid juba hallid. Ta oli pisut rahulikum, pisut kogukam kui toona, aga ta uskus, et ta pole selle ajaga, mis ta Kriminaalpolitseist ära on, kuigivõrd vananenud.

Tuli see nüüd eneseuhkusest või mingist tagasihoidlikkusest, aga ta oli selle kahe aasta jooksul pidevalt tagasi lükanud küll pankade ja kindlustusseltside, küll juveliiride palveid lahendada neid või teisi segaseid lugusid.

Orfèvres'i kaldatänaval oleks vist praegu öeldud: «Vaene Maigret läks õnge, tal on aiatööst ja kalalkäimisest villand.»

Ja siin ta nüüd oli, lasknud end surnuks rääkida ühel vanal naisel, kes äkitselt nende aeda ilmus.

See naine tuli tal uuesti silme ette, range, väärikas oma veeuputuse-eelses autos, mida juhtis hädaohtliku üleolekuga

keegi aednikuriides François, kel polnud jätkunud aega puukingi muude jalavarjude vastu välja vahetada.

Komissaril kajasid alles kõrvus vana daami sõnad, kui ta nägi proua Maigret'd neile ärasõidul järele lehvitamas.

«See on siis teie naine, eks ole? Küllap ma šokeerisin teda väga, pidades teda teenijaks. Ja teid ma pidasin jälle aednikuks.»

Pannud komissari Aubrais' jaama ees maha, jätkas auto oma enam kui riskantset teekonda, pärast seda kui François oli seal manööverdamisel käigud segi ajanud ja äärepealt hunnikus seisvatele jalgratastele tagurpidi otsa põrutanud.

Oli puhkuste aeg. Pariislased olid linnast välja maale tulnud, neid oli kõikjal, nad kihutasid autodega teedel, sõitsid paatidega jõgedel ja iga paju all istus õngemees, õlgkübar peas.

Orsenne ei olnud päris-, vaid pooljaam, kus suvatsesid peatuda üksnes vähesed rongid. Läbi pargipuude paistsid mõne suure villa katused, nende taga aga Seine, lai ja suursugune selles paigas.

Maigret'l oleks olnud üpris raske öelda, miks ta oli Bernadette Amorelle'i tahtele allunud. Võib-olla olid selles süüdi koloraado mardikad?

Ja äkki tundis ka tema end puhkajana nagu kõik need inimesed, keda ta oli näinud enda ümber Meung'ist lahkumisest peale, kellega ta oli rongis kõrvu sõitnud ja kellega koos ta astus nüüd nõlvakust alla.

Ta hingas siin sisse hoopis teist õhku kui see, mis oli temal aias, ta astus kergel sammul selles uues ümbruses: jõudnud nõlvakust alla, leidis ta enda eest Seine'i, millega rööbiti jooksis lai autotee.

Nooltega teeviidad juhatasid juba jaamast alates: võõrastemaja «Ingel». Ta läks noolte näidatud suunas, jõudis välja ühte unarusse jäetud alleedega aeda ja lükkas lahti klaasukse verandal, kus päike oli õhu umbseks kütnud.

«On siin kedagi?» hüüdis ta.

Seal oli vaid kass põrandal padja peal ja õngeridvad nurgas.

«On siin kedagi?»

Ta astus astme allapoole ja sattus võõrastetuppa, kus kiikus laisalt vana seinakella vaskpendel, tiksatades igas oma teelõigu lõpus.

«Selles saras pole hingelistki!» pomises ta.

Samal hetkel liikus miski lausa tema kõrval. Ta võpatas ja nägi hämaras, kuidas keegi end tekki mässitult pööras. See

oli naine, muidugi Jeanne, kellest proua Amorelle oli rääkinud. Tema tumedad rasvased juuksed ripnesid näo ümber ja kaela kattis paks valge kompress.

«Kinni on!» ütles naine, häälest ära.

«Ma tean, proua. Mulle öeldi, et te olete tõbine . . .»

Oi, kas sõna «tõbine» polnud viimati liiga nõrk ja temale solvav?

«Ah te tahate öelda, et ma olen vaat et juba hinge heitmas! . . . Keegi ei usu mind . . . Muudkui kiusavad.»

Naine lükkas siiski teki jalgadelt kõrvale ja tõusis.

«Kes teid siia saatis?»

«Kujutage ette, ma käisin siin kunagi ammu, oma paarkümmend aastat tagasi, ja nüüd tõmbas mind uuesti siia . . .»

«Te ju tundsite siis Mariusi?»

«Pagan võtaks! Muidugi!»

«Vaene Marius . . . Kas te teate, et ta on surnud?»

«Mulle räägiti. Mitte ei saa uskuda.»

«Mispärast? Pole siin keegi saanud tervisega kiidelda, tema eriti . . . Sinna saab nüüd juba kolm aastat, kui ta on surnud, aga mina virelen edasi. Kas on plaanis siin ööbida?»

Naine oli märganud kohvrit, mille Maigret oli ukse kõrvale maha pannud.

«Jah, kavatsesin mõneks päevaks siia jääda. Muidugi kui ma teile tüli ei tee. Teie olukorras . . .»

«Kas te tulete kaugelt?»

«Orléans'i kandist.»

«Ega mitte autoga?»

«Ei, rongiga.»

«Jah, ja täna ei lähe tagasi ka enam ühtki rongi. Armas taevas! Armas taevas! Raymonde! Raymonde! Ma võin pea anda, et ta on jälle jalga lasknud. Oodake! Me mõtleme temaga midagi välja. Muidugi, kui ta tahab. Ta on veidra iseloomuga. Ta on mu teenija, aga kasutab seda ära, et ma olen haige, ja teeb, mis pähe tuleb. Võiks arvata, et siin kamandab tema . . . Tohoh! Ei tea, mis sel siit vaja? . . .»

Naine vaatas läbi akna meest, kelle sammud kostsid kruusakividel. Ka Maigret silmitses teda, kulm kipras, sest tulija meenutas talle ähmaselt kedagi.

Mehel oli seljas tennisemängu- või jalutusülikond: valged flanellpüksid, valge kuub ja kingad; mis aga endist komissari kõige rohkem rabas, oli must leinalint varrukal.

Mees astus koduselt sisse.

«Tere päevast, Jeanne.»

«Mida te soovite, härra Malik?»

«Tulin küsima, kas . . .»

Ja ta vakatas, nähes Maigret'd, naeratas aga siis äkki ja hüüdis:

«Jules . . . Tohoo pele! . . . Mis sina siin teed?»

«Andestust . . .»

Juba hulk-hulk aastaid polnud keegi Maigret'd Jules'iks kutsunud, nii et ta oli oma eesnime niisama hästi kui unustanud. Isegi tema naisel oli kombeks teda Maigret'ks kutsuda, mis talle lõpuks hakkas nalja tegema.

«Kas sul ei tule meelde?»

«Ei . . .»

Ja ometi oli selles jumekas näos, neis korrapärastes näojoontes, selles kongus ninas ja heledates — kuidagi liiga heledates silmades midagi tuttavat. Samuti Maliki nimes, mis juba proua Amorelle'i suust kuulduna oli midagi ähmaselt meenutanud.

«Ernest . . .»

«Kuidas, Ernest?»

Kas Bernadette Amorelle polnud rääkinud mitte Charles Malikist?

«Mäletad Moulins'i lütseumi?»

Maigret oli tõepoolest käinud kolm aastat Moulins'i lütseumis, siis, kui tema isa oli seal lossivalitseja. Aga ikkagi . . .

Imelik asi: kuigi ta ei olnud oma mälule surmkindel, oli ta veendunud, et mälestus, mille see enesekindla mehe hoolitsetud nägu esile kutsus, oli mingil moel ebameeldiv. Kõigele lisaks ei vaimustanud teda, kui teda sinatati. Familiaarsus hirmutas teda alati.

«Maksukoguja . . .»

«Ahah . . . Tuli meelde. Ma ei oleks teid ära tundnud.»

«Mis sa siin teed?»

«Mina? Ma . . .»

Ernest Malik pahvatas naerma.

«Sellest me veel räägime . . . Ma teadsin küll, et see komissar Maigret pole keegi muu kui minu vana sõber Jules. Kas sa mäletad inglise keele õpetajat? . . . Talle pole vaja tuba valmis seada, Jeanne. Minu sõber ööbib minu juures villas . . .»

«Ei!» pomises Maigret mornilt.

«Ah? Mis?»

«Ma magan siin. Jeanne'iga on juba kokku lepitud.»

«On see su kindel otsus?»

«Jah.»

«Kas vanamoori pärast?»

«Missuguse vanamoori?»

Kaval naeratus libises üle Ernest Maliki kitsaste huulte, aga see naeratus oli veel ka tolleaegse koolipoisi naeratus.

Teda oli kutsutud Maksukogujaks, sest tema isa oli Moulins'i maksukoguja. Siis ta oli väga kõhn, nägu kitsas kui kitsejälg, silmad heledad, ebamäärast halli värvi.

«Ära nüüd segadusse satu, Jules. Kohe sa saad asjast aru. Ütle, Jeanne, ausalt välja, ära karda: kas mu ämm on hull või ei ole?»

Jeanne, astudes vaikselt oma viltsussidesse, pomises aga ükskõikselt:

«Ma pean paremaks teie perekonnaasjadesse mitte vahele segada.»

Ja ta vaatas Maigret'd juba hoopis vähema sümpaatiaga, koguni nagu umbusuga.

«Kuidas siis on, kas te jääte siia või lähete temaga kaasa?»

«Ma jään siia.»

Malik silmitses oma vana koolivenda endiselt pilkaval ilmel, nagu oleks siin olnud tegu mõne vahva naljaga, kus Maigret on jäänud kannatajaks pooleks.

«Igav sul siin ei hakka, võid uskuda... Ma ei tea lõbusamat paika kui «Ingli» võõrastemaja. Nii kui oled inglit näinud, nii on lips läbi!»

Aga kas meenus talle tema lein, või mis, igatahes lisas ta juba tõsisemal toonil:

«Kui see kõik ei oleks nii kurb, saaksime mõlemad hea lõuatäie naerda. Tule jaluta vähemalt minu majani. Ära puikle. On vaja... Kohe räägin... Kuni me võtame väikese aperitiivi, saab sul asi selgeks.»

Maigret kõhkles ikka veel. Ta seisis liikumatult, tohutu suur, võrreldes oma kaasvestlejaga, kes oli küll temaga ühte kasvu, ent erakordselt sale ja liikuv.

«Ma tulen,» ütles ta viimaks, pooleldi nagu kahetsedes.

«Sa oled muidugi nõus ka meiega õhtustama? Ma ei ütle, et meie majas praegusel ajal teab kui lõbus oleks, pärast minu vennatütre surma, aga...»

Välja minnes märkas Maigret Jeanne'i neile pimedast nurgast järele vaatamas. Talle tundus, et naise pilk, mis saatis Ernest Maliki elegantset kuju, väljendas põlgust.

II. MAKSUKOGUJA POEG

Kui need kaks meest niiviisi piki jõekallast sammusid, võis neist jääda mulje, et üks veab teist ohelikkupidi järel, ning too teine, torssis ja kohmakas, otsekui suur pika karvaga koer, laseb sel sündida.

Selge oli see, et Maigret' tuju polnud kiita. Juba koolipõlvest peale polnud ta Maksukoguja vastu vähimatki sümpaatiat tundnud. Pealegi ei võinud ta kannatada niisuguseid minevikust ootamatult väljakaranud inimesi, kes teda sõbralikult õlale patsutasid ja sinatada söandasid.

Ja lisaks veel kujutas Malik endast sellist inimtüüpi, kes ajas tal karvad turri.

Malik aga sammus iseteadvalt, tundes end hästi oma laitmatult istuvas valges flanellülikonnas. Kehalt oli ta sportlaslik, juuksed läikisid ja kuumusele vaatamata oli tema nahk prink ning kuiv. Ta oli juba sisse elanud suure isanda rolli, kes näitab matsile oma valdusi.

Tema värvitutes silmades oli nüüd, ja oli olnud ka varem, poisikesest peast, väike irooniasäde, kaval helk, mis oleks nagu mõista andnud: «Ma tõmbasin sind siis ja tõmban nüüdki alt... Minu pea jagab sinu omast paremini...»

Nendest vasakul tegi lai Seine laugja käänu, mille veeres valendasid kivid, paremal olid kohati vanad, kohati uued madalad müürid, mis eraldasid villasid autoteest.

Maju polnud palju, neli või viis, niivõrd kui komissar neid eristas. Uhked villad uppusid suurtesse, hästi hoolitsetud parkidesse. Raudväravate juurde tõid sirged alleed.

«See ongi minu ämma maja, kellega sul oli au täna tutvuda,» teatas Malik, kui nad läksid mööda laiast väravast, mille postidel istusid kivilõvid. «Vana Amorelle ostis selle aastat nelikümmend tagasi ühe Teise keisririigi rahandustegelasest paruni käest.»

Puude varjus paistis suur maja, mitte eriti ilus, aga küllalt soliidne ja jõukas. Peenikesed veenired keerlesid ja kastsid muruplatse ja vana aednik, just nagu seemnekaupmehe kataloogi lehekülgedelt maha astunud, rehitses alleesid.

«Mis sa Bernadette Amorelle'ist arvad?» pöördus Malik endise koolivenna poole, kinnitades tema silmisse oma kavalusest kiiskava pilgu.

Maigret pühkis laubalt higi ja tema kaaslane oli niisuguse moega, nagu tahtnuks ta ütelda: «Vaene vend! Sina ei ole küll sugugi muutunud! Oled jäänud ikka sellekssamaks

lossivalitseja mühakaks võsuks, maamatsiks, kes pole ehk kõige lollim, aga lihtsameelne igatahes.»

Valjusti aga lausus ta:

«Lähme... Mina elan pisut edasi, käänaku taga. Kas sa mu venda mäletad? Aga ei, sa ei pruugi teda lütseumipäevilt teada, sest ta on meist kolm aastat noorem. Minu vend abiellus ühe Amorelle'i tütrega, peaaegu selsamal ajal, kui mina võtsin naiseks teise tütre. Ta elab suvel siin selles villas, oma naise ja ämmaga. Tema tütar surigi möödunud nädalal.»

Sada meetrit edasi avanes vasakul nende pilgule üleni valge, luksuslik paadisadam, nagu neid on suurtel jahtklubidel Seine'i ääres.

«Siit algavad minu valdused... Mul on mõned väikesed jahid, sest siin selles kolkas on ju vaja ometi millegagi tegelda. Kas sina purjetad?»

Missugune iroonia peitus tema hääles, kui ta küsis, et kas see priske Maigret sõidab mõne niisuguse hapra asjandusega, nagu nad seal poide vahel seismas nägid.

«Siia...»

Kullatud teravikega raudaed, heleda, sätendava liivaga kaetud allee. Park oli rajatud laugjale nõlvale ja kohe torkas silma ka moodne ehitis, mis oli Amorelle'i villast palju suurem. Vasakul päikese käes tumepunaselt ergav tenniseväljak, paremal bassein.

Malik, kelle olek muutus üha sõltumatumaks ja vabamaks, näis nagu mõni ükskõikselt miljoneid maksva ehtega mängiv kaunitar ütlevat: «Noh, aja silmad punni, va juhmard. Sa oled Maliki juures. Jah, selle väikese Maliki juures, keda te hüüdsite üleolevalt Maksukogujaks, sest et tema isa istus päevad läbi pimedas kontoris võre taga.»

Suured taani dogid tulid talle vastu ja lakkusid tema käsi ning ta võttis selle alandliku austusavalduse vastu, nagu poleks seda märganudki.

«Kui soovid, lähme võtame terrassil aperitiivi, kuni õhtusöögile kella lüüakse. Mu pojad on ilmselt Seine'il paadiga sõitmas.»

Maja taga hoovis pesi särgiväel autojuht voolikuga vägevat, pimestavate nikkelosadega ameerika autot.

Nad astusid trepist üles ja istusid punase päikesevarju alla suurtesse sügavatesse korvtoolidesse, nagu neid võib klubides näha. Nende juurde tõttas valge kuuega teener, ja Maigret'l oli tunne, nagu ei viibiks ta eramajas, vaid kuursaalis tervisevetel.

«Roosat? Martiinit? Manhattanit? Mida sa eelistad, Jules?

Kui uskuda legende, mis sinust ajalehtedes kirjutatakse ja mis on minule nagu teistelegi teada, eelistaksid sa kannu õlut tsinkleti ääres. Kahjuks ei ole ma veel tsinkletti sisse seadnud... Aga miks ka mitte... Oleks päris naljakas. Kaks martiinit, Jean! Ära häbene piipu ette panna. Kuhu me jutt pooleli jäigi? Ah jaa... Minu vend ja vennanaine on sellest loost muidugi hirmsasti vapustatud... See oli neil ainuke laps, mõistad? Mu vennanaine pole tervisega kunagi hiilanud...»

Kas Maigret kuulas teda? Kui kuulas, siis tahtmatult, aga räägitud sõnad talletusid automaatselt tema mällu.

Vajunud sügavasse tooli, silmad vidukil, põlev piip huulte vahel, vaatas ta torssis ilmel ümbrust, mis oli tõepoolest ülimalt kaunis. Päike oli õhtusse kaldumas, punaseks tõmbunud. Terrassile, kus nad istusid, paistis kogu Seine'i käär, mida vastaskaldal ääristasid metsaga kaetud künkad. Ühel neist eraldus erkvalge joom, liivakarjääri väljaveotee.

Mõned valged purjed ujusid tumedal ja siidsel jõeveel, aeglaselt libisesid lakitud süstad, popsus mootor, ja kui paati ennast enam nähagi polnud, võnkus õhk ikka veel selle taktis.

Teener pani lauale kristallpokaalid, mis tõmbusid uduseks.

«Täna hommikul ma kutsusin nad mõlemad terveks päevaks meile. Ämma on kasutu kutsuda: tema põlgab perekonda, vahel tuleb ette, et ta ei välju nädalate viisi oma toast.»

Tema ohe tähendas ilmselt, et:

«Sina ei saa sellest aru, vaene paks Maigret, sina oled ju harjunud lihtsat elu elavate väikeste inimestega, kes ei saa endale vähimaidki lõbusid lubada.»

Ja oli tõsi, et Maigret tundis end siin selles miljöös halvasti. Kõik, mis teda siin ümbritses, see äärmine harmoonilisus, joonte rahulikkus, ärritas teda. Ta hakkas koguni vihkama — hoopiski mitte kadedusest, sest ta polnud nii väiklane — seda laitmatut tenniseväljakut ja seda prisket autojuhti, kes puhastas vapustavat autot. Ujumissild hüppetornidega, silla külge kinnitatud paadid, bassein, pöetud puud, laitmatult puhta liivaga kaetud alleed, kõik see moodustas maailma, kuhu ta tuli vaid vastu tahtmist ja kus ta tundis end hirmus ebamugavalt.

«Ma räägin sulle kõike seda sellepärast, et seletada oma äsjast ilmumist selle hea Jeanne'i juurde, — teda tavatsetakse niiviisi kutsuda, sest ta on kõige salakavalam olend maailmas. Kui elas tema mees Marius, pettis ta teda kuis

oskas, ja nüüd, kus mees on surnud, nutab ja hädaldab ta tema järele hommikust õhtuni.

Niisiis, minu vend ja vennanaine olid siin. Kui me olime lauda istumas, märkas vennanaine, et ta on oma tabletid maha unustanud. Tal on kombeks neid kogu aeg neelata. Närvid, nagu ta räägib. Ma pakkusin ennast neid tooma. Ma ei läinud teed mööda, vaid läbi aedade, sest meie krundid on kõrvuti.

Vanade tallide eest läbi minnes vaatasin ma juhuslikult maha ja märkasin auto jälgi. Ma tegin väravad lahti ja nägin oma imestuseks, et mu kadunud äia vana autot pole oma kohal.

Vaat niiviisi, kulla sõber, sattusimegi sinu jälile. Ma küsisin aedniku käest, kuhu see auto sai, ja tema tunnistas üles, et tema käealune oli tunni aja eest sõidutanud sellega minema Bernadette'i. Kui nad tagasi jõudsid, lasksin ma poisil enda juurde tulla. Ta ütles, et oli sõitnud Meung-sur-Loire'i ja et oli tagasiteel Aubrais' jaamas maha pannud ühe paksu mehe koos kohvriga. Andesta, vana, aga nii ta ütles: «paksu mehe».

Ma mõtlesin kohe, et minu võluv ämm oli otsustanud minna pihtima mõne eradetektiivi juurde, sest ta kannatab tagakiusamismaania all ning on veendunud, et tema tütre-tütre surm on seotud jumal teab missuguse salapäraga.

Aga ausõna, ma ei tulnud hoopiski sinu peale... Ma teadsin, et politseis on keegi Maigret, aga ma poleks osanud arvata, et see on seesama Jules lütseumist.

Mis sa selle peale kostad?»

Maigret vastas:

«Mitte midagi.»

Ta vaikis. Ta mõtles oma majale, nii erinevale sellest siin, baklažaanidele, hernestele, mis emailkaussi kukkusid, ja ta ei mõistnud, miks ta oli vastuvaidlematult kaasa tulnud selle võimuka vana daamiga, kes sõna otseses mõttes ta ära röövis.

Ta mõtles umbsele rongile, oma endisele kabinetile Orfèvres'i kaldatänaval, nendele närukaeltele, keda tal oli tulnud üle kuulata, arvututele baaridele, räpastele hotellidele ja üldse igasugustele võimatutele paikadele, kuhu tema töö teda oli viinud. Ta mõtles kõigele sellele ja sai üha enam vihaseks, lausa solvus, et ta peab olema selles vaenulikus ümbruses Maksukoguja sarkastilise pilgu all.

«Kui see peaks sulle huvi pakkuma, siis ma näitan sulle kohe oma maja. Plaani ma tegin ise koos arhitektiga. Muidugi ei ela me siin aasta läbi, vaid ainult suvel. Pariisis on mul korter Hoche'i avenüül. Ja veel ostsin ma ühe villa kolme kilomeetri kaugusel Deauville'ist, me olime seal juulis. Augustis on mere ääres nii palju rahvast, et seal on võimatu olla. Kui sa soovid, kutsun ma sind meeleldi mõneks päevaks enda poole. Kas sa tennist mängid? Või ratsutad?»

Miks ei küsinud ta tema käest, kas ta mängib golfi või tegeleb veesuusatamisega?

«Muide, kui sa mu ämma juttu mingilgi määral tõsiselt võtad, võid sa siin rahumeeli oma väikese uurimise läbi viia. Ma annan end täielikult sinu käsutusse, ja kui sul on vaja autot või juhti... Ah näe, seal on mu naine!»

Terrassile astus daam, samuti valgesse riietatud.

«Luba endale esitleda — Maigret, endine lütseumikaaslane... Minu naine...»

Naine sirutas välja valges varrukas valge ja lõdva käe. Tema juures oli kõik valge, ka tema nägu ja tema ebaloomulikud blondid juuksed.

«Istuge, palun, härra...»

Mis see oli, mis temas tekitas mulje, et ta pole terve? Võibolla see eemalolev hoiak. Tema hääl oli nii ükskõikne, nii isikupäratu, et ei saanud nagu arugi, kas rääkis tema või mitte. Ta istus suurde tugitooli ja tal tundus olevat täiesti ükskõik, on ta seal või kuskil mujal. Siiski andis ta mehele käega kergelt märku. See ei mõistnud. Siis ta osutas pilguga maja teisele korrusele ja täpsustas:

«Georges-Henry...»

Malik kortsutas seepeale kulmu, tõusis ja ütles Maigret'le:

«Sa vabanda mind hetkeks.»

Nad jäid kahekesi, naine ja komissar, istuma vaikselt ja liikumatult. Järsku hakkas teiselt korruselt kostma lärmi. Paukus uks. Kiired sammud. Suleti aken. Summutatud hääled. Ilmselt tülitseti või vähemalt vaieldi ägedasti.

Ainus, mida proua Malik oskas öelda, oli:

«Te pole varem Orsenne'is käinud?»

«Ei, proua.»

«Selle jaoks, kes maad armastab, on siin ilus. Eeskätt rahulik, eks ole?»

Sõna «rahulik» omandas tema suus kuidagi erilise kõla. Ta oli nii loid, nii väsinud ja nii elujõuetu ning tema keha sulas korvtooliga sedavõrd ühte, et ta oli otsekui kehastunud rahu, igavene rahu.

Sellele vaatamata kuulatas ta majast kostvat lärmi, mis vaibuma hakkas, ja kui kõik vaikseks jäi, lisas ta veel:

«Te siis õhtustate koos meiega?»

Nii hästikasvatatud kui daam ka polnud, ei suutnud ta end kas või viisakusestki naeratama sundida. Ta vaid konstateeris. Ja seda kahetsusega. Malik tuli tagasi, ja niipea kui Maigret talle pilgu heitis, valgus ta näole silmakirjalik naeratus.

«Sa vabandad? Teenijatega on ka alati üks tegu.»

Õhtusöögikella oodates laabus jutt veelgi vähem. Naise juuresolekul ei käitunud Malik enam nii vabalt.

«Jean-Claude ei ole tagasi tulnud?»

«Tundub, et ma näen teda paadisadamas.»

Üks lühikeste pükstega noormees oli tõepoolest oma kerge purjepaadiga randunud ja astus aeglaselt, kampsun käsivarrel, maja poole. Samal hetkel kõlas kell ja mindi söögisaali, kuhu peatselt ilmus pestult, kammitult ja hallis flanellülikonnas ka Ernest Maliki vanem poeg Jean-Claude.

«Kui ma oleksin sinu tulekust varem teadnud, oleksin õhtusöögile kutsunud ka venna ja vennanaise, siis sa oleksid kogu perekonnaga tuttavaks saanud. Kui sul midagi selle vastu ei ole, kutsuksin nad homseks, samuti naabrid, keda siin palju pole. Tavaliselt kogunetakse ikka meie poole... Meil on peaaegu alati inimesi. Tullakse ja minnakse, tuntakse end nagu kodus.»

Söögituba oli avar ja luksuslik. Laud oli marmorist, roosakirjaline, iga kate väikesel linikul.

«Üldiselt, kui uskuda ajalehtede juttu, pole sa politseis sugugi halvasti edasi jõudnud. Imelik amet. Ma olen tihtipeale mõtelnud, miks hakatakse politseinikuks, missugusel hetkel ja kuidas tuntakse selleks kutsumust. Sest lõppude lõpuks...»

Tema naine oli nüüd veelgi rohkem eemalolev. Maigret vaatas Jean-Claude'i, kes ka omakorda, kui komissari pilk mujal oli, teda hoolega silmitses.

Noormees oli niisama külm nagu laua marmor. Oma üheksateistkümne või kahekümne eluaastaga ei jäänud ta enesekindluse poolest isast maha. Niisugust juba kergesti segadusse ei aja, aga ometi oli tunda, nagu häiriks neid miski.

Monitast, kes oli möödunud nädalal surnud, ei räägitud. Võib-olla ei tahetud temast kõnelda teenri juuresolekul.

«Näed sa, Maigret,» ütles Malik, «te olite kõik pimedad ega mõistnud, mida rääkisite, kui mind lütseumis Maksukogujaks kutsusite. Kas mäletad, et meie mõnekesi, kes me polnud rikkad, pidime mõisnike või suurkodanlaste võsudest hoiduma siiski eemale. Mõned kannatasid selle all, mõned,

nagu sina, jäid külmaks... Mind te kutsusite põlglikult Maksukogujaks, aga muide, see andiski mulle minu jõu... Sa ei aimagi, mis kõik ühe maksukoguja käest läbi käib. Ma teadsin kõige räpasemaid asju pealtnäha auväärsete perekondade kohta... Ma tundsin rikastujate mahhinatsioone. Ma nägin neid, kes tõusid, ja nägin neid, kes kukkusid, päris põhja langesid, ja ma hakkasin uurima kogu seda mehaanikat, sotsiaalset mehaanikat, kui nii võib öelda, miks ühed tõusevad ja teised langevad.»

Ta rääkis põlgliku uhkusega oma ülimalt luksuslikus söögisaalis, mille akendest paistev looduski nagu kinnitas tema edu.

«Mina aga tõusin...»

Pakutavad toidud olid muidugi kõige valitumad, aga endisel komissaril ei olnud mingit himu nende trüflitükkide või vähikaeltega ülepuistatud ja erinevate kastmetega serveeritud hõrgutiste järele. Teener kummardus ikka ja jälle, et täita mõnd klaasi, mis tema ees reas seisid.

Taevas tõmbus ühelt poolt roheliseks, kaugeks ja külmaks, teiselt poolt oli ta aga punane, lillakate joonte ning mõne süütult valge pilvega. Seine'il sõitis veel hilinenud paate, aeg-ajalt lõi mõni kala lupsu, joonistades vette aeglaselt laienevaid sõõre.

Malikil oli ilmselt terav kõrv, niisama terav nagu Maigret'lgi. Igatahes kuulsid nad mõlemad mingit heli, vaevu hoomatavat heli, mis ainult sügava õhtuvaikuse taustal kuuldavaks osutus.

Algul oli see justkui mingi kriuksumine, nagu oleks teinud seda aken ülakorrusel, just sealsamas, kust veidi aega tagasi, enne õhtusööki, olid kostnud valjud hääled. Siis kostis mingi summutatud mütsatus aias.

Malik ja tema poeg vahetasid pilgu. Proua Maliki nägu jäi liikumatuks ja kahvel tema käes jätkas oma teed suhu.

Välgukiirusel pani Malik salvräti lauale ja juba hetk hiljem oli ta kergelt ja oma pehmetes kingades hääletult toast välja karanud.

Teener ei pannud seda intsidenti rohkem imeks kui pereprouagi. Jean-Claude aga punastas kergelt. Teadmata, mida öelda, maigutas ta suud ja pomises viimaks:

«Minu isa on oma vanuse kohta veel väga liikuv, eks ole?»

Ta tegi seda just sellesama naeratusega, mis oli isal. Tegelikult oleks ta nagu tahtnud öelda:

«Majas ilmselt toimub midagi, aga teisse see ei puutu. Sööge edasi ja ärge tehke sellest välja.»

«Ma saan tennises tema käest pidevalt lüüa, kuigi ma pole kõige halvem mängija. Ta on imetlusväärne mees.»

Ja Maigret, vaadates oma taldrikusse, kordas miskipärast: «Imetlusväärne . . .»

Keegi oli üles tuppa kinni pandud, see oli selge. See keegi ei leppinud aga nähtavasti oma seisundiga ja enne sööki oli Malik pidanud minema teda sõitlema.

Kasutades seda, et kogu pere istus õhtulauas, oli see keegi püüdnud põgeneda. Ta oli hüpanud aknast välja hortensiapeenrasse, pehmele mullale.

Sedasama peenrasse kukkumise mütsatust olidki Malik ja komissar üheaegselt kuulnud.

Malik oli karanud välja. See pidi olema midagi tõsist, üsna tõsist, et ta ei kartnud naljakana näida.

«Kas teie vend ka tennist mängib?» küsis Maigret pead tõstes ja noormehele otsa vaadates.

«Miks te seda küsite? Ei, mu vend ei ole sportlane.»

«Kui vana ta on?»

«Kuusteist. Ta kukkus lõpueksamitel läbi ja isa on vihane.»

«Kas ta sellepärast ongi oma tuppa kinni pandud?»

«Vist küll . . . Georges-Henry ja isa pole sugugi alati ühel meelel.»

«Teie aga, vastupidi, saate oma isaga hästi läbi, eks ole?»

«Küllaltki.»

Maigret' pilk langes juhuslikult pereproua käele ja ta märkas imestusega, et see hoidis nuga niivõrd kramplikult, et liikmekohad olid sinakaks tõmbunud.

Nad kõik kolmekesi istusid ja ootasid, samal ajal kui teener veel üks kord taldrikuid vahetas. Õhus rippus niisugune vaikus, et võis kuulda lehtede värelemist puudel.

Kui Georges-Henry oli aias jalad maha saanud, pistis ta jooksu. Mis suunas? Mitte Seine'i poole, siis oleks teda nähtud. Maja tagant, pargi lõpust, läks läbi raudteeliin. Paremal aga oli Amorelle'i maja park.

Küllap jooksis isa talle järele. Ja Maigret ei suutnud alla suruda naeratust, kujutades ette, kui raevunud võis selle armetu tagaajamise juures olla Malik.

Nad jõudsid ära süüa veel juustu, siis magussöögi. Oli aeg üles tõusta ja minna kas salongi või terrassile, kus oli veel valge. Kella vaadates tegi komissar kindlaks, et oli möödunud kaksteist minutit hetkest, kus majaperemees toast välja kargas.

Aga proua Malik ei tõusnud. Ja poeg püüdis talle ettevaatlikult tema kohustusi meelde tuletada, kui lõpuks naaberhallist kostsid sammud.

See oli Maksukoguja oma alatise naeratusega, mis seekord oli kõigele vaatamata virilavõitu. Esimene asi, mida Maigret märkas, oli see, et ta oli pükse vahetanud. Need olid samuti valgest flanellist, aga verivärskete viikidega, ilmselt just kapist võetud.

Kas polnud Malik tagaajamisel mitte põõsastesse kinni jäänud või kuskile ojja plartsatanud?

Ta polnud jõudnud kaugele joosta. Aga tema selline naasmine oli omamoodi rekord, sest ta ei hingeldanud, tema terashallid juuksed olid hoolega silutud ja tema välimus oli tipp-topp korras.

«See päevavaras . . .»

Poeg oli täielikult oma isa vääriline, sest ta katkestas teda kõige loomulikumal toonil:

«Ma võin kihla vedada, et see oli jällegi Georges-Henry . . , Ma just rääkisin komissarile, et ta põrus eksamil läbi ja et sa panid ta tuppa kinni, et ta õpiks.»

Malik ei liigutanud kulmukarvagi, ta ei väljendanud vähimatki rahulolu, vähimatki vaimustust selle lennult saadud päästerõnga üle. Ja ikkagi oli see uhke mäng. Nad lennutasid sõnu nii täpselt nagu palle tennises.

«Aitäh, Jean,» ütles Malik teenrile, kes tahtis talle serveerida. «Kui proua soovib, võime terrassile minna.»

Ja edasi oma naisele:

«Kui sa just väga väsinud ei ole? Aga mu sõber Maigret ilmselt ei solvu, kui sa puhkama lähed. Kas pole nii, Jules? . . . Viimased päevad on talle rängad olnud. Ta hoidis oma õetütart väga.»

Midagi logises siin. Sõnad olid tavalised, intonatsioon ilmetu, banaalne. Ent Maigret siiski arvas, õigemini haistis, et iga lause taga peitub midagi hirmutavat või ähvardavat.

Tikksirgena oma valges kleidis vaatas proua Malik neid, ja Maigret, teadmata miks, poleks imestanud, kui ta oleks siiasamasse musta-valge kirjule marmorpõrandale maha varisenud.

«Kui te lubate,» lausus proua poolihääli.

Ta sirutas veel kord Maigret'le käe, mida komissar vaevalt puudutas, tundes, kui külm see oli. Kolm meest läksid läbi klaasukse terrassile.

«Sigarid ja joogid, Jean,» kamandas majahärra.

Siis pöördus ta äkitselt Maigret' poole:
«Oled sa abielus?»
«Jah.»
«Lapsi on?»
«Pole seda õnne antud.»
Maigret' huuled tõmblesid korra, mis ei jäänud Jean-Claude'ile küll märkamata, aga mis ei häirinud teda.

«Istu, võta üks sigar!»
Neid oli toodud mitme karbiga, küll havanna, küll manilla omi, ja palju mitmesugustes pudelites jooke.
«Noorem poiss, näed sa, on täiesti vanaemasse. Temas pole kübetki Malikidest.»
Jutuajamise tegi Maigret'le keeruliseks veel see, et ta ei suutnud kuidagi oma endist koolikaaslast sinatada.

«Kas saite ta kätte?» küsis ta kõhklevalt.
Malik aga tõlgendas seda teisiti. See oli täiesti loomulik. Tema silmad lõid rahulolevalt helkima. Ilmselt uskus ta, et ekskomissar on ümbritsevast toredusest rabatud ega söanda familiaarsemat tooni kasutada.

«Sa võid mind sinatada,» poetas ta armulikult, murdes sigari oma pikkade ja hoolitsetud sõrmede vahel pooleks. «Kui me juba koos koolipinki nühkisime... Ei, ma ei püüdnud teda kinni ega kavatsenudki seda teha.»
Ta valetas. Piisas vaatepildist, kuidas ta toast välja kargas.
«Ma tahtsin vaid teada saada, kuhu ta läheb... Ta on hirmus närviline, tundeline nagu plika. Kui ma enne hetkeks ära käisin, läksin tema juurde, et teda läbi võtta. Ma olin tema vastu küllalt karm ja ma kardan...»

Kas ta luges Maigret' silmist, et see mõtles analoogia põhjal uppunud Monitale, kes ka oli olnud närviline? Jah muidugi, sest ta tõttas lisama:
«See pole üldsegi see, mida sa mõtled, selleks armastab ta ennast liigagi! Ega ta esimest korda põgene. Kord oli ta kaheksa päeva kadunud ja me leidsime ta juhuslikult ühelt ehitusplatsilt, kus ta oli jõudnud end juba tööle kaubelda.»

Vanem vend kuulas täiesti ükskõikselt pealt ja oli isa poolel, see oli selge. Ta vihkas tõsiselt oma venda, keda see jutt puudutas ja kes sarnanes väga oma vanaemaga.
«Ma teadsin, et tal pole taskus krossigi, läksin talle järele ja rahunesin... Ta lippas lihtsalt vana Bernadette'i juurde ja küllap nutab praegu tema rinnal.»
Varjud hakkasid tihenema ja Maigret'le tundus, et tema kaasvestleja ei muretse enam nii väga oma ilme pärast. Näojooned jäigastusid, pilk teravnes veelgi, iroonia, mis oli selle karmust pisut pehmendanud, kadus.

«Kas sa tahad tingimata Jeanne'i juurde ööbima minna? Ma võiksin mõnel teenijal lasta su kohvri siia tuua.»
See visadus ei meeldinud ekskomissarile, kes nägi selles nagu mingit ähvardust. Võib-olla ta eksis? Või laskis end halvast meeleolust mõjutada?
«Ma lähen «Inglisse» magama,» ütles ta.
«Kas sa võtad vastu mu homse küllakutse? Sa näed siin mitmeid põnevaid tegelasi. Meid pole siin palju. Kokku kuus villat, kaasa arvatud vana loss, mis jääb teisele poole jõge. Aga sellest piisab, et ka siin vaatamisväärseid oleks!»
Sel hetkel kostis jõe poolt lask. Maigret ei jõudnud veel võpatadagi, kui ta kaaslane selgitas:
«See on isa Groux, ta laseb meikaid. Ka üks veidrik, keda sa homme kohtad. Temale kuulub kogu see mäekink, mida sa üle jõe näed, õigemini mida sa küll pimeduse tõttu ei näe. Ta teab väga hästi, et ma tahan seda talt ära osta, aga juba kakskümmend aastat seisab ta vastu, kuigi tal pole krossigi hinge taga.»
Miks ta järsku vaiksemalt rääkima hakkas? Seda juhtub tavaliselt siis, kui pähe tuleb äkki mingi uus mõte.
«Kas sa teed leiad? Jean-Claude saadab sind väravani. Sa paned siis kinni, Jean-Claude, eks ole? Sa lähed mööda jõekallast ja keerad umbes kahesaja meetri järel jalgrajale, mis viib otse «Inglini»... Kui sa armastad kuulata igasuguseid lugusid, siis neid sa kuuled, sest vana Jeanne kannatab unepuuduse all ja ootab sind arvatavasti juba. Omaenda raha eest saad kuulda nii mõndagi, eriti kui tunned kaasa tema hädadele, kõigepealt muidugi tema lõpmatutele tõbedele.»
Ta jõi oma klaasi põhjani ja tõusis püsti, andes mõista, et vastuvõtt on lõppenud.
«Homseni. Tule keskpäeva paiku. Ma ootan sind.»
Ta ulatas kuiva ja kindla käe.
«Täitsa naljakas, et me kohtusime pärast nii pikki aastaid... Head õhtut, vana.»
Viimased sõnad olid öeldud isalikult, ilmse distantsitundega.
Kohe, kui Maigret astus vanema poja saatel terrassi trepist alla, kadus Malik majja.

Kuud ei olnud ja öö tõotas tulla üpris pime. Maigret, kes sammus piki jõekallast, kuulis aerupaadi aeglast ja monotoonset rütmi. Keegi lausus vaikselt:

«Stopp.»

Aerulöögid katkesid. Oli kuulda, kuidas vette visati võrk. Kas need polnud mitte röövpüüdjad?

Maigret jätkas teed, piip hambus, käed taskusse surutud, rahulolematu nii enda kui teistega, mõistmata, mida ta ikkagi siin teeb, selle asemel et kodus olla.

Ta astus piki Amorelle'ide pargi müüri. Kui ta väravani jõudis, nägi ta ühes aknas tuld. Nüüd jäi temast vasakule tume tihnik, millest veidi edasi ta pidi leidma vana Jeanne'i juurde viiva teeraja.

Äkitselt kostis kuiv plaksatus, millele järgnes kerge sahin maas mõni meeter temast eespool. Ta jäi ehmunult seisma, sest see heli sarnanes püssilasuga, mida Malik seostas mingisuguse veidrikuga, kes õhtuti meikaid kütib.

Edasi valitses jällegi vaikus. Aga ikkagi oli kuskil, üpris lähedal, võib-olla Amorelle'ide müüri peal, keegi, kes tulistas karabiinist ja ei tulistanud mitte õhku, oksal istuvate meigaste poole, vaid maha, siit mööda sammuva Maigret' poole.

Komissari näkku ilmus ühtaegu nii halba tuju kui ka rahulolu väljendav ilme. Ta surus käed vihaselt rusikasse, tundes sealsamas ka kergendust. Kui nii, siis polegi asi kõige halvem.

«Närukael!» porises ta poolihääli.

Oli mõttetu otsida kallaletungijat või söösta talle järele, nagu oli seda äsja teinud Malik. Pimedas poleks ta niikuinii kedagi leidnud ja oleks võinud ainult kuhugi auku kukkuda.

Käed endiselt taskus, piip suus, laiaõlgne ja rässakas, jätkas ta rõhutatult aeglase sammuga oma teed ja tema meelepaha ilmnes selles, et ta ei rikkunud mitte hetkekski oma kõndimise rütmi.

Mõne minuti pärast oli ta «Ingli» võõrastemajas, ilma et keegi oleks teda enam kirbule võtnud.

III. PEREKONNAPILT SALONGIS

Kell pool kümme hommikul oli ta ikka veel voodis. Läbi pärani akna kostsid juba ammu tuppa mitmesugused hääled: õuel sõnnikus siblivate kanade kaagutamine, koeraketi kõlin, puksiiride visad viled ja praamimootorite summutatud müra.

Maigret' enesetunne polnud kiita. Ega tal küll muud viga ei olnud kui paras pohmelus. Nüüd ta siis teadis vana Jeanne'i, «Ingli» perenaise saladust. Kui ta eile õhtul koju tuli, oli vanamutt veel söögisaalis vaskpendliga kappkella kõrval. Malikil oli olnud õigus, et ta teda ootab. Ja rohkem selleks, et temaga napsitada kui juttu puhuda.

«Küll võtab valutada!» mõtles Maigret poolunes, julgemata järsku ärgata ja kartes, et pea veelgi hullemini lõhkuma hakkab.

Kuidas ta ometi kohe selle peale polnud tulnud. Ta oli ju varemgi kohanud niisuguseid vananevaid, igasuguse veetluse kaotanud naisi, kes vedasid vaevalt jalgu järel, virisesid ja vingusid, nägu liimendav, juuksed rasvased, ja hädaldasid jumal teab kõik missuguste haiguste pärast.

«Ma võtaksin meeleldi ühe klaasikese,» oli talle ütelnud Maigret, istudes tema kõrvale, õigemini seades end kaksiratsa ühele toolile. «Ja teie, proua Jeanne? Mida ma teile pakkuda võiksin?»

«Mitte midagi, härra. On parem, kui ma midagi ei joo. Mul kõik kohad valutavad.»

«Aga üks väike liköör?»

«Noh, kui just seltskonna mõttes... siis kümmelit. Kas te kallate ise? Pudelid on riiulil. Mul on täna õhtul jalad jälle nii paistes.»

Ja sealsamas kummutas ta oma kümmeliklaasi põhjani. Ka Maigret oli võtnud viisakusest sedasama kümmelit, see ajas teda veel siiamaani iiveldama. Ta vandus, et ei võta seda ilgust enam eluski suu sisse.

Kui mitu klaasi oli vana Jeanne küll tühjendanud, ilma et oleks teist nägugi teinud? Algul rääkis ta ühetoonilise vinguva häälega, hiljem elavnes. Aeg-ajalt haaras ta nagu muuseas pudeli, kallas endale ise, kuni Maigret asja taipas ja iga kümne minuti tagant tema klaasi täitma hakkas.

Imelik õhtu. Teenija oli juba ammu magama läinud. Kass oli end proua Jeanne'i sülle kerra keeranud, kellapendel käis edasi-tagasi oma klaaskapis ja naine muudkui rääkis ning rääkis... Algul Mariusist, oma kadunud mehest, siis endast, sellest, et ta on pärit heast perekonnast ja jooksis

tüdrukuna ära Mariusi juurde, enne pulmi ohvitseriga, kellest hiljem sai kindral...

«Ta käis siin kolm aastat tagasi naise ja lastega, mõned päevad enne Mariusi surma... Mind ta ära ei tundnud.»

Edasi viis ta jutu Bernadette Amorelle'ile: «Nad räägivad, et ta on hull, aga see pole tõsi. Tal on lihtsalt veider iseloom. Mees oli tal jõhkard. Tema rajaski koos Campois'ga suured Seine'i-äärsed karjäärid.»

Proua Jeanne polnud sugugi rumal inimene.

«Ma tean, mida te siia tegema tulite... Kõik teavad seda. Ma kardan, et te raiskate asjata aega.»

Ta rääkis ka Malikist, Ernestist ja Charles'ist.

«Ega te Charles'i pole veel näinud? Küll te näete... ja tema naist, Amorelle'ide nooremat tütart, keda kutsuti varem preili Aiméeks. Te näete neid kõiki. Orsenne pole suur. Ja ometi juhtub siin imelikke asju. Jah, preili Monita leiti surnult paisu juurest.»

Tema, Jeanne, ei teadvat midagi. Kes võib üldse teada, mis on ühe noore tüdruku peas?

Jeanne jõi, ka Maigret jõi, kuulates tema juttu ja kallates klaase täis, justkui oleks ta nõiutud, ja kordas aeg-ajalt:

«Ma ei lase teil magama minna.»

«Ärge minu pärast muretsege. Minu hädad lasevad mul nii vähe magada! Aga kui teil on uni...»

Maigret jäi veel viivuks. Ja hiljem, kui nad kumbki oma treppi mööda üles läksid, kuulis ta, kuidas Jeanne kolinal trepile pikali kukkus...

...Jeanne polnud nähtavasti veel üleval. Maigret otsustas voodist tõusta ja minna tualetti jooma, jooma suurte sõõmudega külma vett, et loputada kurgust see vastik kümmelimaik. Ei, mitte ealeski ei puuduta ta enam kümmeliklaasi.

Noh, keegi oli vist võõrastemaja juurde tulnud. Ta kuulis teenijat ütlevat:

«Ma ju räägin teile, et ta magab veel...»

Maigret kummardus aknast välja ja nägi musta kleidi ja valge põllega naist, ilmselt toatüdrukut, Raymonde'iga rääkimas.

«Kas minu juurde?» küsis Maigret.

Pead kuklasse ajades ütles toatüdruk:

«Noh näete, ta ju ei maga!»

Tal oli käes musta äärisega ümbrik ja ta teatas:

«Paluti vastust oodata.»

Raymonde tõi kirja üles. Maigret oli püksid jalga tõmma-

nud ja traksid rippusid rebadel. Väljas oli juba soe, jõelt tõusis kerget auru.

Kas te ei saaks võimalikult kiiresti minu poole tulla? Oleks hea, kui te tuleksite koos mu toatüdrukuga, kes toob teid minu tuppa, vastasel korral ei lasta teid võib-olla üles. Ma tean, et peate nendega lõuna ajal kohtuma.

Bernadette Amorelle

Maigret läkski kaasa toatüdrukuga, kes oli umbes neljakümnene, väga inetu, samasuguste mustade nööpsilmadega nagu tema perenaine. Ta ei lausunud sõnagi ja paistis oma olekuga ütlevat:

«Ärge püüdkegi mind rääkima panna. Mul on see ära keelatud ja teil ei tule midagi välja.»

Nad läksid piki müüri, siis väravast läbi, mööda alleed, mis viis Amorelle'ide suure maja ette. Pargipuudel laulsid linnud. Aednik lükkas sõnnikukäru.

See maja ei olnud nii moodne kui Ernest Maliki oma ega nii luksuslik, ja aeg oleks nagu tema kallal juba oma töö teinud.

«Siitkaudu, palun.»

Nad ei sisenenud mitte suure trepiga peauksest, vaid ühest väiksemast paremas tiivas, mis viis trepikotta, mille seinu kaunistasid eelmise sajandi gravüürid. Ja nad ei jõudnud veel mademele, kui avanes üks uks ja lävel seisis proua Amorelle, ikka niisama sirge ja kategooriline nagu eile.

«Ega te ülearu ei kiirustanud?» küsis ta.

«Härra polnud veel valmis... Ma pidin ootama, kuni ta riietus.»

«Astuge sisse, komissar. Ma arvasin, et teiesugune inimene tõuseb vara.»

Nad astusid tema suurde kolme aknaga tuppa. Puusammastega voodi oli juba üles tehtud. Siin-seal toolidel ja laudadel vedeles asju ning oli näha, et peaaegu kogu vana daami elu möödus selles toas, mis oli talle nagu omamoodi valduseks, kuhu ta kergelt kedagi sisse ei lasknud.

«Istuge!... Ei, ei... Mul on vastumeelne rääkida inimesega, kes seisab. Te võite piipu suitsetada, kui te muidu ei saa. Minu mees tõmbas hommikust õhtuni piipu. See ei lõhnanud nii halvasti kui sigar... Niisiis te jõudsite juba mu noore sugulasega õhtustada?»

Tegelikult oleks see võinud olla naljakas, et ta Ernesti niisi poisikesena võttis, aga Maigret'l polnud sel hommikul huumorimeelt.

«Ma õhtustasin tõepoolest Ernest Malikiga,» ühmas Maigret pahuralt.

«Mis ta teile rääkis?»

«Ta ütles, et teie olete arust ära ja et tema poeg Georges-Henry on peaaegu niisama hull nagu teie.»

«Ja te jäite teda uskuma?»

«Pärast, kui ma võõrastemajja tagasi läksin, tulistas minu pihta keegi, kes arvas, et ma olen oma ametis küllalt korda saatnud. Ma oletan, et poiss oli siin?»

«Missugune poiss?... Kas te räägite Georges-Henryst? Ma ei näinud teda eile õhtupoolikul.»

«Ometi arvas tema isa, et ta põgenes teie juurde.»

«Kui te usute tema sõnu nagu pühakirja...»

«Te ei tea siis poisist midagi?»

«Mitte midagi, aga tahaksin küll hea meelega teada. Ühesõnaga, mis teil õnnestus välja selgitada?»

Maigret vaatas talle selle peale otsa ja mõtles, teadmata isegi, miks, kas ta ikka tõepoolest soovib, et ta oleks midagi välja selgitanud.

«Paistab, et te olete mu väimehe Ernestiga head sõbrad?»

«Me käisime Moulins'i lütseumis ühes klassis ja ta jätkab visalt minu sinatamist, nagu oleksime ikka veel kaheteistkümneaastased.»

Maigret polnud tujus. Tema pea valutas. Piip ei maitsnud ja ta oli pidanud toatüdrukuga siia tulema ilma kohvi joomata, sest see polnud võõrastemajas veel valmis.

Talle hakkas see perekond vastu, kus üksteise tagant nuhiti ja kus ilmselt mitte keegi tõtt ei rääkinud.

«Ma kardan Georges-Henry pärast,» jätkas vanaproua. «Ta armastas väga oma nõbu. Ma ei ole kindel, et nende vahel midagi ei olnud...»

«Ta on ju kuueteistkümneaastane.»

Vana daam mõõtis komissari ülalt alla.

«Ja te arvate, et see takistab?... Ma pole eales nii armunud olnud kui kuueteistkümneselt, ja kui ma oleksin tahtnud teha mõnd lollust, siis nimelt just siis. Te teeksite hästi, kui otsiksite Georges-Henry üles.»

Maigret nähvas külmalt, peaaegu sarkastiliselt:

«Ja kust te soovitaksite mul teda otsida?»

«See on teie amet, mitte minu. Ma ei mõista, miks tema isa kinnitas, et ta siia tuli. Malik teab väga hästi, et see pole tõsi.»

Tema hääl reetis ehtsat kartust. Ta käis toas edasi-tagasi, aga iga kord, kui Maigret tahtis tõusta, ütles ta:

«Istuge!»

Ja jätkas nagu iseendale rääkides:

«Nad korraldavad täna suure lõunasöögi. Tuleb Charles Malik oma naisega. Nad on kutsunud ka vana Campois' ning puruvana Groux'. Ka mina sain varahommikul kutsekaardi. Ma tahaksin teada, kas Georges-Henry tuleb tagasi?»

«Teil ei ole mulle midagi muud öelda, proua?»

«Mida te sellega mõtlete?»

«Ei midagi. Kui te eile Meung'i tulite, ütlesite, et te ei saa kuidagi uskuda, et teie tütretütar ise endalt elu võttis.»

Vana daam vaatas Maigret'le teravalt otsa, laskmata tungida oma mõtteisse.

«Kas te tahate, nüüd, kus te siin olete, väita,» tähendas ta tõredalt, «et siin on kõik korras?»

«Seda mitte.»

«Hüva, jätkake siis. Käige sellel lõunasöögil ära.»

«Kas teie tulete ka sinna?»

«Ma ei tea veel. Vaadake ringi. Kuulake, mida räägitakse. Ja kui te olete tõepoolest nii vägev, nagu väidetakse . . .»

Proua Amorelle polnud temaga rahul, see oli ilmne. Võibolla ei näidanud ta end küllalt osavana ja küllalt läbinägelikuna taipamaks vana daami mõtteid? Või oli daam pettunud, et ta polnud siiani midagi avastanud?

Proua oli närviline, rahutu, vaatamata oma enesevalitsusele. Ta läks ukse juurde, andes mõista, et Maigret on vaba.

«Ma kardan tõsiselt, kas need närukaelad ei osutu teist mitte targemaks!» ütles ta jumalagajätuks. «Aga eks see paista. Ma võin kihla vedada ükskõik mille peale, et nad ootavad teid praegu seal all.»

Tal oli õigus. Niipea kui Maigret koridori astus, avanes hääletult üks teine uks. Ja üks teine toatüdruk, mitte see, kes teda siia oli toonud, ütles talle reveranssi tehes:

«Härra ja proua Malik ootavad teid väikeses salongis. Kui te oleksite nii kena ja järgneksite mulle . . .»

Majas oli jahe, seinad olid luitunud toonides, uksed nikerdustega, kõikjal peeglid, maalid ja gravüürid. Kohevad vaibad summutasid samme, varbluugid olid suletud ja lasksid parajalt valgust tubadesse.

Viimane uks. Veel paar sammu, ja Maigret seisis silmitsi härra ja proua Malikiga, kes kandsid leinariideid.

*

Miskipärast ei mõjunud nähtu reaalsusena, vaid oskuslikult tehtud perekonnapildina.

Maigret ei tundnud veel Charles Maliki, kelle näost ta ei leidnud venda meenutavaid jooni, kuid midagi perekonnale omast oli Charles'iski. Ta oli pisut noorem, pisut priskem. Tema näovärv oli tervem, roosam ja silmad polnud hallid nagu Ernestil, vaid lausa süütult sinised.

Tal puudus venna enesekindlus. Tal olid kotid silmade all, pehmejoonelised huuled ja kartlik pilk.

Ta seisis ülimalt sirgelt valge marmorkamina ees, naine istus tema kõrval Louis XVI aegses tugitoolis, käed põlvedel, nagu poseeriks ta fotograafile.

Neist õhkus kurbust, isegi rusutust. Charles Maliki hääl kõlas ebakindlalt:

«Astuge sisse, härra komissar, ja vabandage, et me palusime teid hetkeks sisse astuda.»

Proua Malik sarnanes väga oma õega, ent tema nägu oli peenejoonelisem ning väljendas emalt päritud ärksust. Aga see ärksus oli praegu nagu varjutatud, mis seletus tema leinaga. Paremas käes hoidis ta nutsakus taskurätti, mida ta keskustelu vältel kogu aeg mudis.

«Palun istuge. Ma tean, et me oleme kõik kutsutud venna poole, kus me peatselt kohtume. Mina vähemasti tulen, kuid ma kahtlen, kas mu abikaasal on jõudu sellest lõunast osa võtta. Ka mina tean, mis eesmärgil te siia sõitsite, ja ma tahaksin . . .»

Ta vaatas oma naisele otsa ja too vastas temale avala, ent kindla pilguga.

«Meil on seljataga väga rasked päevad, härra komissar, ja tänu minu ämma kangekaelsusele saab meile ilmselt osaks veelgi raskemaid katsumusi. Te olete teda näinud. Ma ei tea, mis te temast arvate?»

Maigret püüdis igatahes vastusest kõrvale hoida, sest ta nägi, et tema kaasvestleja hakkas pinda jalge alt kaotama ja püüdis uuesti naiselt abi saada.

«Ema on kaheksakümne kahe aastane,» ütles proua, «ei maksa seda unustada. Ometi kiputakse seda unustama, sest ta on erakordselt vitaalne . . . Kahjuks ei ole tema mõistus mitte alati kooskõlas tema tegevusega. Minu tütre surm, kes oli tema lemmik, on teda täiesti enesest välja viinud.»

«Ma sain sellest aru, proua.»

«Nüüd te näete, missuguses õhkkonnas me pärast seda õnnetust elame. Ema on pähe võtnud, et selle taga on jumal teab missugused salapärased asjad.»

«Komissarile on see muidugi selge,» ütles Charles Malik vahele. «Ära ärritu, kallis... Mu naine on väga närviline, härra komissar. Ja eks me ole seda praegu mõlemad. Ainult lugupidamine minu naise ema vastu takistab meil rakendada vajalikuna tunduvaid abinõusid. Sellepärast me palume teid...»

Maigret kikitas kõrvu.

«...me palume teid... hoolega kaaluda poolt- ja vastuargumente, enne kui...»

Etskae! Kas polnud see hoopiski too priske, otsustusvõimetu mees, kes teda eile õhtul tulistas?

See mõte tuli Maigret'le pähe äkki ja selles polnud midagi võimatut.

Ernest Malik oli külmavereline kiskja, ja kui tema oleks tulistanud, oleks tema juba täpselt sihtinud. See siin aga vastupidi...

«Ma mõistan teie olukorda,» jätkas majaperemees, toetades küünarnukiga kaminale ja poseerides nagu veelgi enam perekonnapildi tarvis. «See on delikaatne, väga delikaatne asi. Üldiselt...»

«Üldiselt,» lõikas Maigret vahele nii lihtsameelselt nagu võimalik, «ei tea ma, miks ma üldse siia sõitsin.»

Ta vaatas peremeest altkulmu ning toda läbinud rõõmuvärin ei jäänud talle märkamata.

Neid sõnu temalt just oodatigi. Tõepoolest, mis tal oli siia asja? Keegi polnud teda kutsunud, kui mitte arvestada kaheksakümne kahe aastast arulagedat naist.

«Päris nii just ka ei maksaks öelda,» manitses Charles Malik härrasmehelikult, «aga arvestades seda, et te olete Ernesti sõber, arvan ma, et oleks parem...»

«Ma kuulan teid.»

«Jah... Ma arvan, et oleks mõistlik, isegi soovitatav mitte eriti toetada minu ämma tema ideedes, mis... mis...»

«Te olete veendunud, härra Malik, et teie tütre surm ei olnud vähimalgi määral vägivaldne?»

«Ma pean seda õnnetusjuhtumiks.»

Ta punastas, kuid vastas kindlalt.

«Ja teie, proua?»

Taskurätt naise käes oli muutunud tillukeseks mügaraks.

«Ma jagan oma mehe arvamust.»

«Sel juhul ilmselt...»

Ta andis neile lootust. Ta tundis, kuidas neis paisub lootus, et ta nad peatselt oma tüütust juuresolekust igaveseks vabastab.

«Ma pean oma kohuseks võtta vastu teie venna küllakutse. Edaspidi, kui midagi uut ei ilmne, kui minu siinolek pole vajalik...»

Ta tõusis, tundes end peaaegu niisama halvasti nagu pererahvas. Ta tahtis kiiresti välja värske õhu kätte.

«Me kohtume õige pea uuesti,» tähendas Charles Malik. «Ma vabandan, et ei tule teid saatma, kuid mul on vajalikke asjatoimetusi.»

«Pole vabandust väärt. Minu lugupidamine, proua.»

Maigret polnud Seine'i poole astudes veel majast kuigi kaugele jõudnud, kui ta kuulis mingisugust plõginat. Seda tegi maatelefoni vänt ja sellele järgnes lühike kõlin, mis näitas, et kõne on vastu võetud.

«Helistab vennale, et teda meie jutuajamisest valgustada,» mõtles Maigret.

Ta arvas kuulvat sõnu:

«Korras! Läheb minema. Ta lubas seda. Juhul kui lõunal midagi ei juhtu.»

Rohelise kolmnurgaga «Amorelle ja Campois'» puksiir vedas kaheksat lotja Seine'i mööda üles. Ka lodjad kuulusid samale firmale.

Kell oli alles pool kaksteist. Tal polnud tahtmist «Inglisse» minna, kus tal muide ka midagi teha polnud. Ta sammus edasi mööda kallast, mõlgutades oma ähmaseid mõtteid. Ta jäi nagu uudishimulik vahtija imetlema Ernest Maliki luksuslikku hüppetorni. Ta seisis seljaga tema maja poole.

«Kas sina, Maigret?»

Tema taga seisis Ernest Malik, kel oli seekord üll hall tviidülikond, jalas valged seemiskingad, peas panamakübar.

«Mu vend helistas mulle.»

«Ma tean.»

«Paistab, et ka sinul on mu ämma lugudest kõrini.»

Tema hääl kõlas kaalukalt, pilk oli kuidagi raske ja süüviv.

«Kui ma õigesti aru saan, igatsed sa juba oma naise ning salatipeenra järele?»

Ja siis, teadmata isegi, miks (seda võib-olla nimetataksegi vaimu pealetulemiseks), lõikas Maigret vastu, muutudes veelgi raskemaks, veelgi kohmakamaks, veelgi inertsemaks:

«Ei.»

Malik tajus lööki. Vaatamata oma külmaverelisusele, ei

suutnud ta seda varjata. Hetke jooksul ta nagu tahtnuks alla neelata sülge ja tema kõrisõlm klõksatas paar-kolm korda.

«Ah!»

Ta heitis kiire pilgu ümberringi, aga mitte selleks, et Maigret'd Seine'i tõugata.

«On veel kenakesti aega, enne kui külalised tulevad. Meil on tavaks veidi hiljem lõunatada. Lähme korraks minu kabinetti.»

Pargist läbi minnes ei lausunud kumbki sõnagi. Maigret nägi proua Maliki lilli salongi vaasidesse seadmas.

Nad läksid ümber villa ja Malik juhtis külalise oma suurde kabinetti, kus olid sügavad nahktugitoolid, seintel laevamaketid.

«Võid suitsetada . . .»

Ta sulges hoolikalt ukse, laskis varbkardinad poolenisti alla, sest tuba oli täis heledat päikest. Lõpuks istus ta oma laua taha ja hakkas mängima kristallist paberinoaga.

Maigret toetas end ühe tooli käsitoele. Ta popsis võimalikult mõttelagedal ilmel aegamisi piipu. Kui vaikus oli liiga pikale veninud, küsis ta rahulikult:

«Kus su poeg on?»

«Kumb?»

Ja siis, ümber mõeldes:

«Asi pole minu pojas.»

«Asi on minus.»

«Mis sa sellega öelda tahad?»

«Mitte midagi.»

«Olgu, asi on sinus.»

Selle elegantse, paindliku keha, peene ja hoolitsetud näoga mehe kõrval paistis Maigret tõepoolest mühaka matsina.

«Palju sa mulle pakud?»

«Kes sulle ütles, et ma sulle kavatsen midagi pakkuda?»

«Ma ise arvan.»

«Lõppude lõpuks, miks ka mitte? Meie võimud pole eriti heldekäelised. Paljukest nad sulle nüüd ka annavad?»

Maigret, ikka rahulik ja alandlik:

«Kolm tuhat kakssada.»

Ja lisas relvituks tegeva lihtsameelsusega:

«Muidugi on meil ühtteist ka kõrvale pandud.»

Nüüd oli Ernest Malik tõepoolest segaduses. Niisugune asjakäik tundus talle liiga lihtne. Tal tekkis kahtlus, kas koolivend teda viimati ei nööka, ja ikkagi . . .

«Kuula . . .»

«Ma kuulangi . . .»

«Ma tean, mida sa mõtled!»

«Ma mõtlen üpris vähe!»

«Sa arvad ehk, et sa oled mulle tüliks, sest mul on midagi varjata. Aga kui see tõepoolest nii oleks?»

«Jah, ja kui see tõepoolest nii oleks, ei läheks see mulle korda, on nii?»

«Sa ironiseerid?»

«Sugugi mitte.»

«Sa raiskad minu peale ilmaaegu aega. Võib-olla pead sa end väga osavaks. Sa oled teinud varaste ja mõrtsukate tagaajamisega soliidset karjääri. Olgu! Aga siin, mu vaene Jules, ei ole ei vargaid ega mõrtsukaid. Saad aru? Sa oled sattunud jumala juhuslikult sulle tundmatusse keskkonda, kus sa võid palju halba teha. Sellepärast ma sulle räägingi . . .»

«Palju?»

«Sada tuhat.»

Maigret ei liigutanud kulmugi, väärutas vaid kõheldes pead:

«Sada viiskümmend. Ei, hoopis kakssada tuhat.»

Malik tõusis, närviline, kramplik, mängides ühtesoodu paberinoaga, mis äkitselt ta sõrmede vahel murdus. Nimetissõrmel lõi pärlendama verepiisk. Maigret märkis:

«Sa lõikasid kätte . . .»

«Ole vait! Või õigemini vasta minu küsimusele. Ma kirjutan sulle tšeki kahesaja tuhandele frangile. Sa ei taha tšekki? Tühja temaga . . . Auto viib meid jalamaid Pariisi, kus ma selle summa pangast välja võtan. Ja edasi viin su Meung'i.»

Maigret ohkas.

«Sinu vastus?»

«Kus on su poeg?»

Seekord ei suutnud Malik oma viha enam talitseda.

«Mis see sinusse puutub! See ei puutu mitte kellessegi, mõistad? Ma ei istu sinu kabinetis Orfèvres'il, ja pealegi pole ka sind enam seal. Ma palun sul ära sõita, sest sinu siinviibimine on pehmelt öeldes sündsusetu. Inimesed võtavad igasuguseid asju pähe, hakkavad mõtlema . . .»

«Mida nimelt?»

«Ma palun sind viimast korda ilusasti ära minna. Ma olen valmis pakkuma sulle rikkalikku kompensatsiooni. Kas jaa või ei?»

«Muidugi ei.»

«Väga tore. Sel juhul ma olen sunnitud kasutama teist tooni.»

«Lase käia.»

«Ma ei ole kirikukoori-poisike ega ole seda kunagi olnud. Muidu poleks ma saanud selleks, kes ma olen. Noh ja nüüd võid sa oma kangekaelsusega, õigemini oma lollusega, just nimelt lollusega inimestele kaela tõmmata hädasid, mida sa isegi ei aima. Ja sa oled rahul, eks ole? Sa kujutad ette, et sa oled ikka veel Kriminaalpolitseis ja küpsetad seal mingisugust suli või mõnd noort närukaela, kes on vanamoori ära kägistanud. Aga mina ei ole mitte kedagi kägistanud, võta teadmiseks! Ka pole ma kedagi röövinud.»

«Sel juhul...»

«Vait! Kui sa tahad jääda, siis sa ka jääd. Ja hakkad edasi oma suurt nina igale poole toppima. Aga eks sa ise tead, millega riskid. Vaata, Maigret, ma olen sinust palju tugevam, ja ma olen seda ka tõestanud. Oleksin ma sellestsamast tainast mis sina, oleks minust saanud tubli maksukogujake nagu mu isa... Aga olgu peale, nuhi asjades, mis sinusse ei puutu! Ise tead, millega riskid.»

Ta oli oma näilise rahu tagasi saanud ja tema huulil mängles jällegi sarkastiline muie.

Maigret tõusis ja otsis pilguga oma kübarat.

«Kuhu sa lähed?»

«Välja.»

«Sa ei lõunata meiega?»

«Ma eelistan süüa mujal.»

«Kuidas soovid. Ka selles, muuseas, avaldub sinu väiksus, sinu tühisus.»

«On see kõik?»

«Selleks korraks jah.»

Kübar käes, astus Maigret rahulikult ukse poole. Ta avas selle ja väljus ümber pöördumata. Õues märkas ta üht kogu kiiresti eemaldumas ja jõudis selles ära tunda Jean-Claude'i, Maliki vanema poja, kes oli nähtavasti kogu jutuajamist akna all pealt kuulanud.

Maigret läks omakorda ümber majanurga ja sattus peaalleel kokku kahe võõraga.

Üks nendest oli väike, rässakas, tohutult laia kaela ja lahmakate kämmaldega mees — kindlasti härra Campois, sest tema välimus vastas Jeanne'i eile õhtul antud kirjeldusele. Teine oli nähtavasti tema pojapoeg — suurt kasvu avala näoga poiss.

Mõlemad vaatasid imestusega Maigret'd, kes rahulikult värava poole astus, peatusid siis ja jäid talle järele vahtima.

«Ometi sai üks tark tegu tehtud!» mõtles Maigret mööda Seine'i kallast astudes.

Otse üle jõe tuli mootorpaat, mida juhtis kollasest lõuendist ülikonnaga ja erepunase lipsuga vana mees: ka härra Groux saabus lõunale.

Nad ilmuvad kõik kohale peale tema, kelle jaoks see kõik tegelikult on korraldatud.

Aga Georges-Henry? Maigret kiirendas sammu. Süüa ta ei tahtnud, kuid tal oli kohutav janu. Igatahes andis ta endale tõotuse, et mis ka ei tuleks, vana Jeanne'iga ei joo ta enam mitte tilkagi kümmelit.

Kui ta «Inglisse» sisse astus, ei näinud ta perenaist tema tavalises kohas vana kella kõrval. Maigret pistis pea paokil köögiuksest sisse ja Raymonde hüüdis talle:

«Ma mõtlesin, et te ei lõunata siin.»

Ja siis, tõstes oma kaks suurt kätt taeva poole:

«Mul ei ole midagi valmis tehtud. Proua on ka just haige ega taha alla tulla.»

Majas ei olnud isegi õlut.

IV. KOERTEMAJA ÜLEMISES PARGIS

Raske on ütelda, kuidas see juhtus, aga Maigret ja Raymonde leidsid kiiresti ühise keele. Tund tagasi polnud teenija tahtnud teda köökigi lasta.

«Ma ütlesin ju teile, et mul ei ole midagi süüa.»

Kõigele lisaks ei armastanud ta mehi. Talle tundus, et nad on jõhkrad ja lõhnavad vastumeelselt. Enamik neist, kes «Inglis» peatusid, isegi perekonnaisad, püüdsid teda emmata ja ajasid teda iiveldama.

Kunagi oli ta tahtnud saada nunnaks. Ta oli suur ja lõtv, kuigi paistis olevat tugev.

«Mida te otsite?» küsis ta kärsitult, kui komissar avatud seinakapi ette seisma jäi.

«Ehk on kuhugi midagi söödavat jäänud. Ükskõik mida. Niisuguse palavusega pole mul jaksu lüüsi juurde sööma minna.»

«Te arvate, et siia midagi on jäänud? Kõigepealt on võõrastemaja tegelikult suletud. Täpsemalt öeldes on ta müüa. Juba kolm aastat. Ja iga kord, kui kaubad on enam-vähem koos, lööb perenaine kõhklema ja otsib põhjust äraütlemiseks. Raha tal elamiseks jätkub, seda pole karta!»

«Aga mida näiteks teie kavatsete süüa?»

«Saia ja juustu.»

«Kas seda teie meelest kahele ei jätku?»

Maigret'l oli ees mõnus, kergelt punetav, suuresilmne nägu. Ta tundis end siin köögis üpris koduselt, kuigi Raymonde ütles:

«Minge siit välja, köök on veel koristamata. Ma katan teile laua söögituppa.»

Aga Maigret ei teinud kuulma.

«Ma vaatan korraks, kas pole ehk kuhugi jäänud mõnd sardiinikarpi, kuigi see oleks täielik juhus,» jätkas Raymonde. «Läheduses ei ole ka ühtki poodi. Corbeil' lihunik, vorstikaupmees ja isegi vürtspoodnik varustavad ainult soliidseid maju, nagu Malike ja Campois'sid. Varem nad peatusid ka siin ja neilt sai toiduaineid osta. Aga nüüd ei söö meie perenaine peaaegu midagi ja arvab, et ka teised peavad tegema nii nagu tema. Oodake, ma lähen vaatan, kas ehk on pesas mõni muna.»

Mune oli kolm. Maigret nõudis, et tal lastaks omletti teha, ja Raymonde jäi naerdes vaatama, kuidas ta kollaseid ja valgeid eraldi vahustas.

«Miks te Maliki juurde lõunale ei läinud? Teid ju kutsuti. Räägitakse, et neil on kokk, kes töötas peakokana kuskil kas Norra või Rootsi kuninga juures, täpselt ei tea.»

«Ma eelistan jääda siia ja jagada teiega tagasihoidlikku einet.»

«Köögis? Ilma linata laual?»

Maigret rääkis muide tõtt. Ja Raymonde osutas endale teadmata talle suure teene. Siin tundis komissar end tõepoolest koduselt. Ta oli võtnud pintsaku seljast ja käärinud särgikäised üles. Aeg-ajalt tõusis ta, et kallata kohvile keeva vett.

«Mitte ei saa aru, mis teda siin kinni hoiab,» rääkis muude asjade vahel Raymonde vanast Jeanne'ist. «Tal on rohkem raha, kui ta eales kulutada jõuab, last ega pärijat kah ei ole, oma vennapojadki viskas ta ammu ukse taha.»

Kõik need andmed koos eile kuulduga ja muude vähetähtsate üksikasjadega aitasid Maigret'l luua perenaisest üpris täieliku ning üksikasjalise pildi.

Jeanne oli olnud ilus, seda ütles Raymonde ja seda võis veel praegugi aimata, vaatamata tema viiekümnendatele eluaastatele, hoolitsemata juustele ja koltunud näonahale.

Ta oli olnud ilus ja tark, nüüd aga oli äkki end käest lask-

nud, jooma hakanud, elas üksildase ja virilana oma nurgas ning jõi vahel sedavõrd, et ei tõusnud voodist päevade viisi.

«Ta ei lahku Orsenne'ist iialgi.»

Noh, kui kõik siinsed tegelaskujud saaksid tema silmis niisama selged inimlikud jooned, kui neid võiks «tunnetada» samavõrd, kui ta tunnetas «Ingli» perenaist, oleks kogu saladus varsti päevavalgele toodud.

Bernadette Amorelle'i mõistmisele oli ta juba päris lähedal.

«Vana surnud Amorelle polnud oma väimeestega sugugi ühte masti mees. Rohkem oli tal ühist härra Campois'ga. Kuidas seda öeldagi ... Ta oli järsk, aga õiglane. Tihtipeale käis ta lüüsi juures, rääkis oma laevameestega juttu, ei pannud paljuks nendega paar klaasikestki rüübata.»

Esimene põlvkond oli üldiselt võttes tõusev põlvkond. Suur soliidne maja ilma erilise luksuseta.

Järgnes põlvkond, kus mõlemad tütred abiellusid vendade Malikidega. Moodne villa, paadisadam, uhked autod.

«Ütelge, Raymonde, kas te tundsite hästi Monitad?»

«Muidugi ma tundsin teda. Ma nägin teda juba siis, kui ta oli alles plikake, sest siin «Inglis» ma olen olnud seitse aastat, ja seitsme aasta eest oli ta vaevalt kümnene. Rohkem poiss kui tüdruk. Ta pistis kogu aeg oma hoidja käest plehku ja teda muudkui otsiti. Juhtus, et kõik teenijad saadeti Seine'i äärde laiali Monitad hüüdma. Kõige sagedamini tegi ta oma tempe koos nõbu Georges-Henryga.»

Georges-Henryd polnud Maigret näinud. Raymonde kirjeldas teda talle.

«Tema pole nii tipp-topp ja klanitud nagu tema vend, mitte sinnapoolegi! Ta lippab kogu aeg ringi lühikeste pükstega, pealegi mitte kõige puhtamatega, sääred paljad, juuksed sassis. Oma isa ta kardab!»

«Kas Monita ja Georges-Henry olid teineteisesse armunud?»

«Ma ei tea, kas Monita oli. Naine varjab tavaliselt paremini oma tundeid. Poiss aga oli ilmtingimata.»

Köögis oli jahe. Ruumi paistis sisse vaid viltune päikesekiir. Maigret toetus küünarnukkidega värvimata, vahatatud lauale, popsutas piipu ja rüüpas vähehaaval kohvi.

«Kas te olete poissi pärast Monita surma näinud?»

«Ma nägin teda matusel. Ta oli väga kahvatu, silmad punased. Keset talitust hakkas ta nuuksuma. Surnuaias, kui matuselised astusid lahtise haua eest mööda, haaras ta äkki sületäie lilli ja viskas kirstule.»

«Ja hiljem?»

«Mulle tundub, et teda ei lasta majast välja.»

Raymonde vaatas Maigret'd uudishimuga. Ta oli kuulnud, et see on tuntud politseinik, kes on oma teenistuse kestel kinni võtnud sadu kurjategijaid ning kes on lahti harutanud kõige keerulisemaid kriminaalasju. Ja see mees istus siin särgiväel tema köögis, suitsetas piipu, rääkis temaga lahkesti ja esitas täiesti tavalisi küsimusi.

Mida ta lootis? Raymonde hakkas talle isegi kergelt kaasa tundma. Küllap oli ta vanaks jäänud, miks teda muidu pensionile saadeti?

«Nüüd ma pean küll nõud ära pesema ja siis põranda üle tõmbama.»

Maigret aga ei läinud ära ja tema nägu oli loid ja rahulik, otsekui ei liiguks tema peas ainustki mõtet.

«Kokkuvõttes on asi nii,» pomises ta äkki poolihääli, «et Monita on surnud ja Georges-Henry kadunud.»

Raymonde tõstis ärksalt pea.

«Kas te olete ikka kindel, et on kadunud?»

Maigret tõusis, tema olek muutus, nägu tõmbus karmiks, ja näis, nagu oleks ta järsku mingile otsusele jõudnud.

«Kuulake, Raymonde, üks hetk. Pidage. Andke mulle pliiats ja paber.»

Raymonde tõmbas lehe määrdunud märkmikust, kuhu ta oma arveid kirjutas. Ta ei mõistnud, mis mehel võis mõttes olla.

«Niisiis... Eile... Meile serveeriti just juustu. Oli umbes kell üheksa õhtul... Georges-Henry hüppas oma toa aknast välja ja pistis jooksu.»

«Mis suunas?»

«Paremale. Kui ta oleks läinud Seine'i poole, oleksin teda pargist läbi jooksmas näinud. Kui ta oleks läinud vasakule, oleksin teda samuti näinud, sest söögisaalil on aknad mõlemale poole. Oodake... Isa sööstis talle järele...: Ernest Malik oli kaksteist minutit ära. Fakt on see, et ta selle kaheteistkümne minuti jooksul jõudis veel vahetada pükse ja kammida juukseid. Selleks pidi ta üles oma magamistuppa minema. Selle peale kulus oma kolm-neli minutit. Mõelge hästi järele, enne kui vastate, teie tunnete ümbrust. Kuhu poole võis Georges-Henry joosta, kui tal oli kavatsus Orsenne'ist jalga lasta?»

«Paremal on tema vanaema ja onu maja,» ütles Raymonde kõigepealt, vaadates algelist plaani, mille komissar oli rääkides visandanud. «Kahe pargi vahel müüri ei ole, on vaid hekk, millest saab kahes-kolmes kohas läbi minna.»

«Edasi?»

«Naaberpargist võis ta pääseda jõeäärsele teele. Seda mööda saab jaama.»

«Kas enne jaama pole võimalik teelt ära pöörata?»

«Ei... Ainult kui paadiga üle Seine'i minna.»

«Kas on võimalik Malikide pargi teisest otsast kuhugi välja pääseda?»

«Ainult redeliga. Nii Malikide kui Amorelle'ide pargi tagant läheb läbi raudtee. Selle ääres on liiga kõrge müür, et sealt niisama üle pääseda.»

«Ma tahaksin teada veel üht asja. Kui ma tund aega hiljem võõrastemajja tulin, oli jõel üks paat ja ma kuulsin, kuidas vette visati võrk.»

«See on Alphonse, lüüsivalvuri poeg.»

«Ma tänan teid, Raymonde, ja kui ma liiga tüütuks pole muutunud, võiksime koos ka õhtustada.»

«Pole ju midagi süüa.»

«Lüüsi juures on pood, ma ostan sealt, mida vaja.»

Maigret oli endaga rahul. Talle tundus, et ta on jalad jälle kindlalt maha saanud, ja Raymonde vaatas talle järele, kui ta raskel sammul lüüsi poole astus. Pais oli sealt meetrit viissada eemal. Lüüsikambris polnud ühtki laeva ja valvur istus lävekivil ning vestis ühele oma poegadest keppi. Hämaras köögis aga paistis askeldamas imikut süles hoidev naine.

«Ütelge mulle,» alustas endine komissar.

Mees oli juba üles tõusnud ja käe mütsi juurde tõstnud.

«Te tulete selle preili asjus, on nii?»

Teda tunti juba igal pool. Kõik olid tema siinolekust hoiatatud.

«Ausalt öeldes ei ei ega jaa... Ma arvan, et vaevalt teil selles asjas mulle midagi ütelda on.»

«Kui, siis ainult seda, et mina leidsin ta vaat siit, paisu kolmanda värava juurest. See oli mulle kohutav ehmatus, sest ma tundsin teda hästi. Tihtipeale läks ta oma süstaga lüüsist läbi, kui Corbeil'sse sõitis.»

«Kas teie poeg oli eile õhtul jõel?»

Mees näis segadusse sattuvat.

«Ärge kartke, ma ei tegele röövpüüdjatega,» täpsustas Maigret, «neid ma märkasin kella kümne paiku, kuid tahaksin teada, kas teie poeg oli väljas ka tund aega varem.»

«Ta ütleb seda teile ise. Ta on töökojas, siit sadakond meetrit allapoole. Ta on paadimeister.»

Laudadest ehitatud töökojas lõpetasid kaks meest lamedapõhjalist kaluripaati.

«Jah, ma olin Albert'iga jõel... Ta on minu abiline... Kõigepealt panime sisse mõrrad, ja pärast tagasiteel...»

«Kui keegi oleks kella üheksa paiku Malikide maja ja lüüsi vahel paadiga üle jõe sõitnud, kas te oleksite teda näinud?»

«Tingimata. Kõigepealt ei olnud veel pime. Ja teiseks, kui me poleks teda ka näinud, siis me oleksime teda kuulnud. Kala püüdes tuleb ju kõrvu kikitada...»

Väikesest toidupoest, mis varustas laevnikke, ostis Maigret konserve, mune, juustu ja vorsti.

«Kohe näha, et te olete «Inglist»,» tähendas kaupmees. «Selles võõrastemajas pole ilmaski süüa. Õigem oleks neil see hoopis kinni panna.»

Maigret läks mäest üles jaama. See kujutas endast vaid raudteevahimajakesega teivasjaama.

«Ei, härra, sel kellaajal ei läinud siit kedagi mööda, kella poole üheteistkümneni mitte kedagi. Me istusime naisega maja ees. Härra Georges-Henry? Tema kohe kindlasti mitte. Me tunneme teda hästi ja ta poleks ilmaski meist mööda läinud meiega sõna vahetamata, sest tema tunneb ka meid ja ta pole uhke.»

Maigret aga sellega veel ei leppinud. Ringi kõndides vaatas ta üle hekkide ja küsitles inimesi, peamiselt pensionäre, kes aias töötasid.

«Härra Georges-Henry? Ei, ei ole näinud. Kas ta on kadunud nagu tema nõbugi?»

Möödus suur sõiduauto. See oli Ernest Maliki oma, aga mitte tema ei istunud roolis, vaid tema vend, kes sõitis Pariisi poole.

Kui Maigret «Inglisse» tagasi jõudis, oli kell seitse õhtul. Raymonde pahvatas naerma, nähes teda taskuid rohkest toidukraamist tühjendamas, ja ütles:

«Sellest annab teha kena õhtusöögikese.»

«Kas perenaine on ikka veel voodis? Mitte kedagi pole käinud?»

Raymonde kõhkles hetkeks.

«Härra Malik käis just äsja. Kui ma aga talle ütlesin, et te läksite lüüsi juurde, tõttas ta üles ja nad sosistasid seal oma veerand tundi, kuid ma ei kuulnud, millest.»

«Kas ta käib tihti Jeanne'i pool?»

«Vahetevahel, mööda minnes. Ega te Georges-Henry kohta midagi ei kuulnud?»

Maigret läks sööki oodates aeda piipu tõmbama. Niisiis oli

Bernadette Amorelle nähtavasti tõtt rääkinud, et ta pole tütrepoega näinud. Aga see ei tähendanud muidugi midagi. Maigret'l oli tunne, et selles majas valetavad kõik, olgu kes tahes.

Ja siiski uskus ta, et seekord oli vana daam õigust rääkinud.

Siin Orsenne'is Malikide perekonnas oli midagi, mida püüti maksku mis maksab varjata.

Kas see oli seotud Monita surmaga? Võis olla, aga võis ka mitte olla.

Kõigepealt oli toimunud esimene põgenemine — vanaproua Amorelle oli kasutanud oma tütre ja väimehe äraolekut ning lasknud end vana autoga Meung'i sõidutada, et Maigret'd appi kutsuda. Ja samal õhtul, kui endine komissar oli Ernest Maliki majas, leidis aset teine põgenemine. Nüüd oli põgenejaks Georges-Henry.

Miks tema isa oli väitnud, et ta on vanaema juures? Miks ei mindud ja toodud teda sel juhul sealt ära? Ja miks ei ilmunud poiss välja ka järgmisel päeval?

Kogu see lugu oli veel üpris segane. Ega Ernest Malik asjata nii sarkastiliselt ja põlglikult tema üle naernud. See lugu polnud tema jaoks. Ta ei tundnud end hästi. Siin oli tegu maailmaga, mis oli talle võõras ja mida tal oli raske lahti mõtestada.

Teda vapustas kogu see ümbrus, mis tundus nii kunstlikuna. Need suured villad allalastud varbkardinatega, inimtühjade parkidega, alleedel askeldavate aednikega, paadisadam väikeste, hoolikalt lakitud jahtidega, garaažides ootavad kriiskavad autod...

Ja ka omavahel eemalehoiduvad inimesed, vennad ning nende naised, kes võib-olla üksteist ei sallinud, kuid nüüd hädaohtu aimates koos tema vastu välja astusid.

Kõigele lisaks kandsid nad leina. Ja nende leina ning valu tuli austada. Mis ettekäändel ja mis õigusega ta nende ümber õiendas ja oma nina nende asjadesse toppis?

Ta oleks muidugi pidanud siis kohe, kui ta oli «Inglisse» tagasi lõunatama tulnud, sellest kõigest lahti ütlema. Aga see köögi kodune õhkkond oma minnalaskmise ja korralagedusega, kergesti kuuletuv Raymonde, tema avameelne, lauale nõjatudes räägitud jutt olid teda tagasi hoidnud.

Raymonde oli rääkinud Monitast, kes oli väga poisilik ning kes oma nõoga ühtelugu plehku pani. Ta oli rääkinud määrdunud pükstega, sassis juustega Georges-Henryst.

Aga Monita oli surnud ning Georges-Henry kadunud.

Ja kui ta nüüd hakkaks teda otsima, siis leiaks ta tema tingimata üles. Vähemalt oli see tema kohus. Ta oli teinud tiiru Orsenne'is ja oli praegu enam-vähem kindel, et noorik pole kuhugi ära läinud. Aga võib-olla oli ta kuhugi nurka pugenud, et öö varjus nähtamatult jalga lasta.

Maigret sõi isukalt, istudes ikka endiselt köögis Raymonde'i vastas.

«Kui perenaine meid näeks, ei meeldiks see talle sugugi,» tähendas teenija. «Ta küsis minu käest äsja, mida te lõunaks sõite. Ma ütlesin, et tegin teile kahest munast omletti ja katsin laua söögituppa. Ta küsis veel, et ega te pole äraminekust juttu teinud.»

«Kas enne või pärast Maliki siinkäimist?»

«Pärast . . .»

«Sel juhul, võin kihla vedada, ei tule ta alla ka homme.»

«Alles hiljaaegu käis ta all. Mina teda ei näinud, ma olin aias, aga ma märkasin, et ta on käinud.»

Maigret naeratas. Ta taipas, milles oli asi. Ta kujutas ette, kuidas Jeanne hiilis alla, siis, kui teenija oli parajasti aias, et riiulilt napsipudelit võtta!

«Võib-olla ma jään tagasitulekuga hilja peale,» tähendas Maigret.

«Kas nad kutsusid teid uuesti?»

«Ei, mind pole kuhugi kutsutud, ma tahaksin veel ühe tiiru teha.»

Kõigepealt jalutas ta õhtut oodates jõe äärde. Siis läks ta jaama juurde, kus leidis raudteevahi oma ukse ees vilus istumas ja pika varrega piipu suitsetamas.

«Ega teil selle vastu ei ole, kui ma kõnnin natuke mööda raudteeliini?»

«Ausalt öeldes pole see lubatud, aga te olete ju politseist, eks ole? Ainult olge ettevaatlik, kell kümme seitseteist läheb siit rong läbi.»

Ta ei saanud sammuda kolmesada meetritki, kui märkas juba esimese valduse, proua Amorelle'i ja Charles Maliki aia müüri. Ilm polnud veel täiesti pime, aga majades oli tuli ammu üles võetud.

Siin selles villas oli mitu esimese korruse akent valgustatud. Üks teise korruse aken, vana daami oma, oli pärani lahti, ja imelik oli eemalt läbi vaikse pargi sinetava õhu vaadata toa õdusat sisemust, kus mööbel ja muud esemed näisid kollakas lambivalguses nagu tardununa.

Maigret jäi hetkeks seisatama. Tema vaatevälja ilmus kellegi kuju, aga see polnud Bernadette'i, vaid tema tütre, Charles'i naise oma, kes närviliselt edasi-tagasi käis ja midagi ägedalt rääkis.

Vana daam oli nähtavasti kas oma tugitoolis, voodis või mõnes toa nurgas, mida Maigret ei näinud.

Maigret sammus piki raudteetammi edasi ja jõudis Ernest Maliki pargini, mis oli vähem kinni kasvanud, õhulisem, laiade, hästi korrashoitud teeradadega. Ka selles majas paistis akendest tuld, kuid seda immitses vaid varbkardinate pragude vahelt ega võimaldanud sisse näha.

Sellessamas pargis, mis oli temast allpool, märkas ta, varjudes noorte sarapuude taha, kahte valget, vaikselt seisvat kuju ja talle meenusid taani dogid, kes eile olid peremehe kätt lakkunud.

Kindlasti lastakse koerad ööseks lahti ja ilmselt on nad tigedad.

Paremal, pargi sügavuses, oli hoone, mida komissar polnud varem näinud. Küllap elasid seal aednikud ja autojuhid.

Seal põles üksainus tuli, mis poole tunni pärast ka kustus.

Kuu polnud veel tõusnud, aga ometi oli see öö valgem kui eelmine.

Maigret istus rahulikult raudteetammi veerele sarapuude taha, mida ta võis nagu kardinat käega kõrvale lükata.

Kella kümne seitsmeteistkümnene rong möödus temast vähem kui kolme meetri kauguselt ning ta vaatas järele selle punasele tulele, mis teekäänaku taha kadus.

Orsenne'i majade aknad kustusid tasapisi. Vana Groux ei jahtinud sel õhtul ilmselt meikaid, sest vaikust ei rikkunud ainuski püssilask.

Lõpuks, see võis olla umbes üheteistkümne paiku, tõusid muruplatsi ääres kõrvuti lamavad koerad korraga üles ja läksid maja poole.

Hetkeks kadusid nad selle taha, ja kui nad uuesti nähtavale ilmusid, saatsid nad karates üht meest, kes hakkas kiirel sammul raudtee suunas astuma.

Polnud kahtlust, et see on Ernest Malik. Vaevalt et mõni teener nii sale ja närvilise olekuga oli. Tal olid jalas pehmed kummitallaga kingad, ta tuli otse üle muruplatside ja tal oli käes mingi ebamäärane, küllalt suur komps.

Maigret mõtles, et kuhu Malik võib küll sedaviisi minna. Äkki aga pöördus tulija paremale ja läks nii müüri lähedalt mööda, et komissar kuulis koerte hingamist.

«Vait, Saatan . . . Vait, Lõvi . . .»

Puude vahelt paistis väike telliskivihoone, mis oli siin

olnud vist küll enne villat, madal, vanade katusekividega ehitis, vana hobusetall või koertemaja.

«Nähtavasti koertemaja,» mõtles Maigret. «Ta tuli lihtsalt koertele süüa tooma.»

Aga ei! Malik lükkas koerad eemale, võttis taskust võtme ja astus majja. Kostis võtme kriginat lukuaugus. Siis järgnes vaikus, väga pikk vaikus, mille kestel Maigret' piip kustus, ilma et ta oleks taibanud seda uuesti süüdata.

Möödus oma pool tundi, enne kui Malik väljus ja ukse enda järel hoolikalt sulges. Ta vaatas korraks ringi ja hakkas siis kiirel sammul villa poole tagasi minema.

Kell pool kaksteist magasid kõik või näisid magavat, ja kui Maigret Amorelle'ide aia tagant möödus, paistis veel vaid nõrk öötuluke vanaproua aknast.

Ka «Ingli» aknad olid pimedad. Maigret pidas just endamisi aru, kuidas majja pääseda, kui uks hääletult avanes. Ta nägi, üpris aimamisi küll, Raymonde'i, kes öösärgi väel, sussid paljaste jalgade otsas, pani sõrme huultele ja sosistas:

«Minge kähku üles, ilma kärata. Ta ei lubanud mul ust lahti jätta.»

Maigret oleks veel pisut viivitanud, üht-teist küsinud, midagi joonud, kuid põrandalaudade naksumine Jeanne'i toas ehmatas neiut ja ta tõttas trepist üles.

Maigret seisis pisut aega liikumatult. Lõhnas praetud munade ja kergelt ka alkoholi järele. Miks ka mitte! Ta tõmbas tikust tuld, võttis riiulilt napsipudeli, pistis kaenla alla ja läks samuti üles.

Vana Jeanne liikus oma toas — küllap ta teadis, et Maigret on tulnud. Aga komissaril polnud vähimatki soovi tema seltsi minna.

Ta võttis seljast pintsaku, kaelast krae ja segas hambatopsis napsi veega.

Ta tegi viimase piibu, nõjatudes aknalauale ja vaadates vaikselt sahisevat lehestikku.

Aga juba kell seitse ärkas ta Raymonde'i edasi-tagasi käimise peale köögis. Piip suus — esimene, kõige mõnusam —, tuli ta alla ja heitis lõbusa «tere hommikust».

«Ütelge mulle, Raymonde, sest te ju ometi tunnete kõiki siinseid maju . . .»

«Tunnen ja ei tunne ka.»

«Hüva. Ernest Maliki pargi teises otsas on ühel pool aednike maja? . . .»

«On küll. Autojuht ja teenrid magavad samuti seal. Välja arvatud teenijatüdrukud, kes elavad villas.»

«Aga teisel pool, otse raudteetammi kõrval?»

«Seal pole midagi.»

«Seal on üks madal maja, nagu mingi pikk kuur või kuut.»

«Ülemine koertemaja.»

«Mida see tähendab — ülemine koertemaja?»

«Ennevanasti, ammu enne minu siiatulekut, oli kahe pargi asemel üks, mis kuulus Amorelle'idele. Peremees oli jahimees. Tal oli kaks koertemaja, alumine, nagu öeldi, oli valvekoerte, ülemine jahikoerte maja.»

«Kas Ernest Malik ei pea jahti?»

«Siin mitte, sest siin on tema jaoks vähe ulukeid. Tal on jahimaja ja koerad Sologne'is.»

Maigret tundis hinges kripeldust.

«Kas see hoone on korras?»

«Ei oska öelda. Pole ammu enam selles pargis käinud. Seal oli kelder, mis . . .»

«Kas te olete kindel, et seal on kelder?»

«Igatahes seal oli. Ma tean seda sellepärast, et räägiti, nagu oleks parki varandus peidetud. Enne kui Amorelle ehitama hakkas, nelikümmend või rohkemgi aastat tagasi, olid seal ühe vana väikese lossi varemed. Käisid jutud, et revolutsiooni ajal olid lossiomanikud oma varanduse parki peitnud. Üksvahe tegeles ka härra Amorelle sellega, kutsus kohale isegi kaevajad. Kõik kinnitasid, et otsida tuleb just ülemise koertemaja keldrist.»

«Sellel pole tähtsust,» ühmas Maigret. «Oluline on, et seal on kelder. Ja sellesse keldrisse, mu väike Raymonde, võibki olla vaene Georges-Henry kinni pandud.»

Korraga vaatas Maigret neiule muutunud pilguga otsa:

«Mis kell läheb rong Pariisi?»

«Kahekümne minuti pärast, siis veel kolmkümmend üheksa minutit kaksteist läbi. Läheb ka teisi, aga need ei peatu Orsenne'is.»

Maigret oli juba trepil. Raiskamata aega habemeajamisega, riietus ta ja astus natukese aja pärast pikkade sammudega jaama poole.

Et perenaine põrutas vastu põrandat, lippas Raymonde üles.

«Kas ta läks ära?» küsis vana Jeanne, kes ikka veel lesis kortsus voodipesul.

«Läks just joostes minema.»

«Kas ta midagi ei ütelnud?»

«Ei, proua.»

«Kas ta maksis ära? Aita mul tõusta.»

«Ei maksnud. Ta jättis siia aga oma kohvri ja kõik asjad.»

«Ah nii!» lausus Jeanne pettunult. Võib-olla koguni rahutult.

V. MAIGRET' KAASOSALINE

Pariis tundus harukordselt avara ja tühjana. Kohvikutest Lyoni vaksali juures tuli mõnusat kohvisse kastetud sarvesaia ja õllelõhna. Maigret veetis ühes Bastille' bulvari juuksuriäris unustamatult mõnusa veerandtunni, ja seda sellepärast, et ta oli augustikuises Pariisis, et oli hommik, ja võibolla ka selle tõttu, et varsti avaneb tal võimalus suruda oma kolleegide kätt.

«Näha kohe, et tulete puhkuselt. Olete kõvasti päikest saanud!»

Nii see ka oli. Küllap sel ajal, kui ta elle mööda Orsenne'i jooksis, et veenduda, kas Georges-Henry pole mitte asulast jalga lasknud.

Imelik, et nüüd kaugelt vaadatuna ei paistnud see lugu sugugi enam nii tähtsana. Värskelt raseeritud, juuksed kuklalt kärbitud, puudritolm kõrva taga, astus ta bussi ja sammus juba mõne minuti pärast Kriminaalpolitsei uksest sisse.

Ka siin oli tunda, et käes on puhkuste aeg, ja tühjades koridorides, kus kõik aknad olid lahti, hõljus talle nii tuttav hõng. Kabinetid olid suuremalt osalt tühjad. Oma endisest kabinetist leidis ta Lucas', kes tundus suure ruumi jaoks liiga väikesena ja kes kiiresti püsti krapsas, nagu häbeneks ta, et on oma endise ülemuse koha üle võtnud.

«Te olete Pariisis, patroon? Palun istuge.»

Lucas märkas kohe Maigret' tugevat päevitust, nagu ka kõik teised. Sel päeval ja üheksal juhul kümnest ei jäetud rõõmuga tähendamata:

«Kohe näha, et tulete maalt!»

«Kuule, Lucas, kas sa Mimile'i mäletad?»

«Kas tsirkusest?»

«Just täpselt. Ma tahaksin teda täna kätte saada.»

«Paistab, et teil on midagi käsil, patroon . . .»

«Mulle paistab, et ma keeran paska kokku. Aga olgu. Ma räägin sellest sulle teine kord. Kas sa oled nõus Mimile'iga tegelema?»

Lucas avas inspektorite kabineti ukse ja rääkis midagi

vaikselt. Nähtavasti teatas ta, et endine komissar on seal ja tahab Mimile'i. Järgmise poole tunni vältel oli kõigil endistel Maigret' meestel vaja ühel või teisel ettekäändel Lucas' tuppa astuda ja oma endise patrooni kätt suruda.

«Missugune päevitus! Kohe näha, et . . .»

«Veel üks asi, Lucas. Ma võiksin seda teha ka ise, aga pole nagu tahtmist. Mul oleks vaja andmeid firma «Amorelle ja Campois» kohta Bourboni kaldatänavalt. Seine'i-äärsed liivakarjäärid, puksiirid ja kõik muu sinna juurde.»

«Ma panen Janvier' selle peale, patroon. Kas sellega on kiire?»

«Ma tahaksin keskpäevaks valmis saada.»

Ta hulkus majas ringi, tegi haagi finantsosakonda. Firmat «Amorelle ja Campois» teati, aga mingeid erilisi andmeid selle kohta ei olnud.

«Lai ettevõte. Hulk filiaale. Soliidne firma, meiega pole tegu olnud.»

Oli mõnus hingata selle maja õhku, suruda kätt, lugeda rõõmu kõigi silmist.

«Noh, kuidas aiandusega on? Kas kalal ka käite?»

Ta läks kartoteegiosakonda. Malikide kohta polnud mitte midagi. Ja viimasel minutil, kui ta oli juba lahkumas, tuli tal mõte vaadata C tähe alt.

Campois . . . Roger Campois . . . Tohoh. Oli olemas Roger Campois' toimik, vabrikant Desiré Campois' poja toimik. Ta oli ühes hotellitoas Saint-Micheli bulvaril endale revolvrist kuuli pähe lasknud.

Ta kontrollis kuupäevi, aadresse, eesnimesid. Desiré Campois — see oli kindlasti vana Amorelle'i ärikaaslane, seesama, keda Maigret oli Orsenne'is näinud. Ta oli abiellunud kellegi Armand Tenissier'ga, ehitusettevõtja tütrega, kes oli nüüd surnud ja kellega tal oli kaks last, poeg ja tütar.

Ja Desiré poeg Roger oli end kahekümne kahe aastaselt tapnud.

Külastas mitme kuu vältel Ladina kvartali mängupõrguid ja kaotas suuri summasid.

Tütar oli abielus ja ühe lapse ema — küllap see oli seesama nooruk, kes oli olnud Orsenne'is oma vanaisaga kaasas.

Kas tütar oli ka surnud? Mis oli saanud tema mehest, kellestki Loriganist? Tema kohta polnud toimikus midagi.

«Kui läheks teeks õige ühe kannu, Lucas?»

Muidugi «Dauphine'i» õllesaali Kohtupalee taga, kus ta neid kannusid oli oma elus küll ja küll tühjendanud. Õhk lõhnas magusasti nagu küps puuvili. Aeg-ajalt tungisid läbi

tüüne kuumuse värsked tuulehood. Tore oli vaadata, kuidas kastmismasin asfaldile laiu märgi linte joonistas.

«Ega ei ole küll ilus pärida, patroon, aga ausalt öeldes ma küsiksin . . .»

«Et mis asja kallal ma õige sudin, ah? Mina küsin endalt sedasama. Ja pole sugugi võimatu, et ma tõmban endale täna öösel paraja kupatuse kaela. Ah näe, Torrence!»

Priske Torrence, kellele oli kohustuseks tehtud Mimile välja peilida, teadis, kust teda võiks leida, ning sai oma ülesandega kiiresti valmis.

«Kui ta pole paari viimase päeva jooksul jälle kohta vahetanud, patroon, siis te võite ta kätte saada Luna-Pargist, kus ta on loomataltsutaja käealune. Kann õlut!»

Ja siis tuli nende juurde Janvier, tubli Janvier — nad kõik olid tublid sel päeval, ja küll oli tore neid uuesti näha ja tore töötada nii nagu vanasti! — ja istus omakorda ümmarguse laua taha, millele oli kogunenud kena virnake kannualuseid.

«Mida te firma «Amorelle ja Campois» kohta täpsemalt teada tahate, patroon?»

«Kõike.»

«Oodake . . .» Ta tõmbas taskust paberilehe.

«Alustame vanast Campois'st. Tulnud kaheksateistkümneselt Dauphine'ist Pariisi. Kaval ja visa talupoeg. Algul töötas ta ühe ehitusettevõtja juures Vaugirard'i kvartalis, siis ühe arhitekti juures ja viimaks Villeneuve-Saint-Georges'is ka mingi ettevõtja juures. Seal ta kohtaski Amorelle'i.

Amorelle, sündinud Berrys, abiellus oma peremehe tütrega. Koos Campois'ga ostsid nad Pariisi lähedal Seine'i ääres maad ja rajasid sinna oma esimese liivakarjääri. See oli nelikümmend viis aastat tagasi . . .»

Lucas ja Torrence vaatasid mõnusa naeratusega oma endist patrooni, kes kuulas kulmukarva liigutamata. Ja mida kaugemale Janvier oma jutuga jõudis, seda enam oleks Maigret nagu oma endisaegset nägu tagasi saanud.

«Mul õnnestus kõik see teada saada ühe nende vana ametniku käest, kes on kuidagimoodi mu naise sugulane. Ma tunnen teda vaid nägupidi, aga paarist klaasist jätkus, et teda rääkima panna.»

«Jätka.»

«See on suurte ettevõtete tavaline lugu. Mõne aasta pärast oli «Amorelle ja Campois'l» oma pool tosinat liivakarjääri Ülem-Seine'il. Edasi, selle asemel et vedada liiva praamidega, ostsid nad algul laevu ja hiljem puksiire. Paistab, et

selle ümber tõusis suur kisa, sest see viis kaubalaevaomanikud pankrotti. Nende kontori ees Saint-Louis' saarel toimusid isegi protestimeeleavaldused. Nende kontor, tookord muidugi veel õige tagasihoidlik, oli sealsamas kus praegu, Amorelle'ile saadeti koguni ähvarduskirju. Tema aga jäi endale kindlaks, ja peagi kired vaibusid. Praegu on see hiigelettevõte. Üldiselt ju ei kujuta neid asju hästi ette, aga kui ma kuulsin, jäi suu ammuli. Liivakarjääridele lisandusid kivimurrud. Edasi said Amorelle'idest ja Campois'dest Roueni laevatehase osanikud ja nad lasksid seal puksiire ehitada. Nüüd on neil enamik aktsiaid vähemalt kümmekonnas ettevõttes, mis tegelevad laevaehituse, jõelaevanduse, kivimurrunduse, betoonitööstuse ja teedeehituse alal.»

«Aga Malikid?»

«Kohe nendestki. Mu tuttav rääkis ka nendest. Näib, et Malik Esimene . . .»

«Keda sa Esimeseks nimetad?»

«Seda, kes esimesena majja tuli. Oodake, ma vaatan märkmikust järele. Ernest Malik, Moulins'ist.»

«On niisugune.»

«Tema polnud hoopiski selle ala mees, ta töötas ühe tähtsa munitsipaalnõuniku sekretärina. Seal ta tutvus Amorelle'ide ja Campois'dega. Seoses mingisuguste hanketehingutega. Käsi peseb kätt . . . Ja ta abiellus Amorelle'i tütrega. See juhtus veidi pärast noore Campois' enesetappu. Too oli ka kuidagi mahhinatsioonidesse segatud ja tegi endale lõpu.»

Maigret, silmad poolvidukil, oli täiesti oma mõtteisse sulgunud. Lucas ja Torrence vahetasid uuesti pilke, rõõmustades, et nende ees on jälle endine komissar endise moega, nagu nad teda teadsid tema parimatelt päevadelt, piibupits pruntis huulte vahel, kaha paksu pöidla haardes, selg vimmas.

«See on umbkaudu kõik, patroon . . . Olles majas sees, tõi Ernest Malik teab kust sinna ka oma venna. Vend oli ameti poolest firmale veelgi kaugem — väidetakse, et ta teeninud vaid väikese kindlustusagendina Lyoni lähedal. See ei takistanud tal abiellumast Amorelle'i teise tütrega, ja sellest ajast kuuluvad vennad Malikid kõikidesse administratiivnõukogudesse. Oli ju nende firmas terve rida igasuguseid üksteisest sõltuvaid ühistuid. Paistab, et vanal Campois'l pole enam mingit sõnaõigust. Pealegi olevat ta teinud suure lolluse — müünud ära hulga aktsiaid, arvates, et ega need enam ei tõuse.

Ainukesena seisab neil veel tee peal ees vanaproua Amorelle, kes oma väimehi ei seedi, ja tema käes on, nii vähemalt

oletatakse, suurem osa mitmesuguste ühistute aktsiaid. Kontoris ollakse arvamusel, et ta võib oma väimeeste vihastamiseks jätta nad pärandist ilma, niivõrd kui seadus seda lubab.

Ja see on ka kõik, mida ma kuulsin.»

Telliti veel mõned kannud.

«Kas sa lõunatad koos minuga, Lucas?»

Nad sõid lõunat koos nagu vanal heal ajal. Seepeale istus Maigret bussi ja sõitis Luna-Parki. Seal aga jäi ta üpris nõutuks, kui ei leidnud Mimile'i loomapuuride juurest.

«Ta on kindlasti mõnes bistroos siin lähedal. Võib-olla «Sihverplaadis», võib-olla «Léonis» või koguni nurga peal tubakapoes.»

Viimases Mimile oligi ja Maigret pakkus talle sissejuhatuseks veini. Mimile oli ebamäärastes aastates, värvitute juustega mees, üks neist, keda elu on nagu münti kulutanud ja siledaks hõõrunud. Võimatu oli öelda, oli ta purjus või lihtsalt söömata, sest hommikust õhtuni oli ta pilk ühtemoodi uimane ja kõnnak ebakindel.

«Kuidas ma võin teile kasulik olla, patroon?»

Prefektuuris oli tema kohta toimik, pealegi üsna mahukas, aga ta oli juba mitmeid aastaid tagasi mõistuse pähe võtnud, ja nüüd ei ütelnud kunagi ära väikestest teenetest endistele vastastele Orfèvres'i kaldatänavalt.

«Kas sa võid ööpäevaks Pariisist välja sõita?»

«Juhul, kui ma leian üles poolaka.»

«Missuguse poolaka?»

«Ühe tuttava selli, kel on nii keeruline nimi, et see mitte meelde ei jää. Ta on kaua aega loomadega tegelnud ja võib ka minu loomi hooldada. Oodake, ma helistan. Enne aga rüüpame klaasikese, eks ole, patroon?»

Kaks napsi, kolm napsi, vahepeal lühikesed kõned kabiinis, ja viimaks teatas Mimile:

«Ma olen teie päralt!»

Kui Maigret talle seletas, mida talt nõutakse, oli Mimile'il nii totakas nägu peas, nagu oleks talle kepiga pähe kopsatud, ja ta pomises töllakil mokaga:

«Kae põrgut! Kae . . . Kui see poleks teie, kes seda minult nõuab, annaksin ma teid otsemaid Orfèvres'il üles. No on alles tööke, on alles tööke!»

«Kas sa said kõigest aru?»

«Justkui oleks saanud.»

«Kas sul on kõik, mis vaja?»

«Kõik ja rohkemgi! Nende asjadega ma olen kursis.»

Igaks juhuks kritseldas komissar mehele väikese plaani

paikkonna kohta, vaatas rongide sõiduplaani ja kordas veel kord täpselt juhtnööre.

«Kõik peab olema valmis kella kümneks, klaar? Te võite minu peale kindel olla. Kui te muidugist politseis asja sirgeks räägite, sest mine sa tea . . .»

Nad läksid ühele ja samale rongile veidi pärast kella nelja, aga nii, nagu nad teineteist ei tunnekski. Mimile, kes oli pagasisse pannud oma ülemuse vana jalgratta, läks maha peatus enne Orsenne'i.

Mõni minut hiljem astus rongitrepilt rahulikult alla Maigret ja jäi hetkeks omainimesena juttu puhuma raudteevahiga, kes täitis jaamaülema kohustusi.

Ta märkas õige pea, et maal on palavam kui Pariisis, ja see oli ka tõepoolest nii, sest orus valitses sel päeval lämmatav kuumus.

«Palun ütelge, selles bistroos siin ei tohiks vist kõige viletsam valge vein olla?»

Bistroo oli jaamast vaid viiekümne meetri kaugusel ja varsti istusidki mõlemad mehed laua ääres, esialgu valge veini pudeli taga ja hiljem väikeste napsiklaaside taga, mis üha kiirenevas tempos tühjenesid.

Tund hiljem oli selge, et raudteevahil tuleb sel ööl hea uni, mida Maigret temale just sooviski.

Mis puutus komissari endasse, siis tema oli osanud suurema osa oma napsist maha kallata ja oli üpris reibas, kui sammud Seine'i poole seadis ja hetk hiljem «Ingli» aiakesse astus.

Raymonde oli teda nii kiiresti taas nähes üllatunud.

«Kuidas perenaisega on?» küsis Maigret.

«Ta on ikka veel oma toas. Muuseas, teile tuli üks kiri. See toodi veidi pärast teie äraminekut. Võib-olla polnud rong veel läinudki. Kui ma poleks üksi olnud, oleksin ta teile jaama järele toonud.»

Ümbrik oli, nagu komme nõudis, musta randiga. .

Härra!

Olge nii kena ja lõpetage uurimine, mida ma Teilt palusin, olles depressiooniseisundis, mis muide on igati mõistetav, arvestades minu vanust ja üleelatud ränka kaotust.

Sellest tingitult võisin ma Teile nende valusate sündmuste kohta anda faktidele mittevastavaid seletusi ja kahetsen nüüd, et häirisin Teie puhkust.

Teie viibimine Orsenne'is muudab meie niigi raske olukorra veelgi komplitseeritumaks ja ma söandan lisada, et

ebadiskreetsus, millega Te minu poolt Teile usaldatud ülesande kallale asusite, ja küündimatus, millest Teie senine tegutsemine tunnistust annab, on äratanud minus soovi, et Te siit võimalikult kiiresti lahkuksite. Loodan, et Te suvatsete minust aru saada ega jätka niigi raskesti kannatava perekonna häirimist.

Oma mõtlematu visiidi ajal Meung-sur-Loire'i jätsin Teie lauale rahapaki kümne tuhande frangiga, mis oli mõeldud esialgsete kulutuste katteks. Lisan kirjale tšeki niisama suure summa peale ja palun lugeda asi lõpetatuks.

Tervitades Bernadette Amorelle.

See suur haraline käekiri oli ilmselt tema oma, aga stiil mitte ja Maigret pistis kirja ning tšeki taskusse, naeratades imelikult ja olles veendunud, et see loetud kirjatükk pärineb pigem Ernest Maliki kui vana daami sulest.

«Ma pean teile ka veel ütlema, et perenaine küsis nüüdsama, millal te kavatsete ära sõita.»

«Kas ta tõstab mind ukse taha?»

Tugeva kehaehitusega, kuid lõtvade vormidega priske Raymonde läks üleni punaseks.

«Ega ma seda ei tahtnud ütelda. Ainult et ta on haige, ja võtab aega, enne kui need hood . . .»

Maigret heitis pilgu nurka, kus seisid pudelid — peamised haigushoogude põhjustajad.

«Ja edasi?»

«Maja müüakse lähematel päevadel ära.»

«Juba jälle!» ironiseeris Maigret. «Ja kas on veel midagi, kallis Raymonde?»

«Ja ma palun teid minuga mitte tegelda. Mulle oleks meeldinud, kui ta ise oleks teile kõike seda rääkinud. Ta ütleb, et pole sobilik, kui ollakse üksinda mehega majas. Ta kuulis, et me sõime kahekesi köögis, ja tegi mulle etteheiteid.»

«Millal ta tahab, et ma ära läheksin?»

«Täna õhtul, hiljemalt homme hommikul.»

«Ja siin kandis ei ole ühtki teist võõrastemaja, eks ole?»

«Viie kilomeetri kaugusel on üks.»

«Olgu, Raymonde, homme hommikul vaatame seda asja.»

«Õhtuks aga pole mul midagi süüa, ja mul on keelatud . . .»

«Ma söön lüüsi juures.»

Ja seda Maigret ka tegi. Siin oli, nagu tavaliselt kõikide lüüside juures, väike laevameestele mõeldud toidu- ja joogipood. Lüüsikambris oli parajasti laevakaravan ja lastest

ümberpiiratud naised kasutasid aega ostude tegemiseks, samal ajal kui mehed kiiruga õllekannu kummutasid.

Kõik need inimesed seal töötasid Amorelle'ide ja Campois'de heaks.

«Palun andke mulle pool liitrit valget veini, jupp vorsti ja pool naela leiba,» küsis Maigret.

Tegu polnud siin mingi söögimajaga. Ta istus laua otsa ja jäi vaatama lüüsiväravate all tupruvat vett. Endistel aegadel vedasid rasked hobused aeglaselt lotja piki kallast ja väike paljajalgne plikake sammus mööda kaldaäärset teed ning ajas hobuseid pika madjakaga tagant.

Mõnel kanalil võis veel praegugi hobuseid näha, aga Ülem-Seine'ilt olid «Amorelle ja Campois» nad oma suitsevate puksiiride ja mootorpraamidega välja tõrjunud.

Vorst oli maitsev, vein kerge, veidi hapukas. Pood lõhnas kaneeli ja petrooli järele. Lüüsiväravad avanesid ja puksiir vedas enda järel reas lotje nagu kanapoegi kanalit mööda ülespoole ja lüüsivalvur tuli hetkeks Maigret' laua taha keelt kastma.

«Ma arvasin, et te sõidate täna õhtul ära.»

«Kes teile seda ütles?»

Valvur näis kergelt kohmetuvat.

«Noh teate, kui palju siin igasuguseid lugusid kuulda tuleb.»

Malik oli hakanud tagalat kindlustama. Ta ei raisanud aega. Kas polnud ta koguni isiklikult lüüsi juures käinud?

Maigret nägi eemal parkide roheluses Amorelle'ide ja Campois'de uhkete majade katuseid — vanaproua Amorelle'i maja, tema väimehe Ernest Maliki villat, mis oli kõige toretsevam, ja siis Campois' mäenõlval seisvat, rohkem maamehele kui soliidsele linnakodanikule sobivat elamut oma roosaks värvitud seintega. Jõe vastaskaldal oli aga härra Groux' vana lagunenud aadlimõis, mille omanik eelistas ennem pantida oma kinnisvara kui näha, kuidas tema metsad karjäärideks muudetakse.

Härra Groux oli muide siinsamas. Maigret nägi tema paljast pealage päikese käes, tema alatist khakivärvi riietust. Vanamees istus rohelises paadis, mis oli kinni kahe vaia vahel, ja õngitses.

Õhk seisis paigal, vesi oli peegelsile.

«Ütelge, teie vist peaksite neid asju teadma. Kas tänane öö tuleb kuupaisteline?»

«Oleneb, mis ajal. Kuu tõuseb pisut enne kesköödmetsa

tagant, mida te seal jõe ülemjooksu pool näete. Ta on esimeses veerandis.»

Maigret oli endaga üsnagi rahul, aga ta ei suutnud siiski leevendada kerget ängistust oma hinges, mis lahtumise asemel vähehaaval koguni süvenes.

Teda valdas igatsus. Ta oli veetnud terve tunni Orfèvres'i kaldatänaval, oli olnud koos meestega, keda ta läbinisti tundis ja teadis ja kes teda endiselt patrooniks kutsusid, aga ikkagi . . .

Mida nad võisid omavahel pärast tema lahkumist rääkida? Et ta igatseb ilmselt oma endise töö järele, et ta pole praegu hoopiski nii õnnelik seal maal, kui ta välja näidata püüab! Ega ta asjata haaranud kinni esimesest võimalusest leidmaks taas endisaegseid muljeid. Nüüd oli ta aga lihtsalt asjaarmastaja, asjaarmastaja, ja muud ei midagi.

«Kas veel üks klaas?»

Lüüsivalvur ei vaielnud vastu. Tal oli harjumus iga lonksu järel käisega üle suu tõmmata.

«Kas mitte noor Malik, Georges-Henry, ei käinud teie pojaga tihtipeale koos kalal?»

«Käis küll, härra.»

«Talle õngitsemine meeldib, kas pole?»

«Jah, ta armastab vett, armastab metsa ja loomi.»

«Tore poiss!»

«On küll. Ei pea uhkeks. Kui te oleksite näinud neid koos noore preiliga. Sageli sõitsid nad süstaga jõge mööda alla. Mina soovitasin neil läbi lüüsi minna, kuigi see paatidele pole tavaliselt ette nähtud. Nemad aga ei tahtnud. Kandsid oma süsta ise. Tagasi tulid tihtipeale hilja õhtul.»

Maigret'l oli öö hakul, õigemini kesköö paiku ees üks ebameeldiv toiming. Ja siis juba paistab, on ta eksinud või mitte, kas ta on üks vana tobu, kes on errumineku ära teeninud, või kõlbab ta veel millekski.

Ta maksis arve ja läks piipu tõmmates mööda kallast lonkima. Oodata tuli kaua. Tundus, nagu poleks päikesel sel õhtul üldse kavas looja minna. Virdav jõgi voolas aeglaselt ja tasakesi ning vee kohal lendlevad kihulased ahvatlesid kalu veest välja hüppama.

Näha polnud kedagi, ei vendi Malike ega nende teenijaid. Sel õhtul oli kõik nagu välja surnud, ja veidi enne kella kümmet, jättes selja taha «Ingli», kus olid valged vaid Jeanne'i ja köögi aken — seal askeldas veel Raymonde —, seadis komissar nagu eilegi sammud raudtee poole.

Valge vein oli oma töö teinud, sest raudteevalvurit oma

ukse ees postil polnud. Maigret võis märkamatult tema nina alt läbi minna ja mööda tammi edasi kõndida.

Sarapuupõõsastest kardina taga, umbes sealsamas, kus ta eile õhtul oli olnud, leidis ta Mimile'i. Too seisis rahulikult harkisjalu, kustunud sigaret hambus, niisuguse moega, nagu oleks ta värsket õhku hingamas.

«Ta pole veel tulnud?»

«Ei ole.»

Nad jäid vaikides ootama. Aeg-ajalt sosistasid nad teineteisele kõrva mõne sõna. Nagu eilegi, oli Bernadette Amorelle'i aken lahti ja võis näha, kuidas vana daam hämaralt valgustatud toas ringi kõndis.

Kell pool üksteist ilmus Maliki parki mehe siluett ja asjad edenesid täpselt nii nagu eelmisel õhtul. Kompsu kandva mehe kannul tulid koerad ja saatsid teda ülemise koertemaja ukseni. Mees läks sisse ja jäi sinna tublisti kauemaks kui eile, siis pöördus lõpuks villasse tagasi, kus üks teise korruse aken kohe valgeks lõi. Aken avanes korraks ja varbluugid tõmmati kinni.

Koerad hulkusid enne magamaheitmist pargis ringi ja nuuskisid müüri ääres, haistes kindlasti võõraste lähedust.

«Noh, kas hakkan peale, patroon?» sosistas Mimile.

Üks dogi tõstis koonu, valmis haukuma hakkama, aga Luna-Pargi mees oli juba visanud tema poole midagi, mis tuhmi mütsuga maha kukkus.

«Tahaks loota, et nad pole paremini õpetatud, kui ma arvan,» pomises Mimile. «Aga ega ma seda kardagi, sest niisugust sorti härrased ei oska koeri kasvatada, ja kui neile antaksegi hästi õpetatud loom, keeravad nad ta varsti kihva.»

Tal oli õigus. Koerad tiirutasid neile visatud kamaka ümber. Pinevil Maigret oli lasknud oma piibu kustuda. Viimaks sai üks koertest lihatüki hammaste vahele ja sikutas seda, kuna teine kadedusest ähvardavalt lõrises.

«Siin jätkub teile mõlemale!» naeris Mimile, ja viskas teise tüki. «Ärge kakelge, mu tallekesed!»

Ei kulunud viit minutitki, kui need valged loomad tuimalt ringi tammuma hakkasid ja siis jõuetult küljeli kukkusid. Sel hetkel ei tundnud Maigret end kuigi hästi.

«Tegu tehtud, patroon. Kas lähme?»

Õigem oli oodata, kuni veelgi pimedamaks läheb ja kõik tuled kustuvad. Mimile aga ei kärsinud oodata.

«Kohe tõuseb kuu, ja siis on hilja.»

Mimile oli kaasa toonud köie, mille ta oli juba müüri ääres kasvava noore saare külge sidunud.

«Oodake, ma lähen esimesena.»

Müür oli veidi üle kolme meetri kõrge, aga täiesti sile, ilma ühegi nukita.

«Seestpoolt tagasi ronida on palju raskem, kui just selles neetud aias mõnd redelit ei leidu. Vaadake! Seal kõrvalteel on üks käru. Lükkame selle vastu seina, siis on meil tast abi.»

Mimile oli söakas ja lõbus, nagu ikka inimene, kes on oma elementi sattunud.

«Kui mulle oleks keegi ütelnud, et ma teen niisugust trikki koos teiega . . .»

Nad läksid endisaegse koertemaja või talli juurde, mis oli ühekorruseline telliskivihoone, tsementeeritud, võrega ümbritsetud õuekesega.

«Taskulampi pole vaja,» sosistas Mimile lukku katsudes.

Uks oli lahti ja näkku lõi läppunud õlgede lõhn.

«Sulgege uks! Kuulge, mulle tundub, et siin sees pole kedagi!»

Maigret süütas taskulambi ja nad ei näinud enda ümber mitte midagi peale vanade trengide, roheliseks tõmbunud rakmete konksu otsas, maas vedeleva piitsa, heinte ja tolmuste õlgede.

«Ta on all,» ütles Maigret. «Siin peab olema kas luuk või midagi seesugust.»

Maksis neil vaid õled laiali lükata, kui tõepoolest tuli nähtavale tugev rautatud luuk, mis oli kinni vaid riiviga. Kui Maigret seda aeglaselt lahti lükkas, tõmbus tal süda rinnus kokku.

«Mida te veel ootate?» sosistas Mimile.

Ei midagi. Ja ikkagi polnud ta juba aastaid tundnud sellist erutust.

«Ehk tahate, et mina avan?»

Ei. Ta tõstis luugi üles, keldrist ei kostnud ainsatki heli, aga ometi tajusid nad selgesti, et seal on keegi.

Äkitselt valgustas taskulamp mustendavat ruumi nende all, valguskiired libisesid üle kellegi näo, üks kogu hüppas kõrvale.

«Olge rahulik,» lausus Maigret poolihääli.

Ta püüdis suunata valguskiirt kujule, mis liikus nagu puuris loom ühest seinast teise. Ta kordas masinlikult:

«Ma olen teie sõber.»

Mimile küsis:

«Kas ma lähen alla?»

Alt kostis hääl:

«Kui keegi peaks mind puutuma!»

«Oh ei! Ei! Teid ei puutu keegi.»

Maigret rääkis ja rääkis nagu unes, või koguni nii, nagu rahustatakse halba und näinud last. Ja kõik see oligi nagu halb uni.

«Olge rahulik. Me laseme teid kohe välja.»

«Aga kui ma ei tahagi välja saada?»

Viirastuste käes piinelnud poisi närviline, kile hääl.

«Ma lähen?» pani uuesti ette Mimile, kes tahtis asja kiiremini lõpetada.

«Kuulake, Georges-Henry! Ma olen teie sõber. Ma tean kõik.»

Ja see oli äkki nagu võluvõti muinasjutust. Poiss jäi sealsamas paigale. Mõni hetk valitses vaikus, siis küsis ta muutunud, umbuskliku häälega:

«Ja mida te teate?»

«Kõigepealt tuleb siit minema minna, noormees. Ma vannun, et teil pole midagi karta.»

«Kus mu isa on? Mis te olete temaga teinud?»

«Teie isa on oma toas voodis muidugi.»

«See pole tõsi!»

Poisi häälest kostis kibestust. Teda peteti. Ta oli peaaegu kindel, et teda peteti ka nüüd, nagu teda oli alati petetud. Komissar, kes oli juba kannatust kaotamas, taipas tema hääletoonist selle painajaliku mõtte olemasolu.

«Teie vanaema rääkis mulle kõik ära.»

«Pole õige!»

«Tema oligi see, kes mulle järele tuli ja . . .»

Poiss lausa karjus:

«Tema ei tea midagi! Ainult mina, kes ma . . .»

«Tasa! Uskuge mind, Georges-Henry! Tulge! Kui te olete siit väljas, siis räägime rahulikumalt.»

Kas õnnestub teda veenda? Vastasel korral tuleb alla tema urgu minna, tegutseda julmalt, võtta ta kinni ja teha ta jõuetuks. Võib-olla hakkab ta koguni peksma, küünistama, hammustama nagu noor hirmunud loom.

«Ma lähen alla?» kordas Mimile, kes ei pidanud enam vastu ja vaatas aeg-ajalt hirmunult ukse poole.

«Kuulake, Georges-Henry. Ma olen politseist.»

«See asi ei puutu politseisse. Ma vihkan politseid! Ma vihkan politseid!»

Ta vakatas. Mingi mõte oli talle pähe torganud ja ta jätkas teise tooniga:

«Kui te tõesti oleksite politseist, siis te oleksite . . .» Ja ta

kiljus uuesti: «Jätke mind rahule! Jätke mind rahule! Käige minema! Te valetate. Te teate küll, et te valetate! Minge ütelge mu isale . . .»

Sel hetkel kostis hääletult avanenud ukse poolt raiuvalt:

«Andestage, kui ma teid segan, härrased.»

Maigret' lambivalgus langes Ernest Maliki kogule, kes seisis täies rahus nende ees, suur revolver käes.

«Ma arvan, vaene Jules, et mul on õigus maha kõmmutada nii sind kui su kaaslast.»

Alt kostis, kuidas poisil hambad hirmust plagisesid.

VI. MIMILE JA TEMA VANG

Vähimatki imestust väljendamata pöördus Maigret aeglaselt tulnuka poole ega teinud temale sihitud revolvrit nägemagi.

«Too poiss sealt välja,» ütles ta kõige tavalisema häälega, inimesena, kes on tulemuseta oma kohust täitnud ja palub nüüd teisel omakorda proovida.

«Kuule, Maigret,» alustas Malik.

«Mitte praegu. Mitte siin. Kohe ma kuulan, mis sul mulle on öelda.»

«Kas sa taipad nüüd ise ka, kuivõrd sa omadega vahel oled?»

«Ma ütlesin sulle, et too poiss välja. Sa ei söanda? Mimile, mine alla.»

Alles selle peale lausus Ernest Malik kuivalt:

«Sa võid välja tulla, Georges-Henry.»

Poiss ei liigutanudki.

«Kas sa kuuled, mis ma sulle ütlesin? Tule välja! Piisab sellest karistusest.»

Maigret võpatas. Ah siis seda püütakse teda uskuma panna? Et see kõik on vaid karistus . . .

«Sa pole eriti osav, Malik.»

Alla kummardudes ütles Maigret rahuliku ja lahke häälega:

«Te võite nüüd tulla, Georges-Henry. Ärge kartke enam kedagi. Ei oma isa ega ka kedagi teist.»

Mimile ulatas noorukile käe ja aitas tal üles ronida. Georges-Henry hoidis end kookus, hoidudes isale otsa vaatamast ja valitsedes parajat põgenemismomenti.

Seda oli Maigret ette näinud. Ta oli kõike ette näinud,

isegi Maliki ootamatut ilmumist. Ja Mimile oli temalt nende olukordade puhuks ka vastavad korraldused saanud, mida tal jäi nüüd vaid täita.

Nendel neljal polnud seal selles vanas koertemajas enam midagi teha ja Maigret hakkas esimesena ukse poole liikuma, panemata tähele Maliki, kes tal tee tõkestas.

«Majas on meil mugavam rääkida,» tähendas Maigret.

«Ah sa tahad veel rääkida?»

Komissar kehitas õlgu. Mimile'ist mööda minnes jõudis ta saata talle pilgu, mis tähendas:

«Ole ettevaatlik!»

Tehtud plaan eeldas delikaatsust ja vähimgi väärsamm võis kõik ära rikkuda. Nad väljusid üksteise järel, Georges-Henry viimasena. Ta otsekui libistas end välja, püüdes mitte isa lähedale sattuda. Nad sammusid neljakesi mööda alleed, aga nüüd ilmutas Malik mõningat rahutust. Öö oli pime. Kuu polnud veel tõusnud. Maigret oli kustutanud taskulambi.

Oli jäänud ainult sadakond meetrit. Mida see poiss siis veel ootas? Kas ekskomissar polnud viimati oma arvestustes eksinud?

Oli tunda, et keegi ei söanda rääkida, et keegi ei taha võtta endale vastutust selle eest, mis pidi toimuma.

Veel kuuskümmend meetrit. Veel minut, ja kõik on juba hilja, ning Maigret oleks tahtnud Georges-Henryd küünarnukiga müksata, et teda tardumusest äratada.

Kakskümmend meetrit... kümme meetrit... Tuli leppida olukorraga. Mida hakkavad nad neljakesi peale selles majas, mille valge fassaad pimedusest esile tõusis?

Viis meetrit. Liiga hilja! Aga ei! Georges-Henry osutus ettenägelikumaks kui Maigret ise, sest ta oli arvestanud: maja juurde jõudes peab isa teistest ette minema ja ukse avama.

Täpselt samal silmapilgul tegi ta hüppe kõrvale, ja hetk hiljem oli kuulda rohu sahinat ja pargipõõsaste praksumist. Mimile ei maganud momenti maha ja tormas talle järele.

Malik kaotas vaid sekundi, aga sellest piisas. Tema esimene reaktsioon oli tõsta revolvritoru tsirkusemehe suunas. Ta oleks tulistanud, aga enne, kui ta jõudis päästikule vajutada, lõi Maigret talle käsivarre pihta ja relv kukkus maha.

«Niiviisi siis,» ütles komissar rahuldustundega.

Ta ei vaevunud revolvrit maast üles tõstma, vaid lõi selle jalaga teele. Ernest Maliki aga takistas ilmselt eneseuhkus seda teha. Ja pealegi milleks?

Nende kahe vahelist mängu ei saanud üks revolver enam kuidagi mõjutada.

Järgmised hetked olid Maigret'le väga erutavad, just sellepärast, et ta oli neid ette näinud. Öö oli nii vaikne, et võis juba kaugelt kuulda kahe inimese, tagaaetava ja tagaajaja samme. Malik ja Maigret kuulatasid teraselt. Polnud raske taibata, et Mimile on poisil kannul.

Nad pidid olema jooksnud juba kõrvalparki, kust nad ilmselt suundusid jõeäärsele teele.

«Niiviisi siis,» kordas Maigret, kui jooksusammud olid sedavõrd kaugenenud, et neid enam kuulda polnud. «Läheksime ehk sisse?»

Malik pööras võtit, mille ta oli juba enne lukuauku jõudnud panna, ja sisenes. Ta vajutas lülitile, elekter lõi põlema ja nad nägid valge hommikumantliga majaprouat trepikäänakul seismas.

Ta vaatas mehi suurte imestunud silmadega ega osanud midagi öelda. Tema mees ühmas pahaselt:

«Mine magama!»

Nad olid kahekesi Maliki kabinetis ja Maigret hakkas püsti seistes ja oma vastasele põgusaid rahulolevaid pilke heites piipu toppima. Malik kõndis, käed seljal, toas edasi-tagasi.

«Kas sul poleks õigem politsei poole pöörduda?» küsis vaguralt Maigret. «Niisugust võimalust enam ei tule. Koerad mürgitatud. Tungimine sinu valdustesse, sissemurdmine... Sa võid koguni väita, et leidis aset röövimiskatse... Pealegi öösel... See lõhnab sunnitöö järele. Lase käia, Malik, telefon on käeulatuses. Teata Corbeil' sandarmeeriasse, ja nad on kohustatud mind arreteerima... Miks sa seda ei tee? Mis takistab sind tegutsemast, nagu sa sooviksid?»

Sinatamine komissarile enam raskusi ei teinud, otse vastupidi, aga see kõlas nüüd hoopis teisiti kui Maliki suus nende esimesel kohtumisel. Niisugust sinatamist kasutas komissar meelsasti oma «klientide» kõnetamisel.

«Nähtavasti ei taha sa teistele teatavaks teha, et sa oma poega keldris kinni hoidsid? See on ju sinu isaõigus. Õigus karistada. Kui palju kordi mind ähvardati lapsepõlves keldrisse panna!»

«Jääksid ehk vait?»

Ta jäi Maigret' ette seisma ja vaatas teda üksisilmi, püüdes tema näost lugeda, mis ta sõnade taga tegelikult peitub.

«Mida sa õieti tead?»

«Viimaks ometi küsimus, mida ma ootasin.»
«Mida sa tead?» päris Malik uuesti kannatamatult.
«Mis see on, mida sa kardad, et ma tean?»
«Ma palusin sind eelmine kord end minu asjadesse mitte segada.»
«Ja mina keeldusin.»
«Ma ütlen sulle teist ja viimast korda . . .»
Aga juba raputas Maigret pead.
«Ei . . . Nüüd on see võimatu.»
«Sa ei tea mitte kui midagi.»
«Mida sa siis sellisel juhul kardad?»
«Sa ei saagi midagi teada . . .»
«Siis ei sega ma ju sind üldse.»
«Poiss juba midagi ei räägi. Ma tean, et sa loodad tema peale.»
«Kas see on kõik, mis sul mulle öelda on, Malik?»
«Ma palun sind siiski mõtelda. Äsja ma oleksin võinud sind maha kõmmutada, ja ma hakkan juba kahetsema, et ma seda ei teinud.»
«Võib-olla sa jätsid selle tõepoolest asjata tegemata. Hetke pärast, kui ma lahkun, jõuad sa mulle veel kuuli selga saata. Tõsijutt, poiss on praegu juba kaugel ja ta pole üksi. Niisiis ma lähen! Ma tahan magada. Ja helistada sa siis ei kavatse? Ega kaevata? Ka mitte sandarmeeriasse teatada? On see su kindel otsus?»
Ta sammus ukse poole.
«Head ööd, Malik.»
Hetkel, kui Maigret oli juba halli astumas, mõtles ta ümber, pöördus tagasi ja lausus kivistunud näo ja raske pilguga:
«Vaata, ma tajun, et see, mis ma avastan, on niivõrd jõle, niivõrd räpane, et ma hakkan juba kahtlema, kas mul on jõudu jätkata.»
Ta läks tagasi vaatamata minema, lõi välisukse valjusti enda järel kinni ja astus värava poole. See oli lukus. Olukord oli halenaljakas, ta oli seadusevastaselt eravaldustes, ilma et keegi oleks temast hoolinud.
Maliki kabinetis põles veel tuli, aga ta ei kavatsenudki tulla oma vaenlast välja saatma.
Kas ronida üle tagumise müüri? Täiesti üksi. Maigret polnud oma osavuses eriti kindel. Või otsida teerada, mis viib Amorelle'ide parki, et ehk sealne värav ei ole lukus?
Õlgu kehitades läks ta aedniku maja juurde ja koputas vaikselt uksele.

«Kes seal on?» küsis seest unine hääl.
«Härra Maliki sõber. Palun tehke mulle värav lahti.»
Ta kuulis, kuidas vana mees püksid jalga tõmbas ja puukingi otsis. Paotati ust.
«Kuidas on võimalik, et te pargis olete? Kus koerad on?»
«Ma arvan, et nad magavad,» pomises Maigret. «Kui nad just surnud ei ole.»
«Ja härra Malik?»
«Ta on oma kabinetis.»
«Tal on ju ometi värava võti.»
«Võimalik. Aga ta oli nii ametis, et ei mõtelnud sellele.»
Aednik läks porisedes ees, vahetevahel ümber pöördudes ja öisele külalisele rahutuid pilke heites. Niipea kui Maigret muutis sammude rütmi, võpatas mees, nagu oleks kartnud saada võmmu kuklasse.
«Tänan teid, tubli mees.»
Maigret läks rahulikult «Inglisse». Ta loopis kivikesi vastu Raymonde'i akent, et see ärkaks ja teda sisse laseks.
«Mis kell on? Ma arvasin, et te ei tulegi enam. Alles ma kuulsin kedagi siit mööda jooksmas. See ei olnud siis teie?»
Maigret kallas endale ise veini ja läks magama. Kell kaheksa, habe aetud, kohver käes, istus ta Pariisi rongile. Kell pool kümme, kui ta oli joonud kohvi ja söönud sarvesaia ühes vaikses baaris, astus ta sisse Orfèvres'ile.
Lucas oli raportiga šefi kabinetis. Maigret seadis end sisse oma vanasse kohta avatud akna all ja üks Amorelle'i ja Campois' puksiir sõitis just parajasti Seine'il, andes enne Cité silla alla jõudmist kaks korda pikalt sireeni.
Kell kümme astus sisse Lucas, paberid käes, ja pani need lauanurgale.
«Te olete siin, patroon? Ma arvasin, et te läksite tagasi Orsenne'i.»
«Ega mulle ei ole täna hommikul helistatud?»
«Siiamaani mitte. Kas te ootate kõnet?»
«Tuleks hoiatada telefonisti, et ta minuga kohe ühendaks, ja kui mind kohal ei ole, siis võtaks ise teate vastu.»
Ta ei tahtnud end näidata närvilisena, aga üks piip järgnes teisele ebahariliku kiirusega.
«Tee oma tööd edasi ja ära pane mind tähele.»
«Täna pole midagi põrutavat. Üks pussitamine Delambre'is.»
Igapäevane sigin-sagin. Oh kui hästi ta seda tundis. Ta võttis pintsaku seljast, nagu ta oli teinud siis, kui see siin oli tema teine kodu. Ta käis kabinettides, surus endistel

kolleegidel kätt, oli viivu mõne ülekuulamise või telefonikõne juures.

«Ärge laske end segada, poisid.»

Kell pool kaksteist läks ta Torrence'iga alla klaasi veini jooma.

«Tead, ma tahaksin, et sa mulle midagi välja kougiksid. Tegu on ikka Ernest Malikiga. Mul oleks vaja teada, kas ta on mängur. Või kas ta on seda kunagi nooruses olnud. Peaks ju olema võimalik leida kedagi, kes teda kakskümmend, kakskümmend viis aastat tagasi tundis.»

«Küllap ma leian, patroon.»

Kolmveerand kaksteist. Keegi polnud talle helistanud ja Maigret' õlad hakkasid longu vajuma ja kõnnak muutus ebakindlamaks.

«Paistab, et ma olen paska kokku keeranud!» heitis ta Lucas'le, kes tegeles oma igapäevaste asjadega.

Iga kord, kui kabinetis kostis telefonihelin, võttis ta ise toru. Lõpuks, mõni minut enne keskpäeva, nimetati tema nime.

«Siin Maigret . . . Kus sa oled? . . . Kus tema on?»

«Ivrys, patroon. Ma pean kiiresti tegema, ma kardan, et ta kasutab juhust. Tänava nime ei tea. Polnud aega vaadata. Väike hotell. Neljakorruseline maja, alumine korrus on pruuniks värvitud. «Minu Burgundia». Otse vastas on gaasivabrik.»

«Mida ta teeb?»

«Ei tea, ma arvan, et magab. Ma jooksen, on kindlam.»

Maigret astus Pariisi ja selle eeslinnade kaardi juurde.

«Kas sa, Lucas, tead Ivrys üht gaasivabrikut?»

«Mulle tundub, et ta on siin jaamast pisut edasi.»

Mõni minut hiljem istus Maigret juba lahtises taksos ja sõitis Ivry suitsevate korstnate poole. Tal tuli mõni aeg gaasivabrikut ümbritsevatel tänavatel tiirutada, kuni ta lõpuks nägi tagasihoidlikku hotelli, mille alumine korrus oli tumepruuni värvi.

«Kas ma jään teid ootama?» küsis juht.

«Arvan, et oleks parem küll.»

Maigret astus restorani, kus töölised, enamasti välismaalased, sõid linadeta marmorlaudadelt. Ninna lõi tugev raguu ja odava punase veini lõhn. Priske, musta kleidi ja valge põllega ettekandja laveeris laudade vahel, kandes uskumatul hulgal suupisteid paksudel hallikatel fajansstaldrikutel.

«Kas te otsite inimest, kes käis hiljaaegu helistamas? . . .

Ta palus teil minna neljandale korrusele. Minge siit uksest.»

Kitsas kritseldatud ja kraabitud seintega koridor. Trepp oli pime, valgust tuli vaid väikesest aknast kolmandal korrusel. Kui tal oli see korrus selja taga, märkas ta paari jalgu.

See oli Mimile, kes istus viimasel trepiastmel, süütamata sigaret suus.

«Andke mulle kõigepealt tuld, patroon. Mul polnud aega isegi tikke küsida, kui ma all helistamas käisin. Ma pole eile õhtust peale suitsetada saanud.»

Tema heledates silmades sähvatas nii lõbus kui ka kaval tuluke.

«Kui te tahate, teen ka teile siia veidi ruumi.»

«Kus ta on?»

Koridorist paistis neli samasugust tumepruuni ust, nagu oli alumine korrus väljast. Neile olid lohakalt maalitud numbrid: 21, 22, 23, 24.

«Ta on kahekümne esimeses. Mina olen kahekümne teises. Naljakas, eks? Nagu meelega! Kakskümmend kaks! — «Ettevaatust, võmmid!»[1]»

Mimile tõmbas ahnelt suitsu, tõusis, ringutas.

«Ehk on teil tahtmist minna minu konkusse . . . Ainult ma hoiatan, et seal ei lõhna kuigi hästi ja kõrgust pole ka teab kui palju. Kuna ma olin üksi, pidasin õigemaks tal siin tee peal ees olla, mõistate?»

«Kuidas sa said helistamas käia?»

«See'p see on. Hommikust peale ma ootasin võimalust. Me oleme ju siin juba kenakene aeg olnud. Kella kuuest hommikul.»

Ta avas 22. numbri ukse ja Maigret nägi mustaks värvitud raudvoodit, mida kattis inetu punakas päevatekk, õlgpõhjaga tooli ja ümmargust lauda, millel oli silmapesukauss, ilma kannuta. See oli mansardkorrus ja mõne sammu kaugusel uksest tuli juba kummarduda.

«Lähme koridori tagasi, sest ta on väle nagu angerjas. Ta püüdis hommikul kaks korda jalga lasta. Ma hakkasin koguni kartma, kas ta äkitselt katuste kaudu ei saa varvast visata, aga vaatasin järele, et see on võimatu.»

Vastas oli gaasivabrik söest mustade hoovidega. Mimile'i jume oli hall ja väsinud nagu ikka inimesel, kes pole maganud ega pesnud.

---

[1] Žargoonis kasutatav märguanne. — Tõlkija.

«Trepil on isegi parem. Lehkab vähem. Siin nagu midagi roiskuks, nagu haiseksid vanad haavasidemed.»

Georges-Henry kas magas või teeskles magamist, sest kõrva vastu ust surudes polnud toast mitte mingit häält kuulda. Mehed seisid trepil ja Mimile, tõmmates suitsu suitsu järel, et vahelejäetut tasa teha, seletas:

«Esiteks sellest, kuidas mul õnnestus teile helistada. Ma ei tahtnud lahkuda varitsuspostilt, nagu teil öeldakse. Aga teisest küljest me leppisime ju kokku, et ma teatan, kuidas asjalood on. Hommikul, nii üheksa paiku, läks üks naine kahekümne neljandast alla. Ma mõtlesin teda paluda, et ta teile helistaks või Orfèvres'ile sõna viiks. Ainult et siin ei oleks vist olnud ohutu politseist rääkida ja mind oleks võib-olla minema kupatatud.

«Parem on oodata mõnd teist juhust, Mimile,» arutasin ma endamisi, «praegu pole veel aeg lokku lüüa.»

Kui ma nägin ka kahekümne kolmandast üht tüüpi välja tulemas, taipasin ma kohe, et see on poolakas. Poolakaid ma tunnen. Ma pursin üksjagu nende keeltki.

Ma hakkasin temaga rääkima. Ta oli õnnelik, kui kuulis, mis siis, et vigast, aga ikkagi oma keelt. Ma luuletasin talle kokku loo linnukesest, kes on seal toas ja tahab jalga lasta. Ühesõnaga, ta oli nõus valvama need mõned minutid, mis ma helistamas käisin.»

«Oled sa kindel, et poiss on ikka veel seal sees?»

Mimile heitis talle kavala pilgu, tõmbas taskust pintsetid ja võttis lukuaugus seespool oleva võtme otsa nende vahele.

Ta andis Maigret'le märku tulla vaikselt ukse juurde ja keeras uskumatult sujuva liigutusega võtit ning paotas ukse.

Komissar küünitas vaatama ja nägi kõrvaltoaga täpselt sarnanevat, lahtise aknaga tuba, kus täies riides noormees põiki üle voodi magas.

Päevselge, et magas. Ta magas, nagu temavanused veel magavad, nägu lõtv ja lapselikult pehme, suu poolavatud. Ta polnud kingi jalast võtnud ja üks jalg rippus üle voodiääre.

Niisama ettevaatlikult sulges Mimile ka ukse.

«Nüüd ma räägin teile, kuidas see kõik oli.

Te andsite mulle hiilgava idee jalgratas kaasa võtta. Ja paha polnud ka mõte mul seda ülesõidukohta peita.

Te ju mäletate, kuidas ta galopis minema pani. Tõeline jänes. Ta tegi pargis haake ja põrutas läbi põõsaste, lootuses mind maha raputada.

Oli niisugune hetk, kus me pugesime teineteise järel läbi heki ja ma kaotasin ta silmist. Müdina järgi ma mõistsin, et ta jookseb ühe maja poole. See polnud mitte päris maja, vaid nagu mingi küün, kust ma nägin teda jalgrattaga välja tulevat.»

«See oli tema vanaema villa juures,» täpsustas Maigret. «Nähtavasti oli see naistejalgratas, onutütar Monita oma.»

«Jah, tõepoolest naistejalgratas. Ta kargas sadulasse, aga pargiteedel ei saanud ta kiiresti sõita ja ma püsisin tal kannul. Ei julgenud aga temaga veel rääkida, sest ei teadnud, kuidas teie pool lood on.»

«Malik tahtis sind tulistada.»

«Seda ma arvasin. Imelik, aga mul oli niisugune eelaimus. Isegi niivõrd, et ma jäin hetkeks, võib-olla vähem kui sekundi, liikumatult seisma, nagu oleksin lasku oodanud. Lühidalt — me ekslesime jälle pimedas ja nüüd lükkas ta jalgratast käekõrval. Ta tiris selle üle ühe teise heki. Me sattusime rajale, mis viis Seine'i äärde. Ka seda mööda ei saanud ta kiiresti sõita. Suurel jõeäärsel teel oli teine asi ja ma jäin seal kenakesti maha, aga tõusul enne jaama võtsin ma järele.

Ta võis olla õige rahulik, sest kus tema teadis, et minu jalgratas on sealt natuke maad edasi.

Vaene poiss! Ta väntas täiest jõust. Ta oli kindel, et pääseb minu käest, see oli selge.

Nojah, ja nii ma siis kahmasin ülesõidukohalt oma ratta, tegin spurdi, ja momendil, kus ta seda kõige vähem ootas, veeresin tema kõrvale nagu ei midagi.

«Ära karda, mehike!» ütlesin ma talle.

Ma tahtsin teda rahustada. Ta oli lausa arust ära. Ta väntas, mis suutis, ja hakkas hingeldama.

«Ma ütlesin sulle, et ära karda... Sa ju tead komissar Maigret'd, eks ole? Ta ei soovi sulle halba, otse vastupidi.»

Aeg-ajalt pöördus ta minu poole ja kähvas mulle tigedalt:

«Jätke mind rahule!»

Ja edasi, juba pisarad kurgus:

«Ma ei ütle teile niikuinii midagi!»

Mul oli tast kahju, uskuge mind. Niisugune töö pole minu maitse. Asi läks niikaugele, et ühel langusel, suurel maanteel, täpselt ei tea, kus, tegi ta järsu pöörde ja kukkus asfaldile, nii et ma kuulsin sõna otseses mõttes tema pead kõlisemas.

Tulin jalgrattalt maha, tahan teda üles aidata, aga tema on juba sadulas, metsikum kui enne.

«Oota, noormees! Sa teed endale häda. Sa ei kaota midagi, kui me sutsu räägime, eks ole? Ma pole sinu vaenlane.»

Korraga panin tähele, et ta juhtraua kohale kummardudes midagi õiendab, aga ma ei saanud aru, mis ta teeb, kuigi kuu oli tõusnud ja oli üsna valge.

Pressisin lähemale, olin temast veel ainult umbes meeter maad taga, kui nägin tema kätt tõusmas. Kummardusin, ja jumalale tänu! See väike kaabakas viskas mind heast peast mutrivõtmega, mille oli jalgrattakotist võtnud. See lendas otsaesisest sõrme kauguselt mööda.

Nüüd tundis ta veelgi suuremat hirmu, sest ta arvas, et ma vihastan ja tahan talle kätte maksta. Mina aga rääkisin ühtesoodu. Oleks üsna naljakas, kui saaksin teile kõik ümber jutustada, mis ma talle seal öösel kokku rääkisin.

«Sa peaksid aru saama, et sul ei õnnestu mind maha raputada. Muuseas mul on korraldus. Lähed, kuhu sa lähed, ikka olen sul sabas... Ma pean komissarile aru andma. Kui ta ise kohale tuleb, siis pole enam minu asi...»

Ühel teeristil eksis ta vist teelt ja me hakkasime Pariisist hoopistükkis eemalduma. Kui me olime sõitnud läbi jumal teab kui mitme kuuvalgusesse uppuva küla, jõudsime Orléans'i maanteele. Kujutage ette, missuguse ringi me tegime! Edasi Fontainebleau maanteele!

Lõpuks sai ka tema jõud otsa ja ta aeglustas sõitu, aga ei rääkinud ikka veel minuga ja ei vaadanud isegi minu poole.

Hakkas koitma ning me jõudsime Pariisi eeslinna. Seal läks asi jälle kibedaks, sest ta võttis nõuks keerutada mööda vaikseid kõrvaltänavaid, et mind maha raputada.

Ta pidi olema surmani väsinud. Näost oli ta täiesti plass, silmaäärad punased. Sadulas püsis ta veel vaid paljast inertsist.

«Oleks õigem minna magama, mu kullake. See asi lõpeb sul sandisti.»

Ja siis ta hakkas minuga rääkima. Ta tegi seda masinlikult, eneselegi teadmata. Jah, ma usun kindlalt, et ta oli omadega niivõrd otsas, et ta ei teadnud, mida teeb. Kas te olete juhtunud nägema krossisõidu lõppu, kuidas võidusõitjat tuleb pärast finišijoont toetada ja kuidas ta segaste silmadega ümbrust vahib?

«Mul pole raha,» ütles ta mulle.

«Sellest pole midagi. Minul on. Lähme, kuhu tahad, sa pead puhkama.»

Olime siin selles kvartalis. Ma ei uskunud, et ta nii kiiresti

kuuletub. Ta märkas avatud ukse kohal silti «Hotell». Sealt tulid just parajasti töölised välja.

Ta ronis jalgrattalt maha ja sai vaevalt käia, nii kangeks oli ta jäänud. Kui bistroo oleks lahti olnud, oleksin ma talle klaasikese kangemat pakkunud, aga ma ei tea, kas ta oleks nõustunud.

Ta on ju uhke. Ta on naljakas poiss. Ma ei tea, mis tal mõttes liigub, aga ta on midagi pähe võtnud ja te saate temaga veel vaeva näha.

Me panime jalgrattad trepi alla. Kui neid pole ära virutatud, peaksid nad seal veel alles olema.

Ta läks minu ees üles. Teisel korrusel ei teadnud ta, mida edasi teha, sest kedagi polnud näha.

«Peremees! . . .» hüüdsin mina.

Tuli aga hoopis perenaine, turskem kui mõni mees, ja mitte just lahke moega.

«Mis te tahate?»

Ta vaatas meid, nagu kahtlustaks meid milleski.

«Kahte tuba. Hea, kui saaks kõrvuti.»

Lõpuks andis ta meile kaks võtit, number 21 ja 22. See ongi kõik, patroon. Ja nüüd, kui te oleksite nõus mõni minut siin olema, läheksin ma hea meelega ja jooksin klaasikese või kaks ja ka sööksin midagi. Hommikust peale on köögilõhnad ninas.»

«Tee uks lahti,» ütles Maigret, kui Mimile tagasi tuli.

«Kas te tahate teda üles ajada?» tõrkus Mimile, võttes noormeest kui oma kaitsealust. «Parem, kui laseksite tal une täis magada.»

Maigret tegi käega rahustava žesti ja läks kikivarvul tuppa ning nõjatus aknalauale. Laaditi parajasti gaasivabriku ahjusid ning väljapaiskuvad leegid paistsid päikesevalguses helekollased. Poolpaljad mehed küllap liimendasid higist ja pühkisid musta käega laupa.

Oodata tuli kaua ja komissaril oli aega kõik hoolega läbi mõelda. Aeg-ajalt pööras ta pilgu oma noore kaaslase poole, kelle raske uni oli asendunud rahutumaga ning kelle ärkamist võis peatselt loota. Noormehe laup tõmbus paaril korral kipra. Tema suu liikus, nagu oleks ta tahtnud rääkida. Nähtavasti tegi ta seda unes. Nägu tõmbus tigedaks, ta hakkas kellelegi kogu hingest vastu.

Siis moonutas tema nägu grimass ja jäi mulje, et ta hakkab kohe nutma. Aga seda ei juhtunud. Ta pööras külge.

Lohkus madrats kriuksus ta raskuse all. Ta ajas kärbse nina pealt minema. Laud võbelesid, päikesevalgus tungis neist läbi.

Lõpuks lõi ta silmad lahti ja jäi lapseliku imestusega vahtima kaldus lage ja siis valguse ees seisva mehe laia tumedat siluetti.

Järsku tuli tal kõik meelde. Tegutsemise asemel jäi ta aga liikumatuks ja tema näole tekkis ning muutis selle kalgiks külm otsusekindlus, mille poolest ta sarnanes veidi oma isaga.

«Ma ei ütle ikkagi midagi,» teatas ta.

«Ega ma ei palugi teil midagi ütelda,» tähendas Maigret kergelt toriseva häälega. «Ja mida te võiksitegi mulle öelda?»

«Miks mind jälitatakse? Mis te minu toas teete? Kus mu isa on?»

«Ta jäi koju.»

«Olete kindel?»

Nähtavasti ei julgenud ta liigutada, nagu võinuks väiksemgi liigutus kaasa tuua mingi tundmatu hädaohu. Ta lebas selili, närvid pingul, silmad pärani.

«Teil pole õigust mind niiviisi jälitada. Ma olen vaba. Ma pole midagi teinud.»

«Kas te tahaksite, et ma teid isa juurde saadan?»

Poisi hallides silmades välgatas hirm.

«Kui te politsei kätte satuksite, teeks ta seda silmapilk, sest te pole täisealine, vaid alles laps.»

Poiss kargas paugupealt voodist üles, suutmata varjata oma meeleheidet.

«Ma ei taha! . . . Ma ei taha . . .» kriiskas ta.

Maigret kuulis Mimile'i kõndimist koridoris. Ilmselt pidas Mimile teda jõhkardiks.

«Ma tahan, et mind rahule jäetaks! Ma tahan . . .»

Komissar püüdis kinni noormehe meeleheitliku pilgu, mille ta akna poole saatis, ning ta mõistis. Muidugi, kui ta poleks seisnud poisi ja akna vahel, oleks Georges-Henry olnud võimeline sealt alla hüppama.

«Nagu teie nõbu?» küsis Maigret aeglaselt.

«Kes teile ütles, et mu nõbu . . .»

«Kuulge, Georges-Henry.»

«Ei.»

«On vaja, et te mind kuulaksite. Ma tean, mis olukorras te olete.»

«See pole tõsi.»

«Kas tahate, et ma seda täpsustan?»

«Ma keelan teid! Kas kuulete?»

«Kuss! . . . Teie ei või isa juurde tagasi minna ega tahagi seda.»

«Ma ei lähe iialgi tagasi.»

«Teisest küljest olete niisuguses olukorras, et võite teha mis tahes lollust.»

«See on minu oma asi.»

«Ei, see on ka teiste asi.»

«Ma pole kellelegi vajalik.»

«Ja ikkagi tuleb teid paar päeva valvata.»

Nooruk turtsatas valuliselt naerda.

«Ja seda ma olen otsustanud ka teha,» lõpetas Maigret, süüdates rahulikult oma piibu. «Kas te tahate seda või mitte. Teil tuleb see lihtsalt teadmiseks võtta.»

«Kuhu te tahate mind saata?»

Selge, et ta hakkas kohe mõtlema võimalikule põgenemisele.

«Ma ei tea veel. Muidugi on küsimus delikaatne, aga igal juhul ei saa te siia urkasse jääda.»

«Ikkagi parem kui keldris.»

Ahaa! Kerge nihe siiski, kui ta oma isikliku saatuse üle juba ironiseerida suudab.

«Algatuseks lähme koos sööma. Teil on kõht tühi. Jajaa.»

«Mina sööma ei hakka.»

Armas taevas, missugune laps ta ometi on!

«Aga mina söön. Mul on hundiisu,» kinnitas Maigret. «Olge mõistlik. Minu sõber, keda te tunnete ja kes teiega siia tuli, on minust palju osavam ja jääb teid valvama. Mõistate, Georges-Henry? Ka vann kuluks teile ära, aga siin on see võimatu. Peske vähemalt nägu puhtaks.»

Poiss soostus pahuralt.

Maigret avas ukse.

«Tule sisse, Mimile. Ma loodan, et takso on ikka veel all. Me läheme kolmekesi koos kuhugi sööma, mõnda väiksemasse restorani. Õigemini kahekesi, sest sina oled juba söönud.»

«Ärge kartke, mulle mahub veel sisse.»

Paistis, et Georges-Henry hakkab tasapisi ellu tagasi pöörduma, sest alla jõudnud, oli tema see, kes küsis:

«Aga jalgrattad?»

«Me tuleme tagasi ja võtame nad kaasa või saadame kellegi neile järele.» Ja autojuhile:

««Dauphine'i» õllesaal.»

Kell oli kolme ringis pärast lõunat, kui nad õllesaali jahedas varjulises nurgas laua taga istet võtsid ja nende ette laoti igasuguseid suupisteid.

VII. PROUA MAIGRET' TIBU

«Halloo! . . . Kas sina, proua Maigret? Kuidas? Ah et kus ma olen?»

Need sõnad meenutasid talle Kriminaalpolitsei aegu, kui ta polnud saanud neli-viis päeva kodus käia ega ka endast teatada ning helistas viimaks mõnest kõige ootamatumast kohast.

«Pariisis, ei kuskil mujal. Mul on sind vaja. Ma annan sulle pool tundi riietumiseks. Ma tean . . . Võimatu . . . Pole tähtis . . . Poole tunni pärast istud sa Josephi autosse . . . Õigemini Joseph sõidab sulle järele. Kuidas? Kui ta pole vaba? Ära karda, ma juba helistasin talle. Ta viib sind Aubrais'sse ja kell kuus oled sa Orsay jaamas. Kümne minutiga sõidad taksoga Vogeeside väljakule.»

Seal oli nende endine Pariisi-kodu, mida nad veel säilitasid. Ootamata oma naise tulekut, viis Maigret sinna Georges-Henry ja Mimile'i.

Akendel oli hall paber ees, mööbel oli kaetud katete ja ajalehepaberiga, vaipadel oli koivastane pulber.

«Tuleb veidi käed külge panna, poisid . . .»

Ei saa ütelda, et Georges-Henry oleks sööma ajal mõistlikumaks muutunud. Aga kuigi tal ei tulnud endiselt hammaste tagant sõna välja ja ta ikka veel Maigret'd tigeda pilguga põrnitses, oli ta vähemalt isuga söönud.

«Ma pean ennast endist viisi vangiks,» teatas ta, kui nad jõudsid Maigret' korterisse, «ja ma hoiatan teid, ma põgenen paugupealt, kui võimalus tuleb. Teil pole õigust mind siin kinni pidada.»

«Olgu peale! Aga nüüd ma palun, aita siin natuke korda teha!»

Ja Georges-Henry hakkas koos teistega tööle, lappas paberid kokku, võttis katteid ära ja tõmbas lõpuks tolmuimejaga toad üle. Nad olid just lõpetanud ja Maigret valas armanjakki kolme uhkesse klaasi, mida nad lõhkumise kartuses polnud maale kaasa võtnud, kui jõudis kohale proua Maigret.

«Kas sa lased minu jaoks vett vanni?» imestas ta, kui kuulis vannitoast veesulinat.

«Ei, mu kallis. See on selle noormehe jaoks, selle toreda poisi jaoks, kes koos sinuga siia jääb. Tema nimi on Georges-Henry. Ta lubas küll esimesel võimalusel põgeneda, aga ma loodan Mimile'i peale, keda ma ühtlasi siin sulle esitlen, ja sinu peale, et te ei lase tal seda teha. Lõunasöök peaks teil, Georges-Henry, juba seeditud olema, nii et te võite vanni minna.»

«Kas sa lähed ära?... Õhtusöögiks tagasi ei tule? Sa ei tea nagu ikka! Ja süüa pole siin ka midagi.»

«Sul on aega küll sisseoste teha, seni kui Mimile last valvab.»

Ta lisas vaikselt mõned sõnad ja naine vaatas äkki õrnaks muutunud pilguga vannitoa ukse poole.

«Olgu! Ma püüan. Kui vana ta on? Seitseteist?»

Umbes poole tunni pärast oli Maigret jälle Kriminaalpolitsei koduses miljöös ja küsis Torrence'i järele.

«Ta on tagasi, patroon. Ta peaks oma kabinetis olema, kui ta just alla kannu õlut jooma ei läinud. Ma panin teile ühe teate teie endise laua peale.»

Keegi oli umbes kella kolme paiku helistanud.

Palun öelge komissar Maigret'le edasi, et eelmisel esmaspäeval kutsus Bernadette Amorelle enda juurde oma notari, et testamenti ümber teha. Notari nimi on Ballu. Ta peaks elama Pariisis.

Telefonist ei teadnud täpselt, kust see kõne oli tulnud. Ta oli vaid kuulnud, kuidas liinilt oli öeldud:

«Hallo, Corbeil! Ma annan teile Pariisi.»

Helistati nähtavasti Orsenne'ist või kustki selle lähikonnast.

«Rääkija oli naine. Ma võin eksida, aga tundus, et mõni niisugune inimene, kes pole harjunud telefoneerima.»

«Küsige Corbeil' postkontorist, kust see kõne tuli.»

Maigret läks Torrence'i kabinetti, kes parajasti raportit koostas.

«Ma uurisin järele, mis te palusite, patroon. Küsisin ligi tosinast mänguklubist, Ernest Maliki jälje leidsin aga vaid kahest, need on «Haussmann» ja «Sporting». Malik käib neis aeg-ajalt veel praegugi, aga palju harvemini kui varem. Paistab, et ta mängib pokkerit. Bakaraalaua juurde ei astu iialgi. Kaotab ta harva! «Sportingis» oli mul õnne ja ma sattusin ühe vana kaardimänguklubide inspektori peale, kes on Maliki tundnud oma kolmkümmend aastat.

Üliõpilasena oli Malik olnud tugevamaid pokkerimängijaid Ladina kvartalis. Vana inspektor, kes oli tollal «Allika» kohviku kelner, arvab, et ta teenis kaartidega ülalpidamist.

Ta võttis endale alati ühe kindla arvu ega ületanud seda kunagi. Võitnud kindla summa, jätkus tal külma verd katkestada, millega ta valmistas meelehärmi oma kaasmängijatele.»

«Kas sa tunned Ballu-nimelist notarit?»

«Olen kuulnud... Oodake!»

Ta lehitses üht teatmikku.

«Babin... Babert... Bally... Ballu... Voltaire'i kaldatänav 75. See on siin vastas!»

Imelik asi, aga see notarilugu pahandas Maigret'd. Talle ei meeldinud, kui teda eksitati ja talle äkki mingi uus jälg kätte juhatati. Ta oli juba peaaegu valmis seda kõrvale jätma.

Kodukeskjaamast teatati, et kõne oli tulnud Seineport'i postkontori telefonikabiinist, viis kilomeetrit Orsenne'ist. Küsitleti Seineport'i postineiut ja see vastas, et kõneleja olevat olnud kahekümne viie — kolmekümnene naine, kelle kohta ta muud midagi ei teadvat.

«Ma ei vaadanud teda eriti, sest parajasti toodi posti. Kuidas? Jah, lihtsavõitu... Võib-olla teenija.»

Kas Malik ei saatnud viimati mõnd oma teenijat helistama?

Maigret laskis endast teatada härra Ballule, kelle kontor oli küll kinni, kuid kes siiski nõustus teda vastu võtma. Notar oli väga vana, peaaegu niisama vana nagu Bernadette Amorelle ise. Tema huuled olid nikotiinist täiesti kollased, ta rääkis nõrga katkeva häälega ja sirutas kaasvestleja poole kilpkonnaluust kuuldetoru.

«Amorelle! Jah, ma kuulen küll. Ta on tõepoolest üks minu vana tuttav. Ma tean teda... Oodake... See oli enne 1900. aasta näitust, kui tema mees tuli minu juurde mingisuguse maaküsimuse asjus. Omapärane inimene! Ma mäletan, et ma pärisin veel, kas ta pole mitte Genfi Amorelle'ide sugulane, see on vana protestantlik perekond...»

Notar kinnitas, et ta käis tõepoolest eelmisel esmaspäeval Orsenne'is ja et Bernadette Amorelle tegi tema juuresolekul uue testamendi. Selle testamendi kohta ta midagi öelda ei saanud. See seisis tal sealsamas vanaaegses seifis.

Kas on olnud teisi testamente enne seda? Võib-olla kümme, võib-olla rohkem. Jah, tema vanal tuttaval on tõepoolest

maania testamenti muuta, aga tal on ju selleks õigus, eks ole?

Kas selles uues variandis oli juttu Monita Malikist? Notar avaldas kahetsust, aga ta ei tohtinud selle kohta midagi öelda. Ametisaladus.

«Aga noh, ta on alles küllalt elujõuline daam, ma olen kindel, et see ei jää tal viimaseks testamendiks ja et mul on veel õnne temaga kohtuda.»

Monita oli niisiis surnud kakskümmend neli tundi pärast notari käiku Orsenne'i. Kas nende kahe sündmuse vahel polnud mingit seost?

Mis kuradi päralt heideti talle selle uue loo näol kaigas kodaraisse?

Ta kõndis mööda kaldapealseid jalgsi koju, et seal oma naise, Georges-Henry ja Mimile'i seltsis õhtust süüa. Cité sillalt nägi ta puksiiri viie-kuue lodjaga ülesjõge rühkimas. Firma «Amorelle ja Campois». Samal hetkel sõitis temast mööda suur, kollane, täiesti uus takso, ja need tähtsusetud üksikasjad andsid talle tõuke otsuse langetamiseks.

Pikemalt mõtlemata tõstis ta käe. Takso jäi kõnnitee äärde seisma.

«Kas teil jätkub bensiini pikemaks sõiduks?»

Võib-olla siis, kui bensiinipaak poleks olnud täis . . .

«Fontainebleau maanteele. Pärast Corbeil'd juhatan teid edasi.»

Ta jäi õhtusöögita, kuid ta oli lõunatanud küllalt hilja. Ta laskis auto peatada ühe suitsupoe juures, kust ta ostis paki tubakat ja toosi tikke.

Õhtu oli soe. Autokatus lahti. Maigret istus juhi kõrval. Võib-olla soovist vestlust alustada.

«Nüüd vasakule.»

«Kas te lähete Orsenne'i?»

«Te tunnete seda kohta?»

«Ma olen aastate eest ühe inimese «Inglisse» sõidutanud.»

«Me läheme kaugemale. Sõitke kallast mööda. Mitte siia villasse ega ka järgmisse. Veel edasi.»

Neil tuli pöörata väikesele teele paremat kätt, mis viis Campois' villa juurde. Maja ennast polnud näha, sest teda piiras kõrge müür, ja raudvärava asemel oli roheliseks värvitud puuvärav.

«Oodake mind!»

«Mul pole kiiret! Ma sõin just enne seda, kui te mind peatasite.»

Maigret tõmbas käepidemest ja aiast kostis meeldivat kel-

lahelinat nagu mõnes preestrielamus. Sissepääsu kõrval seisid vanad kivipostid ja ühe väravapoole sisse oli tehtud väike jalgvärav.

«Ei mõeldagi tulla,» tähendas autojuht.

Aeg polnud veel hiline, pisut üle kella kaheksa. Maigret helistas uuesti, ja nüüd kostsid kruusal lähenevad sammud: vana sinise põllega teenija keeras rasket võtit, paotas vaevaga jalgväravat ja heitis komissarile kahtlustava pilgu.

«Mis teil vaja on?»

Värava vahelt võis näha poolmetsikut, valikuta istutatud lillede, umbrohu, imelike soppide ja nurgakestega aeda.

«Ma tahaksin härra Campois'ga rääkida.»

«Ta on ära sõitnud.»

Ja juba oligi ta väravat sulgemas, aga Maigret jõudis veel jala vahele pista.

«Kas te saate mulle öelda, kust oleks võimalik teda leida?»

Kuidas võis see naine teada, kes ta on, isegi kui ta oli teda Orsenne'is ringi käimas näinud?

«Te ei leia teda praegu kuskilt. Härra Campois on reisil.»

«Kas ta läks pikemaks ajaks ära?»

«Vähemalt poolteiseks kuuks.»

«Vabandage, et ma nii pealetükkiv olen, aga mul on väga tõsine asi, kas ma võiksin talle vähemalt kirjutada?»

«Te võite talle kirjutada, kui tahate, aga vaevalt ta teie kirja enne tagasitulekut kätte saab. Ta pidi «Stella Polarise» pardal tegema laevasõidu Norrasse.»

Just samal hetkel kuulis Maigret, kuidas aias, maja taga, püüti käivitada autot.

«Kas te olete kindel, et ta on juba ära sõitnud?»

«Ma ju ütlesin . . .»

«Aga tema tütrepoeg?»

«Ta võttis härra Jeani kaasa.»

Maigret lükkas värava kogu jõudu kokku võttes lahti — teenija hoidis nii kõvasti vastu.

«Mis te õige mõtlete? On alles kombed!»

«Mulle tundus äkki, et härra Campois pole veel ära sõitnud.»

«See on tema asi. Ta ei taha kedagi näha.»

«Minu võtab ta ikka vastu.»

«Minge kohe välja, jõhkard niisugune!»

Teenijat tähele panemata sulges Maigret enda järel ettevaatlikult värava, läks läbi aia ja nägi täiesti lihtsat roosat maja ja roose selle ümber, mis kasvasid kõrgele üles, roheliste luukideni.

Ja kui Maigret pea tõstis, kohtas tema pilk ühel lahtisel aknal meest, kes vaatas teda teatava hirmuga.

See oli härra Campois, kadunud Amorelle'i ärikaaslane.

Suures jahedas vestibüülis, mis lõhnas mõnusasti küpse puuvilja järele ja kuhu Maigret vana teenija saatel astus, nägi ta pakitud kohvreid.

«Kui härra lubas teil sisse tulla . . .» porises naine.

Ta avas vastumeelselt ukse salongi, mis sarnanes vastuvõturuumiga. Pooleldi suletud luukidega akna all nurgas oli vana must kirjutuslaud, mis tõi silme ette endisaegse kaubakontori roheliste toimikute, kõrgetesse toolidesse uppuvate ja ümmargustel nahkpatjadel istuvate ametnikega, sirmid laubal.

«Teil tuleb oodata! Teie pärast jääb ta nüüd laevale hiljaks.»

Luitunud tapeediga seintel rippusid mustades ja kuldsetes raamides pildid. Nende hulgas möödapääsmatu pulmapilt: juba tüsedapoolne siilisoenguga Campois, tema õla kohale kallutatud naisepea paksude huulte ja malbe lambapilguga.

Selle kõrval paremal umbes kahekümneaastase, vanematest pisut piklikuma näoga, aga samuti heade silmadega, arglikus poosis noormehe portree. Selle pildi all oli leinalindist lehv.

Maigret astus pianiino poole, mille peal oli veel terve hulk fotosid, aga siis avanes uks ja lävel seisis Campois, kes näis talle väiksema ja vanemana, kui esimesel nägemisel oli tundunud.

Mees oli väga vana, kuigi tema õlad olid veel laiad ja keha talupoeglikult rässakas.

«Ma teadsin, et see olete teie,» alustas ta sissejuhatuseta. «Ma ei saanud keelduda teid vastu võtmast, aga mul ei ole teile midagi öelda. Ma sõidan mõne minuti pärast pikale reisile.»

«Kus te laevale lähete, härra Campois?»

«Le Havre'is, kust reis ka peale hakkab.»

«Te lähete siis kella kümne kahekümne kahesele Pariisi rongile? Sellele te jõuate.»

«Ma palun teilt vabandust, aga mul on veel pakkimine lõpetamata. Pealegi pole ma õhtust söönud. Ja ma kordan, et mul ei ole teile mitte kui midagi öelda.»

Mida ta kartis? Et ta kartis, see oli ilmne. Tal oli seljas must ülikond musta lipsuga, ja vaid tema valge särk tõusis

selles hämaras toas teravalt esile. Ta oli jätnud ukse lahti näitamaks, et jutuajamine tuleb lühike, ja ta ei palunud külalist ka istuda.

«Kas te käite sageli sellistel reisidel?»

«See on . . .»

Kas ta nüüd valetab? Ta oleks seda hea meelega teinud. Näis, nagu puuduks ta kõrvalt keegi, kes talle vastuse kõrva sosistaks. Aga sissekasvanud ausameelsus sai temast võitu. Ta ei osanud valetada ja tunnistas üles:

«See on esimene kord.»

«Te olete seitsmekümne viie aastane?»

«Seitsmekümne seitsmene.»

Mis siis ikka! Kui mängida, siis panga peale. Vaene mehike polnud nende killast, kes end pikalt kaitsevad, ja tema hirmunud pilk andis tunnistust, et ta oli juba ette võidetud, et ta oli ehk koguni valmis seda kaotust vastu võtma.

«Ma olen kindel, härra Campois, et veel kolm päeva tagasi ei teadnud te sellest sõidust midagi. Ma olen isegi ülimalt veendunud, et see teeb teile hirmu! Norra fjordid teie eas! . . .»

Ta pobises nagu päheõpitud koolitükki:

«Ma olen alati tahtnud Norrat näha.»

«Aga te ei mõtelnud seda reisi ette võtta just praegu. Keegi teine on mõtelnud teie eest, eks ole?»

«Ma ei saa aru, mis te sellega öelda tahate. Mu tütrepoeg ja mina . . .»

«Teie tütrepoeg oli nähtavasti niisama imestunud kui teie. Antud hetkel pole tähtis, kes teile selle sõidu organiseeris. Muide, kas te teate, kust piletid osteti?»

Ta ei teadnud. Seda oli näha juba tema jahmunud pilgust. Talle oli tema roll ette dikteeritud ja ta mängis seda kohusetundlikult. Aga niipea kui midagi ettenägematut vahele tuli, nagu näiteks see komissari ootamatu sissetung, sattus vaene mees täielikku hämmingusse.

«Härra komissar, ma kordan teile veel kord: mul ei ole mitte kui midagi ütelda. Ma olen omas kodus. Ma lähen kohe reisile. Nõustuge, et mul on õigus paluda, et te mind rahule jätaksite.»

«Ma tulin teiega rääkima teie pojast.»

Maigret oli seda ette näinud: vana Campois sattus segadusse, ta kahvatas ja heitis pildile valulise pilgu.

«Mul ei ole teile midagi ütelda,» kordas ta uuesti, klammerdunud lause külge, mis enam mitte midagi ei väljendanud.

Maigret kikitas kõrvu, sest ta oli koridorist liikumist kuulnud. Ka Campois pidi olema seda kuulnud, sest ta astus ukse juurde ja ütles:

«Jäta meid, Eugenie. Kohvrid võib autosse viia. Ma tulen kohe.»

Seekord sulges ta ukse ja läks istus masinlikult oma laua taha, mis oli temaga arvatavasti kogu ta pika ärikarjääri kaasa teinud. Ettepanekut ootamata istus Maigret tema vastu.

«Ma olen palju mõelnud teie poja surma peale, härra Campois.»

«Miks te mulle sellest räägite?»

«Te teate seda isegi. Eelmisel nädalal sai samadel asjaoludel surma noor tüdruk, keda te hästi tundsite. Praegu ma tulen noormehe juurest, kes oleks võinud ka niisamuti oma elu jätta. Ja kõik teie süü tõttu, eks ole?»

Ta hakkas ägedasti vastu:

«Kuidas minu süü tõttu?»

«Jah, just, härra Campois! Ja ka see on teil teada. Te muidugi ei taha seda tunnistada, aga oma südames . . .»

«Teil pole õigust tulla minu koju ja mulle niisuguseid asju ütelda. Ma olen kogu oma elu aus inimene olnud.»

Aga Maigret ei andnud talle vastuvaidlemiseks aega.

«Kus Ernest Malik teie pojaga tutvus?»

Vanamees tõstis käe laubale.

«Ma ei tea.»

«Kas te elasite siis juba Orsenne'is?»

«Ei. Ma elasin siis Pariisis Saint-Louis' saarel. Meil oli kontori peal korralik korter. Kontor ise polnud tollal veel nii suur nagu praegu.»

«Kas teie poeg töötas seal?»

«Jah. Ta oli just äsja saanud juristidiplomi.»

«Kas Amorelle'idel oli siis juba Orsenne'is villa?»

«Nemad tulid siia esimesena, sest Bernadette oli väga elava loomuga. Talle meeldis vastuvõtte korraldada. Tema ümber tiirles kogu aeg noort rahvast. Pühapäeviti kutsus ta külla paljusid tuttavaid ümbruskonnast. Ka minu poeg käis seal.»

«Kas ta oli nende vanemasse tütresse armunud?»

«Nad olid kihlatud.»

«Ja preili Laurence armastas teda ka?»

«Ma ei tea. Ma arvan küll. Miks te kõike seda küsite? Sellest on nii palju aega möödas . . .»

Ta oleks väga tahtnud komissari rusuva mõju alt vabaneda. Toas muutus üha hämaramaks ja näod piltidel vaatasid

neid oma surnud silmadega. Vanamees haaras masinlikult pika kirsipuust pitsiga piibu, aga ei hakanud seda täis toppima.

«Kui vana preili Laurence tollal oli?»

«Ma ei mäleta enam. Seda saab välja arvutada. Oodake . . .»

Ta pomises mokaotsast aastaarve, nagu lugenuks palveid. Tema laup tõmbus kortsu. Või lootis ta veel vabaks rabelda?

«Ta pidi olema seitsmeteistkümnene.»

«Tema noorem õde preili Aimée polnud siis veel viieteistkümnenegi?»

«Jah, vist küll. Ma ei mäleta seda.»

«Ja teie poeg tutvus Ernest Malikiga, kui see, kui ma ei eksi, oli munitsipaalnõuniku erasekretär. Selle nõuniku kaudu tutvuski ju Malik Amorelle'idega. Ta oli silmapaistev noormees.»

«Võib-olla.»

«Ta hakkas teie pojaga sõbrustama ja tema mõjul muutus teie poja iseloom?»

«Ta oli väga hea ja sõbralik poiss,» väitis isa vastu.

«Ta hakkas mängima ja sattus võlgadesse . . .»

«Seda ma ei tea.»

«Tekkisid üha suuremad ja üha tungivamad võlad. Nii et ühel heal päeval oli ta väljapääsmatus olukorras.»

«Parem, kui ta oleks mulle kohe kõik ära rääkinud.»

«Kas te olete kindel, et oleksite teda mõistnud?»

Vana langetas pea ja soostus:

«Sel ajal võib-olla . . .»

«Võib-olla poleks mõistnud, oleksite ta minema kihutanud, kui ta oleks teile näiteks ütelnud, et ta on teie kaasosaniku kassast raha võtnud või allkirju võltsinud või . . .»

«Jätke järele!»

«Ta eelistas kaduda. Võib-olla sellepärast, et talle anti nõu kaduda? Võib-olla . . .»

Campois kattis kätega oma valust kokkukiskunud näo.

«Miks te tulete täna mulle kõike seda rääkima? Mida te taotlete? Mis on teie eesmärk?»

«Tunnistage, härra Campois, et tol ajal te mõtlesite sedasama mis mina praegu.»

«Ma ei tea, mida teie mõtlete, ja ei tahagi teada!»

«Kui teil polnud kahtlusi kohe, teie poja surma ajal, siis pidid nad ilmuma mõni kuu hiljem, kui Malik abiellus preili Amorelle'iga. Te saate ju aru, eks ole?»

«Ma ei saanud sinna midagi teha.»

«Ja te läksite ka pulma!»

«Tuli minna. Ma olin Amorelle'i sõber ja ärikaaslane. Ta oli Ernest Malikist nii sisse võetud, et nägi kõike tema silmade läbi.»

«Niivõrd, et te otsustasite vaikida.»

«Mul oli abiellumiseas tütar, kes tuli mehele panna.»

Maigret tõusis, raske ja ähvardav, ning heitis murtud vanamehele tulivihase pilgu.

«Ja te olete kõik need pikad-pikad aastad . . .»

Tema terav hääl mahenes uuesti, kui ta nägi vanamehe silmi niiskuvat.

«Lõppude lõpuks,» jätkas ta nagu mingis ahastuses, «te olete ju kogu aeg teadnud, et Malik on teie poja mõrtsukas. Ja te ei ole häältki teinud! Olete ikka endiselt tema kätt surunud! Olete endale siia tema kõrvale selle maja ostnud! Ja olete veel tänapäevalgi valmis temale alistuma!»

«Mida muud ma oleksin saanud teha?»

«Sest ta on teid peaaegu vaesusesse tõuganud. Sest jumal teab missuguste kavalate tehingutega on tal õnnestunud teid suuremast osast aktsiatest ilma jätta. Sest te pole enam mitte midagi muud kui vaid nimi firmas «Amorelle ja Campois». Sest . . .»

Ja Maigret rusikas raksatas lauale.

«Kurat võtaks! Te isegi ei anna endale aru, et te olete närukael, et just teie süü läbi hukkus Monita nagu teie poegki ja et veel üks poiss, Georges-Henry, oli neile järgnemas!»

«Mul on tütar, tütrepoeg. Ma olen vana!»

«Te ei olnud vana, kui teie poeg end maha laskis. Aga te hoidsite juba siis niivõrd oma krosse, et te ei suutnud Malikile vastu astuda.»

Toas oli juba päris pime, ja kumbki mees ei söandanud lampi põlema panna.

Vanamehe tuhm, hirmuahistuses hääl küsis:

«Mida te kavatsete teha?»

«Ja teie?»

Campois' õlad vajusid longu.

«Kas te kavatsete ikka veel minna reisile, milleks teil mingit soovi pole? Kas te ei mõista, et teid tahetakse kibekiiresti kõrvaldada, nagu kõrvaldatakse dramaatiliste sündmuste eel mängust nõrgad? Millal see teie sõit otsustati?»

«Malik tuli minu juurde eile hommikul. Ma ei tahtnud minna, aga lõpuks ma pidin alistuma.»

«Mis ettekääande ta tõi?»

«Et teie püüate meie äriasjadesse vahele segada ja et parem on, kui ma ära olen.»

«Kas te jäite teda uskuma?»

Vanamees ei vastanud, jätkas väsinud häälega:

«Ta on täna juba kolm korda siin käinud. Ta tegi siin majas kõik, mis vaja, et mu ärasõitu kiirendada. Just pool tundi enne teie tulekut helistas ta ja teatas, et on aeg teele asuda.»

«Kas te mõtlete ikka veel minna?»

«Ma usun, et see oleks õigem, arvestades seda, mis siin juhtuda võib. Aga mul on võimalik Havre'isse jääda. See sõltub minu tütrepojast. Ta oli meeleldi Monita seltsis. Ma arvan, et ta hellitas mingeid lootusi. Monita surm vapustas teda väga.»

Kostis terav, korralekutsuv helin. Vanamees tõusis kiiresti ja tõttas seinal rippuva vanamoelise telefoni juurde.

«Hallo! Jah . . . Kohvrid on autos. Viie minuti pärast sõidan välja . . . Jah . . . Jah . . . Ei . . . Ei . . . Mitte minu juurde . . . Muidugi mõista . . .»

Ta pani toru hargile ja heitis Maigret'le pisut häbeliku pilgu.

«See oli tema! Parem, kui ma siiski sõidan.»

«Mida ta teilt küsis?»

«Kas keegi ei tulnud minu juurde. Ta oli näinud taksot. Ma ütlesin talle . . .»

«Ma kuulsin.»

«Kas ma võin minna?»

Mis mõtet oli teda tagasi hoida? Ta oli kunagi kõvasti töötanud. Ta oli end oma käte rammuga üles töötanud. Ta oli saavutanud kadestamisväärse positsiooni. Ja kartusest kaotada oma raha, kartusest sattuda jälle vaesusse, mida ta oma lapsepõlves oli tunda saanud, oli ta saba jalge vahele tõmmanud ja hoidis seda seal ka oma elu lõppedes.

«Eugenie! Kas pakid on autos?»

«Aga te pole ju veel söönud!»

«Ma söön tee peal. Kus Jean on?»

«Auto juures.»

«Head aega, härra komissar. Ärge öelge, et te mind kohtasite, sõitke seda väikest teed mööda edasi, kuni jõuate kivist ristini, seal pöörake vasakule. Kolme kilomeetri pärast olete suurel teel. Raudtee alt läheb tunnel läbi.»

Maigret astus aeglaselt läbi vaikusesse mattunud aia, saatjaks sandarmisammul kõndiv teenija. Taksojuht istus tee ääres rohul ja näppis põllulilli. Enne autosse minemist pis-

tis ta ühe neist kõrva taha, nii nagu maitsetud poisid sigareti.

«Kas pöörame ringi?»

«Otse,» pomises Maigret piipu süüdates, «kui näete kiviristi, siis vasakule.»

Peatselt kuulsid nad õhtuvaikuses ühe teise auto mürinat, mis sõitis vastassuunas. Vana Campois alustas teed pelgupaiga poole.

VIII. «LAIP KAPIS»

Et hajutada oma halba tunnet, laskis Maigret taksol Corbeil's ühe poolpimeda bistroo ees peatuda ja tellis kaks klaasi odavat veini, ühe autojuhile, teise endale.

Kui veini kibekas hapu maik kurgu kangeks võttis, mõtles ta, et see uurimine toimub põhiliselt odava veini märgi all. Mispärast? Juhuslikult. Seda sorti jooki armastas ta muidugi kõige vähem. Muide oli tal kõrini ka kümmelist, mida ta oli vana Jeanne'i juures joonud, ja mälestus selle näost tursunud alkohoolikuga veedetud õhtust ajas teda veel praegugi iiveldama.

Aga ometi oli see naine olnud kunagi ilus ja oli armastanud Maliki, kes oli kasutanud teda omakasupüüdlikult ära nagu iga teist, kes tema teele juhtus. Nüüd tundis ta selle mehe vastu, kes aeg-ajalt tema poole ilmus ja teda käsutas, mingisugust kummalist armastuse, vihkamise, kättemaksuhimu ja loomaliku truuduse vahepealset tunnet.

On selliseid inimesi maailmas. Aga on ka teistsuguseid. Näiteks need kaks hilist külalist selles baaris: üks suur ja paks — vorstipoodnik, teine luider, kaval, tähtsust täis ja uhke oma ametnikuseisusele kuskil büroos või koguni linnavalitsuses. Kell kümme õhtul mängisid nad kabet suure korstnajala ääres, mille vastu vorstipoodnik end aeg-ajalt toetas.

Poodnik oli enesekindel, sest temal oli raha ja teda häiris vähe, võidab ta või kaotab. Kõhn seevastu leidis, et maailm on halvasti seatud, et üks haritud, kooliskäinud mees peaks elus kergemini läbi saama kui mõni seatapja.

«Veel üks klaas . . . vabandust, kaks!»

Campois sõitis oma tütrepojaga Saint-Lazare'i jaama poole. Ka tema süda oli raske. Maigret' halastamatud sõnad olid teda tagasi viinud tema minevikku, vanadesse mälestustesse.

Ta sõitis Havre'isse. Mõne aja pärast asub ta teele Norra fjordide poole, ilma et tal selleks himu oleks, nagu mõni postipakk, sest Malik . . . Aga ta oli üks väga vana mees. Ja ühel nii vanal mehel pole kerge niiviisi tõtt välja ütelda, nagu oli seda teinud Maigret.

Sünge ja torssis Maigret istus autonurgas ja sõitis Pariisi poole.

Bernadette Amorelle oli aga veelgi vanem. Ja mida Maigret ei teadnud ega võinudki teada, sest ta polnud jumal taevas, oli see, et vana daam oli näinud Campois'd pakkidega koormatud autos mööda sõitmas.

Ka tema oli asjast aru saanud. Võib-olla oli ta veelgi läbinägelikum kui Maigret? On naisi, eriti vanu, kel on asjade hindamiseks eriline taju.

Kui Maigret oleks olnud seal, raudteetammil, kus ta oli olnud kahel eelmisel õhtul, oleks ta näinud kolme avatud ja roosakalt valgustatud akent ning vana daami, kes oma toaneitsile hüüdis:

«Mathilde, vana Campois saadeti minema.»

Ta poleks kuulnud, kuid oleks näinud, kuidas nad seal ägedalt rääkisid, kuidas siis Mathilde lahkus ja proua Amorelle toas edasi-tagasi kõndima jäi, ja lõpuks, kuidas tema tütar Aimée, Charles Maliki naine, süüdlaslikul ilmel tuppa astus.

Vallandus perekonnadraama, mis oli küpsenud üle kahekümne aasta. Viimaste päevade jooksul, pärast Monita surma, oli see valmis igal hetkel puhkema.

«Laske mind siin maha!»

Päris keset Austerlitzi silda. Tal polnud tahtmist kohe koju minna. Seine helkis mustjalt. Uinunud praamidel vilkusid tulukesed, kallastel roitsid varjud.

Maigret sammus aeglaselt, käed taskus, piip suus, tühjadel tänavatel, mida ääristasid laternate read nagu sätendavad vanikud.

Bastille väljak, Roquette'i tänava nurk, tuled olid siin erksamad ja teravamad: vaeste kvartalite hale luksus — nagu mõni laadatelk, kus võib võita paki suhkrut või pudeli vahuveini, — kutsumaks ehk inimesi välja nende pimedatelt ja umbsetelt kodutänavatelt.

Ka tema astus nende tulede poole, liiga suure ja liiga tühja kohviku poole, kus kääksus akordion ja kus mõned mehed ja naised ootasid napsiklaasi taga jumal teab mida.

Ka selliseid ta tundis. Ta oli nii palju aastaid tegelnud inimeste ja nende probleemidega, et ta tundis neid kõiki,

isegi niisuguseid nagu Malik, kes pidas end ometi temast tugevamaks ja osavamaks.

Niisuguste inimestega pole sugugi lihtne, sest tahtmatult võid lasta end mõjutada nende uhkest majast, nende autost, teenijatest või maneeridest.

Tuleb osata neid näha, nagu nad on, ilma ilustusteta, paljalt.

Praegu oli Ernest Malikil hirm naha vahel nagu mõnel vaesel Roquette'i tänava kupeldajal, keda sunnitakse öösel kell kaks haarangu ajal politseikongi ronima.

Maigret ei näinud kaht naist proua Bernadette'i toas maha mängimas dramaatilist stseeni. Ta ei näinud, kuidas Aimée, Charles'i naine, keset vaipa põlvili laskus ning end ema jalge ette lohistas.

Sel polnud enam mingit tähtsust. Nagu ütlevad inglased, on igal perekonnal oma «laip kapis».

Kaks ilusat maja Seine'i kaldal, kus see on kääru kohal eriti lai ja kaunis, kaks ilusat rohelusse uppuvat maja laugjate küngaste vahel, kaks maja, mida rongiakendest ohates vaadatakse.

Kui õnnelikud peaksid inimesed nendes olema!

Pikk elu seljataga, nagu Campois'l, kes on kõvasti tööd teinud ning kes on nüüd tarbetu ja kulununa tagavarateele lükatud. Või Bernadette Amorelle'il, kes on oma pulbitsevat energiat nii ohtrasti raisanud.

Maigret sammus, tige ja tõre. Vogeeside väljak oli tühi. Tema korteri akendes põles tuli. Ta helistas, pomises majahoidjast möödudes oma nime. Tema samme ära tundes tuli naine ja avas talle ukse.

«Tss! Ta magab. Ta just parajasti uinus.»

Ja edasi? Läheks praegu ja raputaks teda õlgadest ja ajaks ta üles?

«Noh, noormees, kas poleks aeg vigurid jätta?»

Tuleb ometi lõpp teha sellele «laibale kapis», sellele jäledale loole, kus algusest lõpuni on määravaks olnud ainult raha.

Sest nende ilusate majade ja hoolitsetud parkide taga polnud muud kui — raha!

«Paistab, et sa oled halvas tujus. Oled sa söönud?»

«Jah . . . Ei ole.»

Ta polnud tõepoolest õhtust söönud ja tegi seda nüüd, samal ajal kui Mimile lahtise akna all seisis ja sigaretti suitsetas. Kui Maigret läks seejärel võõrastetoa ukse poole, kus magas Georges-Henry, palus proua Maigret:

«Ära aja teda üles!»

Mees kehitas õlgu. Olgu, tund varem või hiljem . . . Las magab! Pealegi oli ka temal uni.

Ta ei teadnud, missugune draama sel ööl aset leidis.

Ta ei võinud aimatagi, et Bernadette Amorelle läks ihuüksi südaööl kodunt välja ja et tema noorem tütar Aimée, silmad hirmust pärani, püüdis asjatult kellelegi helistada, samal ajal kui Charles tema selja taga päris:

«Mis sul on? Mida ema sulle ütles?»

Maigret ärkas alles kell kaheksa hommikul.

«Ta magab ikka veel,» teatas talle naine.

Maigret riietus, ajas habet, sõi lauanurgal hommikust ning toppis oma esimese piibu. Kui ta noormehe tuppa läks, pööras too end juba voodis.

«Tõuse üles,» ütles Maigret sellise rahuliku, pisut väsinud häälega nagu ikka siis, kui ta oli otsustanud asja lõpetada.

Tal kulus mõni minut, enne kui ta taipas, miks poiss ei julge tõusta. Too oli nimelt täiesti alasti linade vahel ega söandanud voodist välja tulla.

«Sa võid pikali jääda, kui tahad. Riidesse paned hiljem. Kust sa teada said, mida su isa on teinud? Kas Monita ütles, on nii?»

Georges-Henry vaatas teda ehmunult.

«Sa võid rääkida . . . Ma tean kõik . . .»

«Mida te teate? Kes teile ütles?»

«Vana Campois teab ju ka.»

«Kas te olete kindel? See ei saa võimalik olla. Kui ta oleks teadnud . . .»

«Et su isa tema poja tappis. Ainult et ta ei tapnud noahoobi ega revolvrilasuga. Niisugused mõrvad . . .»

«Mis teile veel on räägitud? Mida te olete ette võtnud?»

«Ausõna, selles loos on nii palju räpasust, et natuke rohkem või vähem . . .»

Maigret' süda kippus pahaks minema. Temaga oli tihtipeale nii, kui uurimine hakkas lõpule jõudma, võib-olla närvipingest, võib-olla selle tõttu, et oli vastik ja alandav näha inimest tema alastuses.

Korteris levis mõnus kohvilõhn. Õues laulsid linnud ja väljakul pladisesid purskkaevud. Inimesed tõttasid karges hommikupäikeses tööle.

Tema ees oli kahvatu, tekki lõua alla tiriv ja teda ainiti vahtiv poiss.

Mida Maigret sai tema heaks või ka teiste heaks teha?

Mitte midagi! Maliki ei arreteerita. Kohus ei tegele niisuguste kuritegudega. Sel asjal oli ainult üks lahendus . . .

Imelik, et ta mõtles sellele just enne seda, kui helises telefon. Ta seisis, piip suus, mures poisi pärast, kes ei teadnud, mida teha, ja hetkeks haaras teda nägemus, kuidas Ernest Malikile pistetakse revolver pihku ja öeldakse:

«Lase!»

Aga ta ju ei lase! Ta ei nõustu eales end tapma. Teda tuleks selleni viia.

Korteris kõlas terav telefonihelin. Vastu võttis proua Maigret, koputas uksele ja ütles:

«Sulle, Maigret.»

Komissar läks söögituppa, võttis toru:

«Kuulen . . .»

«Kas teie, patroon? Lucas räägib. Teile on siin Orfèvres'il üks tähtis teade Orsenne'ist, jah . . . Täna öösel. Proua Amorelle . . .»

Teda poleks võib-olla keegi uskunud, kui ta oleks öelnud, et selsamal hetkel ta teadis seda juba ka ise. Ja ometi oli see nii.

Kurat võtaks, proua Amorelle'il oli peast läbi käinud seesama mõttekäik mis temal. Ta oli tulnud samal ajal samale järeldusele. Ainult et vana daam oli läinud lõpuni.

Ja kuna ka tema teadis, et Malik ei hakka iial enda pihta tulistama, oli ta teinud seda rahulikult ise.

«Proua Amorelle tappis revolvrilasuga Ernest Maliki. Tema kodus jah . . . Kabinetis. Malikil oli seljas pidžaama ja hommikumantel. Sandarmeeriast helistati kell üks öösel, et teid hoiatataks, sest proua tahab teid näha . . .»

«Ma sõidan,» ütles Maigret.

Ta läks tagasi tuppa, kus nooruk oli jõudnud püksid jalga tõmmata. Tema poisilikult kõhn ülakeha oli veel paljas.

«Su isa on surnud,» teatas Maigret kõrvale vaadates.

Vaikus. Komissar pöördus poisi poole. Georges-Henry ei nutnud. Ta seisis liikumatult, pilk komissaril.

«Kas ta laskis end ise maha?»

Niisiis polnud mitte kaks, vaid kolm inimest mõelnud ühele ja samale lahendusele. Kes teab, kas mitte poiss ise ka polnud mingil hetkel püüdnud relva kätte saada?

Ometi kõlas tema hääles umbusk, kui ta küsis: «Kas ta laskis end ise maha?»

«Ei. See oli sinu vanaema.»

«Kes talle seda ütles?»

Ta hammustas huulde.

«Mida nimelt?»

«Et teie teate . . . Campois? . . .»

«Ei, noormees. Sa ei mõtelnud seda . . .»

Et Maigret'l oli õigus, seda kinnitas poisi punastamine.

«See oli midagi muud, eks ole? Bernadette Amorelle ei tulistanud teda mitte selle pärast, et ta oli kunagi viinud Campois' poja enesetapuni.»

Maigret kõndis toas edasi-tagasi. Ta oleks võinud jätkata ja oleks saavutanud peagi võidu noormehe üle, kellest polnud talle vastast.

«Jää siia,» ütles ta lõpuks.

Ta läks söögitoast oma kaabut võtma.

«Valvake teda edasi,» ütles ta oma naisele ja Mimile'ile, kes omakorda hommikust sõid.

Päev oli päikesest särav, õhk hommikusest värskusest nii hõrk, et oleks tahtnud teda nagu puuvilja hammustada.

«Takso . . . Fontainebleau maantee. Ma juhatan.»

. . . Seine'i-äärsel teel seisid kolm-neli autot, muidugi prokuratuurist. Mõned uudishimulikud olid värava taga, mida valvas ükskõikne korravalvur. Ta tervitas Maigret'd ja too sammus alleed mööda majani, siis trepist üles.

Meluni politsei brigaadikomissar oli juba seal, kaabu peas ja sigar suus.

«Rõõm teid näha, Maigret . . . Ma ei teadnudki, et te olete ametis tagasi. Isevärki asi, mis? Proua ootab teid. Ta keeldub enne teie saabumist kellegagi rääkimast. Tema helistaski sandarmeeriasse kella ühe paiku öösel ja teatas, et tappis oma väimehe. Te kohe näete teda. Ta on niisama rahulik, nagu oleks moosi keetnud või kappe koristanud. Ta oli oma asjad öösel korda seadnud, ja kui ma tulin, oli tema kohver juba pakitud.»

«Kus teised on?»

«Teine väimees, Charles, on oma naisega salongis. Prokuröriabi ja kohtu-uurija kuulavad neid üle. Nemad väidavad, et nad ei tea midagi ja et mutt olevat juba mõnda aega imelik olnud.»

Maigret läks raskel sammul trepist üles, ja — seda juhtus temaga väga harva — kopsis piibu tühjaks ning pani taskusse. Ta koputas uksele, mida valvas teine korravalvur. Selles viisakuses polnud ju midagi erilist, ent ometi võis seda võtta kui lugupidamisavaldust Bernadette Amorelle'i suhtes.

«Kes seal on?»

«Komissar Maigret.»

«Tulge sisse.»

Ta oli üksi oma toatüdrukuga ja Maigret' sisenedes istus ta ilusa väikese sekretäri taga ning kirjutas kirja.

«See on notarile,» ütles ta vabandavalt. «Jäta meid kahekesi, Mathilde.»

Päike tulvas sisse selle toa kolmest aknast, kus vana daam oli veetnud nii palju aastaid. Tema pilgus helkis lõbus tuluke, ja isegi — jumal teab, ehkki see võis niisugusel hetkel kohatuna tunduda — nagu mingi vallatusvarjund.

Ta oli endaga rahul. Ta oli selle üle uhke, mis ta oli teinud. Ja ta suhtus koguni nagu pilklikult sellesse priskesse komissari, kes polnud võimeline olnud asja lõpuni viima.

«Ei olnud ju teist lahendust, eks ole?» ütles ta. «Istuge. te teate, et ma ei kannata, kui ma pean rääkima inimesega, kes seisab.»

Seejärel ta tõusis ise, kissitas heleda päikese tõttu kergelt silmi ja jätkas:

«Eile õhtul, kui ma jõudsin viimaks niikaugele, et Aimée mulle kõik üles tunnistas . . .»

Maigret ei suutnud tagasi hoida kerget võpatust, kui kuulis teda nimetavat Aimée, Charles Maliki naise nime. Bernadette polnud temast mitte vähem terane ja taipas kohe.

«Ma oleksin pidanud ise selle peale tulema, et te seda võibolla ei aimanudki. Kus Georges-Henry on?»

«Minu juures. Mu naise hoole all.»

«Kas teie Meung'i majas?»

Ta naeratas, meenutades, kuidas ta oli Maigret'd aednikuks pidanud, kui oli väikese rohelise värava kaudu aeda teda otsima tulnud.

«Pariisis, minu korteris Vogeeside väljakul.»

«Kas ta teab?»

«Ma teatasin talle, enne kui siia tulin.»

«Ja mis tema ütles?»

«Mitte midagi, oli rahulik.»

«Vaene poiss! Ma imestan, kust ta võttis jõu kõigest vaikida. Kas teie ei leia, et on naljakas minu vanuses vanglasse minna? Aga need härrased siin on muide päris viisakad. Alguses ei tahtnud nad mind uskuda ja arvasid, et ma võtan tõelise kurjategija varjamiseks süü enda peale. Palju ei puudunud, et nad oleksid hakanud minult tõendeid nõudma.

Kõik laabus hästi. Ma ei tea täpselt, mis kell oli. Mul oli revolver käekotis. Läksin sinna. Teisel korrusel põles tuli. Helistasin. Malik küsis aknast, mis ma tahan . . .

«Sinuga rääkida,» vastasin mina.

Ma olen kindel, et tal oli hirm. Ta palus mul tulla järgmisel päeval, väites, et ta tunneb end halvasti, et tal on närvivalud.

«Kui sa kohe alla ei tule, lasen sind arreteerida,» hüüdsin ma talle.

Lõpuks tuli ta pidžaama ja hommikumantli väel alla. Kas te nägite teda?»

«Veel mitte.»

««Lähme sinu kabinetti. Kus su naine on?»

«Ta läks voodisse. Ma arvan, et ta magab.»

«Seda parem.»

«Kas te tõepoolest ei saa lükata seda juttu homsele, ema?»

Ja kas teate, mis ma talle vastasin?

«Ega see sind ei päästa. Mõned tunnid hiljem või varem . . .»

Ta sai aru. Läks üleni külmaks kui haug. Ma ütlesin alati, et ta on kui haug, aga teised naersid minu üle.

Ta tegi oma kabineti ukse lahti.

«Istuge,» ütles ta mulle.

«Pole mõtet.»

Kas ta aimas, mis ma teha kavatsen? Ma usun, et jaa. Seda tunnistas pilk, mille ta masinlikult saatis kirjutuslaua sahtli poole, kus ta tavaliselt hoidis oma revolvrit. Kui ma oleksin talle aega andnud, siis ma võin kihla vedada, et ta oleks end kaitsnud ja muidugi esimesena tulistanud.

«Kuule, Malik, jätkasin mina. Ma tean kõiki sinu räpasusi. Roger on surnud — Roger oli Campois' poeg —, su tütar on surnud, su poeg . . .»»

Maigret'l läksid sõnade «su tütar» juures silmad pungi. Nüüd ta siis lõpuks taipas ja jäi vana naist imestusega vaatama, püüdmata seda enam varjata.

««Et enam muud väljapääsu ei ole ja et kellelgi pole julgust seda teha, peab sellega hakkama saama üks vana vanaema. Jumalaga, Malik.»

Ja neid viimaseid sõnu öeldes ma tulistasin. Ta oli minust kolme sammu kaugusel. Ta surus käed vastu kõhtu, sest ma tulistasin liiga madalale. Surusin veel kaks korda päästikule.

Ta kukkus. Laurence jooksis hullunult tuppa.

«Vaat niiviisi,» ütlesin ma talle. «Nüüd võime jälle rahulikult hingata.»

Vaene Laurence. Ma arvan, et see oli kergendus ka temale. Ainult Aimée jäi Ernesti taga nutma.

«Sa võid arsti kutsuda, kui tahad, aga ma arvan, et sel pole mõtet,» jätkasin ma. «Ta on surnud. Ja kui ta ka seda ei oleks, saadaksin talle veel ühe kuuli pähe. Ja nüüd soovitan

sul minna ja jääda hommikuni meie majja. Teenijaid pole mõtet kutsuda.»

Me läksime mõlemad ära. Aimée jooksis meile vastu, Charles seisis teeseldud ilmel trepi peal.

«Mis sa tegid, ema? Miks Laurence . . .?»

Ma rääkisin Aiméele kõik ära. Pärast meie jutuajamist, mis toimus minu toas, oligi ta seda kartnud, ja Charles ei julgenud suudki paotada. Ta käis suure koerana meil kannul.

Ma tulin tuppa ja helistasin sandarmeeriasse. Nad olid väga korrektsed.»

«Niisiis,» pomises Maigret pärast hetkelist vaikust, «see oli siis Aimée.»

«Ma olin vana tobu, sest ma oleksin pidanud seda ise taipama. Roger Campois' suhtes mul oli näiteks kahtlusi. Igatahes seda ma aimasin, et Malik tegi temast kaardimänguri.

Mõelda vaid, et ma olin siis nii rahul, kui temast meie väimees sai! Ta oli teistest silmapaistvam, oskas mulle meeldida. Mu mees oli väikekodanlike, isegi talupoeglike kalduvustega, Malik aga õpetas meid elama, viis Deauville'i. Enne teda polnud ma muide eales tõstnud oma jalga kasiinosse, ja ma mäletan seda korda, kui ta andis mulle esimesed žetoonid ruletil mängimiseks.

Varsti abiellus ta Laurence'iga . . .»

«Sest Aimée oli liiga noor, eks ole? Ta oli siis viieteistkümnene. Kui Aimée oleks olnud paar aastat vanem, elaks Roger Campois võib-olla siiamaani. Ta oleks abiellunud vanema, Malik noorema õega.»

Alt kostis samme. Aknast paistis, kuidas rühm mehi läks Maliki villa poole.

«Aimée armastas teda tõepoolest,» ohkas proua Amorelle. «Ja ta armastab teda kõigele vaatamata veel praegugi. Ta vihkab mind sellepärast, mis ma täna öösel tegin.»

«Laip kapis»! Kui selles sümboolses kapis oleks olnud vaid argliku Roger Campois' laip!

«Millal ta tuli mõttele kutsuda siia oma vend, et see abielluks teie noorema tütrega?»

«Vist paar aastat pärast seda, kui ta ise abiellus. Küll ma olin naiivne! Ma ju nägin, et Aimée tunneb huvi vaid oma õemehe vastu, et ta on temasse rohkem armunud kui tema õde. Inimesed, kes meid ei tundnud, ajasidki neid segi, ja kui me olime kõik koos reisil, kutsuti teda prouaks, kuigi ta oli noorem.

Laurence ei olnud armukade. Ta ei pannud midagi tähele

ja elas hea meelega oma mehe varjus, kes tema isiksuse täiesti hävitas.»

«Monita oli niisiis Ernest Maliki tütar?»

«Mina sain seda ka alles eile õhtul teada. Aga on teisi asju, mida ma, nii vana kui ma ka olen, ei tahaks teada.

See vend, kes Lyonist kohale toodi, kus ta oli olnud vaid noateritaja, pandi abielluma rikka pärijaga.»

«Kas tema siis teadis seda juba?»

«Muidugi! Ta oli nõrk ja alistuv inimene! Ta abiellus, sest tal kästi abielluda. Ta oli sirmiks! Ja mängides talle pealepandud abielumehe osa, jagas ta oma vennaga Malikide varandust.»

Niiviisi oli Ernestil kaks naist, lapsed mõlemas majas.

Monita sai sellest kuidagiviisi teada ja tundis äkki kõige vastu niisugust vastikust, et otsustas end ära uputada.

«Ma ei tea täpselt, kuidas Monita tõe jälile jõudis, aga eile õhtust peale arvan ma aimavat. Möödunud nädalal ma kutsusin notari, et oma testamenti muuta.»

«Härra Ballu, ma tean . . .»

«Juba ammust aega ei klapi ma Malikidega, ja imelik, et Charles'i vihkan ma veel kõige rohkem. Miks, ei tea isegi . . . Ta tundub mulle silmakirjalik. Ma kaldusin isegi arvama, et ta on hullem kui tema vend.

Ma tahtsin nad mõlemad pärandusest ilma jätta ning kogu oma varanduse Monitale pärandada.

Selsamal õhtul, nagu Aimée mulle eile öösel ütles, olevat Ernest tulnud Charles'i juurde asja arutama.

Neid hirmutas uus testament, mille tingimusi nad ei teadnud. Nad jäid tükiks ajaks kahekesi Charles'i kabinetti esimesel korrusel. Aimée läks magama. Hiljem, kui ka Charles üles tuli, küsis Aimée:

«Kus Monita on?»

«Miks sa seda küsid?»

«Ta pole käinud mulle head ööd soovimas.»

Charles läks tütre tuppa. Seal polnud kedagi, voodi oli puutumata. Ta läks alla ja leidis tüdruku alt buduaarist. Monita oli näost kaame ja näis hämaruses jäisena.

«Mis sa siin teed?»

Sõnad läksid temast nagu täiesti mööda. Ta nõustus üles minema.

Nüüd ma olen kindel, et ta kuulas nende juttu pealt. Ta teadis. Ja hommikul, enne kui teised majas tõusid, läks ta välja, et supelda, nagu ta sageli tegi.

Ainult et seekord ta ei tahtnud ujuda.

Aga ta jõudis enne veel kõigest rääkida oma onupojale . . . oma onupojale, keda ta armastas ja kes tegelikult oli tema vend.»

Koputati arglikult uksele. Bernadette Amorelle läks avama, seal seisis Meluni komissar.

«Auto on all,» teatas komissar nagu kergelt piinlikkust tundes, sest esimest korda oma teenistusaja jooksul tuli tal arreteerida kaheksakümne kahe aastast naist.

«Viie minuti pärast,» nähvas vana daam, nagu oleks ta rääkinud oma teenriga. «Meil mu sõbra Maigret'ga on veel mõni sõna rääkida.»

Kui proua Amorelle komissari juurde tagasi tuli, ütles ta, andes sellega tunnistust oma erakordsest vaimuteravusest:

«Miks te oma piipu ei suitseta? Te teate väga hästi, et võite seda teha. Kui ma teid kodunt otsima tulin, ei teadnud ma veel, mida siin hautakse. Algul ma mõtlesin, et kas nad ei tapnud Monitad mitte sellepärast, et ma kavatsesin teda pärijaks teha. Ma tunnistan teile, ainult teile — neisse seal see ei puutu, on niisuguseid asju —, et ma ei pidanud võimatuks nende kavatsust mind ära mürgitada. Ja ongi kõik, komissar. Jääb veel poiss. Ma olen rahul, et te tema eest hoolitsesite, sest ma usun tõsiselt, et ta oleks võinud lõpetada nagu Monita.

Seadke end tema asemele . . . Tema eas midagi niisugust avastada . . .

Ja poisile on see veel raskem. Ta tahtis kõiges selgust saada. Poisid on tüdrukutest hulga ettevõtlikumad. Ta teadis, et isa hoiab isiklikke dokumente oma toas ühes väikeses kapis, mille võtit ta kogu aeg kaasas kannab.

Poiss murdis selle päev pärast Monita surma lahti. Aimée rääkis mulle seda. Ernest Malik ei varjanud tema eest midagi, ta usaldas teda täiesti, sest Aimée kuuletus talle nagu ori.

Ja niipea kui Malik lahtimurdmist märkas, kahtlustas ta kohe oma poega.»

«Ja missuguseid dokumente ta võis seal avastada!» ohkas Maigret.

«Ma põletasin need täna öösel ära. Ma käskisin Laurence'il nad minu kätte tuua, aga Laurence ei julgenud enam sinna majja minna, kus laip oli.

Aimée läks.

Seal olid Aimée enda kirjad ja sedelid, mis nad olid teineteisele kohtamiste määramiseks saatnud.

Ja olid ka Roger Campois' allkirjaga kviitungid. Malik üksnes ei laenanud talle raha, et teda veelgi rohkem ummikusse ajada, vaid sundis teda pöörduma ka liiakasuvõtjate poole ja ostis siis tema vekslid välja.

Ning ta hoidis neid alles.

Vaatamata kõigele oli tal kantseleiroti hing!» tähendas proua Amorelle põlglikult huuli krimpsutades.

Ta ei mõistnud, miks Maigret raskelt tõustes lisas:

«Maksukoguja hing.»

Maigret saatis vana daami autosse ja läbi autoakna ulatas too komissarile käe.

«Ega te minu peale väga pahane pole?» küsis ta sel hetkel, kui politseiauto liikuma hakkas, et teda vanglasse viia.

Ja Maigret ei saanudki iial teada, kas ta mõtles selle all seda, et ta oli teise inimese mitmeks päevaks tema vaiksest aiast Meung-sur-Loire'il eemale kiskunud, või mõtles ta seda revolvrilasku.

Hulk aastaid oli selles peres «laip kapis» olnud, ja vana naine oli — nagu need vanaemad, kes ei armasta majas mustust, — seal puhastustöö ette võtnud.

Pariis, 4. august 1945.

SAGEDAMINI ESINEVATE PRANTSUSE PÄRISNIMEDE LIGIKAUDNE HÄÄLDUS

Adèle — adeel
Aimée — emee
Amorelle — amorell
Aubrais — obree
Ballu — ballüü
Beauce — boss
Beaujon — božoon
Bernadette — bernadett
Béziers — bezjee
Birard — biraar
Blanche — blaanš
Bresselles — bressell
Campois — kampuaa
Charentes — šaraant
Charles — šarl
Chevassou — šövassuu
Chochoi — šošuaa
Corbeil — korbei
Courbevoie — kurbvuaa
Daniélou — danieluu
Dauphine — dofinn
Fécamp — fekaan
Félicie — felissii
Février — fevrjee
Firmin — firmään
Fontainebleau — fontänbloo
Forrentin — forrantään
François — fransuaa
Gastin — gastään
Gastinne-Rennette — gastinn rönett
Georges-Henry — žorž anrii
Groux — gruu
Jacques — žakk
Janvier — žanvjee
Jean-Claude — žaan klood
Jeanne — žann
Jeanneville — žanvill
Jean-Paul — žaan pool
Joseph — žozeff
Jules — žüll
Julien — žüljään
Lapie — lapii
La Rochelle — la rošell
Laurence — loraans
Le Havre — lö avr
Léonie — leonii
Léontine — leontinn
Lepic — löpikk
Louis — luii
Louvet — luvee
Lucas — lükaa
Lucile — lüssill
Maigret — megree
Malik — malikk
Marcel — marsell
Marcellin — marsöllään
Marchandon — maršandoon
Mathilde — matild
Mélanie — melanii
Meung — möön
Mimile — mimill
Monita — monitaa
Montmartre — monmartr
Moulins — mulään
Orfèvres — orfeevr
Orgeval — orževal
Orsenne — orsenn
Paumelle — pomell
Pétillon — petijoon
Piaulet — piolee
Piedboeuf — pieböff
Pigalle — pigall
Poissy — puassii
Rateau — ratoo
Raymonde — reimoond
Richard-Lenoir — rišaar lönuaar
Roger — rožee
Rondonnet — rondonnèe
Rouen — ruaan
Saint-André-sur-Mer — sääant andree sür meer
Saint-Lazare — sään lazaar
Saint-Louis — sään luii
Seine — seen
Sellier — seljee
Théo — teoo
Thérèse — tereez
Thévenard — tevönaar
Torrance — torraans

SISUKORD:

Félicie on siin! 5
Maigret koolis 91
Maigret vihastab 203

Simenon, G.

S 54 Maigret vihastab. Tln.: Eesti Raamat, 1980. — 304 lk. ill.

Tuntud prantsuse kirjaniku Georges Simenoni (s. 1903) kolm olustiku- ja psühholoogiatihedat kriminaalromaani, milles kõigis on keskseks tegelaseks populaarne politseikomissar Maigret.

S $\frac{70304—224}{M\ 901(16)—80}$ 258—80 4703000000 84.34 Pr.

Жорж Сименон.
МЕГРЕ СЕРДИТСЯ.
На эстонском языке.
Перевод с французского: Хелле Михельсон.
Художник-иллюстратор Э. Вахер.
Таллин изд-во «Ээсти раамат».
Toimetaja E. Hiedel.
Kunstiline toimetaja H. Tikand.
Tehniline toimetaja K. Taruste.
Korrektorid T. Heidmets ja E. Kõrge.
ИБ № 1989.
Laduda antud 11. 01. 80.
Trükkida antud 01. 04. 80.
Formaat 84×108/32.
Trükipaber nr. 1.
Kiri: žurnalnaja.
Kõrgtrükk.
Trükipoognaid 9,5.
Tingtrükipoognaid 15,96.
Arvestuspoognaid 17,63.
Trükiarv 60 000.
Tellimus nr. 87.
Hind 2 rbl.
Kirjastus «Eesti Raamat», 200090, Tallinn, Pärnu mnt. 10.
Trükikoda «Punane Täht», 200001, Tallinn, Pikk t. 58.